

CUPRINS

CUVÂNT DIN PARTEA AUTORULUI.....	4
GHID PENTRU O CITIRE DE CALITATE A BIBLIEI	6
COMENTARIU:	
INTRODUCERE ÎN EVREI	14
EVREI 1.....	19
EVREI 2.....	36
EVREI 4.....	77
EVREI 5.....	88
EVREI 6.....	94
EVREI 7.....	105
EVREI 8.....	116
EVREI 9.....	123
EVREI 10.....	142
EVREI 11.....	166
EVREI 12.....	177
EVREI 13.....	191
ANEXA 1	208
ANEXA 2	217
ANEXA 3	221
ANEXA 4	229

SUBIECTE SPECIALE

VEACUL ACESTA ȘI VEACUL VIITOR	22
ILUMINAREA	26
PRIMUL NĂSCUT	27
PENTRU TOTDEAUNA (EXPRESII GRECEȘTI).....	28
NEPRIHĂNIREA	29
UNGHERA ÎN BIBLIE (BDB 603).....	32
TIMPURI VERBALE GRECEȘTI FOLOSITE PENTRU MÂNTUIRE	34
GARANȚIA	38
NUMELE FOLOSITE PENTRU DIVINITATE	41
CONCEPȚIILE EVANGHELICE ALE LUI BOB.....	45
AUTOR/CĂLĂUZĂ (<i>ARCHĒGOS</i>).....	46
SFINȚIREA	47
BISERICA (EKKLESIA)	48
NUL ȘI GOL (KATARGEŌ)	50
SATAN	51
ISUS CA MARE PREOT	53
TERMENI GRECEȘTI PENTRU ISPITIRE ȘI CONOTAȚIILE LOR.....	54
CHEMAREA	58
MĂRTURISIREA.....	59
SPERANȚA	61
TRINITATEA	63
INIMA.....	64
<i>YOM</i>	65
TERMENI PENTRU REVELAREA LUI DUMNEZEU (folosind DEUTERONOMUL și PSALMI)	67
DUMNEZEU DESCRIS CA OM (LIMBAJ ANTROPOMORF)	68
APOSTAZIA (<i>APHISTĒMI</i>).....	71

SIGURANȚA.....	74
<i>ARCHĒ</i>	75
CERURILE	83
NEVOIA DE PERSEVERENȚĂ.....	85
VEȘNICIA	97
ÎNNOIREA (<i>ANAKINŌSIS</i>)	99
SFINȚII.....	101
MOȘTENIREA CREDINCIOȘILOR.....	102
SFÂRȘIT SAU PLIN (<i>TELOS</i>).....	109
NEVINOVAȚ, INOCENT, FĂRĂ VINĂ, IREPROȘABIL.....	113
FORMA (<i>TUPOS</i>)	119
LEGĂMÂNTUL	120
CHIVOTUL LEGĂMÂNTULUI.....	126
NUMELE FOLOSITE PENTRU DIVINITATE	132
ISPĂȘIREA/RĂSCUMPĂRAREA	136
ÎNDRĂZNEALA (<i>PARRĒSIA</i>).....	149
FOCUL.....	154
FIUL LUI DUMNEZEU	156
PERSEVERENȚA	159
CREDINȚA, ÎNCREDEREA ȘI CREDINCIOȘIA ÎN VECHIUL TESTAMENT (<i>אמנה</i>).....	161
CELE DOUĂ CETĂȚI	171
POCĂINȚA.....	186
ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU.....	189
KOINŌNIA.....	198
PENTRU TOTDEAUNA ('OLAM).....	201
VOIA LUI DUMNEZEU (<i>thelema</i>).....	204
SUBIECT SPECIAL:AMIN	205

CUVÂNT DIN PARTEA AUTORULUI

CUM TE POATE AJUTA ACEASTĂ EXEGEZĂ?

Exegeza biblică este un proces rațional și spiritual care încearcă să-l înțeleagă pe scriitorul străvechi inspirat în așa fel încât mesajul din partea lui Dumnezeu să poată fi înțeles și aplicat în zilele noastre.

Procesul spiritual este de o importanță crucială, dar este greu de definit. Implică o renunțare și o deschidere în fața lui Dumnezeu. trebuie să existe o foame (1) de El, (2) de a-L cunoaște și (3) de a-l sluji. Acest proces implică rugăciune, mărturisire și dorința de schimbare a stilului de viață. Duhul Sfânt este foarte important în procesul de exegeză, dar motivul pentru care creștinii sinceri și pioși înțeleg Biblia în mod diferit este un mister.

Procesul rațional este mai ușor de descris. Trebuie să fim perseverenți și loiali textului și să nu ne lăsăm influențați de înclinațiile personale sau denominaționale. Cu toții suntem influențați de trecut. Nici unul dintre noi nu este un exeget obiectiv și neutru. Această exegeză oferă un proces rațional atent care conține trei principii de interpretare structurate pentru a ne ajuta să ne depășim prejudecățile.

Primul principiu

Primul principiu constă în identificarea contextului istoric în care a fost scrisă cartea biblică și a ocaziei istorice cu care a fost scrisă. Autorul original avea un scop, un mesaj pe care să-l comunice. Textul nu poate însemna pentru noi ceva ce nu a însemnat niciodată pentru autorul original, străvechi, inspirat. Această intenție este cheia, nu nevoia noastră istorică, emoțională, culturală, personală sau denominațională. Aplicarea este un partener esențial al exegezei, dar exegeza corectă trebuie să preceadă mereu aplicarea. Trebuie să repetăm că fiecare text biblic are un singur înțeles. Acest înțeles este ceea ce a intenționat autorul original să comunice pentru vremurile lui, sub călăuzirea Duhului Sfânt. Acest înțeles unic ar putea avea multe aplicații posibile pentru culturi și situații diferite. Aceste aplicații trebuie să aibă legătură cu adevărul central al autorului original. Din acest motiv, acest ghid de studiu este creat pentru a oferi o introducere în fiecare carte a Bibliei.

Al doilea principiu

Al doilea principiu constă în identificarea capitolelor literare. Fiecare carte biblică este un document unificat. Exegeții nu au dreptul să izoleze un aspect al adevărului excluzându-le pe altele. Așadar, trebuie să ne străduim să înțelegem scopul întregii cărți biblice înainte de a face exegeză pe ansambluri literare individuale. Părțile individuale – capitole, paragrafe sau versete – nu pot exprima ceea ce nu exprimă ansamblul întreg. Exegeza trebuie să meargă de la o abordare deductivă a întregului la una inductivă a componentelor. Așadar, acest ghid de studiu este creat pentru a ajuta studentul să analizeze structura fiecărui capitol literar pe paragrafe. Diviziunile pe paragrafe și pe capitole nu sunt inspirate, dar ele ne ajută la identificarea ideii capitolelor.

Exegeza la nivelul paragrafului – nu la nivelul propoziției, al subordonatei, al expresiei sau al cuvântului – este cheia în urmărirea sensului intenționat de autor. Paragrafele se bazează pe un subiect unificat, numit adesea „temă” sau „subiect”. Fiecare cuvânt, expresie, subordonată și propoziție din paragraf are legătură într-un anumit fel cu această temă, limitând-o, extinzând-o, explicând-o și/sau punând-o la îndoială. O soluție reală pentru exegeza adecvată este urmărirea paragraf cu paragraf a ideii autorului original de-a lungul ansamblurilor literare individuale care alcătuiesc cartea biblică. Acest ghid de

studiu este creat pentru a ajuta studentul să facă acest lucru comparând traduceri moderne. Aceste traduceri au fost selectate, deoarece ele abordează diferite teorii de traducere:

Textul grecesc al United Bible Society este ediția a patra revizuită (UBS4). El a fost împărțit pe paragrafe de cercetătorii moderni.

1. Noua versiune King James (NKJV) este o traducere cuvânt cu cuvânt bazată pe manuscrisul grec tradițional cunoscut ca Textus Receptus. Paragrafele în care este împărțită sunt mai lungi decât cele ale altor traduceri. Aceste ansambluri mai lungi ajută studentul să observe subiectele uniformizate.
2. Noua versiune standard revizuită (NRSV) este o traducere cuvânt cu cuvânt modificată. Ea formează o cale de mijloc între următoarele două versiuni moderne. Diviziunea ei pe paragrafe ajută destul de mult la identificarea subiectelor.
3. Versiunea Englezească Actuală (TEV) este o traducere echivalentă dinamică publicată de United Bible Society. Ea încearcă să traducă Biblia în așa fel încât cititorul sau oratorul modern să poată înțelege sensul textului grecesc. Adesea, mai ales în Evanghelii, împarte paragrafele după vorbitor mai degrabă decât după subiect, la fel ca NIV. Acest lucru nu este important pentru scopurile exegetului. Este interesant de observat că UBS4 și TEV sunt publicate de aceeași editură, dar împărțirea pe paragrafe diferă.
4. Noua Biblie Ierusalim (NJB) este o traducere echivalentă dinamică bazată pe traducerea catolică în limba franceză. Ea ajută mult la compararea împărțirii pe paragrafe din perspectivă europeană.
5. Textul publicat este varianta actualizată în 1995 a Noii Biblii americane standard (NASB), o traducere cuvânt cu cuvânt. Comentariile verset cu verset urmează împărțirea ei pe paragrafe.

Al treilea principiu

Al treilea principiu constă în citirea diferitor traduceri ale Bibliei pentru a înțelege cele mai multe sensuri posibile (câmp semantic) pe care le pot avea cuvintele și expresiile biblice. Adesea, un cuvânt sau o expresie în limba greacă poate fi înțeles în mai multe feluri. Traducerile diferite scot la lumină aceste opțiuni și ne ajută să identificăm și să explicăm diferențele din manuscrisele grecești. Ele nu afectează doctrina, ci ne ajută să încercăm să ajungem înapoi la textul original al unui autor străvechi inspirat.

Al patrulea principiu

Al patrulea principiu constă în observarea genului literar. Autorii originali inspirați au ales să își prezinte mesajul sub diferite forme (ex. narațiune istorică, dramă istorică, poezie, profeție, Evanghelie [pildă], scrisoare, literatură apocaliptică). Aceste forme diferite au diferite chei de interpretare (vezi Gordon și Doug Stuart, *Cum să citești Biblia la adevărata ei valoare* sau Robert Stein, *Jocul conform regulilor*).

Personal, aceste principii m-au ajutat să îmi depășesc o mare parte din condiționarea istorică, forțându-mă să lupt cu textul străvechi. Sper ca ele să fie o binecuvântare și pentru tine.

Bob Utley
East Texas Baptist University
27 iunie 1996

GHID PENTRU O CITIRE DE CALITATE A BIBLIEI

O căutare personală a adevărului verificabil

Putem cunoaște adevărul? Unde se găsește el? Îl putem verifica logic? Există autoritate supremă? Există ceva absolute care ne poate călăuzi viețile și lumea? Are viața vreun scop? De ce suntem aici? Unde mergem? Aceste întrebări – întrebări la care se gândesc toți oamenii raționali – au urmărit intelectul uman de la începutul timpului (Eclesiastul 1:13-18; 3:9-11). Îmi amintesc căutarea personală în ceea ce privește un centru integrant pentru viața mea. Am devenit creștin la o vârstă tânără, bazat la început pe mărturiile altor membri importanți ai familiei mele. Maturizându-mă, au crescut în mine întrebări despre mine însumi și despre lumea mea. Doar clișeele culturale și religioase nu au dat sens experiențelor despre care citisem sau pe care le experimentasem. Era o perioadă de confuzie, căutare, dorință și adeseori o lipsă de speranță în fața lumii dure, insensibile, în care trăiam.

Mulți au pretins că au răspunsurile la aceste întrebări supreme, dar, în urma cercetării și a meditației am aflat că răspunsurile lor erau bazat pe (1) filosofii personale, (2) mituri antice, (3) experiențe personale sau (4) elaborări psihologice. Eu aveam nevoie de un anumit grad de demonstrare, niște dovezi, niște argumente pe care să îmi bazez viziunea asupra lumii, centrul integrant, motivul de a trăi.

Le-am găsit studiind Biblia. Am început să caut dovezi ale autenticității ei, pe care le-am găsit în (1) veridicitatea istorică a Bibliei, confirmată de arheologie, (2) acuratețea profețiilor Vechiului Testament, (3) unitatea mesajului Bibliei de-a lungul celor peste 1600 de ani în care a fost scrisă și în (4) mărturiile personale ale oamenilor ale căror vieți au fost schimbate continuu de contactul cu Biblia. Creștinismul, ca sistem unificat de credință și convingeri, poate răspunde întrebărilor complexe ale vieții umane. Acest lucru nu doar că a oferit un cadru rațional, dar aspectul existențial al credinței biblice mi-a adus bucurie și stabilitate emoțională.

Am crezut că am găsit centrul integrant pentru viața mea – Cristos, cum este perceput El în Scripturi. A fost o experiență amețitoare, o eliberare emoțională. În orice caz, încă îmi amintesc șocul și durerea simțite când am început să îmi dau seama câte interpretări diferite ale acestei cărți erau susținute, uneori chiar în cadrul acelorași biserici și concepții. Afirmarea inspirației și a verosimilității Bibliei nu era sfârșitul, ci doar începutul. Cum demonstrez sau cum resping interpretările numeroase și contradictorii ale multor pasaje dificile din Scripturi ale celor care îi susțineau autoritatea și veridicitatea?

Această sarcină a devenit scopul vieții mele și pelerinajul credinței mele. Știam că credința mea în Cristos (1) îmi adusese multă pace și bucurie. Inima mea tânjea după ceva absolut în mijlocul relativității culturii în care trăiam (post-modernismul); (2) dogmatismul sistemelor religioase contradictorii (religiile lumii) și (3) aroganța denominațională. Căutând abordări justificate ale interpretării literaturii antice, mi-am descoperit cu surprindere propriile prejudecăți istorice, culturale, denominaționale și existențiale. Citisem adesea Biblia doar pentru a-mi întări propriile puncte de vedere. Am folosit-o ca sursă teoretică pentru a-i ataca pe alții în timp ce îmi reaffirmam nesiguranța și insuficiența. Ce dureroasă a fost pentru mine conștientizarea acestui lucru!

Deși nu pot fi vreodată complet obiectiv, pot deveni un cititor mai bun al Bibliei. Îmi pot limita bazele identificându-le și conștientizându-le prezența. Încă nu sunt liber de ele, dar mi-am înfruntat slăbiciunile proprii. Exegetul este adesea cel mai aprig dușman al citirii de calitate a Bibliei! Lasă-mă să enumăr câteva presupuneri pe care le aduc studiului meu, pentru ca tu, cititorul, să le poți examina împreună cu mine.

I. Presupuneri

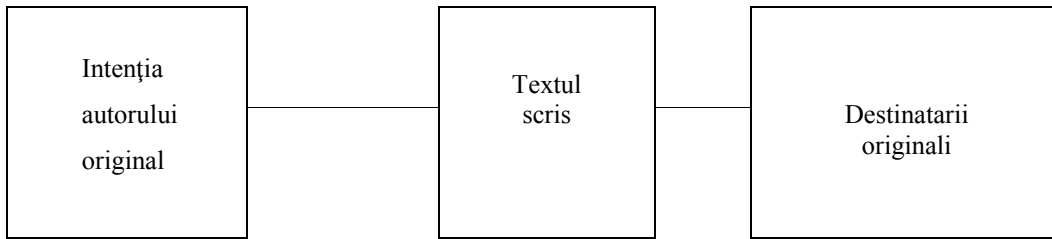
- A. Cred că Biblia este singura revelație inspirată a singurului Dumnezeu adevărat. Așadar, trebuie interpretată în lumina scopului autorului divin original (Duhul Sfânt), printr-un scriitor uman, într-un anumit context istoric.
- B. Cred că Biblia a fost scrisă pentru oamenii obișnuiți – pentru toți oamenii! Dumnezeu S-a adaptat pentru a ne vorbi clar într-un anumit context istoric și cultural. Dumnezeu nu ne ascunde adevărul – El vrea ca noi să înțelegem! Așadar, Biblia trebuie interpretată în lumina vremurilor ei, nu a vremurilor noastre. Ea nu ar trebui să însemne pentru noi ceea ce nu a însemnat niciodată pentru cei care au citit-o sau au auzit-o la început. Ea este logică pentru mintea umană medie și folosește forme și tehnici obișnuite de comunicare umană.
- C. Cred că Biblia are un mesaj și un scop unic. Nu se auto-contrazice, deși conține pasaje paradoxale și dificile. Așadar, cel mai bun exeget al Bibliei este însăși Biblia.
- D. Cred că fiecare pasaj (în afară de profeții) are un înțeles și numai unul, bazat pe intenția autorului original inspirat. Deși nu putem fi niciodată absolut siguri că cunoaștem intenția autorului original, mulți indicatori arată în direcția ei:
  - 1. genul (genul literar) ales pentru exprimarea mesajului
  - 2. contextul istoric și/sau ocazia care a provocat scrierea
  - 3. contextul literar al întregii cărți, precum și fiecare capitol literar
  - 4. modelul (aspectul) literal al fiecărui capitol și raportarea lui la mesajul integral
  - 5. caracteristicile gramaticale specifice folosite pentru a transmite mesajul
  - 6. pasaje paralele

Studiul fiecăruia dintre aceste domenii devine obiectul studiului nostru pe pasaje. Înainte de a-mi explica metodologia proprie a citirii de calitate a Bibliei, lasă-mă să schițez câteva dintre metodele inadecvate folosite astăzi care au provocat atât de multe interpretări și care, în consecință, ar trebui evitate:

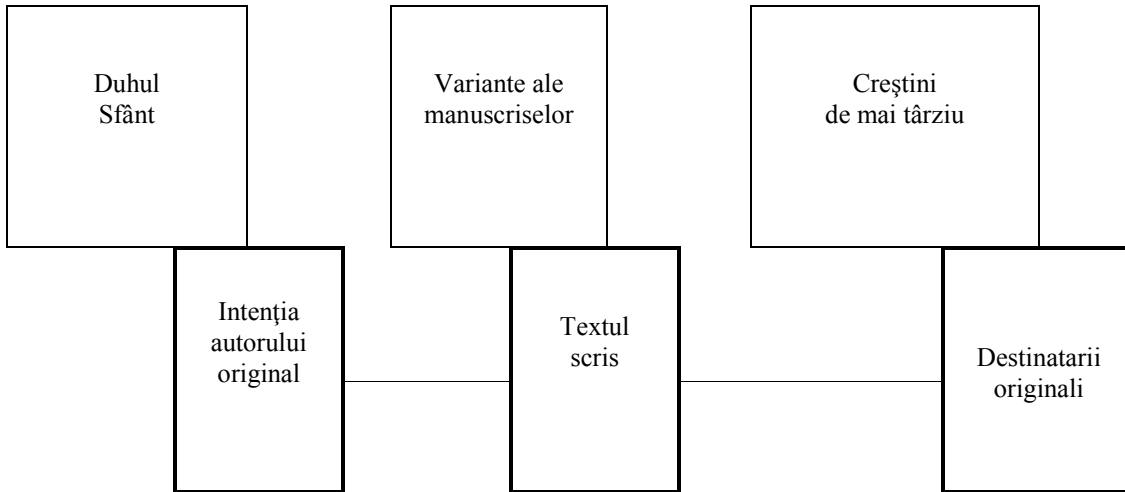
II. Metode neadecvate

- A. Ignorarea contextului literar al cărților Bibliei și folosirea fiecărei fraze, propoziții, sau chiar a cuvintelor individuale ca declarații adevărate, care nu au legătură cu intenția autorului sau cu un context mai larg. Aceasta este numită adesea „exploatarea dovezii”.
- B. Ignorarea contextului istoric al cărților prin înlocuirea lui cu un context istoric presupus care nu are sau are puține dovezi în textul în sine.
- C. Ignorarea contextului istoric al cărților și citirea lor ca pe ziarul local de dimineață, scris în primul rând pentru creștinii moderni.
- D. Ignorarea contextului istoric al cărților, atribuindu-le un sens alegoric constând într-un mesaj filosofic/teologic care nu are nicio legătură cu primii auditori și cu intenția autorului original.
- E. Ignorarea mesajului original prin înlocuirea lui cu teologia unei persoane, cu doctrina preferată sau cu o problemă contemporană care nu are nicio legătură cu scopul autorului original și cu mesajul prezentat. Acest fenomen urmează adesea citirea inițială a Bibliei ca modalitate de întemeiere a autorității vorbitorului. Este numit adesea interpretarea „reacția cititorului” („ce înseamnă textul pentru mine”).

Ce puțin trei componente înrudite pot fi identificate în întregul proces de comunicare umană:

În trecut, pe aceste trei componente s-au bazat diferite tehnici de citire. Dar pentru a susține cu adevărat inspirația unică a Bibliei, este mai adecvată o figură modificată.

În realitate, toate cele trei componente trebuie incluse în procesul de exegeză. Pentru verificare, interpretarea mea se bazează pe primele două componente: autorul original și textul. Probabil reacționez la abuzurile pe care le-am observat: (1) alegorizarea sau spiritualizarea textelor și (2) „reacția cititorului,” interpretarea „ce cred eu că înseamnă.” Abuzul poate apărea la fiecare stadiu. Trebuie să ne verificăm mereu motivele, înclinațiile, tehnicile și aplicațiile. Dar cum le verificăm dacă exegeza nu are granițe, limite sau criterii? În aceste condiții, intenția autorului și structura textului îmi dă niște criterii pentru limitarea domeniului exegezei justificate posibile.

În lumina acestor tehnici de citire inadecvată, care sunt niște posibile abordări ale citirii și exegezei de calitate a Bibliei care să ne ofere un grad de control și consecvență?

III. Posibile abordări ale citirii de calitate a Bibliei

Acum nu analizez tehnicile unice de exegeză a anumitor genuri, ci principiile generale de hermeneutică valabile pentru toate tipurile de texte biblice. O carte bună despre abordarea specifică genurilor e Cum să citim Biblia la maxim, de Gordon Fee și Douglas Stuart, publicată de Zondervan.

Metodologia mea se concentrează inițial asupra cititorului care îl lasă pe Duhul Sfânt să lumineze Biblia prin patru cicluri de citire personală. Asta face ca Duhul Sfânt, textul și cititorul să fie esențiali, nu secundari. De asemenea, acest lucru protejează cititorul de influența nejustificată a exegeților. Am auzit spunându-se că „Biblia aruncă multă lumină asupra exegezelor.” Acesta nu se vrea a fi un comentariu care să subestimeze valoarea mijloacelor ajutătoare de studiu, ci mai degrabă o pledoarie pentru folosirea lor la timpul potrivit.

Trebuie să ne putem susține exegezele cu textul. Cinci domenii ne oferă cel puțin o verificare limitată:

1. contextul istoric al autorului original

- a. contextul literar al autorului original
- 2. structurile gramaticale (sintaxa) alese de autorul original
  - a. folosirea contemporană a acțiunilor alese de autorul original
  - b. genul
- 3. înțelegerea noastră în ceea ce privește pasaje paralele relevante
  - a. înțelegerea noastră în ceea ce privește relațiile între doctrine (paradox)

Trebuie să putem da motivele și logica din spatele exegezei noastre. Biblia este singura noastră sursă de credință și aplicare. Din păcate, adesea, creștinii nu sunt de acord cu ceea ce învață sau afirmă ea. Este o auto-înfrângere să pretindem inspirația Bibliei, apoi creștinii să nu poată fi de acord cu ceea ce învață și cu ceea ce cere ea!

Cele patru cicluri de citire sunt create pentru a ne oferi următoarele modalități de interpretare:

A. Primul ciclu de citire

1. Citește cartea într-o singură traducere. Citește-o din nou într-o traducere diferită, de preferință dintr-o altă metodă de traducere
  - a. cuvânt cu cuvânt (NKJV, NASB, NRSV)
  - b. echivalentul dinamic (TEV, JB)
  - c. parafrazarea (Biblia pentru viață, Biblia bogată)
2. Caută scopul central al întregii scrieri. Identifică-i tema.
3. Izolează, (dacă e posibil), un ansamblu literar, un capitol, un paragraf sau o propoziție care exprimă clar acest scop sau această temă centrală
4. Identifică genul literar predominant:
  - a. Vechiul Testament
    - (1) povestire ebraică
    - (2) poezie ebraică (proverb, psalm)
    - (3) profeție ebraică (proză, poezie)
    - (4) coduri de Lege
  - b. Noul Testament
    - (1) povestiri (Evanghelii, Faptele Apostolilor)
    - (2) pilde (Evanghelii)
    - (3) scrisori/epistole
    - (4) literatură apocaliptică

B. Al doilea ciclu de citire

1. Citește din nou întreaga carte, încercând să identifici teme sau subiecte majore
2. subliniază temele majore și spune-le pe scurt conținutul, într-o propoziție simplă
3. verifică-ți afirmația rezultată și liniile generale cu mijloace ajutătoare de studiu

C. Al treilea ciclu de citire

1. Citește din nou întreaga carte, încercând să identifici contextul istoric și ocazia specifică a scrierii chiar din Biblie
2. enumeră chestiunile istorice menționate în cartea din Biblie
  - a. autorul
  - b. data
  - c. destinatarii

- d. motivul anume al scrierii
  - e. aspecte ale contextului cultural care au legătură cu scopul scrierii
  - f. referințe la oameni și evenimente istorice
3. Extinde-ți schița la nivelul paragrafului pentru acea parte a cărții biblice pe care o interpretezi. Identifică și subliniază mereu ansamblul literar. Asta poate însemna câteva capitole sau paragrafe. Acest lucru îți dă posibilitatea de a urma logica autorului original și modelul textului.
  4. Verifică-ți contextul istoric folosind mijloace ajutătoare de studiu
- D. Al patrulea ciclu de citire
1. citește din nou capitolul literar specific în câteva traduceri
    - a. cuvânt cu cuvânt (NKJV, NASB, NRSV)
    - b. echivalentul dinamic (TEV, JB)
    - c. parafrazarea (Biblia pentru viață, Biblia bogată)
  2. Caută structuri literare sau gramaticale
    1. expresii repetate, Efeseni 1:6,12,13
    2. structuri gramaticale repetate, Romani 8:31
    3. concepții diferite
  3. Enumeră următoarele elemente:
    - a. termeni semnificativi
    - b. termeni neobișnuiți
    - c. structuri gramaticale importante
    - d. anumite cuvinte, propoziții și fraze dificile
  4. Caută pasaje paralele relevante
    - a. caută cel mai clar pasaj cu învățătură pe subiectul tău folosind:
      - (1) cărți de „teologie sistematică”
      - (2) Biblii cu referințe
      - (3) concordanțe
    - b. Caută un posibil paradox pe subiectul tău. Multe adevăruri biblice sunt prezentate în perechi dialectale. Multe conflicte denominaționale au apărut din interpretarea pe jumătate a unei tensiuni Biblice. Toată Biblia este inspirată și trebuie să îi căutăm mesajul complet pentru a oferi exegezei noastre un echilibru scriptural.
    - c. Caută paralele în cadrul aceleiași cărți, al aceluiași autor sau al aceluiași gen; Biblia este cel mai bun exeget al ei însăși deoarece are un singur autor, Duhul Sfânt.
  5. Folosește mijloace ajutătoare de studiu pentru a-ți verifica observațiile în privința contextului și a împrejurărilor istorice.
    - a. Biblii de studiu
    - b. Enciclopedii biblice, manuale și dicționare
    - c. Introduceri ale Bibliei
    - d. comentarii biblice (în acest moment al studiului tău lasă comunitatea de credincioși, trecuți și prezenți, să te ajute și să te corecteze în studiul tău.)

IV. Aplicarea exegezei biblice

Acum ne întoarcem la aplicare. Ți-ai făcut timp să înțelegi textul în contextul lui original; acum trebuie să îl aplici vieții și culturii tale. Definiția mea pentru autoritatea biblică este următoarea: „înțelegerea a ceea ce spunea autorul biblic original pentru zilele sale și aplicarea aceluși adevăr zilelor noastre.”

Aplicarea trebuie să urmeze interpretarea intenției autorului original în ceea ce privește timpul și logica. Nu putem aplica un pasaj biblic zilelor noastre până nu știm ce spunea pentru zilele lui! Un pasaj biblic nu ar trebui să însemne ce nu a însemnat niciodată!

Schița ta detaliată, la nivelul paragrafului (citește ciclul numărul 3), te va călăuzi. Aplicarea ar trebui făcută la nivelul paragrafului, nu al cuvântului. Cuvintele, propozițiile și frazele au înțeles doar în context. Singura persoană inspirată implicată în procesul de exegeză este autorul original. Noi urmăm doar călăuzirea lui iluminată de Duhul Sfânt. Dar iluminarea nu înseamnă inspirație. Pentru a spune „așa vorbește Domnul” trebuie să fim plini de intenția autorului original. Aplicarea trebuie să aibă legătură în mod specific cu intenția generală a întregii scrieri, cu ansamblul literar specific și cu nivelul paragrafului, prin dezvoltare.

Nu lăsa chestiunile contemporane să interpreteze Biblia; lasă Biblia să vorbească! Acest lucru ne poate cere să deducem principii din text. Asta este valabil dacă textul susține un principiu. Din păcate, de multe ori principiile noastre sunt doar atât – principiile „noastre”, nu ale textului.

Este important să nu uităm că în aplicarea Bibliei, (cu excepția profețiilor), un anumit text biblic are un singur înțeles. Acel înțeles are legătură cu intenția autorului original și cu felul în care a exprimat o criză sau o nevoie în vremurile lui. Din acest înțeles unic pot fi derivate multe aplicații posibile. Aplicația va fi bazată pe nevoile destinatarilor, dar trebuie să aibă legătură cu înțelesul autorului original.

V. Aspectul spiritual al exegezei

Până aici am discutat procesul logic și textual implicat în exegeză și aplicare. Acum lasă-mă să-ți prezint pe scurt aspectele spirituale ale exegezei. Pe mine m-a ajutat următoarea listă:

- A. Roagă-te pentru ajutorul Duhului Sfânt (conform I Corinteni 1:26-2:16)
- B. Roagă-te pentru iertarea ta și pentru curățare de păcatele știute (conform 1 Ioan 1:9)
- C. Roagă-te pentru o dorință mai aprinsă de a-l cunoaște pe Dumnezeu (conform Psalmilor 19:7-14; 42:1 și următoarele.; 119:1 și următoarele)
- D. Aplică imediat vieții tale o nouă pătrundere
- E. Rămâi smerit și ascultător

Este foarte greu să păstrăm echilibrul între procesul logic și călăuzirea spirituală a Duhului Sfânt. Pe mine m-au ajutat următoarele versete să le echilibrez pe cele două:

- A. *Răsucirea Scripturii*, de James W. Sire, pp. 17-18

„Iluminarea vine în mințile oamenilor lui Dumnezeu – nu doar în cele ale elitelor spirituale. În creștinismul biblic nu există clasa guru, clasa celor iluminați, nici oameni prin care trebuie să vină toată interpretarea adecvată. Și astfel, în timp ce Duhul Sfânt dă daruri speciale de înțelepciune, cunoaștere și discernământ spiritual, nu îi numește pe acești creștini să fie singurii exegeți competenți ai Cuvântului Său. Depinde de fiecare dintre oamenii Lui să învețe, să judece și să discernă în legătură cu Biblia, care este autoritatea chiar și peste cei cărora Dumnezeu le-a dat abilități speciale. Pe scurt, presupunerea pe care o fac în întreaga carte este aceea că Biblia este revelarea adevărată a lui Dumnezeu în fața

întregii omeniri, că ea este autoritatea supremă peste toate chestiunile despre care vorbește, că nu e un mister total, ci poate fi înțeleasă în mod adecvat de oamenii obișnuiți din fiecare cultură.”

B. *Interpretarea Biblică protestantă*, găsită în Bernard Ramm, despre Kierkegaard, p. 75

După Kierkegaard, studiul gramatical, lexical și istoric al bibliei era necesar, dar preliminar adevăratei citiri a Bibliei. „Pentru a citi Biblia ca *Cuvântul lui Dumnezeu*, o persoană trebuie să o citească cu inima la gură, pe vârful degetelor, cu așteptări aprinse, în conversație cu Dumnezeu. A o citi indiferent, nepăsător, academic sau profesional nu înseamnă a citi Cuvântul lui Dumnezeu. Dacă cineva o citește ca și cum ar citi o scrisoare de dragoste, atunci o citește ca pe Cuvântul lui Dumnezeu.”

C. *Relevanța Bibliei*, de H. H. Rowley, p. 19

„Nu doar înțelegerea intelectuală a Bibliei, cu toate că e completă, îi poate stăpâni comorile. Nu desconsidera o asemenea înțelegere, deoarece ea este esențială pentru o înțelegere deplină. Dar trebuie să ducă la o înțelegere spirituală a comorilor spirituale ale acestei Cărți, dacă este să fie deplină. Iar pentru acea înțelegere spirituală uneori este nevoie de mai mult decât agerime intelectuală. Lucrurile spirituale sunt înțelese spiritual, iar cel care studiază Biblia are nevoie de o atitudine de receptivitate spirituală, o dorință de a-L găsi pe Dumnezeu și de a se preda Lui, dacă e să treacă dincolo de studiul său științific, în moștenirea mai bogată a acestei Cărți, cea mai grozavă dintre toate.”

VI. Metoda acestui comentariu

Ghidul de studiu al exegetului e menit să îți susțină procedurile exegetice în următoarele moduri:

- A. Fiecare carte este inițiată de o scurtă schiță exegetică. După ce ai aplicat „ciclul de citire numărul 3”, verifică aceste informații.
- B. Delimitările contextuale se găsesc la începutul fiecărui capitol. Asta te va ajuta să vezi felul în care este structurat fiecare capitol literar.
- C. La începutul fiecărui capitol sau al fiecărui ansamblu literar important, sunt date diviziunile paragrafului și titlurile lor descriptive din câteva traduceri moderne:
  1. varianta Societății Biblice Grecești Unite, ediția a patra revizuită (UBS4)
  2. Noua Biblie americană standard, revizuită în 1995 (NASB)
  3. Noua versiune King James (NKJV)
  4. Noua versiune standard revizuită (NRSV)
  5. Versiunea Englezească Actuală (TEV)
  6. Biblia Ierusalim (JB)

Diviziunea paragrafelor nu este inspirată. Ele trebuie să fie stabilite din context. Comparând câteva traduceri moderne din câteva concepții de traducere și din câteva perspective teologice, putem analiza structura intenționată de mintea autorului original. Fiecare paragraf conține un adevăr important. El a fost numit „tema frazei” sau „ideea centrală a textului.” Acest gând uniformizant este cheia spre exegeza corectă din punct de vedere istoric și gramatical. Nimeni nu ar trebui să facă exegeză, să predice sau să dea învățătură vreodată pe mai puțin de un paragraf! De asemenea, nu uita că fiecare paragraf are legătură cu paragrafele dimprejurul lui. De aceea este atât de importantă o schiță la nivel de paragraf a întregii cărți. Trebuie să putem urma curgerea logică a subiectului adresat de autorul original inspirat.

- A. Notițele lui Bob urmăresc o abordare verset cu verset a exegezei. Aceasta ne forțează să urmăm gândurile autorului original. Notițele ne dau informații din câteva domenii:
  1. contextul literar

2. delimitările istorice și culturale
  3. informații gramaticale
  4. studiul cuvintelor
  5. pasaje paralele relevante
- B. În anumite momente ale exegezei, textul tipărit al Noii versiuni americane standard (revizuită în 1995) va fi completat cu traduceri ale altor catorva versiuni moderne:
1. Noua versiune King James (NKJV), care urmează manuscrisul literal al „Textus Receptus.”
  2. Noua versiune standard revizuită (NRSV), care este o ediție revizuită cuvânt cu cuvânt de Consiliul Național al Bisericilor a Versiunii Standard Revizuite.
  3. Versiunea Englezească Actuală (TEV), o traducere echivalentă dinamică a Societății Biblice Americane.
  4. Biblia Ierusalim (JB), o traducere englezească bazată pe o traducere dinamică echivalentă a catolicilor francezi
- C. Pentru cei care nu știu să citească în limba greacă, compararea versiunilor englezești poate ajuta la identificarea problemelor în text.
1. variații ale manuscrisului
  2. sensuri diferite ale cuvintelor
  3. texte și structuri dificile din punct de vedere gramatical
  4. texte ambigue
- Deși traduceri englezești nu pot rezolva aceste probleme, le etichetează ca subiecte de studiu mai profund și mai amănunțit.
- A. În încheierea fiecărui capitol sunt date subiecte relevante de discuție care încearcă să conducă la probleme majore de exegeză ale capitolului respectiv.

INTRODUCERE ÎN EVREI

DECLARAȚIE IMPORTANTĂ DE DESCHIDERE

Studiind această carte, a devenit tot mai evident că teologia mea a fost influențată de cea a lui Pavel. Îmi este foarte greu să permit pluralității altor autori ai NT să-și prezinte gândurile inspirate, tinzând să le includ în categoriile caracteristice lui Pavel. Acest lucru este evident în special în accentul pus în Evrei pe continuitatea credinței. În cartea Evrei, credința nu este o poziție juridică (justificarea prin credință), ci o viață de credință până la capăt (capitolele 11-12).

Din păcate, multe dintre întrebările cu care mă confrunt în ceea ce privește cartea Evrei nu a fost pusă de autorii ei (nici de Petru, nici de Iacov). Cartea Evrei este un document ocazional, ca toate cărțile din NT. Trebuie să îl las pe autor să vorbească, chiar și atunci când nu îmi place, chiar dacă nu folosește categoriile mele preferate sau când le distruge radical. Nu îndrăznesc să înlocuiesc mesajul inspirat al unui autor al NT cu teologia mea sistematică.

Prefer să mă pocăiesc de dogmatismul meu teologic și să trăiesc într-o tensiune a NT pe care nu o înțeleg sau agreez pe deplin! Mă tem că privesc NT prin filtrul unui grătar evanghelic, care schimbă. Vreau să susțin promisiunile biblice, promisiuni ale dragostei, ale grijii și ale puterii continue a lui Dumnezeu; cu toate acestea, sunt condamnat de avertismentele puternice și de poruncile autorilor NT. Am o nevoie disperată să aud cartea Evrei, dar este atât de dureroasă! Vreau să explic tensiunea. Presupun că de fapt vreau să susțin o mântuire fără plată și o viață creștină care costă totul. Dar unde stabilesc limita când idealul nu este împlinit? Părtașia veșnică cu Dumnezeu este un răspuns inițial de credință sau unul de credință continuă? Cartea Evrei afirmă clar mandatul unui răspuns de credință continuă. Viața creștină este privită de la sfârșit, nu de la început!

Asta nu presupune o mântuire prin fapte, ci o confirmare prin fapte. Credința este dovada, nu mecanismul (care este harul). Creștinii nu sunt mântuiți de fapte, ci spre a face fapte. Faptele nu sunt mijlocul, ci rezultatul mântuirii. Asemănarea cu Cristos pioasă, credincioasă și zilnică nu este ceva ce facem, ci identitatea noastră în El. Fără o viață de credință schimbată și care schimbă nu există o dovadă a mântuirii, nici siguranță pentru credincios. Doar Dumnezeu cunoaște inima și împrejurările. Siguranța este menită să fie o companie într-o viață de credință, nu o afirmație teologică inițială care să nu fie demonstrată prin stilul de viață.

Mă rog să îl lăsăm pe acest autor inspirat al NT să ne vorbească clar și să nu exilăm cartea Evrei într-o notă de subsol teologică dintr-o rețea teologică sistematică, fie ea calvinistă sau arminianistă.

DELIMITĂRI INIȚIALE

- A. Această carte folosește texte interpretate din VT de hermeneuții rabini pentru a-și transmite mesajul. Pentru înțelegerea intenției autorului original, această carte trebuie interpretată în lumina iudaismului rabinic din primul secol, nu a gândirii occidentale moderne.
- B. Această carte începe sub formă de predică (fără salutul caracteristic) și se sfârșește ca o scrisoare (încheierea capitolului 13 specifică lui Pavel).
- C. Acesta este un comentariu pătrunzător al Noului Legământ al legământului mozaic:
  1. perspectivă foarte autoritară a VT
  2. comparație a legământului vechi cu cel nou
  3. singura carte din NT care îl numește pe Isus „Marele nostru Preot”

- D. Această carte este plină de avertismente împotriva căderii („a da înapoi”, 10:38) sau a întoarcerii la iudaism (capitolele 2,4,5,6,10,12, conform lui R. C. Glaze, Jr., *Mântuirea nu este ușoară*, publicată de Insight Press).
- E. Deși este o generalizare exagerată, ne ajută să vedem că Pavel accentuează mântuirea ca o lucrare încheiată a Dumnezeului suveran (adică justificarea prin credință) susținând siguranța ca adevăr inițial (Rom. 4). Petru, Iacov și epistolele 1 și 2 Ioan accentuează responsabilitățile continue ale Noului Legământ și susțin că siguranța mântuirii este zilnică, confirmată de o viață schimbată și care schimbă. Autorul Evreilor, accentuând o viață de credință (capitolul 11), afirmă siguranța mântuirii din perspectiva sfârșitului vieții. Gândirea modernă occidentală tinde să polarizeze aceste perspective, în timp ce scriitorii Noului Testament, printr-un autor divin (Duhul Sfânt), vrea să le mențină în tensiune și să le susțină pe toate trei. Siguranța mântuirii nu este niciodată scopul, ci un derivat al unei credințe active în promisiunile lui Dumnezeu.

AUTORITATEA

- A. Deși autoritatea cărții Evrei este disputată, câteva lucrări gnostice timpurii (*Evanghelia Adevărului*, *Evanghelia lui Filip* și *Scrierea apocrifă a lui Ioan*) o citează de câteva ori, demonstrând că era considerată parte dintre scrierile creștine cu autoritate de până în secolul al doilea (Andrea Helmbold, *Textele gnostice Nag Hammadi și Biblia*, p. 91).
- B. Biserica primară (Alexandria, Egipt) a acceptat auctoritatea lui Pavel după cum se vede din enumerarea cărții Evrei în rândul scrierilor lui Pavel din papirului străvechi P46. Acest manuscris se numește Papirusul Chester Beatty și a fost copiat la sfârșitul secolului al II-lea. El pune cartea Evrei după Romani. Unii conducători alexandrini au recunoscut problemele literare legate de auctoritatea lui Pavel.
1. Clement din Alexandria (150-215 D. Cr., citat de Eusebiu) spune că Pavel a scris-o în ebraică și Luca a tradus-o în greacă.
  2. Origen (185-253 D. Cr.) a afirmat că sunt ideile lui Pavel, dar a fost scrisă de un ucenic de mai târziu, precum Luca sau Clement din Roma.
- C. Această carte este omisă din lista epistolelor lui Pavel numită Fragmentul muratorian adoptată de biserica occidentală (o listă cu cărțile canonice din Roma datând din 180-200 D. Cr.).
- D. Ce știm despre autor:
1. Se pare că erau un evreu creștin din a doua generație (2:3)
  2. Citează din traducerea greacă a VT, numită Septuaginta
  3. Folosește procedee de la vechiul templu, nu ritualuri caracteristice templului actual
  4. În scrierile lui folosește gramatica și sintaxa greacă clasică (această carte nu este platoniană; este orientată spre VT, nu spre Philo)
- E. Această carte este anonimă, dar autorul ei le era foarte cunoscut destinatarilor (6:9-10; 10:34; 13:7,9)
- F. Motive pentru care auctoritatea lui Pavel este pusă la îndoială
1. Stilul este foarte diferit de alte scrieri ale lui Pavel (cu excepția capitolului 13)
  2. Vocabularul diferă
  3. Există diferențe subtile în ceea ce privește folosirea și accentuarea cuvintelor și a expresiilor
  4. Când Pavel îi numește „frați” pe prieteni și pe colegii lui de muncă, numele persoanei este mereu pus la început (Rom. 16:23; 1 Cor. 1:1; 16:12; 2 Cor. 1:1; 2:13; Fil. 2:25), dar în 13:23 scrie „fratele nostru Timotei”

G. Teorii ale autorității

1. Clement din Alexandria, în cartea lui intitulată *Hypotyposes* (citată de Eusebiu) credea că Luca a tradus în greacă scrierile originale ale lui Pavel în limba ebraică (Luca vorbea excelent greaca coine)
2. Origen a spus că a fost scrisă de Luca sau de Clement din Roma, urmând învățăturile lui Pavel
3. Jerome și Augustin au acceptat auctoritatea lui Pavel doar pentru a facilita acceptarea cărții în canon de către Biserica occidentală
4. Tertulian (*De Pudic.* 20) credea că a scris-o Barnaba (un levit asociat cu Pavel)
5. Martin Luther a spus că a scris-o Apolo, un intelectual educat în Alexandria, asociat cu Pavel (Fapte 18:24).
6. Calvin a spus că autorul este Clement din Roma (primul care a citat din ea în anul 96 D. Cr.) sau Luca.
7. Adolph von Harnack a spus că au scris-o Acvila și Priscila (ei l-au învățat pe Apolo întreaga Evanghelie și erau asociați cu Pavel și cu Timotei, Fapte 18:26).
8. Sir William Ramsey a spus că Filip a scris-o în locul lui Pavel în timp ce Pavel era înțemnițat în Cezarea.
9. Alții au afirmat că a fost scrisă de Filip sau de Sila (Silvan).

DESTINATARI

- A. Titlul „Evreilor”, se adresează poporului evreu; așadar, cartea le este adresată tuturor evreilor (cf. Clement din Alexandria, citat de Eusebiu, *Istoria Bisericii* VI, 14).
- B. Conform lui R. C. Glaze, Jr., „Mântuirea nu este ușoară”, dovezile interne susțin că i se adresează unui anumit grup de evrei credincioși sau unei sinagogi (6:10; 10:32-34; 12:4; 13:7,19,23).
  1. Se pare că sunt credincioși evrei datorită numeroaselor citate din VT și a subiectului (3:1; 4:14-16; 6:9; 10:34; 13:1-25)
  2. Ei au experimentat o anumită persecuție (10:32; 12:4). Iudaismul era recunoscut de autoritățile romane ca religie legală, dar mai târziu în primul secol creștinismul care nu practica închinarea în sinagogă era considerat ilegal
  3. Ei erau credincioși de mult timp, dar erau încă imaturi (5:11-14). Le era frică să se rupă complet de iudaism (6:1-2)
- C. Textul ambiguu din 13:24 ar putea însemna că a fost scris (1) din Italia sau (2) pentru Italia, probabil Roma.
- D. Adresarea destinatarilor este legată de teoriile diferite în privința autorului
  1. Alexandria – Apolo
  2. Antiohia – Barnaba
  3. Cezareea – Luca sau Filip
  4. Roma – Clement din Roma și menționarea Italiei în 13:24
  5. Spania – teoria lui Nicolas din Lyra (1270-1340 D. Cr.)

DATA

- A. Exact înainte de distrugerea Ierusalimului de către generalul (mai târziu împăratul) roman Titus, în anul 70 D. Cr.
  1. autorul îl menționează pe nume pe Timotei, însoțitorul lui Pavel (13:23)
  2. autorul spune că la Templu continuau jertfele (8:13; 10:1-2)
  3. autorul menționează persecuția care s-ar putea potrivi cu domnia lui Nero (54-68 D. Cr.)
  4. autorul îi încurajează pe cititori să se întoarcă la iudaism și la ritualurile lui

- B. După anul 70 D. Cr.:
1. autorul folosește ritualurile cortului, nu pe cele ale templului lui Irod
  2. autorul menționează persecuția
    - a. posibil din timpul domniei lui Nero (10:32-34)
    - b. posibil mai târziu, în timpul domniei lui Dominițian (12:4-13)
  3. cartea ar putea avea legătură cu trezirea iudaismului rabinic (scrierile din Jamnia) de la sfârșitul secolului întâi
- C. Înainte de anul 95 D. Cr., cartea fiind citată de Clement din Roma

SCOPUL

- A. Încurajarea creștinilor evrei de a părăsi sinagoga și de a se identifica public (în totalitate) cu Biserica (13:13)
- B. Încurajarea creștinilor evrei de a îndeplini porunca de misionariat a Evangheliei (Mat. 28:19-20; Luca 24:47; Fapte 1:8)
- C. Capitolele 6 și 10 se axează pe părtășia evreilor necredincioși cu acești evrei creștini. Observă prezența a trei grupuri: „noi”, „voi” și „ei”. Ei sunt avertizați să răspundă personal dovezilor numeroase și clare din viața prietenilor și lor creștini și a celorlalți închinători.
- D. Această prezentare, despre care se presupune că este o reconstrucție istorică este din „Mântuirea nu este ușoară” de R. C. Glaze, Jr.

„Problema nu era aceea a tensiunii dintre majoritatea creștină și minoritatea necreștină. Adevărul era exact opus. Evreii creștini din această congregație își compromiseră credința și simțul de administrare până într-acolo că cele două grupuri se puteau închina împreună ca o singură congregație. Nici un grup nu deranja prea tare conștiința celuilalt. Predicarea grupului de creștini nu mai provoca convingerea și decizia în rândul membrilor nemântuiți ai sinagogii. Creștinii stagnau deoarece nu erau dispuși să accepte toate cerințele unei vieți creștine pline de curaj. Necreștinii deveniseră împietriți de respingerea continuă până la indiferență completă. Aceste grupuri deveniseră acum tovarăși de pat compatibili.

Refuzul grupului de creștini de a „merge spre lucrurile desăvârșite” (6:1) a fost motivat de două fenomene: grija sporită față de tradițiile iudaismului și faptul că nu erau dispuși să plătească prețul identificării totale cu creștinismul, care devenea din ce în ce mai mult o mișcare a neamurilor” (p. 23).

SCURTĂ SCHIȚĂ A CĂRȚII EVREI

1:1-3	superioritatea Fiului față de proroci
1:4 – 2:18	superioritatea Fiului față de îngeri
3:1 – 4:13	superioritatea Fiului față de legământul mozaic
4:14– 5:10	
6:13 – 7:28	superioritatea Fiului față de preoția lui Aaron
5:11-6:12	superioritatea evreilor credincioși față de cei necredincioși
8:1-10:18	superioritatea Fiului față de legile legământului mozaic
10:19-13:25	superioritatea Fiului susținută și revelată în credincioși

Acesta este un exemplu de hermeneutică rabinică numită „de la mai mic la mai mare.”

PRIMUL CICLU DE CITIRE (vezi p. vi)

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește cartea într-o singură traducere. Formulează tema centrală a întregii cărți cu cuvintele tale.

1. Tema cărții
2. Tipul de literatură (genul)

AL DOILEA CICLU DE CITIRE

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește întreaga carte doua oară, toată odată. Subliniază ideile principale și exprimă subiectul într-o singură frază.

1. subiectul primului capitol literar
2. subiectul celui de-al doilea capitol literar
3. subiectul celui de-al treilea capitol literar
4. subiectul celui de-al patrulea capitol literar
5. etc.

EVREI 1

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE¹

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Dumnezeu a vorbit prin Fiul Său	Revelarea supremă a lui Dumnezeu	Prolog	Cuvântul lui Dumnezeu prin Fiul Său	Măreția Fiului întrupat al lui Dumnezeu
1:1-4	1:1-4	1:1-4	1:1-3	1:1-4
Fiul este superior îngerilor	Fiul este înălțat mai sus decât îngerii	Superioritatea lui Cristos față de îngeri	Măreția Fiului lui Dumnezeu	Fiul este mai presus de îngeri
		(1:5-2:18)		(1:5-2:18)
			1:4-13	
1:5-14	1:5-14	1:5-14		1:5-13
			1:14	1:14

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (din „Un ghid pentru o citire de calitate a Bibliei”, p. Vii

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitoul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei.² Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. al doilea paragraf
3. al treilea paragraf
4. etc.

Deși nu sunt inspirate, împărțirile pe paragrafe reprezintă cheia spre înțelegerea și urmarea intenției autorului original. Fiecare traducere modernă a împărțit și a rezumat paragrafele. Fiecare paragraf conține un subiect, adevăr sau gând central. Fiecare versiune rezumă subiectul respectiv în propriul mod. Citind textul, întreabă-te care traducere se potrivește înțelegerii tale asupra subiectului și asupra împărțirii versetelor.

În fiecare capitol trebuie să citim mai întâi Biblia și să încercăm să îi identificăm subiectele (paragrafele), apoi să comparăm înțelegerea noastră cu versiunile moderne. Doar când înțelegem intenția autorului original urmându-i logica și prezentarea putem înțelege Biblia cu adevărat. Doar autorul original este inspirat – cititorii nu au dreptul să schimbe sau să modifice mesajul. Cititorii Bibliei au responsabilitatea de a aplica adevărul inspirat vremurilor și vieților lor.

Observă că toți termenii tehnici și abreviațiile sunt explicate pe larg în Anexa 1, 2 și 3.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE

- A. Primul paragraf este o prezentare poetică/imnică a realizărilor cosmice și mântuitoare ale lui Isus. El este Domnul întregii creații și în special al acestei planete. Acest lucru este exprimat în șapte propoziții descriptive. Este una dintre cele mai mari cristologii din NT (Ioan 1:1-18; Fil. 2:6-11; și Col. 1:15-17).
1. moștenitor al creației Tatălui (v. 2)
  2. agentul creației Tatălui (v. 2)
  3. oglindirea gloriei Tatălui (v. 3)
  4. imaginea exactă a naturii Tatălui (v. 3)
  5. cel care ține creația Tatălui (v. 3)
  6. modalitatea de iertare a creației Tatălui (v. 3)
  7. regele și preotul Mesia, trimis de Tatăl (v. 3)
- B. Versetele 1-4 prezintă în primul rând felul în care Dumnezeu ne-a vorbit printr-o nouă modalitate printr-un fiu, Isus din Nazaret. Nu mai primim puțin câte puțin din revelație prin slujitori (proroci din VT), ci primim o întreagă revelație printr-un membru al familiei („un fiu”, 1:2; 3:6; 5:8; 7:28).
- C. Al doilea paragraf (v. 5-14) continuă tema superiorității lui Isus. În v. 1-4 El este o revelație superioară prorocilor; în v. 5-14 El este un mijlocitor superior îngerilor, fapt confirmat de șapte texte din VT din Septuaginta (cele mai multe din Psalmi): Ps. 2:7; 2 Sam. 7:14; Ps. 97:7; Ps. 104:4; Ps. 45:6-7; Ps. 102:25-27 și Ps. 110:1.
- D. Observă că autorul își structurează cu atenție textul (A. și C.). în numerologia ebraică, numărul șapte simbolizează perfecțiunea (ex. șapte zile din Geneza 1).

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 1:1-4

1 După ce a vorbit în vechime părinților noștri prin proroci, în multe rânduri și în multe chipuri, Dumnezeu, 2 la sfârșitul acestor zile, ne-a vorbit prin Fiul pe care L-a pus moștenitor al tuturor lucrurilor și prin care a făcut și veacurile. 3 El, care este oglindirea slavei Lui și întipărirea Ființei Lui și care ține toate lucrurile cu cuvântul puterii Lui, a făcut curățarea păcatelor și a șezut la dreapta Măririi în locurile preaînalte, 4 ajungând cu atât mai presus de îngeri, cu cât a moștenit un Nume mult mai minunat decât al lor.

1:1 „Dumnezeu... După ce a vorbit” – În propoziția din limba greacă, „Dumnezeu” nu este primul cuvânt; așadar, acest text nu accentuează doctrina revelării, ci maniera revelării în trecut (PARTICIPIU AORIST ACTIV).

• „prin proroci” – Evreii credeau că prorocii au scris Scriptura. Acesta este motivul pentru care Moise a fost considerat proroc (Deut. 18:15) și pentru care evreii au numit cărțile de la Iosua până la Regi „primii proroci.” Așadar, această expresie nu se referă doar la prorocii din VT, ci la toți scriitorii VT.

Sintagma „prin (en) proroci” (v. 1) este paralelă cu „prin (en) Fiul” (v. 2). Între cele două modalități de revelare există un contrast evident. Unul era slujitor, celălalt era membru al familiei. Primul era doar parțial, dar al doilea era desăvârșit (Col. 1:15-17).

•

NASB	„în multe rânduri și în multe feluri”
NKJV	„de diferite ori și în diferite feluri”
NRSV	„prin modalități numeroase și diferite”
TEV	„de multe ori și în multe feluri”
NJB	„de multe ori în trecut și în multe feluri”

În VT, forma și conținutul revelației erau bucată cu bucată. În textul din limba greacă, această sintagmă era la începutul propoziției, arătând accentul pus de autor. Fiecare scriitor al VT a avut un mesaj important, dar parțial.

1:2 „la sfârșitul acestor zile” – Această perioadă este exprimată prin câteva expresii:

1. „vremurile de pe urmă”, Num. 24:14; Deut. 8:16; Dan. 2:28; 10:14
2. „zilele de apoi”, Ier. 23:20; 30:24; 49:39; Ezec. 38:8,16; Osea. 3:5; Ioel 2:28 (Fapte 2:17); Ioan 6:39,40,44,54; 11:24; 12:48; 2 Tim. 3:1; Iacov 5:3
3. „vremurile de apoi”, 1 Petru 1:5
4. „la sfârșitul vremurilor”, 1 Petru 1:20
5. „în zilele din urmă”, 2 Petru 3:3
6. „ceasul cel de pe urmă”, 1 Ioan 2:18

Sfârșitul vremurilor din urmă este „ziua Domnului” („secerișul”, Matei 13:39, 40; 24:3; 28:20; Evrei 9:26).

Evreii din perioada interbiblică percepeau două ere: prezentul rău, de răzvrătire și de păcat (începând din Gen. 3) și veacul viitor de neprihănire inaugurat de venirea lui Mesia în puterea Duhului Sfânt. VT accentua venirea lui Mesia cu putere ca să judece și să înființeze noua epocă. Dar ei nu au văzut clar prima venire a lui Isus ca (1) robul care pătimizește din Isaia 53; (2) cel smerit, călare pe măgar din Zah. 9:9 și (3) cel străpuns din Zah. 12:10. din revelația progresivă din NT aflăm că Dumnezeu a planificat două venituri ale lui Mesia. Perioada dintre întrupare (prima venire) și a doua venire implică suprapunerea celor două veacuri evreiești. Ea este prezentată în NT cu sintagma „vremurile din urmă”. Această perioadă durează de 2000 de ani.

SUBIECT SPECIAL: VEACUL ACESTA ȘI VEACUL VIITOR

Profeții din VT priveau viitorul ca pe o extensie a prezentului. Pentru ei, viitorul era o restaurare a Israelului fizic. Dar chiar și ei au văzut vremuri noi (Isaia 65:17; 66:22). Odată cu respingerea voită și constantă a lui YHWH de către urmașii lui Avraam (chiar și după exil), a apărut un nou tipar în literatura ebraică apocaliptică intertestamentală (1 Enoh, 4 Ezra, 2 Baruh). Aceste scrieri ai început să facă diferența între două epoci: una prezentă, rea, dominată de Satan, și una viitoare, a neprihănirii, dominată de duhul Sfânt și inaugurată de Mesia (adesea un războinic dinamic).

În acest domeniu al teologiei (escatologia) există o dezvoltare evidentă. Teologii o numesc „apocalipsa progresivă”. NT afirmă această nouă realitate cosmică a celor două epoci (dualism temporal):

<u>Isus</u>	<u>Pavel</u>	<u>Evrei</u>
M te 12:3	omani 12:2	1:2
Matei 13:22 și 29	1 Cor. 1:20; 2:6,8; 3:18 2 Cor. 4:4 Galateni 1:4	6:5 11:3
Marcu 10:30	Efes. 1:21; 2:1,7; 6:12 1 Timotei 6:17	
Luca 16:8	2 Timotei 4:10	
Luca 18:30	Tit 2:12	
Luca 20:34-35		

În teologia NT, aceste două epoci ebraice au fost suprapuse datorită profețiilor neașteptate și trecute cu vederea despre cele două venituri ale lui Mesia. Întruparea lui Isus a îndeplinit profețiile VT de inaugurare a noii epoci (Dan. 2:44-45). Deși VT i-a văzut venirea și ca Judecător și Cuceritor, El a venit ca rob care a pățimit (Isaia 53; Zaharia 12:10), umil și blând (Zaharia 9:9). El se va întoarce cu putere după cum a prezis VT (Apoc. 19). Aceste două etape ale îndeplinirii au făcut ca Împărăția să fie prezentă (inaugurată), dar viitoare (care nu a trecut pe deplin). Aceasta este tensiunea NT între „deja”, dar „nu încă”!

- **„Fiul”** – Sintagma nearticulată „un fiu” nu ar trebui scrisă cu „F” mare, deoarece aici se referă la modalitatea de revelare, nu la un nume pentru Isus (3:5-6; 5:8; 7:28). Isus nu este un slujitor, precum Moise sau prorocii, ci un membru al familiei (un fiu).

„**pe care L-a pus**” – acesta este un INDICATIV AORIST ACTIV, care presupune o acțiune încheiată (TIMPUL AORIST) în trecut (MODUL INDICATIV). Când L-a numit Dumnezeu pe Isus moștenitor? La botez (Mat. 3:17) sau la înviere (Rom. 1:4)? Această întrebare a dus la erezia numită „adoptivism” (vezi Glosarul), care spunea că Isus a devenit Mesia la un moment dat. Dar această afirmație contrazice Ioan 1:1-18; 8:57-58; Fil. 2:6-7 și Col. 1:17. Isus a fost mereu Dumnezeu (Ioan 1:1-2); așadar, în sens ontologic, titlul de moștenitor trebuie să preceadă întruparea.

- **„moștenitor al tuturor lucrurilor”** – Ca „Fiu al lui Dumnezeu”, sigurul fiu al lui Dumnezeu (Ioan 3:16), El este moștenitorul (Matei 21:33-46; Ps. 2:8). Lucrul minunat este că omenirea păcătoasă, prin credința în El, este moștenitoare împreună cu El (1:14; 6:12; Rom. 8:17; Gal. 4:7).

• „**prin care a făcut și veacurile**” – Este greu să știm sigur cum să interpretăm termeni care se află în legătură. Între sinonime există o singură suprapunere semantică. Termenul tehnic grecesc pentru crearea din nimic este *ktizō*, dar în acest text este folosit cuvântul *poieō*, care înseamnă „a face ceva dintr-o materie pre-existentă.” Folosește autorul acești termeni ca sinonimi sau cu o anumită distincție intenționată? Mă îndoiesc de intenția unei distincții tehnice, deoarece contextul teologic se referă la crearea prin cuvânt (*nihilo*, Gen. 1:6,9,16,20,24,26, dar în 2:7 Dumnezeu l-a creat pe om). Vezi o nouă carte scrisă de John Walton, *Lumea pierdută din Geneza 1*.

Cuvântul „lumea” [din traducerea din limba engleză] este literal „veacurile” (*aiōnos*). Poate fi vorba despre pământ (Matei 28:20) sau despre veacuri (timp). Cu siguranță Isus este creatorul amândurora (Ioan 1:3; Col. 1:16; 1 Cor. 8:6). Autorul Evreilor folosește *aiōnos* (1:2; 6:5; 11:3) și *kosmos* (4:3; 9:26; 10:5; 11:7,38), aparent ca termeni sinonimi.

1:3

NASB „El este strălucirea slavei Lui”
NKJV „care este strălucirea slavei Lui”
NRSV, NJB „El este oglindirea slavei lui Dumnezeu”
TEV „El reflectă strălucirea slavei lui Dumnezeu”

Acesta este singurul loc din NT în care este folosit cuvântul „oglandirea” (*apaugasma*). A fost folosit la Philo pentru relația lui Mesia cu YHWH în sensul că *logos* era o reflecție a dumnezeirii. Părinții bisericii primare din Grecia l-au folosit pentru a-L descrie pe Cristos ca oglindire sau strălucire a lui Dumnezeu. Într-un înțeles popular, a-L vedea pe Isus înseamnă a-L vedea pe Dumnezeu (Ioan 14:8-9), la fel cum o oglindă reflectează lumina întregului soare (Exod16:10; 24:16-17; Lev. 9:6).

Această sintagmă ar putea avea legătură cu Prov. 8:22-31, unde „înțelepciunea” (termenul este FEMININ în ebraică și în greacă) este personificată ca creație a lui Dumnezeu (*Sirah* 1:4) și ca agent al creației (*Pildele lui Solomon* 9:9). Același concept este dezvoltat în cartea apocrifă *Pildele lui Solomon* 7:15-22a și 22b-30. În Prov. 22:8, înțelepciunea transformă toate lucrurile; în v. 25 înțelepciunea este o emanație pură a slavei celui Preaînalt; în v. 26 înțelepciunea este reflecția luminii eterne, o oglindă fără cusur a lucrării lui Dumnezeu; în v. 29 este comparată cu lumina (soarele și stelele) și dovedită superioară ei.”

În VT, cel mai folosit cuvânt pentru „slavă” (*kabod*) era inițial un termen comercial (care se referea la un cântar) care însemna „a fi greu”. Ceva greu era valoros sau avea valoare intrinsecă. În timpul perioadei de umblare prin pustie conceptul de strălucire era adăugat adesea la un cuvânt pentru a exprima slava lui Dumnezeu (norul de slavă *Shekinah*). Numai El este vrednic și onorabil. El este prea strălucitor pentru ca omenirea căzută să-L privească. Dumnezeu poate fi cunoscut cu adevărat doar prin Cristos (Matei 17:2; Evrei 1:3; Iacov 2:1).

Termenul „slavă” este ambiguu într-o oarecare măsură: (1) ar putea însemna „neprihănirea lui Dumnezeu”; (2) s-ar putea referi la „sfințenia” sau la „perfecțiunea” lui Dumnezeu sau (3) s-ar putea referi la chipul lui Dumnezeu după care a fost creat omul (Gen. 1:26-27; 5:1; 9:6), dar care a fost distrus prin răzvrătire (Gen. 3:1-22).

•

NASB „reprezentarea exactă a naturii Lui”
NKJV „imaginea exactă a persoanei Lui”
NRSV „imaginea exactă a însăși ființei lui Dumnezeu”
TEV „înfățișarea exactă a ființei lui Dumnezeu Însuși”
NJB „poartă înfățișarea exactă a ființei lui Dumnezeu Însuși”

Acesta este singurul loc din NT în care se găsește această sintagmă, dar ea se găsește adesea în scrierile lui Philo, care completează caracterizarea anterioară. Acest termen grecesc era folosit la început pentru o unealtă de imprimare, dar a ajuns să reprezinte semnul pe care îl făcea. Isus nu doar că reflectă dumnezeirea, dar poartă și ștampila unică a divinității (Ioan 14:9).

Relația lui Cristos cu Tatăl este descrisă prin doi termeni grecești: (1) *eikon*, care înseamnă „imagine” (2 Cor. 4:4; Col. 1:15) și (2) *charaktēr* (Evrei 1:3). Primul este folosit mai des în NT, dar al doilea are o semnificație mai puternică (KJV – „imaginea exactă”). Cum este Dumnezeu? Exact ca Isus din Nazaret, care este revelarea completă și deplină a Dumnezeului celui invizibil!

- **„ține toate lucrurile”** – Acesta este termenul folosit pentru „a purta” sau „a căra” (*pherō*), dar în acest context are conotația de „a încuraja”, „a menține”, „a susține”. Asta exprimă conceptul teologic de „Providență” (Col. 1:17; o altă posibilă aluzie la asta este *Pildele lui Solomon* 8:1). Isus nu doar că a creat Universul (un alt înțeles posibil al cuvântului *pherō*) prin cuvânt (Gen. 1), ci îl și susține prin cuvânt!

- **„cu cuvântul puterii Lui”** – În gândirea ebraică, puterea lui Dumnezeu era reprezentată prin cuvântul rostit. Elohim creează prin cuvântul rostit (Gen. 1:3,6,9,14,20,24). Cuvântul lui YHWH avea puterea independentă de a-i îndeplini voia (Isaia 55:11). Nu din întâmplare Cristos este numit „Cuvântul” în Ioan 1:1.

- **„a făcut curățarea păcatelor”** – Acesta este un PARTICIPIU AORIST REFLEXIV care accentuează subiectul (DIATEZA REFLEXIVĂ) și prezintă o acțiune terminată (TIMPUL AORIST, 7:27; 9:12,28; 10:10). Isus a acționat în numele omenirii păcătoase (Marcu 10:45; 2 Cor. 5:21).

Termenul „curățarea” este folosit în NT cu câteva sensuri:

1. curățare ceremonială (Luca 2:22; 5:14; Ioan 2:6)
2. vindecare fizică, (Marcu 1:44)
3. metaforă pentru ispășire (Evrei 1:3; 2 Petru 1:9, William D. Mounce, *Dicționar analitic al Noului Testament grec*, p. 257)

De la acest termen grecesc derivăm cuvântul „catarsis.”

Observă cuvântul descriptiv „a păcatelor”, care poate fi înțeles în două feluri: (1) este GENITIVUL OBIECTIV „a păcatelor”, nu ABLATIVUL „de păcate”. Moartea lui Isus a rezolvat problema păcatului; (2) este la plural, ceea ce nu implică natura adamică a omenirii, „problema păcatului”, ci păcatele individuale. Isus a purtat vina pentru răzvrătirea omenirii (trecută și prezentă).

Această opțiune textuală este acceptată de cercetătorii versiunii UBS4, dar mai există o posibilitate. În familia de texte alexandrine numită P46, în loc de „Lui” (*autou*) apare sintagma „prin El” (*dia heautou*), care îl face să se refere la propoziția anterioară. Același tip de diferență de manuscris se găsește și în 1 Ioan 5:18b.

Este interesant că acest „prin El” lipsește din celelalte familii de texte alexandrine (X și B). Cu siguranță este posibil ca scribii ortodocși să se fi temut că sintagma „prin El a făcut curățirea de păcate ” ar fi putut duce la speculații gnostice și au înlocuit „*di'heautou*” cu „*autou*”. Pentru o dezbateră mai completă despre tendințele scribilor ortodocși consultă Bart D. Ehrman, *Schimbarea Scripturii de către ortodocși*, Oxford Press, 1993.

- **„a șezut la dreapta Măririi în locurile preaînalte”** – Aceasta este o modalitate figurată de a afirma lucrarea încheiată și înălțarea lui Isus (Ps. 110:1; Luca 22:69). Dumnezeu nu are o mână dreaptă. Aceasta este o metaforă biblică (antropomorfă) a puterii, autorității și importanței. Niciun preot din VT nu a șezut vreodată! Lucrarea pământească a lui Isus s-a încheiat. Într-un fel, această metaforă este una regească, împărătească (Ps. 2; 45; 110:1-3) legată de o funcție preoțească (Ps. 110:4; Zah.

4). Comunitatea de la Marea Moartă aștepta doi Mesia, unul preot (linia lui Aaron, tribul lui Levi) și unul rege (linia lui Jesi, tribul lui Iuda). Isus îndeplinește toate cele trei funcții unse din VT: profet (Deut. 18:18), preot (Ps. 110:4) și rege (2 Sam. 7:13,16; Ps. 2; 110:1-3).

•

NASB, NKJV, NRSV

„Măririi, în locurile preaînalte”

TEV

„lui Dumnezeu, puterea supremă”

NJB

„Maiestății divine, în locurile preaînalte”

Aceasta este o circumlocuțiune. Evreii se temeau să folosească numele lui Dumnezeu, ca nu cumva să-l ia în deșert (Exod 20:7), așa că au introdus mulți termeni și expresii alternative („Împărăția cerurilor”, „tronul”, etc.) sau au folosit DIATEZA PASIVĂ pentru a vorbi despre El.

1:4 Acest verset pare a fi o trecere dintre v. 1-3 și v. 5-14. TEV începe dezbateră despre superioritatea lui Isus față de îngeri în v. 3.

Numele care I s-a dat lui Isus, care este superior îngerilor (Rom. 8:38-39; Efes. 1:21; Col. 2:15) este „fiu” (v. 5 [de două ori] și 8) sau „Domn” (v. 10 și Fil. 2:9-11).

Pentru „mai mare” vezi observația completă de la 7:7.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 1:5-14

5 Căci, căruia dintre îngeri a zis El vreodată: „Tu ești Fiul Meu; astăzi Te-am născut”? Și iarăși: „Eu Îi voi fi Tată, și El Îmi va fi Fiu”? 6 Și, când duce iarăși în lume pe Cel întâi născut, zice: „Toți îngerii lui Dumnezeu să I se închine!” 7 Și despre îngeri zice: „Din vânturi face îngeri ai Lui; și dintr-o flacără de foc, slujitori ai Lui”; 8 pe când Fiului I-a zis: „Scaunul Tău de domnie, Dumnezeule, este în veci de veci; toiagul domniei Tale este un toiag de dreptate; 9 Tu ai iubit neprihănirea și ai urât nelegiuirea: de aceea, Dumnezeule, Dumnezeul Tău Te-a uns cu un untdelemn de bucurie mai presus decât pe tovarășii Tăi.” 10 Și iarăși: „La început, Tu, Doamne, ai întemeiat pământul; și cerurile sunt lucrarea mâinilor Tale. 11 Ele vor pieri, dar Tu rămâi; toate se vor învechi ca o haină; 12 le vei face sul ca pe o manta, și vor fi schimbate; dar Tu ești același; și anii Tăi nu se vor sfârși.” 13 Și căruia din îngeri i-a zis El vreodată: „Șezi la dreapta Mea, până voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut al picioarelor Tale”? 14 Nu sunt oare toți duhuri slujitoare trimise să îndeplinească o slujbă pentru cei ce vor moșteni mântuirea?

1:5 „Tu ești Fiul Meu” – Acesta este primul pasă citat din VT din Septuaginta (LXX) pentru a demonstra superioritatea lui Mesia față de îngeri. Prima expresie este din Ps. 2:7, iar a doua este din 2 Sam. 7:14. prima expresie este folosită de câteva ori în Evangheliile cu referire la Cristos:

1. la botezul Lui (Matei 3:17; Luca 3:22)
2. la schimbarea la față (Matei 17:5; Marcu 9:7)
3. la înviere (Fapte 13:33; Rom. 1:4)

Termenul „fiu”, folosit în ambele citate din v.5, este dintr-un loc din VT în care se poate referi la diferiți oameni/grupuri (vezi observația completă de la 2:7):

1. îngerii (Gen. 6:2,4; Iov 1:6; 2:1; 38:7; Ps. 29:1, mereu la PLURAL)
2. poporul Israel (Osea 11:1)
3. regele Israelului (2 Sam. 7:14; Ps. 89:27)
4. Mesia (Ps. 2:7)

- **„astăzi Te-am născut”** – Isus a fost mereu divin (Ioan 1:1-18). Așadar, această afirmație nu se poate referi la esența naturii Lui, ci la manifestarea Lui în timp (întrupare). Unii exegeți leagă această afirmație de înviere (Rom. 1:3-4). Unii rabini au considerat că Ps. 2:7 spune că Mesia a fost readus la viață după o suferință divină (Isaia 53). VERBUL este un INDICATIV ACTIV TRECUT care înseamnă „am născut”. Aceasta poate fi o aluzie rabinică la Prov. 8:22-31, unde „înțelepciunea” (genul FEMININ în ebraică) a fost prima creație a lui Dumnezeu și a devenit agentul lui Dumnezeu în creația ulterioară (vezi și *Pildele lui Solomon* 7:1-8:1). Aceasta este doar o aluzie care nu vrea să aducă un aspect feminin dumnezeirii, nici să afirme că Isus este o ființă creată, ci să afirme că Isus din Nazaret este agentul creației lui Dumnezeu Tatăl (v. 10; Ioan 1:3; 1 Cor. 8:6; Col. 1:16 menționat în v. 2).
- **„Eu Îi voi fi Tată”** – Acesta este un citat din LXX, din 2 Sam. 7:14, care inițial se referea la Solomon. Autorul Evreilor îl aplică pentru Isus. Această referință duală este similară prorociei „nașterii din fecioară” din Isaia 7:14. ambele sunt exemple de prorocii îndeplinite de mai multe ori. Autorii inspirați ai NT au folosit VT în feluri rabinice, tipologice și în jocuri de cuvinte necorespunzătoare exegeților ulteriori. Vezi discuția de mai jos.

SUBIECT SPECIAL: ILUMINAREA

În trecut, Dumnezeu S-a auto-revelat în mod clar omenirii. În teologie asta se numește „revelare”. Dumnezeu a ales anumiți oameni pentru a atesta și a explica această auto-revelare. În teologie asta se numește „inspirație”. El a trimis Duhul Său cel Sfânt pentru a-i ajuta pe cititori să înțeleagă Cuvântul Său. În teologie asta se numește „iluminare”. Problema apare atunci când afirmăm că Duhul Sfânt este implicat în înțelegerea Cuvântului – atunci de ce sunt atât de multe interpretări ale Bibliei?

O parte din problemă stă în înțelegerea de dinainte sau în experiențele personale ale cititorului. Adesea este adresată o concepție personală folosind versete scoase din context sau separate. Adesea peste Biblie este pus un filtru teologic, lăsând-o să vorbească numai în anumite domenii și în anumite feluri. Iluminarea nu poate fi egalată cu inspirația, deși Duhul Sfânt este implicat în ambele.

Cea mai bună abordare ar putea fi încercarea de a afirma ideea centrală a paragrafului, fără interpretarea fiecărui detaliu din text. Gândul cheie este cel care exprimă adevărul central al autorului original. Planul cărții sau al capitolului literar ajută la urmărirea intenției autorului original inspirat. Niciun exeget nu este inspirat. Nu putem reproduce metoda de interpretare a scriitorului biblic. Noi putem și trebuie să încercăm să înțelegem ce spuneau ei pentru zilele lor și să comunicăm acel adevăr aplicat zilelor noastre. Unele fragmente din Biblie sunt ambigue sau ascunse (până la un anumit timp sau perioadă). Mereu vor fi controverse în privința unor texte și subiecte, dar trebuie să afirmăm clar adevărurile centrale și să permitem libertate pentru exegeza individuală în limitele intenției autorului original. Exegeții trebuie să meargă în lumina pe care o au, fiind mereu deschiși pentru mai multă lumină din Biblie și de la Duhul Sfânt. Dumnezeu ne va judeca bazat pe nivelul înțelegerii noastre și după felul în care punem în practică ce înțelegem.

1:6

NASB	„Și, când aduce iarăși”
NKJV	„Dar când aduce iarăși”
NRSV	„Dar iarăși, când aduce”
TEV	„Dar când Dumnezeu era pe punctul de a trimite”
NJB	„Iarăși, când aduce”

Această sintagmă nu se referă la a doua venire a fiului, ci este un procedeu literar de introducere a unui nou citat (v. 5d; 2:13; 4:5; 10:30).

Observă că NASB, NKJV, NRSV și NJB au „aduce”, iar TEV are „trimite”. Primul ar accentua înălțarea la cer a lui Cristos glorificat; al doilea s-ar referi la întruparea din Betleem. Deoarece analogia Tată – Fiu începe cu întruparea lui Isus, versiunea TEV se potrivește cel mai bine în context.

● „**întâi născut**” – Această sintagmă este folosită:

1. în VT, unde copilul întâi născut primea o parte dublă din moștenire pentru a avea grijă de părinți
2. în Ps. 89:27, unde se referă la regele Israelului
3. în iudaismul rabinic a ajuns o expresie pentru importanță (Rom. 8:29; Col. 1:15, 18; Apoc. 1:5). Această sintagmă era în centrul controversei dintre Arius și Atanasius. Arius afirma că Isus a fost cea mai înaltă creație a lui Dumnezeu, citând acest verset și Ps. 89:27. Atanasius afirma că Isus a fost divin pe deplin, citând versetele 2 și 3.
4. în înțeles figurat, Cristos este „primul născut dintr-o omenire nouă care trebuie glorificată, la fel cum este glorificat Domnul ei cel înălțat...unul care provine din Dumnezeu pentru a întemeia noua comunitate de sfinți” (Bauer, Arndt, Gingrich și Danken, *Dicționar grec-englez*, p. 726)
5. în lumea greco-romană, primul născut era preot în familie (Moulton și Milligan, *Vocabularul Testamentului grecesc*, p. 557).

SUBIECT SPECIAL: PRIMUL NĂSCUT

Aceasta este cea de-a doua din trei expresii descriptive. Cuvântul „întâi născut” (*prōtotokos*) este folosit în Biblie cu câteva sensuri diferite:

1. în VT se referea la pre-imența fiului întâi născut al familiei (Ps. 89:27; Luca 2:7; Rom. 8:29; Evrei 11:28)
2. este folosit în Col. 1:15 pentru Isus ca primul din creație, o posibilă aluzie la Prov. 8:22-31 din VT sau la agentul lui Dumnezeu pentru creație (Ioan 1:3; 1 Cor. 8:6; Col. 1:15-16; Evrei 1:2)
3. în Col. 1:18; 1 Cor. 15:20 (și aici) se referă la Isus ca întâiul înviat din morți
4. în VT este un nume pentru Mesia (Ps. 89:27; Evrei 1:6; 12:23). Era un nume care combina câteva aspecte ale întâietății și ale centralității lui Isus. În acest context se potrivesc cel mai bine explicațiile de la numerele 3 și 4.

● „în lume” – Asta Îl implică pe Isus care a existat de la început, a fost mereu divin, dar un nou stadiu al lucrării Lui de mântuirea început la Betleem, unde El a luat chip de om (Fil. 2:6-8a). Acesta nu este termenul mai utilizat *kosmos*, ci *oikoumenē*, care desemna suprafața pământului, locuită de oameni. Acest termen mai este folosit metaforic în 2:5, cu referire la noua eră.

● „zice: Toți îngerii lui Dumnezeu să I se închine!” – Acesta este un citat din LXX, Deut. 32:43 sau Ps. 97:7. Ebraicul folosit pentru „îngeri” în Ps. 97:7 este *Elohim*. Din peștera 4 cu Manuscrisele de la Marea Moartă avem o confirmare a acestei traduceri a LXX. Termenul *Elohim* se poate referi al Dumnezeu, la îngeri, la judecători umani (Exod. 21:6; 22:8-9) sau chiar la duhul unui om mort (1 Sam. 28:13).

Acest citat nu ne spune că îngerii nu I s-au închinat lui Cristos înainte de întrupare. Contextul arată superioritatea Fiului prin faptul că îngerii I se închină.

1:7 „Din vânturi face îngerii ai Lui” – Acesta este începutul unei comparații a îngerilor schimbători (LXX, Ps. 104:4) în contrast cu Isus, care este permanent și statornic (v. 8,11,12; 13:8). Rabinii, citând Plângerile 3:23 sau Dan. 7:10, au spus că Dumnezeu îi înnoia pe îngerii în fiecare dimineață.

1:8 „Scaunul Tău de domnie, Dumnezeule, este în veci” – Acesta este un citat din LXX, Ps. 45:6, care i se adresează regelui Mesianic. În contextul din VT, PRNUMELE este foarte ambiguu și se poate referi la Dumnezeu Tatăl sau la Dumnezeu Fiul. În acest text, aceasta pare a fi una dintre cele mai puternice afirmații din Scripturi ale caracterului divin al lui Cristos (Ioan 1:18; 20:28).

Există o problemă importantă în manuscrisul grecesc. Unele dintre primele manuscrise (P46, $\aleph$ și B) conțin PRNUMELE (*autou*, adică „tronul Lui”), ceea ce crește ambiguitatea. UBS4 este aproape sigură de varianta „Tău”. Această variantă se găsește în manuscrisele uncial A și D și reprezintă citatul exact din LXX, Ps. 45:6. Scribii străvechi tindeau adesea să facă textele mai explicite, mai ales dacă aveau legătură cu dezbaterile cristologice din vremurile lor (Bart D. Ehrman, *Schimbarea Scripturii de către ortodocși*, Oxford Press, 1993, p. 265).

Scopul dezbaterii nu este deloc acela de a nega divinitatea deplină a lui Cristos, ci acela de a arăta tendința scribilor străvechi de a schimba textele din motive teologice și gramaticale. Acesta este motivul pentru care disciplina academică modernă Critica Textuală cercetează diferențele de manuscris bazată pe următoarele:

1. varianta cea mai neobișnuită este probabil cea originală
2. varianta care explică celelalte diferențe este probabil cea originală
3. varianta cu o răspândire geografică mai largă (nu doar o familie de manuscrise) este probabil cea originală

Cartea lui Bart Ehrman mai spune că scribii au schimbat textul grec din motive teologice, în special în timpul perioadelor de conflict în ceea ce privește cristologia și trinitatea (secolele al III-lea și al IV-lea).

• „în veci de veci” – Evident, asta nu se referă la o domnie de o mie de ani, ci la domnia veșnică (Isa. 9:8; Dan. 7:14,18; Luca 1:33; 2 Petru 1:11; Apoc. 11:15).

SUBIECT SPECIAL: PENTRU TOTDEAUNA (EXPRESII GRECEȘTI)

O expresie grecească este „în veci” (Luca 1:33; Rom. 1:25; 11:36; 16:27; Gal. 1:5; 1 Tim. 1:17), care ar putea reflecta ebraicul *‘olam*. Vezi Robert B. Girdlestone, *Sinonime ale Vechiului Testament*, pp. 312-319. Alte expresii asemănătoare sunt „în veac” (Matei 21:19 [Marcu 11:14]; Tes. 1:55; Ioan 6:58; 8:35; 12:34; 13:8; 14:16; 2 Cor. 9:9) și „în vecii vecilor” (Efes. 3:21). Nu pare a fi vreo deosebire între aceste expresii pentru „pentru totdeauna”. Termenul „veci” ar putea fi la plural în sens figurat al construcției gramaticale rabinice numite „pluralul maiestății” sau s-ar putea referi la conceptul de câteva „veacuri” cu înțelesul de „veacul inocenței”, „veacul răutății”, „veacul viitor” sau „veacul neprihănirii” pentru evrei.

1:9 „Tu ai iubit neprihănirea și ai urât nelegiuirea” – Acesta este un citat din LXX, Ps. 45:7, care are legătură cu viața pământească a lui Isus Cristos.

SUBIECT SPECIAL: NEPRIHĂNIREA

„Neprihănirea” este un subiect atât de crucial încât o persoană care studiază Biblia trebuie să facă un studiu personal extensiv al acestui concept.

În VT, caracterul lui Dumnezeu este descris ca „drept” și „neprihănit” (BDB 841). Termenul mesopotamian vine de la o trestie de râu care era folosită ca unealtă în construcții pentru a aprecia dacă pereții și gardurile erau drepte pe orizontală. Dumnezeu a ales ca termenul să fie folosit metaforic pentru caracterul Lui. El este marginea dreaptă (regula) după care sunt evaluate toate lucrurile. Acest concept afirmă neprihănirea lui Dumnezeu și dreptul Lui de a judeca.

Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu (Gen. 1:26-27; 5:1,3; 9:6). Omenirea a fost creată pentru părtășia cu Dumnezeu. Toată creația este un stadiu sau un fundal al interacțiunii dintre om și Dumnezeu. Dumnezeu a vrut ca cea mai înaltă creație a Lui, omul, să Îl cunoască, să Îl iubească, să Îl slujească și să fie ca El! Loialitatea omului a fost pusă la încercare (Gen. 3) și primul cuplu a picat testul. Asta a dus la o ruptură a relației dintre om și Dumnezeu (Gen. 3; Rom. 5:12-21).

Dumnezeu a promis să repare și să refacă părtășia (Gen. 3:15). El face asta prin voia Sa și prin Fiul Lui. Oamenii nu au putut să refacă ruptura (Rom. 1:18-3:20).

După cădere, primul pas al lui Dumnezeu spre restaurare a fost conceptul legământului, bazat pe invitația Lui și pe răspunsul penitent, credincios și ascultător al omului. Din cauza căderii, oamenii au fost incapabili de acțiuni corespunzătoare (Rom. 3:21-31; Gal. 3). Însuși Dumnezeu a trebuit să ia inițiativa de a-i refaca pe oamenii care nu au respectat legământul. El a făcut asta prin:

1. declarând omenirea păcătoasă neprihănită prin lucrarea lui Cristos (neprihănire juridică)
2. oferind omenirii neprihănire fără plată prin lucrarea lui Cristos (neprihănire atribuită)
3. oferind Duhul Sfânt în ei care produce neprihănire în om (asemănare cu Cristos, restaurarea imaginii lui

Dumnezeu)

Dar Dumnezeu cere un răspuns la legământ. Dumnezeu decretă (dă fără plată) și oferă, dar oamenii trebuie să răspundă și să continue să răspundă prin:

1. pocăință
2. credință
3. o viață ascultătoare
4. perseverență

Așadar, neprihănirea este o acțiune reciprocă, prin legământ, între Dumnezeu și cea mai înaltă creație a Lui. Este bazată pe caracterul lui Dumnezeu, pe lucrarea lui Cristos și pe puterea dată de Duhul Sfânt, la care fiecare individ trebuie să răspundă adecvat, personal și continuu. Conceptul este numit „justificare prin credință.” El este descoperit în Evanghelii, dar nu în acești termeni. Este definit mai întâi de Pavel, care folosește cuvântul grec „neprihănire” cu formele lui diferite de peste 100 de ori.

Pavel, fiind un rabin învățat, folosește termenul *dikaionē* cu înțelesul ebraic al termenului *SDQ* folosit în LXX, nu din literatura greacă. În scrierile grecești, termenul are legătură cu o persoană care s-a conformat așteptărilor zeității și societății. În înțelesul lui ebraic este structurat mereu în termenii legământului. YHWH este un Dumnezeu drept, etic și moral. El vrea ca oamenii Lui să Îi reflecte caracterul. Omul izbăvit devine o ființă nouă. Această noutate produce o nouă viață de sfințenie (axarea pe justificare a romano-catolicilor). Deoarece în Israel era teocrație, nu exista o limită clară între secular (normele societății) și sfânt (voia lui Dumnezeu). Această distincție este exprimată în termeni ebraici și greci, fiind tradusă în

românește ca „dreptate” (raportată la societate) și „neprihănire” (raportată la religie).

Evangelhia (Vestea Bună) lui Isus este că omului căzut i s-a redat părtășia cu Dumnezeu. Paradoxul lui Pavel este că Dumnezeu, prin Cristos, plătește vina. Acest lucru a fost împlinit prin iubirea, mila și harul Tatălui, prin viața, moartea și învierea Fiului și prin îndemnul Duhului Sfânt și prin conducerea spre Evanghelie. „Justificarea este o acțiune gratuită a lui Dumnezeu, dar trebuie să rezulte în sfințenie” (afirmația lui Augustin, care reflectă accentul Reformei pe gratuitatea Evangheliei și accentul romano-catolic pe o viață schimbată de iubire și credincioșie). Pentru reformați, sintagma „neprihănirea lui Dumnezeu” este un GENITIV OBIECTIV (acțiunea de a-l face pe omul păcătos acceptabil pentru Dumnezeu [sfințire pozițională]), în timp ce pentru catolici este un GENITIV SUBIECTIV, adică procesul în care omul devine tot mai mult asemeni lui Dumnezeu (sfințire progresivă experimentală). În realitate, cu siguranță este ambele!

Din punctul meu de vedere, toată Biblia, de la Gen. 4 până la Apoc. 20 este o prezentare a lui Dumnezeu restaurând părtășia din Eden. Biblia începe cu Dumnezeu și omul în părtășie într-un loc pământesc (Gen. 1-2) și se termină cu aceeași situație (Apoc. 21-22). Imaginea și scopul lui Dumnezeu vor fi refăcute!

Pentru a demonstra discuția de mai sus, observă următoarele pasaje selectate din NT care ilustrează grupul de cuvinte grecești:

1. Dumnezeu este neprihănit (adesea legat de Dumnezeu ca judecător)
  - a. Rom. 3:26
  - b. 2 Tes. 1:5-6
  - c. 2 Tim. 4:8
  - d. Apoc. 16:5
2. Isus este neprihănit
  - a. Fapte 3:14; 7:52; 22:14 (titlu pentru Mesia)
  - b. Matei 27:19
  - c. 1 Ioan 2:1,29; 3:7
3. Voia lui Dumnezeu pentru creația Lui este neprihănită
  - a. Lev. 19:2
  - b. Matei 5:48 (5:17-20)
4. Modalitățile lui Dumnezeu de a oferi și de a produce neprihănirea
  - a. Rom. 3:21-31
  - b. Rom. 4
  - c. Rom. 5:6-11
  - d. Gal. 3:6-14
  - e. Dată de Dumnezeu
    - 1) Rom. 3:24; 6:23
    - 2) 1 Cor. 1:30
    - 3) Efes. 2:8-9
  - f. Primită prin credință
    - 1) Rom. 1:17; 3:22,26; 4:3,5,13; 9:30; 10:4,6,10
    - 2) 1 Cor. 5:21
  - g. Prin faptele Fiului
    - 1) Rom. 5:21-31

2) 2 Cor. 5:21

3) Filipeni 2:6-11

5. Voia lui Dumnezeu este ca adepții Lui să fie neprihăniți

a. Matei 5:3-48; 7:24-27

b. Rom.2:13; 5:1-5; 6:1-23

c. 1 Tim. 6:11

d. 2 Tim. 2:22; 3:16

e. 1 Ioan 3:7

f. 1 Petru 2:24

6. Dumnezeu va judeca lumea prin neprihănire

a. Fapte 17:31

b. 2 Tim. 4:8

Neprihănirea este o caracteristică a lui Dumnezeu, dată fără plată omeniilor păcătoase prin Cristos. Ea este:

1. o poruncă a lui Dumnezeu

2. un dar de la Dumnezeu

3. o acțiune a lui Cristos

De asemenea, este un proces prin care devii neprihănit care trebuie să fie urmărit cu eficacitate; într-o zi se va încheia la a doua venire. Părtașia cu Dumnezeu este restaurată în momentul mântuirii, dar progresează de-a lungul vieții până devine o întâlnire față în față în momentul morții sau al *Parousiei*!

İată un citat bun în încheierea acestei dezbateri. Este luat din *Dicționarul lui Pavel și al epistolelor lui*, de la IVP:

„Calvin, chiar mai mult decât Luther, accentuează aspectul relațional al neprihănirii lui Dumnezeu. Concepția lui Luther în privința neprihănirii lui Dumnezeu pare să includă aspectul achitării. Calvin accentuează natura minunată a comunicării sau a împărțirii neprihănirii lui Dumnezeu cu noi” (p. 834).

Pentru mine, relația credinciosului cu Dumnezeu are trei aspecte:

1. Evanghelia este o persoană (sublinierea Bisericii primare și a lui Calvin)

2. Evanghelia este adevărul (sublinierea lui Augustin și a lui Luther)

3. Evanghelia este o viață schimbată (sublinierea Bisericii Catolice)

Toate acestea sunt adevărate și trebuie păstrate unite pentru un creștinism sănătos și biblic. Dacă vreunul dintre ele este accentuat prea mult sau subestimat, apar probleme.

Trebuie să Îl primim pe Isus!

Trebuie să credem Evanghelia!

Trebuie să ajungem la asemănarea cu Cristos!

• „**Te-a uns**” – Termenul ebraic „uns” (*msh*) este cuvântul folosit în VT pentru Mesia (*masiah*). În VT, prorocii, preoții și regi erau unși cu ulei de măsline ca simbol a alegerii și a înzestrării de către Dumnezeu pentru o anumită funcție. În acest context se referă și la utilizarea culturală a uleiului de măsline în vreme de bucurie și de sărbătoare (Isaia 53:11).

SUBIECT SPECIAL: UNGEREA ÎN BIBLIE (BDB 603)

- A. Folosită pentru înfrumusețare (Deut. 28:40; Rut 3:3; 2 Sam. 12:20; 14:2; 2 Cron. 28:1-5; Daniel 10:3; Amos 6:6; Mica 6:15)
- B. Folosită pentru oaspeți (Ps. 23:5; Luca 7:38,46; Ioan 11:2)
- C. Folosită pentru vindecare (Isaia 6:1; Ier. 51:8; Marcu 6:13; Luca 10:34; Iacov 5:14) [folosită cu scop igienic în Ezech. 16:9]
- D. Folosită la pregătirea pentru înmormântare (Gen. 50:2; 2 Cron. 16:14; Marcu 16:1; Ioan 12:3,7; 19:39-40)
- E. Folosită în scopuri religioase (ungerea unui obiect, Gen. 28:18,20; 31:13 [un stâlp]; Exod 29:36 [altarul]; Exod 30:36; 40:9-16; Lev. 8:10-13; Num. 7:1 [cortul])
- F. Folosită pentru a investi lideri în funcție:
  - 1. preoți:
    - a. Aaron (Exod 28:41; 29:7; 30:30)
    - b. Fiii lui Aaron (Exod 40:15; Lev. 7:36)
    - c. Sintagmă sau titlu standard (Num. 3:3; Lev. 16:32)
  - 2. Regi
    - a. de Dumnezeu (1 Sam. 2:10; 2 Sam. 12:7; 2 Regi. 9:3,6,12; Ps. 45:7; 89:20)
    - b. de proroci (1 Sam. 9:16; 10:1; 15:1,17; 16:3,12-13; 1 Regi 1:45; 19:15-16)
    - c. de preoți (1 Regi 1:34,39; 2 Regi 11:12)
    - d. de bătrâni (Jud. 9:8,15; 2 Sam. 2:7; 5:3; 2 Regi 23:30)
    - e. pentru Isus ca rege mesianic (Ps. 2:2; Luca 4:18 [Isaia 61:1]; Fapte 4:27; 10:38; Evrei 1:9 [Ps. 45:7])
    - f. adeptii lui Isus (2 Cor. 1:21; 1 Ioan 2:20,27 [*chrisma*])
  - 3. posibil pentru proroci (Isaia 61:1)
  - 4. instrumente necredincioase ale izbăvirii divine
    - a. Cir (Isaia 45:1)
    - b. Regele Tirului (Ezech. 28:14, unde folosește metafore pentru Edom)
  - 5. termenul sau titlul „Mesia” înseamnă „Unsul” (BDB 603)

● **„mai presus decât pe tovarășii Tăi”** – Aceasta este o continuare a citatului din LXX, Ps. 45:6-7. nu ar trebui ca fiecare detaliu al psalmului să fie transformat forțat într-o afirmație teologică cu privire la Isus. Sintagma s-ar putea referi la superioritatea lui Isus față de (1) îngeri; (2) împărații Israelului; (3) conducătorii lumefști sau (4) omenirea răscumpărată.

1:10 „Tu, Doamne” – Doar traducerea Ps. 102:25 din LXX include cuvântul „Doamne”, care se referă la YHWH, dar în acest context se referă la Isus. Acesta este un alt motiv contextual pentru care v. 9 se referă la Isus ca „Dumnezeu”.

● **„ai întemeiat pământul; și cerurile sunt lucrarea mâinilor Tale”** – Aceasta este o aluzie la 1:2, unde Isus este agentul creației Tatălui. Vezi subiectul special: *Archē* de la 3:14.

Geneza 1 afirmă creația lui *Elohim* prin cuvânt (1:3,6,9,14,20,24,26), în timp ce Geneza 2 afirmă implicarea directă, personală a lui YHWH, care presupune „lucrul mâinilor” în modelarea lui Adam și a Evei din țărână (2:7,8,19,22). Acest citat (Ps. 102:25) extinde metafora personală la întreaga creație fizică.

1:11 „**Ele vor pieri, dar Tu rămâi; toate se vor învechi ca o haină**” – și această sintagmă demonstrează caracterul veșnic al Fiului. În VT, prorocii folosesc adesea scene de judecată pentru a transmite nemulțumirea lui YHWH în legătură cu soția Lui răzvrătită, Israel. El o duce (pe Israel) la tribunal pentru divorț și cheamă cei doi martori necesari (Deut. 19:15) – cei doi martori permanenți, „cerul și pământul” – pentru a-I confirma mărturia. Chiar și acești martori permanenți vor trece. Acest citat sugerează două scenarii posibile: (1) primul verb (*apollumi*) are conotația de distrugere violentă (2 Petru 3:10) și (2) a doua expresie implică o îmbătrânire și o moarte asemenea unei haine.

Aceasta este o altă comparație a instabilității ordinii create (îngerii, creația) cu caracterul permanent și cu stabilitatea tronului și a Fiului lui Dumnezeu!

1:12 „dar Tu ești același” – Citat din LXX, Ps. 102:27. În 13:8 este folosit același concept (imuabilitatea) pentru a prezenta statornicia lui Isus. Îngerii se schimbă, cerul și pământul se schimbă, dar Isus nu se schimbă, iar aici este speranța omenirii (Mal. 3:6; Iacov 1:17).

- „**anii Tăi nu se vor sfârși**” – Așa cum sintagma anterioară se adresează statorniciei caracterului lui Isus, aceasta se adresează permanenței persoanei Lui.

1:13 „**Șezi la dreapta Mea**” – Citat din LXX, Ps. 110:1a. acesta este un psalm mesianic minunat citat adesea și la care se face aluzie adesea în Evrei (1:3,13; 5:6,10; 6:20; 7:3,11,17,21; 8:1; 10:12-13; 12:2). Combină aspectul regal (v. 1-3) cu cel preoțesc (v. 4-7) al lui Mesia (la fel ca cei doi măslini din Zah. 4). Observă cele două forme ale cuvântului „Domn”: prima este YHWH, iar a doua este *Adon* (Domn). Domnul lui David (Mesia) stă pe tronul lui YHWH (Domnul), pe locul autorității și al puterii. Acest lucru nu li se întâmplă niciodată îngerilor!

1:14 „**Nu sunt oare toți duhuri slujitoare trimise să îndeplinească o slujbă pentru cei ce vor moșteni mântuirea**” – Îngerii există pentru a-L sluji pe Dumnezeu și omenirea. Omul izbăvit este o treaptă spirituală a creației mai înaltă decât îngerii. Credincioșii îi vor judeca pe îngeri (1 Cor. 6:3). Isus nu a murit pentru a-i mântui pe îngeri (2:14-16).

SUBIECT SPECIAL:

TIMPURI VERBALE GRECEȘTI FOLOSITE PENTRU MÂNTUIRE

Mântuirea nu este un produs, ci o relație. Nu ia sfârșit când o persoană se încrede în Cristos, ci abia a început! Nu este o poliță de asigurare în caz de incendiu sau un bilet spre cer, ci o viață de asemănare tot mai mare cu Cristos.

MÂNTUIREA CA ACȚIUNE ÎNCHEIATĂ (AORIST)

- Fapte 15:11
- Rom. 8:24
- 2 Tim. 1:9
- Tit 3:5
- Rom. 13:11 (combină AORISTUL cu o orientare spre VIITOR)

MÂNTUIREA CA STARE (TRECUT)

- Efes. 2:5,8

MÂNTUIREA CA PROCES CONTINUU (PREZENT)

- 1 Cor. 1:18; 15:2
- 2 Cor. 2:15

MÂNTUIREA CA ACȚIUNE VIITOARE (VIITOR în TIMPUL VERBULUI sau în context)

- Rom. 5:9,10; 10:9,13 (dedusă din Matei 10:22, 24:13; Marcu 13:13)
- 1 Cor. 3:15; 5:5
- Fil. 1:28; 1 Tes. 5:8-9
- Evrei 1:14; 9:28
- 1 Petru 1:5,9

Așadar, mântuirea începe cu o decizie inițială de credință (Ioan 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13) dar ea trebuie să devină un proces de credință ca stil de viață (Rom. 8:29; Gal. 3:19; Efes. 1:4; 2:10) care într-o zi va fi văzută (1 Ioan 3:2). Această stare finală este numită „glorificare”. Ea poate fi ilustrată ca:

1. mântuirea inițială – justificare (mântuit de pedeapsa păcatului)
2. mântuirea progresivă – sfințire (mântuit de puterea păcatului)
3. mântuirea finală – glorificare (mântuit de prezența păcatului).

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. Ce accentuează v.1?
2. Care este diferența dintre revelația naturală și cea specială?
3. Enumeră cele șapte aspecte ale persoanei și ale lucrării lui Isus din v. 2-3.
4. De ce este această descriere a lui Isus atât de importantă pentru destinatari?
5. Care este legătura dintre îngeri și lucrarea lui Isus?

EVREI 2

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Marea mântuire	Nu neglijați mântuirea	Avertisment împotriva căderii	Marea mântuire	Prezentare
2:1-4	2:1-4	2:1-4	2:1-4	2:1-4
Căpetenia mântuirii	Fiul făcut mai mic decât îngerii	Smerirea și înălțarea lui Isus	Cel care ne călăuzește spre mântuire	Mântuirea adusă de Cristos, nu de îngeri
2:5-9	2:5-9	2:5-9	2:5-10	2:5-8a 2:8b-9
	Aduceți mulți fii în slavă			
2:10-18	2:10-18	2:10-13		2:10-13
			2:11-13	
		2:14-18	2:14-18	2:14-18

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (din „Un ghid pentru o citire de calitate a Bibliei”, p. Vii

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitolul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE

Capitolele 1 și 2 formează un ansamblu literar. Ele continuă superioritatea lui Isus față de revelațiile VT (1:1-3) și față de îngeri (1:4-2:18).

Ca element de noutate, capitolul 2 accentuează legătura dintre Isus și frații Săi (2:10-18). Isus este identificat cu ei cu adevărat și, ca urmare, ei împărtășesc slava Lui. scopul unui legământ superior este restaurarea omenirii (2:9-11,14-18) în locul Lui de pre-eminență în creație (Ps. 8). Isus este omul ideal, exemplul nostru perfect.

Capitolul 2 deschide o serie de amenințări (2:1-4; 3:7-4:11; 5:11-6:12; 10:19-39; 12:14-29). Această primă amenințare este la adresa celor care ar putea neglija noua revelație a legământului (Evangelhia). Probabil se referă la oameni din familii de iudei, care au avut mult respect pentru legământul mozaic, de unde vine nevoia de comparație.

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 2:1-4

1 De aceea, cu atât mai mult, trebuie să ne ținem de lucrurile pe care le-am auzit, ca să nu fim depărtați de ele. 2 Căci, dacă Cuvântul vestit prin îngeri s-a dovedit nezguduit și dacă orice abatere și orice neascultare și-a primit o dreaptă răsplătire, 3 cum vom scăpa noi, dacă stăm nepăsători față de o mântuire așa de mare, care, după ce a fost vestită întâi de Domnul, ne-a fost adevărată de cei ce au auzit-o, 4 în timp ce Dumnezeu întărea mărturia lor cu semne, puteri și felurite minuni și cu darurile Duhului Sfânt, împărțite după voia Sa!

2:1 „De aceea” – Se referă la adevărurile din capitolul 1.

- „trebuie” – Aceasta este termenul „dei”, care presupune necesitatea morală. Aceasta (v. 1-4) este prima dintre numeroasele avertismente din cartea Evrei adresate unui grup de evrei credincioși care încă se închinau în sinagogă împreună cu evreii necredincioși. Unele dintre avertismentele din această carte le sunt adresate credincioșilor îndemnați să riște, să se alăture public bisericii și să intre în plinătatea și în maturitatea misiunii mondiale a Evangheliei (Matei 28:19-20; Luca 24:47; Fapte 1:8). Alte avertismente le sunt adresate în mod direct evreilor necredincioși care au auzit Evanghelia și i-au văzut puterea în viețile prietenilor și co-închinătorilor lor credincioși, dar nu l-au acceptat personal pe Isus ca Mesia cel promis și nu au trecut dincolo de tradițiile rabinice (capitolele 6 și 10).

-

NASB	„fim mult mai atenți”
NKJV	„acordăm mai multă atenție”
NRSV	„acordăm mai multă atenție”
TEV	„să ne ținem mult mai strâns”
NJB	„să devenim mult mai atenți”

COMPARATIV și INFINITIV grecesc presupunând o atenție specială, exclusivă și grijă față de ceva sau de cineva (Fapte 8:6,10; 16:14). Noul legământ al Fiului (Evangelhia) este prețios, dar și periculos! Adevărul lui Dumnezeu trebuie folosit corespunzător.

- **„să nu fim depărtați de ele”** – Acesta este singurul loc din NT în care este folosit acest termen. Înseamnă „a se scurge” sau „a dispărea”. Este folosit cu sens figurat pentru un curent de vânt sau de apă care îndepărtează o persoană de un refugiu sigur.

Acest avertisment este rostit ca SUBJUNCTIV AORIST PASIV, PERSOANA I PLURAL. Este un element de contingență provocat de un agent extern neprecizat (DIATEZA PASIVĂ) și MODUL SUBJUNCTIV. Îndepărtarea de la adevăr era o posibilitate reală. Este posibil și ca metafora să le fie adresată destinatarilor, care rămân în timp ce adevărul înaintază. Ar putea fi o aluzie la Prov. 3:21 din LXX, unde este folosit același verb.

Acest avertisment poate fi văzut în trei feluri:

1. li se adresează celor care nu au răspuns Evangheliei (v. 3)
2. li se adresează celor care au crezut („trebuie să ne ținem de lucrurile pe care le-am auzit”), dar nu s-au maturizat

3. li se adresează celor care au crezut și erau în pericolul de a nu rămâne la mărturisirea de la început a credinței în Cristos

Primul s-ar putea referi la evreii necredincioși, iar al doilea și al treilea la evreii credincioși. Folosirea PERSOANEI I PLURAL pare să spună că autorul intră în categoria celor cărora li se adresează, ceea ce ar însemna că erau credincioși, sau în chirie într-o sinagogă în care se propovăduia Evanghelia (v. 3). Același PLURAL gramatical apare la 10:26, folosit literar, nu literal.

2:2 „dacă” – PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL I, presupusă a fi adevărată din perspectiva autorului, sau pentru scopurile lui literare. Este tradusă adesea „deoarece” sau „pentru că”.

• **„Cuvântul vestit prin îngeri”** – Se referă la legea mozaică. Evreii credeau că îngerii au fost mijlocitori între YHWH și Moise pe muntele Sinai (Exod 3:2; 14:19; 23:20-23; 32:34; 33:2; Ps. 68:17; Fapte 7:38,53; Gal. 3:19).

•

NASB	„s-a dovedit nezguduit”
NKJV	„s-a dovedit statornic”
NRSV	„a fost adevărat”
TEV	„s-a dovedit adevărat”
NJB	„s-a dovedit atât de vrednic de încredere”

Dumnezeu face ceea ce spune, fie că este vorba despre binecuvântare sau de blestem (Deut. 27-28).

SUBIECT SPECIAL: GARANȚIA

Acesta este termenul grec *bebaios*, care are trei conotații:

- ceva sigur sau demn de încredere (Rom. 4:16; 2 Cor. 1:7; Evrei. 2:20; 3:6,14; 6:19; 2 Petru 1:10,19)
- procesul prin care este demonstrată sau recunoscută statornicia cuiva (Rom. 15:8; Evrei 2:2, Louw și Nida, *Dicționar grec-englez al Noului Testament*, vol. 1, pp. 340, 377, 670)
- în papirusuri a devenit un termen tehnic care desemna o garanție legală (Moulton și Milligan, *Vocabularul Noului Testament grec*, pp. 107-108)

Acestea sunt în antiteză cu v. 14. Promisiunile lui Dumnezeu sunt demne de încredere!

• **„orice abatere și orice neascultare și-a primit o dreaptă răsplătire”** – Legea mozaică era bazată pe ascultare! Neascultarea voită avea consecințe clare și imediate (10:28).

Acești doi termeni sunt formați cu aceeași PREPOZIȚIE: *parabis* și *parakoē*, posibil un joc internațional de cuvinte (sunete).

2:3 „cum vom scăpa noi” – Cartea Evrei conține multe avertismente serioase cu privire la neglijarea veridicității lui Dumnezeu (2:1-4; 3:7-4:11; 5:11-6:12; 10:19-39; 12:14-29)

• **„dacă stăm nepăsători față de o mântuire așa de mare”** – Termenul „nepăsători” (*ameleō*) înseamnă „a nu fi atenți” la ceva sau la cineva. În NT este folosit pentru: (1) un sfat pentru Timotei, să nu-și neglijeze darurile spirituale (1 Tim. 4:14) și (2) declararea lipsei de atenție a lui YHWH față de Israel, deoarece ei I-au încălcat legământul (Evrei 8:9).

Aceasta este ideea principală a concepției că deoarece neglijarea legământului mozaic a avut consecințe atât de groaznice, atunci consecințele neglijării legământului celui nou și mai bun adus de Isus (Fiul) vor fi mult mai severe.

Consecințele neglijării de bunăvoie a unui mesaj sunt legate de măreția Celui care aduce mesajul (ex. pilda nunții regale, Matei 22:2-14).

În acest caz, întrebarea exegetului devine următoarea: „Se referă la (1) respingerea noului legământ (Evanghelia) sau la (2) neglijarea noului legământ?” Sensul contemporan al termenului implică varianta a doua. Unii exegeți ar adăuga utilizarea lui „noi” ca dovadă a identificării autorului cu un grup de credincioși, dar la 10:26 autorul folosește același pronume (PERSOANA I PLURAL) vorbind despre necredincioși. Acești destinatari nu respingeau Evanghelia, i îi minimalizau influența asupra vieților lor.

- **„a fost vestită întâi de Domnul”** – Isus este numit „Eu sunt Cel ce sunt” – titlul stabilit în VT pentru YHWH (Exod 3:14; mai târziu devine „Domnul” [adon]). Vezi subiectul special de la 2:7. Aceasta este una dintre modalitățile prin care autorii NT demonstrează dumnezeirea lui Isus din Nazaret. YHWH Însuși mărturisește veridicitatea mesajului lui Isus (v. 4). Vezi subiectul special „Archē” de la 3:14.

- **„de cei ce au auzit-o”** – Jean Calvin și Martin Luther au spus că această sintagmă se referă la o a doua generație de creștini. Evident, nu poate fi vorba despre Pavel (Gal. 1:11). Pavel nu a fost autorul omenesc al cărții Evrei. Vezi observația de la 13:23.

2:4 **„Dumnezeu întărea mărturia lor cu semne, puteri și felurite minuni”** – Semnele și minunile erau menite să-i încurajeze pe credincioși și să-i ajute pe necredincioși să accepte adevărul (Fapte 2:22). Dumnezeu continuă (PREZENT ACTIV PARTICIPIU) să mărturisească veridicitatea Evangheliei. Prima venire a lui Isus a fost înconjurată de o intensificare a răului și a semnelor spirituale, așa cum va fi și a doua venire a Lui.

- **„cu darurile Duhului Sfânt”** – Fiecare credincios are cel puțin un dar spiritual dat de Duhul Sfânt în momentul convertirii (1 Cor. 12:7,11,18; Efes. 4:11,12). Această înzestrare spirituală a credincioșilor este una dintre dovezile contemporane ale veridicității Evangheliei – negată sau respinsă de unii dintre destinatarii epistolei!

- **„după voia Sa”** – Duhul Sfânt alege și împarte darurile (1 Cor. 12:7,11,18). Creștinii nu primesc daruri în funcție de meritul sau de alegerea personală! Dacă darul spiritual are legătură cu un talent înnăscut, el este mobilizat și orientat în așa fel încât să-L slăvească pe Cristos, nu pe creștinul individual. Toate darurile slujesc trupul. Fiecare credincios trebuie să trăiască pentru sănătatea și creșterea trupului!

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 2:5-9

5 În adevăr, nu unor îngeri a supus El lumea viitoare despre care vorbim. 6 Ba încă, cineva a făcut undeva următoarea mărturisire: „Ce este omul ca să-Ți aduci aminte de el sau fiul omului, ca să-l cercetezi? 7 L-ai făcut pentru puțină vreme mai prejos de îngeri, l-ai încununat cu slavă și cu cinste, l-ai pus peste lucrările mâinilor Tale: 8 toate le-ai supus sub picioarele lui.” În adevăr, dacă i-a supus toate, nu i-a lăsat nimic nesupus. Totuși, acum, încă nu vedem că toate îi sunt supuse. 9 Dar pe Acela care a fost făcut „pentru puțină vreme mai prejos decât îngerii”, adică pe Isus, Îl vedem „încununat cu slavă și cu cinste” din pricina morții pe care a suferit-o; pentru ca, prin harul lui Dumnezeu, El să guste moartea pentru toți.

2:5 **„nu unor îngeri a supus El lumea viitoare”** – Este adevărat că îngerii sunt acum într-un loc de pre-eminență spirituală (Deut. 32:8 în LXX și Daniel 10). Dar în lumea viitoare, autoritatea va fi a oamenilor, prin Mântuitorul lor întrupat și glorificat. Aceasta este încă o comparație legată de superioritatea lui Isus și a adeptilor lui față de îngeri, care erau considerați implicați în legământul mozaic (1:4-14).

2:6 „cineva a făcut undeva următoarea mărturisire” – Aceasta este o expresie ebraică pentru caracterul inspirat al întregului VT, nu un lapsus în ceea ce privește locul în care se găsesc aceste citate (4:4). Urmează o serie de citate din VT, lucru obișnuit în Evrei.

• „Ce este omul ca să-Ți aduci aminte de el” – Citat din LXX, Ps. 8:4-6, bazat din punct de vedere teologic pe Gen. 1:26, 28. versetele 6, 7 și 8 nu se referă la Mesia („Fiul Omului”), ci la omenire. În psalm, termenul „fiul omului” se află într-o relație paralelă cu termenul „om” și nu ar trebui scris cu literă mare. Este o expresie ebraică pentru omenire – *ben adam* – foarte folosită în Ezechiel (2:1; 3:1,3,4,10,17, etc.).

2:7 „L-ai făcut pentru puțină vreme mai prejos de îngerii” – Continuarea citatului din Ps. 8:5-6 din LXX. Problema care se pune atât pentru traducere cât și pentru exegeză este cum ar trebui să fie înțeles termenul ebraic „*Elohim*”?

1. LXX l-a tradus „îngerii” în Ps. 8:5-6, la fel ca Targumul aramaic și traducerea Peshitta, Vulgata și KJV.
2. Jewish Publication Society din America l-a tradus ca „cu puțin mai puțin decât divin”. Câteva traduceri englezești au „Dumnezeu” (ASV, NASB, RSV, NEB, NRSV, REB, JB, NJB, TEV). Termenul folosit în VT alături de un VERB la SINGULAR, precum în Gen. 1:1 se referă la Dumnezeu. Isus l-a folosit cu acest sens în Ioan 10:31-39. el mai este folosit și pentru „dumnezeii” popoarelor păgâne. Se poate referi la îngerii cu sensul de consiliul ceresc al lui Dumnezeu format din El Însuși și îngerii slujitori (1 Regi 22:19; Dan. 7:10)
3. Există chiar și posibilitatea să se refer la judecătorii Israelului (Exod.21:6; 22:8-9,28; Ps. 82:1,6)

Ideea teologică a acestui context este că Isus și adepții Lui (1:14) sunt superiori îngerilor.

Există o diferență în manuscrisul grec la sfârșitul v. 7. unele manuscrise grecești străvechi ((! , A, C, D*, P) continuă citatul din Ps. 8:7, dar altele se opresc la „l-ai încununat cu slavă și cu cinste” (P46, B, Dc, K, L). Toate aceste diferențe nu contează pentru exegeza textului.

SUBIECT SPECIAL: NUMELE FOLOSITE PENTRU DIVINITATE

A. *El* (BDB 42, KB 48)

1. Nu se cunoaște cu siguranță sensul original al termenului general străvechi pentru zeitate, deși mulți cercetători cred că vine de la rădăcina akkadină pentru „a fi puternic” (Gen. 17:1; Num. 23:19; Deut. 7:21; Ps. 50:1).

2. În panteonul canaaniților, zeul suprem este *El* (textele Ras Shamra).

3. De obicei în Biblie *El* nu intră în compoziția altor termen. Aceste combinații au devenit o modalitate de a-L caracteriza pe Dumnezeu.

a. *El-Elyon* („Dumnezeul Preaînalt”, BDB 42 și 751 II), Gen. 14:18-22; Deut. 32:8; Isaia 14:14.

b. *El-Roi* („Dumnezeul care vede” sau „Dumnezeul care Se descoperă”, BDB 42 și 909), Gen. 16:13.

c. *El-Shaddai* („Dumnezeul Atotputernic” sau „Dumnezeul de pe munte”, BDB 42 și 994), Gen. 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Exod 6:3.

d. *El-Olam* („Dumnezeul cel Veșnic”, BDB 42 și 761), Gen. 21:33. Acest termen este legat din punct de vedere teologic de promisiunea făcută de Dumnezeu lui David, 2 Sam. 7:13,16.

e. *El-Berit* („Dumnezeul Legământului”, BDB 42 și 136), Jud. 9:46.

4. *El* este egalat cu:

a. YHWH în Ps. 85:8; Isaia 42:5.

b. *Elohim* în Gen. 46:3; Job 5:8, „Eu sunt Dumnezeu [*El*], Dumnezeuul [*Elohim*] tatălui tău”.

c. *Shaddai* în Gen. 49:25.

d. „gelos” în Exod. 34:14; Deut. 4:24; 5:9; 6:15.

e. „îndurare” în Deut. 4:31; Neem. 9:31.

f. „credincios” în Deut. 7:9; 32:4.

g. „mare și înfricoșat” în Deut. 7:21; 10:17; Neem. 1:5; 9:32; Dan. 9:4.

h. „știe totul” în 1 Sam. 2:3.

i. „cetățuia mea cea tare” în 2 Sam. 22:33.

j. „Răzbunătorul meu” în 2 Sam. 22:48.

k. „cel sfânt” Isaia 5:16.

l. „cel puternic” în Isaia 10:21.

m. „izbăvirea mea” în Isaia 12:2.

n. „cel mare, cel puternic” în Ieremia 32:18.

o. „care răsplătește” în Ieremia 51:56.

5. În Iosua 22:22 se găsește o combinație a tuturor numelor importante ale lui Dumnezeu din VT (*El*, *Elohim*, *YHWH*, repetate)

B. *Elyon* (BDB 751, KB 832)

1. sensul lui de bază este „înalt” sau „înălțat” (Gen. 40:17; 1 Regi 9:8; 2 Regi 18:17; Neem. 3:25; Ier. 20:2; 36:10; Ps. 18:13)

2. Este folosit cu înțeles paralel cu alte nume/titluri ale lui Dumnezeu

a. *Elohim* - Ps. 47:1-2; 73:11; 107:11

b. *YHWH* - Gen. 14:22; 2 Sam. 22:14

c. *El-Shaddai* - Ps. 91:1,9

d. *El* - Num. 24:16

e. *Elah* – folosit adesea în Daniel 2-6 și în Ezra 4-7, legat de *illair* (aramaicul pentru „Dumnezeu Preaînalt”) în Dan. 3:26; 4:2; 5:18,21

3. Este folosit adesea de cei care nu erau israeliți

a. Melchisedec, Gen. 14:18-22

b. Balaam, Num. 24:16

c. Moise, vorbind despre neamuri în Deut. 32:8

d. Evanghelia lui Luca din NT, scriindu-le neamurilor, folosește echivalentul grec *Hupsistos* (1:32,35,76; 6:35; 8:28; Fapte 7:48; 16:17)

C. *Elohim* (PLURAL), *Eloah* (SINGULAR), folosit în primul rând în poezie (BDB 43, KB 52)

1. Acest termen se găsește doar în VT

2. Termenul *Îl* poate desemna pe Dumnezeu lui Israel sau pe dumnezeii neamurilor (Exod 12:12; 20:3). Familia lui Avraam era politeistă (Iosua 24:2)

3. Se poate referi la judecătorii Israelului (Exod 21:6; Ps. 82:6)

4. Termenul *elohim* este folosit și pentru alte entități spirituale (îngeri, demoni), de ex. N Deut. 32:8 (LXX); Ps. 8:5; Iov 1:6; 38:7. Se poate referi la judecătorii oameni (Exod 21:6; Ps. 82:6)

5. În Biblie este primul titlu/nume pentru Dumnezeu (Gen. 1:1). Este singurul termen folosit până la Gen. 2:4, unde este combinat cu YHWH. Din punct de vedere teologic se referă în principal la Dumnezeu care a creat, susține și se îngrijește de toate formele de viață de pe această planetă (Ps. 104).

Este sinonim cu *El* (Deut. 32:15-19). Poate fi paralel cu YHWH, Ps. 14 (*Elohim*) fiind exact ca Ps. 53 (YHWH), cu excepția schimbării numelor pentru Dumnezeu.

6. Deși este la PLURAL și este folosit pentru alți dumnezei, acest termen *Îl* desemnează adesea pe Dumnezeul lui Israel, dar de obicei este însoțit de un VERB la SINGULAR care denotă utilizarea lui monoteistă.

7. Acest termen este folosit de cei care nu erau israeliți ca nume pentru zeitate:

a. Melchisedec, Gen. 14:18-22

b. Balaam, Num. 24:16

c. Moise, vorbind despre neamuri, Deut. 32:8

8. Este ciudat că un nume obișnuit al Dumnezeului monoteist al lui Israel este la PLURAL! Deși nimic nu este sigur, acestea sunt teoriile:

a. Limba ebraică are multe PLURALE, folosite adesea pentru accentuare. Legată de asta este și structura gramaticală ebraică de mai târziu numită „pluralul maiestății”, în care PLURALUL este folosit pentru a preamări un concept.

b. S-ar putea referi la consiliul îngerilor, cu care Dumnezeu se întâlnește în rai și care îi îndeplinește poruncile (1Regi 22:19-23; Iov 1:6; Ps. 82:1; 89:5,7)

c. Este posibil chiar și să reflecte revelația din NT: un Dumnezeu întreit în persoană. În Gen. 1:1 Dumnezeu creează; în Gen. 1:2 Duhul Sfânt pregătește, iar în NT Isus este agentul Tatălui în creație (Ioan 1:3,10; Rom. 11:36; 1 Cor. 8:6; Col. 1:15; Evrei 1:2; 2:10)

D. YHWH (BDB 217, KB 394)

1. Acesta este numele care reflectă divinitatea ca pe un Dumnezeu al legământului, ca mântuitor și răscumpărător! Oamenii încălcă legămintele, dar Dumnezeu este credincios cuvântului, promisiunii și legământului Său (Ps. 103).

Acest nume este menționat pentru prima dată alături de *Elohim* în Gen. 2:4. în Gen. 1-2 nu sunt două prezentări ale

creației, ci două accente: (1) Dumnezeu ca creator al universului (fizic) și (2) Dumnezeu ca creator special al omenirii. Gen. 2:4 deschide revelația specială a poziției privilegiate și a scopului omului și problema păcatului și a răzvrătirii asociate cu poziția unică.

2. În Gen. 4:26 scrie că „au început oamenii să cheme Numele Domnului” (YHWH). Dar Exodul 6:3 spune că primii oameni ai legământului (patriarhii și familiile lor) îl cunoșteau pe Dumnezeu doar ca *El-Shaddai*. Numele YHWH este explicat o singură dată în Exodul 3:13-16, în special în v. 14. dar scrierile lui Moise redau adesea cuvintele cu jocuri de cuvinte, nu etimologic (Gen. 17:5; 27:36; 29:13-35). Au existat câteva teorii cu privire la sensul acestui nume (luat din IDB, vol. 2, pp. 409-411):

- a. de la o rădăcină arabă – „a arăta dragoste aprinsă”
- b. de la o rădăcină arabă – „a sufla” (YHWH ca Dumnezeu al furtunii)
- c. de la o rădăcină ugartă (canaanită) – „a vorbi”
- d. de la o inscripție feniciană, un PARTICIPIU CAUZAL care înseamnă „cel care susține” sau „cel care întemeiază”
- e. de la forma ebraică *Qal* – „cel care este” sau „cel care este prezent” (la viitor – „cel care va fi”)
- f. de la forma ebraică *Hiphil* – „cel care face să fie”
- g. de la forma ebraică „a trăi” (Gen. 3:20), care înseamnă „singurul care trăiește veșnic”
- h. din Exod 3:13-16, un joc de cuvinte cu forma de IMPERFECT folosită cu sensul de TRECUT: „Voi continua să fiu ce eram” sau „Voi continua să fiu ce sunt dintotdeauna” (J. Wash Watts, *O cercetare a sintaxei Vechiului Testament*, p. 67). Întregul nume YHWH este exprimat adesea abreviat sau posibil într-o formă originală.
  - a) *Yah* (ex. Alelu – ia, BDB 219, Exod 15:2; 17:16; Ps. 89:9; 104:35)
  - b) *Yahu* („ia” de la sfârșitul numelor, ex. Isaia)
  - c) *Yo* („Io” de la începutul numelor, ex. Iosua sau Ioel)

3. Mai târziu, în cadrul iudaismului, acest legământ a devenit atât de sfânt (tetragramatonul) încât evreilor le era frică să îl pronunțe, ca nu cumva să încalce porunca din Exodul 20:7 și din Deut. 5:11; 6:13. din acest motiv ei au înlocuit termenul ebraic pentru „proprietar”, „stăpân”, „soț” și „domn” cu *adon* sau *adonai* (domnul meu). Citind textele din VT, când ajungeau la YHWH, îl pronunțau „domnul”. Din acest motiv YHWH este scris „DOMNUL” în traducerea în limba engleză.

4. La fel ca *El*, YHWH este combinat adesea cu alți termeni pentru a evidenția anumite caracteristici ale Dumnezeului Legământului lui Israel. Există multe combinații posibile de termeni. Vă prezentăm câteva:

- a. *YHWH – Yireh* (YHWH va purta de grijă, BDB 217 și 906), Gen. 22:14
- b. *YHWH – Rophekha* (YHWH te vindecă, BDB 217 și 950, *Qal* PARTICIPIU), Exodul 15:26
- c. *YHWH – Nissi* (YHWH este steagul meu, BDB 217 & 651), Exodul 17:15
- d. *YHWH – Meqaddishkem* (YHWH cel care vă sfințește, BDB 217 ȘI 872, *Piel* PARTICIPIU), Exodul 31:13
- e. *YHWH – Shalom* (YHWH este pace, BDB 217 și 1022), Jud. 6:24
- f. *YHWH – Sabaoth* (YHWH al oștirilor, BDB 217 și 878), 1 Sam. 1:3,11; 4:4; 15:2; adesea în Profeti
- g. *YHWH – Ro’I* (YHWH este păstorul meu, BDB 217 și 944, *Qal* PARTICIPIU), Ps. 23:1
- h. *YHWH – Sidqenu* (YHWH este Neprihănirea noastră, BDB 217 și 841), Ier. 23:6
- i. *YHWH – Shammah* (YHWH este aici, BDB 217 și 1027), Ezech. 48:35

- „**l-ai încununat cu slavă**” – Vezi observația de la 1:3.

2:8 Acest citat este din Ps. 2:6, dar este o aluzie la Gen. 1:26,28-30. oamenii creați după chipul lui Dumnezeu (Gen. 1:26-27) trebuiau să fie manageri pe pământ (reprezentanți ai lui Dumnezeu), dar căderea din Gen. 3 a zădărnicit acest scop (v. 9c).

2:9 „**Îl vedem**” – NASB scrie toate PRONUMELE din v. 7 și 8 cu litere mici (ex. Autorul citând din Psalmi), comparând astfel omenirea căzută cu Omul ideal. Dumnezeu a pus omenirea într-o poziție bună, dar omul a păcătuit și a pierdut acea poziție. Isus – Dumnezeu întrupat împlinește destinul omenirii și, prin moartea Lui, le redă credincioșilor poziția onorată. Isus a fost om pe deplin! Aceasta este o tipologie Adam-Cristos (Rom. 5:12-21; I Cor. 15:21-22,45-49; Fil. 2:6-11).

- „**a fost făcut «pentru puțină vreme mai prejos decât îngerii»**” – Evident, aceasta este o comparație cu v. 6 și 7. vorbește despre întruparea și viața lui Isus pe pământ.

- „**Isus**” – Este caracteristic pentru autorul Evreilor să folosească „Isus” fără o descriere suplimentară (2:9; 3:1; 6:20; 7:22; 10:19; 12:2,24; 13:12). Ar putea fi un joc de cuvinte cu Isus ca noul Iosua. Numele sunt exact aceleași. Autorul Evreilor folosește multe citate din Exod. La fel cum Iosua a dus poporul lui Dumnezeu la odihnă în Țara Făgăduinței, Isus îl va duce în rai (ex. Odihna din ziua a șaptea).

- „**din pricina morții pe care a suferit-o**” – Asta reflectă Gen. 3:15; Ps. 22; Isaia 53. El a fost agentul lui Dumnezeu pentru mântuire!

- „**încununat cu slavă și cu cinste**” – PARTICIPIU TRECUT PASIV. El a fost și continuă să fie încununat! Vezi observația de la 1:3.

- „**prin harul lui Dumnezeu**” – Această traducere (*chariti Theos*) se găsește în toate Bibliile în limba engleză și este susținută de manuscrisele grecești străvechi (P46, Ɀ, A, B, C, D). Dar în multe texte străvechi ulterioare apare o variantă interesantă – „departe de Dumnezeu” (*chōris Theos*). În cartea *Un comentariu textual al Noului Testament grecesc*, Bruce M. Metzger spune că la început aceasta a fost o explicație de pe margine legată de 1 Cor. 15:27, înțeleasă greșit ca corectură la „*chariti Theos*” (p. 664).

Ghidul pentru Epistola către Evrei, scris de Paul Ellingworth și Eugene A. Nida, publicat de United Bible Society este de părere că „departe de Dumnezeu” ar putea fi o aluzie la Ps. 22, folosit de Isus pentru a-și exprima sentimentul de singurătate la cruce (Marcu 15:34) – p. 37. De aceeași părere este și Myles M. Bourke în *Comentariul Biblic Jerome* (p. 385).

Există și o a treia opinie (luată din Bart D. Ehrman, *Schimbarea Scripturii de către ortodocși*, Oxford Press, 1993, pp. 146-150), conform căreia scribii au schimbat intenționat „departe de Dumnezeu” din motive teologice, și anume din cauza amenințării teologice a gnosticizmului.

Origen și Jerome cunoșteau această variantă. Cuvântul „departe” (*chōris*) mai este folosit de treisprezece ori în Evrei – ceea ce demonstrează tendința autorului de a folosi acest termen. De asemenea, conform lui Ehrman (p. 148), el este urmat de fiecare dată de un SUBSTANTIV nearticulat (fără ARTICOL).

- „**El să guste moartea**” – Este important să realizăm că suferința era parte din voia lui Dumnezeu pentru Isus Cristos (Gen. 3:15; Isaia 53:4,10; Marcu 10:45; 2 Cor. 5:21). Tema suferinței continuă în citatele din VT din restul capitolului 2.

- „**pentru toți**” – Acest context se referă la ungerea mandatară, înlocuitoare a lui Isus Cristos (Isaia 53:6; Rom. 5:6,8,10,17-19; 1 Cor. 15:22; 1 Tim. 2:4,6; 4:10; Tit 2:11; 2 Petru 3:9). Isus a murit pentru a rezolva problema păcatului omenirii.

Singurul lucru care îi împiedică pe oameni să fie mântuiți este refuzul lor de a accepta prin credință darul fără plată al lui Dumnezeu în lucrarea încheiată a lui Isus (Ioan 3:17-21).

SUBIECT SPECIAL: CONCEPȚIILE EVANGHELICE ALE LUI BOB

Citorule, trebuie să recunosc că am prejudecăți în acest moment. Teologia mea sistematică nu este calvinistă sau dispensaționistă, ci evanghelizarea poruncită de Marea Trinitate (Matei. 28:18-20; Luca 24:46-47; Fapte 1:8). Cred că Dumnezeu are un plan veșnic pentru mântuirea întregii omeniri (Gen. 3:15; 12:3; Exod 19:5-6; Ier. 31:31-34; Ezech. 18; 36:22-39; Fapte 2:23; 3:18; 4:28; 13:29; Rom. 3:9-18,19-20,21-31), a tuturor celor creați după chipul și asemănarea Lui (Gen. 1:26-27). Legământele sunt unificate în Cristos (Gal. 3:28-29; Col. 3:11). Isus este secretul lui Dumnezeu, ascuns, dar acum revelat (Efes. 2:11-3:13)! Cheia pentru înțelegerea Scripturii este Evanghelia Noului Testament, nu Israelul.

Aceste prejudecăți dau culoare tuturor exegezelor Scripturii făcute de mine. Citesc toate textele prin ele! Cu siguranță este o prejudecată (toți exegeții au prejudecăți!), dar este o presupunere bazată pe Scriptură.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 2:10-13

10 Se cuvenea, în adevăr, ca Acela pentru care și prin care sunt toate și care voia să ducă pe mulți fii la slavă să desăvârșească, prin suferințe, pe Căpetenia mântuirii lor. 11 Căci Cel ce sfințește și cei ce sunt sfințiți sunt dintr-unul. De aceea, Lui nu-I este rușine să-i numească „frați” 12 când zice: „Voi vesti Numele Tău fraților Mei; Îți voi cânta lauda în mijlocul adunării.” 13 Și iarăși: „Îmi voi pune încrederea în El.” Și în alt loc: „Iată-Mă, Eu și copiii pe care Mi i-a dat Dumnezeu!”

2:10 „Se cuvenea, în adevăr, ca Acela pentru care și prin care sunt toate” – Din nou, PRONUMELE sunt ambigue. S-ar putea referi la Dumnezeu Tatăl (Rom. 11:36) sau la Fiul (1:2,3; Col. 1:15-17). Deoarece Isus este numit „autor” în ultima parte a acestui verset, PRONUMELE de la început trebuie să se refere la Tatăl. Oricum, Isus a fost agentul Tatălui în creație (1:2; Ioan 1:3; 1 Cor. 8:6; 15:25-27), în mântuire și va fi și în judecată.

• „să ducă pe mulți fii la slavă” – Aspectul familial al noului legământ este revelat pe deplin în versetele care au rămas din capitolul 2. observă numărul termenilor specifici familiei folosiți. Scopul noului legământ este restaurarea imaginii lui Dumnezeu în omenirea căzută. Termenul „mulți” nu înseamnă „unii”, opusul lui „toți” (v. 9). Termenii „toți” și „mulți” sunt sinonimi în Biblie (compară Isaia 53:6 cu v. 11, 12 și Romani 9:18 cu v. 19). Așadar, probabil Marcu 10:45 și 14:24 se referă la „toți”, nu la „unii”! acesta nu poate fi folosit ca verset interpretat în afara contextului pentru calvinismul radical (supralapsarian).

•

NASB „să desăvârșească...pe autorul mântuirii lor”

NKJV „să-L facă desăvârșit pe autorul mântuirii lor”

NRSV „ar trebui să desăvârșească...pe Căpetenia mântuirii lor”

TEV „ar trebui să-L facă perfect pe Isus”

NJB „să-L facă perfect....pe călăuză mântuirii lor”

Termenul „desăvârșit” (INFINITIV AORIST ACTIV) însemna „complet, matur, înzestrat pentru sarcina primită” (Efes. 4.12). Autorul Evreilor folosește de trei ori „desăvârșit” pentru a-L descrie pe Isus (2:10; 5:9; 7:28) și de trei ori pentru a-i descrie pe adepții Lui (10:14; 11:40; 12:23). Vezi subiectul special de la 7:11.

Isus a fost om în toată regula (Luca 2:40,52). El a crescut în credință și în ascultare (Luca 2:40,52), a fost ispitit de necazuri (5:8-9), a înfruntat și a biruit toate obstacolele spirituale (4:15) și a devenit exemplul suprem pentru omenire (1 Petru 2:21).

SUBIECT SPECIAL: AUTOR/CĂLĂUZĂ (ARCHĒGOS)

Termenul grecesc pentru „autor” sau „călăuză” este *archēgos*. El vine de la rădăcina grecească „început” (*archē*) și „a merge” sau „a călăuzi” (*agō*). Acest cuvânt compus a ajuns să fie folosit pentru un domnitor, un prinț sau o călăuză (om sau înger). Termenul este folosit doar în NT.

1. prinț sau autor al vieții (Fapte 3:15)
2. prinț sau călăuză (Fapte 5:31)
3. desăvârșirea autorului mântuirii lor, Evrei 2:10
4. autorul (căpetenia) și cel care a făcut credința desăvârșită, Evrei 12:2

Isus este inițiatorul, cel care oferă și cel care sfârșește mântuirea.

• **„prin suferințe”** – Isus a fost desăvârșit, omenește vorbind, prin suferință (5:8-9). El a vorbit adesea despre necazurile și despre persecuțiile cu care aveau să se confrunte adeptii Lui (Matei 5:10-12; Ioan 15:18-19; 17:14).

Biserica primară s-a confruntat cu multe împotriviri din partea evreilor, a păgânilor, a guvernului roman și a celui rău, dar Dumnezeu a transformat aceste împotriviri într-o unealtă cu care a făcut încredere și asemănare cu Cristos (Rom. 8:17; Fil. 1:29; 2 Tim. 3:12; Iacov 1:2-4; 1 Petru 4:12-19). Adevărul poate fi prezentat din VT (Evrei 11) și din lucrarea lui Pavel (1 Cor. 4:9-12; 6:4-10; 11:24-27).

2:11

NASB, NRSV „căci Cel ce sfințește și cei sfințiți”

NKJV „căci Cel ce sfințește și cei ce sunt sfințiți”

TEV „El curăță oamenii de păcatele lor, și împreună cu cei curățați”

NJB „căci sfințirea și sfinții”

Acesta este un joc de cuvinte cu termenii „sfânt” sau „sfințit” (10:10,14). Primul este un PARTICIPIU PREZENT ACTIV (Isus), iar al doilea este un PARTICIPIU PREZENT PASIV (poporul Lui, Ioan 17:19). Isus este identificat cu poporul Lui (1:14; 2:6-8, 9-18).

Credincioșii sunt sfințiți de Tatăl (Ioan 17:17; 1 Tes. 5:23); prin mijlocirea Fiului (1 Cor. 1:2; Efes. 5:26; Evrei 10:10,14,29; 13:12); aceste aspecte sunt unite în Evrei 2:11:

1. un Tată sfânt
2. un Fiu sfânt
3. credincioși sfinți (1 Petru 1:13-25)

Acest lucru este adevărat din punct de vedere pozițional și experimental. Noi suntem sfinți în Cristos și suntem chemați să fim sfinți ca Cristos.

SUBIECT SPECIAL: SFINȚIREA

NT afirmă că atunci când păcătoșii se întorc la Isus cu pocăință și credință, sunt iertați și sfințiți instantaneu. Aceasta este noua lor poziție în Cristos. Neprihănirea Lui le-a fost atribuită lor (Rom. 4). Ei sunt declarați neprihăniți și sfinți (o acțiune judiciară a lui Dumnezeu).

Dar, de asemenea, NT le cere credincioșilor sfințenie și sfințire. Este o poziție teologică în lucrarea încheiată a lui Isus Cristos și chemarea de a fi asemenea lui Cristos în atitudinea și în faptele din viața de zi cu zi. Cum mântuirea este un dar fără plată, dar un stil de viață care te costă totul, sfințirea este la fel.

Răspunsul inițial

Fapte 20:23; 26: 8

Romani 15:16

1 Corinteni 1:2-3; 6:11

2 Tesaloniceni 2 13

Evrei 2:11; 10:10,14; 13:12

1 Petru 1:1

O asemănare progresivă cu Cristos

Romani 6:19

2 Corinteni 7:1

1 Tesaloniceni 3: 3; 4:3-4,7; 5:23

1 Timotei 2:15

1 Timotei 2:21

Evrei 12:14

1 Petru 1:15-16

● „sunt dintr-unul” – Cuvântul „Tata” nu se află în textul grecesc (NASB, NRSV, TEV). PRONUMELE „El” din sintagma următoare se refera la Isus (NRSV, TEV, NIV). Așadar, probabil că traducerea „toți la fel” din NJB sau „din aceeași familie” din NIV se potrivește cel mai bine în context. Dacă este așa, este o accentuare a caracterului uman al lui Isus (v. 14).

● „De aceea, Lui nu-I este rușine să-i numească «frați»” – Isus se identifica complet cu oamenii credincioși. Prin suferința Lui imaginea lui Dumnezeu este refăcută în ei. Următoarele trei versete din VT (v. 12-13) par cumva scoase din context, dar sunt din pasaje mesianice care folosesc jocuri de cuvinte rabinice. Contextul versetele 10-18 Îl identifică complet pe Isus cu adepții Lui:

1. ambii Îl proclamă pe Tatăl
2. ambii Îl preamăresc pe Tatăl
3. ambii se încred În Tatăl
4. Isus („Eu” din v. 13b) și adepții Lui („copii” din v.13 b) sunt legați de darul lui Dumnezeu Tatăl făcut Fiului.
5. Isus și adepții Lui împărtășesc o natură umană.
6. Isus și adepții Lui sunt ispitiți

2:12-13 Aceasta serie de citate din VT prezintă felul în care Isus se identifică cu credincioșii, folosind aceste texte din VT

2:12 „Voi vesti Numele Tău fraților Mei” – Citat din Ps 22:22, care prezintă profetic crucificarea.

●”adunării”

SUBIECT SPECIAL: BISERICA (EKKLESIA)

Termenul grecesc *ekklesia* este format din două cuvinte, „afară” și „chemați”. Așadar, termenul implică pe cei chemați afară de divinitate. Biserica primară a preluat acest cuvânt din utilizarea laică (Fapte 19:32,39,41) și datorită folosirii termenului „adunarea” lui Israel de către LXX (Num. 16:3;20:4). Ei l-au folosit pentru ei ca urmași ai poporului lui Dumnezeu din VT. Ei erau noul Israel (Rom. 2:28-29;Gal. 6:16; 1 Petru 2:5,9, Apoc. 1:6), împlinirea misiunii globale a lui Dumnezeu (Gen.3:15;12:3; Exod 19:5-6; Mat. 28:18-20; Luca 24:47; Fapte 1:8).

Termenul este folosit cu câteva sensuri în Evangheliile și în Fapte:

1. adunare laică orășenească (Fapte 19:32, 39, 41)
2. poporul universal al lui Dumnezeu în Cristos (Mat. 16:18; Efes.)
3. o congregație locală de credincioși în Cristos (Mat. 18:17; Fapte 5:11) (în aceste versete, biserica din Ierusalim)
4. colectivitatea poporului Israel (Fapte 7:38, în predica lui Ștefan)
5. poporul lui Dumnezeu într-o regiune (Iuda sau Palestina)

2:13 „Îmi voi pune încrederea în El” – Această sintagmă este un citat din Isaia 8:15. acum voi adăuga un cuvânt despre utilizarea continuă a LXX de către autor, care este diferită, uneori foarte diferită, de textul în ebraică (Masoretic). În zilele noastre par a fi multe discuții legate de traduceri diferite în limba engleză. Dacă Duhul lui Dumnezeu poate folosi traducerea grecească pentru a comunica Evanghelia Orientului, apropiat din antichitate, cu siguranță poate folosi traduceri diferite pentru a face același lucru în zilele noastre. Nu e o problema de teorie a traducerii, ci de voia lui Dumnezeu ca oamenii să audă și să creadă Vestea Bună despre Cristos.

• **„Iată-Mă, Eu și copiii pe care Mi i-a dat Dumnezeu!”** – Citat din LXX, Isaia 8:18. scopul este acela de a accentua unitatea dintre Isus și credincioși (v.17).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 2:14-18

14 Astfel, dar, deoarece copiii sunt părtași sângelui și cărnii, tot așa și El însuși a fost deopotrivă părtaș la ele, pentru ca, prin moarte, să nimicească pe cel ce are puterea morții, adică pe diavolul, **15** și să izbăvească pe toți aceia care, prin frica morții, erau supuși robiei toată viața lor. **16** Căci negreșit, nu în ajutorul îngerilor vine El, ci în ajutorul seminței lui Avraam. **17** Prin urmare, a trebuit să Se asemene fraților Săi în toate lucrurile, ca să poată fi, în ce privește legăturile cu Dumnezeu, un Mare Preot milos și vrednic de încredere, ca să facă ispășire pentru păcatele norodului. **18** Și, prin faptul că El însuși a fost ispitit în ceea ce a suferit, poate să vină în ajutorul celor ce sunt ispitiți.

2:14 „deoarece” – Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL I, presupusă adevărată din perspectiva autorului sau pentru scopul lui literar.

• **„copiii sunt părtași sângelui și cărnii, tot așa și El însuși a fost deopotrivă părtaș la ele”** – „părtași” (*koinōnia*), INDICATIV TRECUT ACTIV, vorbește despre caracterul pe deplin uman inițial și continuu a lui Isus Cristos. V. 14 și 17 accentuează adevăratul caracter uman a lui Isus, care a fost problema teoretică a primilor eretici gnostici (1 Ioan 4:1-6).

De fapt în limba greacă, sintagma folosită este: „sânge și trup”. Este exact opusul utilizării normale a sintagmei. Rabinii o foloseau pentru a exprima fragilitatea omului. Probabil autorul cărții Evrei a schimbat-o pentru a demonstra ca, deși Isus era om, nu a fost afectat de căderea în păcat a omenirii (Rom. 8:3; Fil. 2:7-8).

Cartea Evrei accentuează și caracterul divin (1:1-3; 4:14), și caracterul uman al lui Isus.

1. 2:14 a avut natură umană
2. 4:15 ispitit în toate felurile, ca noi, oamenii
3. 5:7 s-a rugat Tatălui, strigând și cu lacrimi
4. 5:8-9 făcut desăvârșit prin suferință

• **„prin moarte”** – Moartea a murit prin moartea lui Isus! Aceasta este teologia ebraică a jertfei (Lev. 1-7). Unul neprihănit a murit pentru toți (Rom. 5:12-21; 2 Cor. 5:14-15,21).

2:15 „să nimicească pe cel” – Acesta este un termen (*katargeo*) pe care KJV îl traduce „a distruge”, aici și în Rom. 6:6. Cu siguranță are această conotație în 2 Tes. 2:8. Adesea este greu, chiar și în context, să ne dăm seama dacă acest verb ar trebui tradus „a distruge/a desființa” sau „a face nul și gol” (1 Cor. 15:24, 26; Efes. 2:15). Dar acest termen are conotația de „a face nimic, nul și gol, a face ineficient” (Rom. 3:3, 31; 4:14; 6:6; 1 Cor. 2:6; 13:8; 2 Cor. 1:7).

SUBIECT SPECIAL: NUL ȘI GOL (KATARGEŌ)

Acest cuvânt (*katargeō*) era unul dintre cuvintele preferate ale lui Pavel. El l-a folosit de cel puțin douăzeci și cinci de ori, dar are un câmp semantic foarte larg.

- A. Rădăcina lui etimologică vine de la *argos*, care însemna
1. inactiv
  2. ascuns
  3. nefolosit
  4. nefolositor
  5. neoperativ
- B. Compusul cu *kata* era folosit pentru a exprima:
1. inactivitatea
  2. inutilitatea
  3. ceva care a fost anulat
  4. ceva cu care s-a terminat
  5. ceva complet ineficient
- C. Este folosit o dată în Luca pentru a descrie un pom fără rod și inutil (Luca 13:7).
- D. Pavel îl folosește la figurat cu două sensuri:
1. Dumnezeu face lucruri ineficiente, ostile omenirii:
    - a. natura păcătoasă a omenirii – Rom. 6:6
    - b. legea mozaică în relație cu „sămânța” promisă de Dumnezeu – Rom. 4:14; Gal. 3:17; 5:4,11; Efes. 2:15
    - c. forțe spirituale - 1 Cor. 15:24
    - d. „omul nelegiuit” – 2 Tes. 2:8
    - e. moartea fizică - 1 Cor. 15:26; 2 Tim. 1:16 (Evrei 2:14)
  2. Dumnezeu a înlocuit lucrurile vechi (legământul, veacul) cu cele noi
    - a. lucruri care au legătură cu legea mozaică - Rom. 3:3,31; 4:14; II Cor. 3:7,11,13,14
    - b. analogia legii cu căsnicia - Rom. 7:2,6
    - c. lucrurile din veacul acesta - 1 Cor. 13:8,10,11
    - d. acest trup - 1 Cor. 6:13
    - e. conducătorii veacului acestuia - 1 Cor. 1:28; 2:6

Acest cuvânt este tradus în multe feluri diferite, dar sensul lui de bază este a face ceva inutil, nul și gol, ineficient, fără putere, dar nu neapărat neexistent, distrus sau anihilat.

• „cel ce are puterea morții, adică pe diavolul” – Satan nu are putere absolută asupra morții (Iov 2:4-6; 1 Cor. 5:5), dar are puterea fricii de moarte (v. 15) asupra întregii omeniri (I Cor. 15:54-57). Există o forță a răului personal care vrea să zădărnicească toată voia lui Dumnezeu în această lume (Ioan 12:31; 14:30; 16:11; 2 Cor. 4:4; Efes. 2:2; 1 Ioan 4:4; 5:19). Isus a desființat moartea (2 Tim. 1:10). El are cheile infernului și ale morții (Apoc. 1:18).

SUBIECT SPECIAL: SATAN

Acest subiect este foarte dificil din câteva motive:

1. VT nu descoperă un dușman al binelui, ci un slujitor al lui YHWH care-i oferă omenirii o alternativă și, de asemenea, acuză omenirea de păcat. Există un singur Dumnezeu (monoteism), o singură putere, o cauză în VT – YHWH.
2. Conceptul unui dușman personal al lui Dumnezeu s-a dezvoltat în literatura interbiblică (necanonică), sub influența religiilor duale persane (*zoroastrism*). Acest lucru a influențat mult iudaismul rabinic și comunitatea eșeană (Manuscrisele de la Marea Moartă).
3. NT dezvoltă temele din VT în categorii surprinzător de complete, dar selective.

Dacă cineva abordează studiul răului din perspectiva teologiei biblice (fiecare carte, autor sau gen studiat și schițat separat), se descoperă viziuni foarte diferite ale răului.

Oricum, dacă cineva abordează studiul răului dintr-o perspectivă non-biblică sau extra-biblică a religiilor lumesti sau a religiilor estice, atunci o mare parte dintre accentele NT se prefigurează în dualismul persan și în spiritismul greco-roman.

Dacă cineva ar fi încredințat autorității divine a Scripturii, atunci accentele NT ar trebui văzute ca descoperire progresivă. Creștinii nu trebuie să-i permită folclorului ebraic sau literaturii vestice (Dante, Milton) să influențeze conceptul mai departe. Cu siguranță există mister și ambiguitate în acest domeniu al descoperirii. Dumnezeu a ales să nu descopere toate aspectele răului, originea, dezvoltarea și scopul lui, dar i-a descoperit înfrângerea!

În VT, termenul „Satan” sau „acuzator” (BDB 966) poate avea legătură cu trei grupuri diferite.

1. acuzatori umani (1 Sam. 29:4; 2 Sam. 19:22; 1 Regi 11:14,20,29; Ps. 109:6)
2. acuzatori angelici (Num. 22:22-23; Job 1-2; Zah. 3:1)
3. acuzatori demonici (1 Cron. 21:1; 1 Regi 22:21; Zah. 13:2)

Șarpele din Gen. 3 este identificat cu Satan doar mai târziu, în perioada intertestamentală (*Cartea înțelepciunii* 2:23-24; 2 *Enoh* 31:3), el devenind o opțiune a rabinilor chiar mai târziu (*Sot* 9b; *Sanh.* 29a). „Fiii lui Dumnezeu” din Gen. 6 au devenit îngeri în 1 *Enoh* 54:6. menționez asta nu pentru a-i afirma acuratețea teologică, ci pentru a-i arăta dezvoltarea. În NT, aceste activități din VT îi este atribuită răului angelic, personificat (1 Cor. 11:3; Apoc. 12:9).

Originea răului personificat este greu sau imposibil de determinat din VT (depinde de punctul tău de vedere), iar un motiv ar fi monoteismul puternic al Israelului (1 Regi 22:20-22; Ecl. 7:14; Isaia 45:7; Amos 3:6). Lui YHWH I-a fost atribuită toată cauzalitatea pentru a demonstra unicitatea și întăietatea Lui (Isaia 43:11; 44:6,8,24; 45:5-6,14,18,21,22).

Surse posibile de informații sunt Iov 1-2, unde Satan este unul dintre „fiii lui Dumnezeu” (adică înger) sau Isaia 14 și Ezechiel 28, unde s-ar putea să fie folosiți regi mândri din Orientul Apropiat (Babilon și Tir) pentru a ilustra mândria lui Satan (1 Tim. 3:6). Eu am sentimente amestecate în legătură cu această abordare. Ezechiel folosește metafora grădinii Edenului nu doar pentru regele Tirului ca Satan (Ezec. 28:12-16), ci și pentru regele Egiptului ca pomul cunoștinței binelui și răului (Ezec. 31). Isaia 14, în special v. 12-14 pare să descrie o revoltă a îngerilor prin mândrie. Dacă Dumnezeu a vrut să ne descopere natura specifică și originea lui Satan, aceasta este o modalitate și un loc foarte oblic de a o face. Trebuie să ne ferim de tendința teologiei sistematice de a lua părți mici și ambigue ale diferitelor Testamente, autori, cărți și genuri și de a le combina ca piese ale unui puzzle divin.

Sunt de acord cu Alfred Edersheim (*Viața și vremurile lui Isus Mesia*, vol. 2, anexele XIII [pp. 748-763] și XVI [pp.770-776]) că iudaismul rabinic a fost influențat peste măsură de dualismul persan și de speculațiile demonice. Rabinii nu sunt o sursă bună de adevăr în acest domeniu. În acest domeniu, Isus se abate radical de la învățăturile sinagogii. Cred că

conceptul unui dușman arhiangelic al lui YHWH vine de la doi mari zei ai dualismului Iranian, *Ahkiman* și *Ormaza*, și a fost transformat ulterior de către rabini într-un dualism biblic al lui YHWH și Satan.

Cu siguranță în NT există descoperiri progresive în ceea ce privește personificarea răului, dar nu atât de elaborate ca teoriile rabinilor. Un exemplu relevant de asemenea diferență este „războiul din cer”. Căderea lui Satan este o necesitate logică, dar nu sunt date împrejurările. Chiar și ceea ce este dat este învăluit în genul apocaliptic (Apoc. 12:4,7,12-13). Deși Satan este învins de Isus și exilat pe pământ, el încă este un slujitor al lui YHWH (Matei 4:1; Luca 22:31-32; 1 Cor. 5:5; 1 Tim. 1:20).

Trebuie să ne stăpânim curiozitatea în acest domeniu. Există o forță personală de ispitire și a răului, dar încă există un singur Dumnezeu și noi încă suntem responsabili pentru alegerile noastre. Există o luptă spirituală, și înainte și după mântuire. Victoria poate veni și rămâne doar în și prin Dumnezeul Triunic. Răul a fost înfrânt și va fi îndepărtat!

2:16

NASB	„Căci negreșit”
NKJV	„Căci într-adevăr”
NRSV, TEV	„Căci este clar că”
NJB	-- omis—

NRSV și TEV exprimă cel mai bine ideea.

- „nu în ajutorul îngerilor vine El, ci în ajutorul...” – Ambele sunt INDICATIVE PREZENTE REFLEXIVE (deponente). În limba greacă „nu” este la început, pentru accentuare. VERBUL este *epilambanō*, care vine de la rădăcina *lambanō*, „a lua” sau „a apuca”, cu scop fie pozitiv, fie negativ. În acest context se referă la acțiunile pozitive ale lui Isus (8:9) pentru credincioși, care nu sunt îndreptate niciodată spre îngeri. Apare din nou contrastul dintre Isus și adepții Lui și lumea îngerilor.

- „seminței [urmașilor în limba engleză] lui Avraam” – Literar este „sămânței lui Avraam”. YHWH i-a promis lui Avraam, care nu avea copii, că va fi tatăl unui popor mare, cu mulți urmași (Gen. 12:2; 15:2-6; 17: 4-7; 18:10, 18). Termenul „sămânță” poate fi la PLURAL sau la SINGULAR. Așadar, se referă și la poporul Israel, și la Mesia care avea să vină. Din alte versete din NT ne dăm seama că are legătură cu credința, nu cu rasa sau cu performanța (Ioan 8:31-59; Gal. 3:7,9,29; Rom. 2:28,29). promisiunile avraamice sunt necondiționate (în special Gen. 15:12-21; Rom. 4), în timp ce legământul mozaic este condiționat de ascultare.

2:17 „trebuie să Se asemene fraților Săi în toate lucrurile” – Lucrarea de mijlocire a lui Isus pentru omenire este legată de înțelegerea Lui completă a naturii noastre (2:11,18; 4:15), pentru ca El să poată fi Marele nostru Preot.

- „ca să poată fi...un Mare Preot milos și vrednic de încredere”

SUBIECT SPECIAL: ISUS CA MARE PREOT

Cartea Evrei este singura din NT care Îl numește pe Isus „Mare Preot”. În VT Mesia este descris în termeni preoțești în câteva locuri (Ps. 110:4; Zah. 3-4). Această temă va fi dezvoltată exhaustiv în capitolele 4:14-5:10 și 6:13-7:28.

Cartea Evrei descrie lucrarea de Mare Preot a lui Isus în câteva moduri:

1. ispășire pentru păcat (2:17; 7:27; 9:14)
2. ajutor pentru cei ispitiți să păcătuiască (2:18)
3. milă la timp de nevoie (4:15-16)
4. aduce viață veșnică (5:9-10)
5. mijlocire pentru credincioși (7:25)
6. încrederea de a se apropia de un Dumnezeu sfânt (10:19-21)

• **„ca să facă ispășire pentru păcatele norodului”** – Termenul „ispășire” este folosit în LXX pentru capacul ispășirii de pe chivotul legământului din Sfânta Sfintelor. În greacă însemna a împăca un zeu mânios, în consecință a îndepărta barierele dintre „zei” și omenire. Datorită acestei accepțiuni a termenului, traduceri moderne nu acceptă această conotație care se referă la YHWH (RSV și NJB) și traduc „ispășire. Isus unește dreptatea și mila lui XHWH (1 Ioan 2:2; 4:10). Oricum, nu trebuie să-i privim ca un zeu mânios al VT și un Isus iubitor. Tatăl L-a trimis pe Fiul (Ioan 3:16). Fiul Îl reprezintă și Îl imită pe Tatăl.

2:18 „prin faptul că El însuși a fost ispitit în ceea ce a suferit” – „a suferit” este INDICATIV TRECUT ACTIV și vorbește despre necazurile continue cu care s-a confruntat Isus. Termenul „ispitit” are conotația de a ispiti cu intenția de distrugere (4:15; Matei 4:1). Cel rău a încercat să-L distrugă la Calvar, dar Dumnezeu a transformat această încercare în marea victorie a mântuirii.

SUBIECT SPECIAL: TERMENI GRECEȘTI

PENTRU ISPITIRE ȘI CONOTAȚIILE LOR

Există doi termeni grecești care transmit ideea de a testa pe cineva cu un scop.

A. *Dokimazō, Dokimion, Dokimasia*

Acest termen este unul metalurgic folosit pentru testarea originalității a ceva prin foc (metaforic a cuiva). Focul descoperă adevăratul metal și arde (purifică) zgura. Acest proces fizic a devenit o expresie puternică pentru testarea celorlalți de către Dumnezeu și/sau de către Satan și/sau de către oameni. Acest termen este folosit doar cu sensul pozitiv de testare în vederea acceptării.

Este folosit în VT pentru testarea:

1. boilor, Luca 14:19
2. a noastră înșine, 1 Cor. 11:28
3. a credinței noastre, Iacov 1:3
4. chiar a lui Dumnezeu, Evrei 3:9

Rezultatele acestor teste se presupuneau a fi pozitive (Rom. 1:28; 14:22; 16:10; 2 Cor. 10:18; 13:3; Fil. 2:27; 1 Petru

1:7). Așadar, termenul redă ideea cuiva testat și dovedit a fi:

1. de încredere
2. bun
3. adevărat
4. de valoare
5. onorat

B. *Peirazō, Peirasmus*

Acest termen are conotația de examinare cu scopul de a găsi o vină sau de a respinge. Este folosit adesea în legătură cu ispitirea lui Isus în pustie.

1. redă încercarea de a-l prinde pe Isus în capcană (Matei 4:1; 16:1; 19:3; 22:18,35; Marcu 1:13; Luca 4:38; Evrei 2:18)
2. acest termen (*peirazō*) este folosit ca nume pentru Satan în Matei 4:3 și 1 Tes. 3:5
3. Este folosit de Isus avertizându-ne să nu-L ispitim pe Dumnezeu (Matei 14:7; Luca 4:12) [sau pe Cristos, 1 Cor. 10:9]. Denotă și încercarea de a face ceva care a eșuat (Fapte 9:20; 20:21; Evrei 11:29). Este folosit în legătură cu ispitirile și necazurile credincioșilor (1 Cor. 7:5; 10:9,13; Gal. 6:1; 1 Tes. 3:5; Evrei 2:18; Iacov 1:2,13,14; 1 Petru 4:12; 2 Petru 2:9)
4. Este folosit în legătură cu ispitirile și necazurile credincioșilor (1 Cor. 7:5; 10:9,13; Gal. 6:1; 1 Tes. 3:5; Evrei 2:18; Iacov 1:2,13,14; 1 Petru 4:12; 2 Petru 2:9)

● **poate să vină în ajutorul celor ce sunt ispitiți** – Acest adevăr este reluat în 4:15. Isus Se identifică pe deplin cu poporul Lui în nevoie (v. 17)!

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII

Acesta este un ghid de comentariu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. Enumeră felurile în care noul legământ este superior legământului mozaic.
2. De ce citează autorul atât de des din legământul mozaic?
3. Cui îi sunt adresate avertismentele din capitolul 2?
4. V. 6-8 din capitolul 2 se referă la omenire sau la Isus?
5. De ce a trebuit să sufere Isus și cum sunt creștinii afectați de suferință?
6. Conform v. 14, are Satan puterea morții asupra creștinilor?
7. Enumeră motivele pentru care a venit Isus.

EVREI 3

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Isus superior față de Moise 3:1-6	Fiul a fost credincios 3:1-6	Cristos este superior față de Moise 3:1-6	Isus este mai mare decât Moise 3:1-6	Cristos mai mare decât Moise 3:1-6
O odihnă pentru credincioși (3:7-4:13) 3:7-11 3:12-19	Fiți credincioși Eșecul rătăcirii prin pustiu 3:16-19	Avertisment și sfat (3:7-4:13) 3:7-19	O odihnă pentru poporul lui Dumnezeu (3:7-4:13) 3:7-11 3:12-15 3:16-19	Cum să ajungem în țara de odihnă a lui Dumnezeu (3:7-4:13) 3:7-11 3:12-19

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (p. Vii)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitoul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. primul paragraf
2. al doilea paragraf
3. al treilea paragraf
4. etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE: EVREI 3:1-4:13

- A. Această secțiune tratează superioritatea lui Isus față de cei doi conducători ai legământului mozaic, Moise și Aaron, care erau frați și leviți. Asta ne introduce în dezbateră practică a preoției lui Melhisedec din Evrei 4:14-7:28.
- B. Această secțiune este un joc rabinic cu două concepte: (1) „casa lui Dumnezeu”, din 3:1-6 (Num. 12:7-8; 2 Samuel 7) și (2) „odihna” din 3:7-4:13 (Ps. 95:7-11).
- C. Dezbateră se derulează în felul următor:
  1. Moise făcea parte din casa/familia lui Dumnezeu, dar Isus era constructorul casei/familiei
  2. Moise era un slujitor în casă, în timp ce Isus era un membru al familiei
  3. Moise nu a reușit să aducă odihna lui Dumnezeu, dar Isus a reușit

- D. Ideea teologică a ansamblului literar este avertismentul de a fi ascultător și credincios. Isus a fost ascultător și credincios, dar israeliții nu. legământul mozaic avea consecințe grave pentru neascultare. Cu cât sunt mai cumplite consecințele respingerii sau încălcării noului legământ (2:1-4)?
- E. Această secțiune este tipologică. Ea privește NT ca fiind noul exod, cel spiritual!

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 3:1-6

1 De aceea, frați sfinți, care aveți parte de chemarea cerească, ațintiți-vă privirile la Apostolul și Marele Preot al mărturisirii noastre, adică Isus, 2 care a fost credincios Celui ce L-a rânduit, cum și Moise a fost „credincios în toată casa lui Dumnezeu.” 3 Căci El a fost găsit vrednic să aibă o slavă cu atât mai mare decât a lui Moise, cu cât cel ce a zidit o casă are mai multă cinste decât casa însăși. 4 Orice casă este zidită de cineva, dar Cel ce a zidit toate lucrurile este Dumnezeu. 5 Cât despre Moise, el a fost „credincios în toată casa lui Dumnezeu” ca slugă, ca să mărturisească despre lucrurile care aveau să fie vestite mai târziu. 6 Dar Hristos este credincios ca Fiu, peste casa lui Dumnezeu. Și casa Lui suntem noi, dacă păstrăm până la sfârșit încrederea nezguduită și nădejdea cu care ne lăudăm.

3:1

NASB, NKJV	„frați sfinți”
NRSV	„frați și surori”
TEV	„prieteni mei creștini”
NJB	„frați sfinți”

Cui îi era adresată această carte? Repetarea termenului „frați” (2:11; 3:1,12; 10:19; 13:22), alături de subiect, implică că era adresat credincioșilor evrei.

- „care aveți parte de chemarea cerească” – Acest concept este folosit în câteva moduri în Biblie:

1. Israelul a fost chemat de Dumnezeu să fie o împărăție de preoți care să aducă lumea înapoi la Dumnezeu (Gen. 12:3; Exod19:5). În VT, aceasta era o chemare la slujire, nu mântuirea individuală, ci o chemare comună (poporul Israel) la o sarcină dată (evangelizarea mondială)
2. Credincioșii individuali sunt chemați (Ioan 6:44,65) la o mântuire veșnică
3. Fiecare creștin este chemat să slujească trupul lui Cristos prin darurile spirituale (1 Cor. 12:7,11)

SUBIECT SPECIAL: CHEMAREA

Dumnezeu ia mereu inițiativa în ceea ce privește chemarea, alegerea și simpatia credincioșilor pentru El (Ioan 6:44, 65; 15:16; 1 Cor. 1:12; Efes. 1:4-5,11). Termenul „chemare” este folosit cu câteva înțelesuri teologice:

- A. Păcătoșii sunt chemați la mântuire prin harul lui Dumnezeu prin lucrarea încheiată a lui Cristos și prin convingerea din partea Duhului Sfânt (*klētos*, Rom. 1:6-7; 9:24, similar din punct de vedere teologic cu 1 Cor. 1:1-2; 2 Tim. 1:9; 2 Petru 1:10)
- B. Păcătoșii cheamă numele Domnului pentru a fi mântuiți (*epikaleō*, Fapte 2:21; 22:16; Rom. 10:9-13). Această afirmație este o expresie de închinare la evrei
- C. Credincioșii sunt chemați să trăiască în asemănare cu Cristos (*klēsis*, 1 Cor. 1:26; 7:20; Efes. 4:1; Fil. 3:14; 2 Tes. 1:11; 2 Tim. 1:9)
- D. Credincioșii sunt chemați să slujească (Fapte 13:2; 1 Cor. 12:4-7; Efes. 4:1)

● **„ațintiți-vă privirile la...Isus”** – IMPERATIV AORIST ACTIV. Înseamnă a medita profund (10:24). În context presupune compararea persoanei și a lucrării Lui cu conducătorii legământului mozaic.

● **„Apostolul și Marele Preot”** – Aceste două funcții prezintă superioritatea lui Isus față de Moise în calitate de curier oficial și față de Aaron ca mare preot al leviților. Capitolele 3 și 4 tratează superioritatea lui Isus față de Aaron. Deoarece termenii grecești pentru „curier” și „înger” sunt la fel, cuvântul „apostol” – care era termenul grecesc pentru „a trimite”, ar putea avea legătură cu îngerii trimiși de Dumnezeu să le slujească celor mântuiți (1:14) și cu Isus, trimis de Dumnezeu pentru a-i răscumpăra pe cei mântuiți (Ioan 3:17). Acesta este singurul loc din NT în care Isus este numit „Apostol”, deși Isus folosește verbul în repetate ori vorbind despre El, trimis de Tatăl (Ioan 3:17,34; 5:36,38; 6:29,57; 7:29; 8:42; 10:36; 11:42; 17:3,18,21,23,25; 20:21).

● **„Apostolul”** – Vine de la verbul „a trimite” și era folosit de rabini vorbind despre cineva trimis ca reprezentant oficial al altcuiva. Moise a slujit în casa lui Dumnezeu ca slujitor, în timp ce Isus a fost „fiu”, un membru al familiei. Dumnezeu l-a chemat pe Moise la slujire, dar pe Isus L-a trimis din cer.

● **„Marele Preot”** – Cartea Evrei este singura din Biblie care Îl numește pe Isus „mare preot”. Este nevoie de o argumentare exhaustivă a rabinilor pentru a-i convinge pe evreii din primul secol că Isus, din tribul lui Iuda, chiar a fost preot. Comunitatea Manuscriselor de la Marea Moartă aștepta doi Mesia, unul rege (din tribul lui Iuda) și unul preot (din tribul lui Levi, Ps. 110; Zah. 3-4).

● **„mărturisirii noastre”** – Acesta este termenul grecesc *homologia*, compus din „a spune” și „același”. Cititorii își mărturisiseră credința în Isus Cristos. Acum trebuiau să nu renunțe această mărturisire (4:14; 10:23). Aceasta este un dintre temele principale ale acestei cărți.

SUBIECT SPECIAL: MĂRTURISIREA

I. Există două forme ale aceluiași cuvânt de bază grecesc folosit pentru mărturisire sau mărturie, *homologeō* și *exomologeō*. Cuvântul compus folosit în Iacov vine de la *homo* – același, *legō* – a vorbi și *ex* – în afară. Sensul de bază este „a spune același lucru” sau „a fi de acord cu ceva.” Particula *ex* trimite la ideea de declarație publică.

II. Traducerile în limba engleză ale acestui grup de cuvinte sunt:

1. a lăuda
2. a fi de acord
3. a declara
4. a declara
5. a mărturisi

III. Acesta grup de cuvinte a avut două întrebuniări aparent contrare:

1. a lăuda (pe Dumnezeu)
2. a recunoaște păcatul

Este posibil ca ele să se fi născut din percepția omului asupra sfințeniei lui Dumnezeu și din păcătoșenia proprie. A recunoaște un adevăr înseamnă a le recunoaște pe amândouă.

IV. Accepțiunile din NT, ale grupului de cuvinte sunt:

1. a promite (Matei 14:7; Fapte 7:17)
2. a fi de acord sau a consimți la ceva (Ioan 1:20; Luca 22:6; Fapte 24:14; Evrei 11:13)
3. a lăuda (Matei 11:25; Luca 10:21; Rom. 14:11; 15:9)
4. a fi de acord cu:
  - a. o persoană (Matei 10:32; Luca 12:8; Ioan 9:22; 12:42; Rom. 10:9; Fil. 2:11; 1 Ioan 2:23; Apoc. 3:5)
  - b. un adevăr (Fapte 23:8; 2 Cor. 11:13; 1 Ioan 4:2)
5. a face o declarație publică (simțul juridic transformat în afirmare religioasă, Fapte 24:14; 1 Tim. 6:13)
  - a. fără recunoașterea vinei (1 Tim. 6:12; Evrei 10:23)
  - b. cu recunoașterea vinei (Matei 3:6; Fapte 19:18; Evrei 4:14; Iacov 5:16; 1 Ioan 1:9).

3:2 „a fost credincios Celui ce L-a rânduit” – În context accentul este pus pe (1) alegerea Tatălui și înzestrarea lui Isus pentru funcția de Mântuitor (Marcu 3:14) și (2) Isus își pune în aplicare credința în Tatăl (PARTICIPIU PREZENT), așa cum trebuie să facă și credincioșii. Într-adevăr, El și omul sunt una. O posibilă etimologie pentru „rânduit” este „creat”. Arius a folosit verbul „rânduit” în controversa lui cu Atanasius pentru a afirma că Isus a fost cel mai important din creația lui Dumnezeu (Prov. 8:22), dar nu Dumnezeu Însuși (Fapte 2:36; Rom. 1:4; Col. 1:15). Această controversă din secolul al IV-lea a produs învățătura clară a unei esențe divine, dar trei manifestări personale veșnice: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt (Trinitatea). Aceste trei persoane divine au fost mereu parte din singurul Dumnezeu adevărat (Ioan 1:1-18). Pentru o scurtă discuție relevantă despre arianism vezi *Teologia creștină* (ediția a II-a), de Millard J. Erickson, pp. 711-715.

● **„în toată casa lui Dumnezeu”** – Asta se referă la Num. 12:7,8. Poporul lui Dumnezeu ca casa lui Dumnezeu este o metaforă biblică care se repetă adesea (v. 6, „fraților în credință”, Gal. 6:10; 1 Tim. 3:15; „o casă duhovnicească” 1 Petru 2:5; „Casa lui Dumnezeu” 1 Petru 4:17). Cuvântul „casă” este folosit de șase ori în acest paragraf, uneori cu sensul de clădire, alteori cu sensul de familie. Argumentul pare să funcționeze după cum urmează:

1. Moise făcea parte din casa/familia lui Dumnezeu, dar Isus era ziditorul acelei case

2. Moise era slujitor, în timp ce Isus era membru al familiei
3. Moise nu a reușit să aducă odihna lui Dumnezeu, dar Isus a reușit

3:3 „vrednic să aibă o slavă cu atât mai mare decât a lui Moise” – INDICATIV TRECUT PASIV. Aceasta era o afirmație absolut șocantă pentru evrei (II Cor. 3:7-11).

3:4 „Orice casă este zidită de cineva” – Afirmație folosită pentru argumentul filosofic/teologic al „cauzei extreme” într-o încercare de a demonstra existența lui Dumnezeu (Thomas Aquinas). Oricum, această linie de gândire („prima cauză”) nu poate ajunge vreodată la descoperirea lui Dumnezeu ca Tată al lui Domnului Isus Cristos, nici ca prieten al păcătoșilor.

- **„dar Cel ce a zidit toate lucrurile este Dumnezeu”** – Tatăl este creatorul tuturor lucrurilor (Rom. 11:36; 1 Cor. 15:25-27). Isus este agentul Tatălui în creație (Ioan 1:3; 1 Cor. 8:6; Col. 1:16; Evrei 1:2).

3:5-6 „Dar Hristos este credincios ca Fiul, peste casa lui Dumnezeu” – Isus, fiul (1:2; 3:6; 5:8; 7:28) este comparat cu Moise, slujitorul (1:2; 3:5; 5:8; 7:28; Exod 14:31; Num. 12:7). Moise a fost un slujitor credincios (Num. 12:7), dar Isus este un membru al familiei!

3:5 Moise a vorbit despre Cristos în Deut. 18:18-19 (1 Petru 1:11). Asta reia adevărul din 1:1.

3:6 „casa Lui suntem noi” – Aceasta este familia credinței descrisă ca o casă (Gal. 6:10; I Tim. 3:15; I Petru 2:5; 4:17). Același tip de metaforă a unei clădiri colective este folosită când Biserica este numită „templu” (1 Cor. 3:16). Accentul cade pe (1) stăpânirea lui Isus și pe (2) poporul lui Dumnezeu ca entitate colectivă.

Este neobișnuit să vorbim despre Biserică în calitate de casă a lui Isus. Datorită acestui fapt, unele manuscrise grecești străvechi au schimbat PRONUMELE așa încât să fie vorba despre Tatăl (manuscrisul P46 și D*).

- **„dacă”** – CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III, care presupune acțiune potențială (*ean* plus un SUBJUNCTIV). Asta îi dă propoziției un element de contingență (3:14; 4:14; Rom. 11:22; 1 Cor. 15:2).

- **„dacă păstrăm...încrederea...și nădejdea cu care ne lăudăm”** – „păstrăm până la sfârșit” este o accentuare continuă a perseverenței (SUBJUNCTIV AORIST ACTIV, 3:14; 4:14, vezi subiectul special de la 4:14). Restul acestui capitol și capitolul 4 sunt un avertisment continuu (1) pentru evrei credincioși să se maturizeze în credință și (2) pentru cei care au auzit Evanghelia și i-au văzut puterea în viața prietenilor lor evrei credincioși, să o accepte și ei pe deplin.

- **„nădejdea cu care ne lăudăm”** – Această accentuare a nădejzii este caracteristică pentru cartea Evrei (3:6; 6:11; 7:19; 10:23; 11:1). Nădejdea se referă la desăvârșirea sigură a credinței noastre!

SUBIECT SPECIAL: SPERANȚA

Pavel folosește adesea acest termen cu câteva sensuri diferite, dar înrudite. El este asociat adesea cu desăvârșirea credinței creștinului (1 Tim. 1:1). El poate fi exprimat ca glorie, viață veșnică, mântuire finală, a doua venire, etc. Desăvârșirea este sigură, dar elementul timp este viitor și necunoscut. Era asociat adesea cu „credință” și „dragoste” (1 Cor. 13:13; 1 Tes. 1:3; 2 Tes. 2:16). Urmează o listă parțială cu unele dintre cazurile în care îl folosește Pavel:

1. a doua venire (Gal. 5:5; Efes. 1:18; 4:4; Tit 2:13)
2. Isus este speranța noastră (1 Tim. 1:1)
3. creștinul să fie adus în fața lui Dumnezeu (Col. 1:22-23; 1 Tes. 2:19)
4. speranța așteaptă în ceruri (1 Col 1:5)
5. credința în vanghelie, (Col. 1:23; 1 Tes. 2:19)
6. mântuirea finală (Rom. 5:2; 1 Tes. 4:13; 5:8)
7. slava lui Dumnezeu (Rom. 5:2; 2 Cor. 3:7-12; Col. 1:27)
8. mântuirea neamurilor în Cristos (Col. 1:27)
9. siguranța mântuirii (1 Tes. 5:8)
10. viața veșnică (Tit 1:2; 3:7)
11. rezultatul maturității creștine (Rom. 5:2-5)
12. mântuirea întregii creații (Rom. 8:20-22)
13. desăvârșirea înfierii (Rom. 8:23-25)
14. un titlu pentru Dumnezeu (Rom. 15:13)
15. dorința lui Pavel pentru credincioși (2 Cor. 1:7)
16. călăuzirea VT pentru creștinii din NT (Rom. 15:4)

• „**până la sfârșit încrederea**” – Această sintagmă nu apare în manuscrisele grecești străvechi P46 sau B și probabil nu este originală. Dar este inclusă în alte manuscrise grecești uncială străvechi (κ, A, C, D, K, și P). Este inclusă în v. 14 și probabil a fost transpusă aici de un scrib pentru echilibru. Cu siguranță se potrivește teologiei contextului. Vezi subiectul special de la 7:11.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 3:7-19 (paragraful complet include 3:7-4:13)

7 De aceea, cum zice Duhul Sfânt: „Astăzi, dacă auziți glasul Lui, 8 nu vă împietriți inimile, ca în ziua răzvrătirii, ca în ziua ispitirii în pustiu, 9 unde părinții voștri M-au ispitit și M-au pus la încercare și au văzut lucrările Mele patruzeci de ani! 10 De aceea M-am dezgustat de neamul acesta și am zis: „Ei totdeauna se rătăcesc în inima lor. N-au cunoscut căile Mele! 11 Am jurat, dar, în mânia Mea că nu vor intra în odihna Mea!” 12 Luați seama, dar, fraților, ca niciunul dintre voi să n-aibă o inimă rea și necredincioasă, care să vă despartă de Dumnezeu cel Viu. 13 Ci îndemnați-vă unii pe alții în fiecare zi, câtă vreme se zice: „astăzi”, pentru ca niciunul din voi să nu se împietrească prin înșelăciunea păcatului. 14 Căci ne-am făcut părtași ai lui Hristos, dacă păstrăm până la sfârșit încrederea nezguduită de la început, 15 câtă vreme se zice: „Astăzi, dacă auziți glasul Lui, nu vă împietriți inimile, ca în ziua răzvrătirii.” 16 Cine au fost, în adevăr, cei ce s-au răzvrătit după ce au auzit? N-au fost oare toți aceia care ieșiseră din Egipt prin Moise? 17 Și cine au fost aceia de care S-a dezgustat El patruzeci de ani? N-au fost oare cei ce păcătuiseră și ale căror trupuri moarte au căzut în pustiu? 18 Și cui S-a jurat El că n-au să intre în odihna Lui? Nu S-a jurat oare celor ce nu ascultaseră? 19 Vedem, dar, că n-au putut să intre din pricina necredinței lor.

3:7 „cum zice Duhul Sfânt” – Inspirația VT Îi este atribuită Duhului Sfânt. Acest lucru este foarte semnificativ în context, deoarece Scriptura Îi este atribuită Tatălui în 1:5,13; 2:6,11; 4:3,4; 10:9; 13:5. așadar, acesta este un pasaj puternic despre divinitate și despre personalitatea Duhului Sfânt (9:8; 10:15).

SUBIECT SPECIAL: TRINITATEA

Observă activitatea tuturor celor trei Persoane ale Trinității. Termenul „trinitate” folosit pentru prima dată de Tertulian, nu este un cuvânt biblic, ci un concept universal.

1. Evangheliile
  - a. Matei 3:16-17; 28:19
  - b. Ioan 14:26
2. Faptele apostolilor – Fapte 2:32-33, 38-39
3. Pavel
  - a. Rom. 1:4-5; 5:1,5; 8:1-4,8-10
  - b. 1 Cor. 2:8-10; 12:4-6
  - c. 2 Cor. 1:21; 13:14
  - d. Gal. 4:4-6
  - e. Efes. 1:3-14,17; 2:18; 3:14-17; 4:4-6
  - f. 1 Tes. 1:2-5
  - g. 2 Tes. 2:13
  - h. Tit 3:4-6

4. Petru – 1 Petru 1:2

5. Iuda – v. 20-21

În VT se face aluzie la pluralismul lui Dumnezeu:

1. Folosirea pluralelor pentru „Dumnezeu”
  - a. Numele *Elohim* este la plural, dar când este folosit pentru „Dumnezeu” are mereu un VERB LA SINGULAR
  - b. „Noi” din Gen. 1:26-27; 3:22; 11:7
2. îngerul Domnului este un reprezentant vizibil al divinității
  - a. Gen. 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16
  - b. Exod 3:2,4; 13:21; 14:19
  - c. Jud. 2:1; 6:22-23; 13:3-22
  - d. Zaharia 3:1-2

Dumnezeu și Duhul Său sunt diferiți, Gen. 1:1-2; Ps. 104:30; Isaia 63:9-11; Ezechiel 37:13-14

Dumnezeu (YHWH) și Mesia (*Adon*) sunt diferiți, Ps. 45:6-7; 110:1; Zaharia 2:8-11; 10:9-12

3. Mesia și Duhul Sfânt sunt diferiți, Zaharia 12:10

4. toți trei menționați în Isaia 48:16; 61:1

Dumnezeirea lui Isus și caracterul de persoană al Duhului Sfânt le-au făcut probleme primilor creștini stricți, monoteiști:

1. Tertullian – L-a subordonat pe Fiu Tatălui
2. Origen – a subordonat esența divină a Fiului și a Duhului Sfânt
3. Arius – a negat dumnezeirea Fiului și a Duhului Sfânt
4. Monarhismul – a crezut într-o manifestare succesivă a lui Dumnezeu ca Tată, Fiu, apoi Duh Sfânt

Trinitatea este o formulare care s-a manifestat de-a lungul istoriei, documentată de materialul biblic

1. dumnezeirea deplină a lui Isus, care este egal cu Tatăl, afirmată în 325 D. Cr. de consiliul de la Niceea
2. caracterul de persoană și de Dumnezeu al Duhului Sfânt, egal cu Tatăl și cu Fiul a fost afirmat de Consiliul de la Constantinopole (381 D. Cr.)
3. doctrina trinității este exprimată pe deplin în lucrarea lui Augustin *De Trinitate*

Aici este cu adevărat un mister. Dar NT pare să afirme o esență divină cu trei manifestări personale veșnice.

● „Astăzi, dacă auziți glasul Lui” – v. 7-11 sunt un citat din LXX, Ps. 95:7-11, care este un avertisment la adresa Israelului împotriva necredinței în timpul rătăcirii prin pustie. Evrei 3:17-4:13 se bazează pe o prezentare a acestui pasaj. Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III. Ei au avut ocazia să vadă și să audă (v. 9), dar au refuzat de bunăvoie și și-au împietrit inimile.

3:8 „nu vă împietriți inimile, ca în ziua răzvrătirii” – Aluzie istorică la perioada răzvrătirii Israelului și a rătăcirii prin pustie. Textul Masoretic ebraic prezintă locurile geografice ale răzvrătirii lui Israel ca fiind *Meriba* (Exod17:7; Num. 20:13) și *Masa* (Exod17:7; Deut. 6:16). LXX le traduce etimologic (*Meriba* – locul certeii și *Masa* – ispitire, v. 9).

Termenul „inimile” se referă la întreaga persoană (Deut. 6:4-5). Inițial acești israeliți au avut credință, dar mai târziu nu au mai acționat cu credință (ex. mărturia celor doisprezece spioni). Ca urmare, nu li s-a permis să intre în Țara Făgăduinței.

SUBIECT SPECIAL: INIMA

Grecesul *kardia* este folosit în LXX și în NT pentru a reflecta ebraicul *lēb* (BDB 523). Este folosit în mai multe feluri (Bauer, Arndt, Gingrich și Danker, *Dicționarul grec-englez*, pp. 403-404).

1. centrul vieții fizice, o metaforă pentru persoană (Fapte 14:17, 2 Cor. 3:2-3; Iacov 5:5)
2. centrul vieții spirituale (morale)
  - a. Dumnezeu cunoaște inima (Luca 16:15; Rom. 8:27; 1 Cor. 14:25; 1 Tes. 2:4; Apoc. 2:23)
  - b. Folosită în viața spirituală a oamenilor (Matei 15:18-19; 18:35; Rom. 6:17; 1 Tim. 1:5; 2 Tim. 2:22; I Petru 1:22)
3. centru gândurilor (intelectul - Matei 13:15; 24:48; Fapte 7:23; 16:14; 28:27; Rom. 1:21; 10:6; 16:18; 2 Cor. 4:6; Efes. 1:18; 4:18; Iacov 1:26; 2 Petru 1:19; Apoc. 18:7; „inimă” este sinonim cu „minte” în 2 Cor. 3:14-15 și Fil. 4:7)
4. centrul voinței (Fapte 5:4; 11:23; 1 Cor. 4:5; 7:37; 2 Cor. 9:7)
5. centrul sentimentelor (Matei 5:28; Fapte 2:26,37; 7:54; 21:13; Rom. 1:24; 2 Cor. 2:4; 7:3; Efes. 6:22; Fil. 1:7)
6. un loc unic al activității Duhului Sfânt (Rom. 5:5; 2 Cor. 1:22; Gal. 4:6 [Cristos în inimile noastre, Efes. 3:17])
7. inima este o metaforă pentru întreaga persoană (Matei 22:37, citând Deut. 6:5).

Gândurile, motivele și acțiunile atribuite inimii dezvăluie pe deplin caracterul individului. VT conține câteva întrebări izbitoare ale termenilor:

- a. Gen. 6:6; 8:21, „S-a mâhnit în inima Lui” (observă de asemenea Osea 11:8-9)
- b. Deut. 4:29; 6:5, „din toată inima ta și din tot sufletul tău”
- c. Deut. 10:16, „să vă tăiați dar inima împrejur” și Romani 2:29
- d. Ezechiel 18:31-32, „o inimă nouă”
- e. Ezechiel 36:26 „o inimă nouă” vs. „inima de piatră”

● „ca în ziua” – Aici este exemplificat termenul ebraic „*yom*” folosit cu sens figurat (Ioan 8:56; Evrei 8:9), nu cu sensul unei perioade de douăzeci și patru de ore.

SUBIECT SPECIAL: *YOM*

Teorii ale sensului lui *yom* (zi) preluate și adaptate din „Studiu pe Vechiul Testament I” al Dr. John Harris (Decanul Școlii de Studii Creștine și profesor universitar de vechiul testament la East Texas Baptist University):

1. Teoria unei perioade propriu-zise de douăzeci și patru de ore

Aceasta este o abordare deschisă (Exod 20:9-11). Întrebări care apar din această abordare:

- a. Cum era lumină în prima zi dacă soarele a fost creat abia în ziua a IV-a?
- b. Cum li s-a dat nume tuturor animalelor (în special celor create pentru alte părți ale lumii) în mai puțin decât o zi? (Gen. 2:19-20)?

2. Teoria zi-veac

Această teorie încearcă să armonizeze știința (în special geologia) cu Scriptura. Această teorie afirmă că „zilele” erau ere geologice ca lungime. Lungimea lor este inegală, aproximativ egală cu straturile diferite descrise în geologia uniformitariană. Oamenii de știință tind să fie de acord cu evoluția din Gen. 1: înaintea separării uscatului de mare de dinaintea apariției vieții erau aburi și o masă de apă. Plantele au apărut înaintea animalelor, iar omul a fost ultima și cea mai complexă formă de viață. Întrebări care apar din această abordare:

- a. Cum au supraviețuit plantele timp de „veacuri” fără soare?
- b. Cum a avut loc polenizarea la plante dacă insectele și păsările nu au fost create decât cu „secole” mai târziu?

3. Teoria alternării veac-zi

Zilele sunt perioade de douăzeci și patru de ore, dar ele sunt separate de secole în care s-a dezvoltat creația. Întrebări care apar din această abordare:

- a. Apare aceeași problemă ca în cazul teoriei zi-veac.
- b. Indică textul că „zi” trebuie înțeles și ca douăzeci și patru de ore, și ca veac?

4. Teoria creație-catastrofă progresivă

Această teorie este următoarea: între Gen. 1:1 și Gen. 1:2 a trecut o perioadă nedefinită în care au avut loc erele geologice; în această perioadă au fost create creaturile pre-istorice, în ordinea sugerată de fosile. În urmă cu aproximativ 200.000 de ani, a avut loc un dezastru supranatural care a distrus o mare parte din viața de pe această planetă și a dus la dispariția multor animale; apoi au fost zilele din Gen. 1. aceste zile se referă mai degrabă la o re-creare decât la crearea originală.

5. Teoria Edenului exclusiv

Relatarea creației se refă doar la crearea și la aspectele fizice ale Grădinii Edenului.

6. Teoria prăpastiei

Conform Gen. 1:1, Dumnezeu a creat o lume perfectă. Conform Gen. 1:2, Lucifer (Satan) a fost pus șef peste lume și s-a răzvrătit. Dumnezeu l-a judecat pe Lucifer și lumea printr-o distrugere cumplită. Timp de milioane de ani, lumea a fost lăsată singură și erele geologice au trecut. Conform Gen. 1:3-2:3, în anul 4004 Î. Cr. B. C. E au avut loc cele șase propriu-zise, de douăzeci și patru de ore de re-creare. Episcopul Ussher a folosit genealogiile din Gen 5 și 11 pentru a calcula data creării omenirii – 4004 Î. Cr. B. C. E. Dar genealogiile nu reprezintă schemele cronologice complete.

7. Teoria săptămânii sfinte

Scriitorul cărții Geneza a folosit conceptele de zile și de săptămână ca mecanism literar pentru a concretiza mesajul divin al activității lui Dumnezeu în creație. O asemenea structură ilustrează frumusețea și simetria lucrării de creare a lui Dumnezeu.

3:9 „M-au ispitit și M-au pus la încercare” – Termenul „a ispiti” din v.8 și termenul „a pune la încercare” din v.9 sunt redați în textul masoretic prin „*meriba*” și „*masa*”, două așezări geografice menționate în Exod 17:1-7, unde Israel s-a răzvrătit împotriva lui Dumnezeu.

În traducerea grecească sunt folosiți doi termeni diferiți pentru „a ispiti” și „a pune la încercare”. Primul (*peirazō*) avea de obicei conotația de „a încerca cu intenția de distrugere”, iar al doilea (*dokimazō*) „a încerca cu intenția de acceptare”, dar în context ele sunt sinonime. Vezi subiectul special de la 2:18.

- **„au văzut lucrările Mele”** – Lucrările miraculoase ale lui Dumnezeu cu copiii lui Israel în cei patruzeci de ani în care au rătăcit prin pustie nu le-a adus încredere deplină. Pilda lui Lazăr și a bogatului din Luca 16 împreună cu Matei 24:24 ne arată că minunile nu sunt neapărat semne de la Dumnezeu, nici cea mai bună cale de a-i aduce pe oameni la credință (ispitirea lui Isus din Matei 4:3,6).

- **„patruzeci de ani”** – Acest număr este folosit des în Biblie. Probabil că este o expresie ebraică pentru o perioadă lungă, nedefinită. De fapt, în acest context se referă la treizeci și opt de ani (Num. 14:34).

Autorul cărții Evrei a modificat varianta ebraică și pe cea grecească a acestui psalm (ex. citatul dat de Pavel în Efes. 4:8 din Ps. 68:18), legând cei „patruzeci de ani” cu minunile lui YHWH pe care le-au văzut israeliții în perioada de rătăcire prin pustie. Dar textul masoretic și LXX leagă sintagma de mânia lui YHWH față de popor din această perioadă (Ps. 95:10). Autorii inspirați ai NT interpretează adesea VT prin jocuri de cuvinte ale rabinilor. Acest lucru pare să încalce loialitatea noastră modernă față de intenția autorului ca modalitatea adecvată de a interpreta Biblia. Trebuie să le dăm autorilor NT dreptul de a folosi VT în feluri neadecvate pentru exegeții moderni. Noi nu putem reproduce abordarea hermeneutică a autorilor inspirați.

3:10 „M-am dezgustat de neamul acesta” – Un exemplu relevant al mâniei și al judecății lui Dumnezeu se găsește în Num. 14:11, 22-23, 27-30, 35.

- **„cunoscut”** – Termenul ebraic conține un element al relației personale (Gen. 4:1; Ier. 1:5), nu doar lucruri despre cineva sau ceva. Credința biblică are un element cognitiv (adevăruri) și unul personal (încredere).

- **„căile Mele”** – În limba ebraică există multe sinonime care se referă la Legea lui Dumnezeu (Ps. 19:6-9; 119). Lor le era clară voia lui Dumnezeu (israeliților din VT), dar au respins-o de bunăvoie. Aceasta era problema evreilor necredincioși cărora le era destinată cartea Evrei. Mesajul lui Isus a schimbat „căile lui Dumnezeu” (Matei 5:21-48; Marcu 7:19; 10:5-6). Acestor închinători evrei le era greu să părăsească mesajul lui Moise și să se încreadă complet în mesajul apostolic al unui „nou legământ” (Ier. 31:31-34; Ezech. 36:22-38), total indiferent la performanțele oamenilor!

SUBIECT SPECIAL: TERMENI PENTRU REVELAREA LUI DUMNEZEU

(folosind DEUTERONOMUL și PSALMI)

- I. „Regulamente”, BDB 349, „legiferare, poruncă sau decret”
- A. Masculin, קָרַן – Deut.4:1,5,6,8,14,40,45; 5:1; 6:1,24,25; 7:11; 11:32; 16:12; 17:19; 26:17; 27:10; Ps. 2:7; 50:16; 81:4; 99:7; 105:10,45; 148:6
- B. Feminin, קָרַנָּה – Deut. 6:2; 8:11; 10:13; 11:1; 28:15,45; 30:10,16; Ps. 89:31; 119:5,8,12,16, 23,26,33,48,54,64,68,71,80,83,112,124,135,145,155,171
- II. „Lege”, BDB 435, „instrucțiune”
- A. Deut. 1:5; 4:44; 17:11,18,19; 27:3,8,26; 28:58,61; 29:21,29; 30:10; 31:9; Ps. 1:2; 19:7; 78:10; 94:12; 105:45; 119:1,18,29,34,44,51,53, 55,61, 70,72,77,85,92,97,109,113, 126,136,142,150,153,163,165,174
- III. „Mărturie”, BDB 730, „legi divine”
- A. PLURAL, הַדְּבָרִים – Deut. 4:45; 6:17,20; Ps. 25:10; 78:56; 93:5; 99:7; 119:22,24,46,59,79, 95,119,125,138,146,152,167,168
- B. עֲדוּת sau דַּת - Ps. 19:7; 78:5; 81:5; 119:2,14,31,36,88,99,111,129,144,157
- IV. „Normă”, BDB 824, „schimbare”
- A. Ps. 19:8; 103:18; 111:7; 119:4,15,27,40,45,56,63,69,78,87,93,94,100,104, 110,128,134,141,159,168,173
- B. „Porunci”, BDB 846
- C. Deut. 4:2,40; 5:29; 6:1, 2, 17, 25; 8:1, 2, 11; 10:13; 11:13; 15:5; 26:13, 17; 30:11, 16; Ps. 19:8; 119:6, 10, 19, 21, 32, 35, 47, 48, 60, 66, 73, 86, 96, 98, 115, 127, 131, 143, 151, 166, 176
- D. „Judecăți/decrete”, BDB 1048, „conducere” sau „dreptate”
- E. Deut. 1:17; 4:1,5,8,14,45; 7:12; 16:18; 30:16; 33:10,21; Ps. 10:5; 18:22; 19:9; 48:11; 89:30; 97:8; 105:5,7; 119:7, 13, 20, 30, 39, 43, 52, 62, 75, 84, 102, 106, 120, 137, 149, 156, 160, 164; 147:19; 149:9
- F. „Căile Lui”, BDB 202, instrucțiunile lui YHWH pentru viața poporului Său
- A. Deut. 8:6; 10:12; 11:22,28; 19:9; 26:17; 28:9; 30:16; 32:4; Ps. 119:3, 5, 37, 59
- G. „Cuvintele Lui”
- H. BDB 202 – Deut. 4:10,12,36; 9:10; 10:4; Ps. 119:9, 16, 17, 25, 28, 42, 43, 49, 57, 65, 74, 81, 89, 101, 105, 107, 114, 130, 139, 147, 160, 161, 169
- I. BDB 57
1. „cuvânt” – Deut. 17:19; 18:19; 33:9; Ps. 119:11, 67, 103, 162, 170, 172
  2. „promisiune” – Ps. 119:38, 41, 50, 58, 76, 82, 116, 133, 140, 148, 154
  3. „poruncă” – Ps. 119:158

3:11 „Am jurat, dar, în mânia Mea” – Mânia lui Dumnezeu este la fel de adevărată din punct de vedere biblic ca dragostea lui Dumnezeu. dar trebuie să se spună că ambele sunt metafore antropomorfe, folosind sentimente și terminologie umană. Cu siguranță sunt adevărate cu privire la Dumnezeu, dar nu sunt supreme. Dumnezeu ni S-a descoperit în mod adecvat, dar mai sunt multe lucruri despre Dumnezeu pe care nu le putem primi cât timp facem parte din această realitate temporară, fizică, păcătoasă.

SUBIECT SPECIAL: DUMNEZEU DESCRIS CA OM (LIMBAJ ANTROPOMORF)

I. Acest tip de limbaj este foarte folosit în VT (câteva exemple)

A. Părți ale trupului fizic

1. ochi – Gen. 1:4,31; 6:8; Exod 33:17; Num. 14:14; Deut. 11:12; Zah. 4:10
2. mâini – Exod 15:17; Num. 11:23; Deut. 2:15
3. braț – Exod 6:6; 15:16; Deut. 4:34; 5:15; 26:8
4. urechi – Num. 11:18; 1 Sam. 8:21; 1 Regi 19:16; Ps. 5:1; 10:17; 18:6
5. față – Exod 33:11; Num. 6:25; 12:8; Deut. 34:10
6. deget – Exod 8:19; 31:18; Deut. 9:10; Ps. 8:3
7. glas – Gen. 3:8,10; Exod 15:26; 19:19; Deut. 26:17; 27:10
8. picioare – Exod 24:10; Ezech. 43:7
9. formă de om – Exod 24:9-11; Ps. 47; Isaia 6:1; Ezech. 1:26
10. îngerul Domnului – Gen. 16:7-13; 22:11-15; 31:11,13; 48:15-16; Exod 3:4,13-21; 14:19; Jud. 2:1; 6:22-23; 13:3-22

B. Acțiuni fizice

1. vorbirea ca mecanism al creației - Gen. 1:3, 6, 9, 11, 14, 20, 24, 26
2. merge (sunetul pașilor Lui) în Eden - Gen. 3:8; Lev. 26:12; Deut. 23:14
3. închide ușa de la arca lui Noe - Gen. 7:16
4. miroase jertfele – Gen. 8:21; Exod 29:18, 25; Lev. 26:31
5. coboară – Gen. 11:5; 18:21; Exod 3:8; 19:11, 18, 20
6. în îngroapă pe Moise – Deut. 34:6

C. Sentimente umane (câteva exemple)

1. regret/păreră de rău – Gen. 6:6,7; Exod 32:14; Jud. 2:18; 1 Sam. 15:29,35; Amos 7:3,6
2. furie – Exod 4:14; 15:7; Num. 11:10; 12:9; 22:22; 25:3,4; 32:10,13,14; Deut. 6:15; 7:4; 29:20
3. gelozie – Exod 20:5; 34:14; Deut. 4:24; 5:9; 6:15; 32:16,21; Iosua 24:19
4. dezgust/detestare – Lev. 20:23; 26:30; Deut. 32:19

D. Termeni familiari (câteva exemple)

1. Tată
  - a. al lui Israel – Exod 4:22; Deut. 14:1; Isaia 1:2; 63:16; 64:8
  - b. al regelui – 2 Sam. 7:11-16; Ps. 2:7
  - c. metafore ale acțiunilor părintești – Deut. 1:31; 8:5; Ps. 27:10; Pro. 3:12; Ier. 3:4,22; 31:20; Osea 11:1-4; Mal. 3:17
2. Părinte – Osea 11:1-4
3. Mamă – Ps. 27:10 (analogie cu o mamă grijulie); Isaia 49:15; 66:9-13
4. o iubită tânără și credincioasă – Osea 1-3

V. Motivele folosirii unui astfel de limbaj

A. Este necesar ca Dumnezeu să li Se descopere oamenilor. Conceptul foarte universal că Dumnezeu este bărbat este un

antropomorfism, deoarece Dumnezeu este duh!

- B. Dumnezeu ia cele mai însemnate aspecte ale vieții umane și le folosește pentru a i Se descoperi omenirii căzute (tată, mamă, părinte, iubit)
- C. Deși este necesar, Dumnezeu nu vrea să fie limitat la o formă fizică (Exod 20; Deut. 5)
- D. Antropomorfismul suprem este înfierea lui Isus! Dumnezeu a devenit fizic, tangibil (1 Ioan 1:1-3). Mesajul lui Dumnezeu a devenit Cuvântul lui Dumnezeu (Ioan 1:1-18).

• **„am jurat”** – Dumnezeu adesea face jurăminte pozitive pe El în ceea ce privește veridicitatea afirmațiilor Lui, dar aici jură negativ (4:3), ceea ce confirmă veridicitatea avertismentelor Lui și a consecințelor neascultării.

• **„nu vor intra în odihna Mea”** – Aceasta este o CONDIȚIONALĂ parțială DE GRADUL I fără concluzie, dar cu sens negativ. Termenul „odihnă” este folosit în capitolele 3 și 4 cu patru sensuri diferite:

1. în Gen. 2:2 desemnează odihna lui Dumnezeu în cea de-a șaptea zi a creației (4:3,4,10)
2. în Num. 13 și 14 desemnează aducerea de către Iosua a poporului în Țara Făgăduinței (3:11,18; 4:8)
3. în Ps. 95:7-11 desemnează zilele lui David, în care odihna lui Dumnezeu nu veniseră încă pe deplin (4:1,9-10)
4. este folosit ca metaforă pentru rai (prezența lui Dumnezeu)

3:12

NASB, NRSV, TEV „luați seama, fraților”

NKJV „feriți-vă”

NJB „aveți grijă”

Acesta este un IMPERATIV PREZENT ACTIV; vegheați în continuare! Nu este doar începutul crucial al vieții de credință, ci și sfârșitul (capitolul 11)!

•

NASB, NKJV „fraților”

NRSV „frați și surori”

NJB „fraților”

Vezi observația de la 3:1. Această indicație pare să se refere la evreii credincioși, deși ar putea denota fraternitatea etnică.

• **„o inimă rea și necredincioasă”** – Această sintagmă descrie un credincios care îl părăsește pe Dumnezeul cel viu. O inimă credincioasă este o inimă hotărâtă până la sfârșit (v. 14 și capitolul 11). Sintagma „inimă necredincioasă” reflectă expresia ebraică „inimă de necredință” (4:6) și „cade”, ceea ce reflectă ebraicul *shuv* („se întoarce”).

• **„care să vă despartă de Dumnezeul cel Viu”** – INFINITIV AORIST ACTIV. De la acest VERB vine cuvântul „apostazie”. El adresează o lipsă crescândă de credință (este opusul lui 3:14). Cui îi este adresat acest pasaj? Evreilor credincioși sau evreilor necredincioși? Utilizarea lui „frați” în 3:1 și sintagma „care aveți parte de chemarea cerească” adăugată, la fel ca „frați” din 3:12 cer o referire la credincioși.

Atunci avertismentul este referitor la (1) mântuire sau la (2) credincioșie? În context pare să se refere la credincioșie; Isus a fost credincios, ei trebuie să fie credincioși. Cartea Evrei privește viața creștină de la sfârșit (v. 14), nu de la început (ca Pavel).

„Despărțirea” din v. 12 trebuie să aibă legătură cu credința continuă și cu lipsa de credincioșie. Israelii aveau credință, dar nu una ascultătoare. Ei au respins promisiunea lui Dumnezeu în ceea ce privește țara în care curge lapte și miere acceptând relatarea spionilor (Num. 13-14), nu credința lor în Dumnezeu. În acest context, „despărțirea” (căderea) nu înseamnă „căderea de la credință”, ci „căderea de la credincioșie”! dar pentru o credință puternică sunt necesare ambele. Vezi observația de la 3:16-18.

Dumnezeu vine mereu la noi printr-un legământ. Noi trebuie să răspundem cu credință și cu credincioșie. Dumnezeul Suveran ne-a permis să participăm la decizia noastră inițială și la ucenicia continuă. Autorul cărții evrei este greu de urmărit deoarece:

1. folosește raționamente rabinice și hermeneutică
2. se adresează la două grupuri:
  - a. evreilor credincioși
  - b. evreilor necredincioși
1. el privește siguranța creștină și victoria pe criteriul credincioșiei și al credinței
2. el se axează pe credincioșia până la sfârșit (4:14; capitolul 11). El privește viața creștină de la sfârșit, nu de la început.

Sintagma „Dumnezeul cel Viu” este un joc de cuvinte cu numele convenit pentru Dumnezeu, YHWH, care vine de la VERBUL ebraic „a fi” (Exod 3:14). Vezi subiectul special „Nume pentru divinitate” de la 2:7. Acești cititori nu-L respingeau pe YHWH, dar ironia este că respingerea Evangheliei lui Isus Cristos este, de fapt, o respingere a lui YHWH (1 Ioan 5:9-12).

SUBIECT SPECIAL: APOSTAZIA (*APHISTĒMI*)

Acest termen grecesc, *aphistēmi*, are un câmp semantic larg. Termenul „apostazie” este derivat de la acest termen și îi prejudiciază utilizarea pentru cititorii moderni. Ca întotdeauna, cheia este contextul, nu o definiție prestabilită.

El este compus din prepoziția *apo*, care înseamnă „de la” sau „departe de” și *histēmi*, „a șede”, „a sta” sau „a se fixa”.

Observă următoarele utilizări (ne-teologice):

1. a îndepărta din punct de vedere fizic
  - a. din Templu, Luca 2:37
  - b. dintr-o casă, Marcu 13:34
  - c. de o persoană, Marcu 12:12; 14:50; Fapte 5:38
  - d. toate lucrurile, Matei 19:27,29
2. a îndepărta din punct de vedere politic, Fapte 5:37
3. a îndepărta din punct de vedere relațional, Fapte 5:38; 15:38; 19:9; 22:29
  - a. a îndepărta din punct de vedere legal (a divorța), Deut. 24:1,3 (LXX) și NT, Matei 5:31; 19:7; Marcu 10:4; 1 Cor. 7:11
  - b. a șterge o datorie, Matei 18:24
  - c. a demonstra dezinteres plecând, Matei 4:20; 22:27; Ioan 4:28; 16:32
  - d. a demonstra interes rămânând, Ioan 8:29; 14:18
  - e. a da voie sau a permite, Matei 13:30; 19:14; Marcu 14:6; Luca 13:8

Din punct de vedere teologic, de asemenea, VERBUL are o accepțiune largă:

1. a anula, a scuza, a ierta vina pentru păcat, Exod 32:32 (LXX); Num. 14:19; Iov 42:10 și NT, Matei 6:12,14-15; Marcu 11:25-26
2. a se depărta de păcat, 2 Tim. 2:19
3. a neglija, depărtându-se
  - a. de Lege, Matei 23:23; Fapte 21:21
  - b. de credință, Ezec. 20:8 (LXX); Luca 8:13; 2 Tes. 2:3; 1 Tim. 4:1; Evrei 3:12

Credincioșii moderni pun multe întrebări teologice la care scriitorii NT nici nu s-ar fi gândit. Una dintre acestea este în legătură cu tendința modernă de a separa credința de credincioșie.

În Biblie există persoane care se implică în poporul lui Dumnezeu și se întâmplă ceva:

I. Vechiul Testament:

- A. Cei care au auzit relatarea celor doisprezece (zece) spioni, Num. 14 (Evrei 3:16-19)
- B. Core, Num. 16
- C. Fiii lui Eli, 1 Sam. 2, 4
- D. Saul, 1 Sam. 11-31
- E. Prorocii falși (exemple):
  1. Deut. 13:1-5 18:19-22 (modalități de a recunoaște un proroc fals)
  2. Ier. 28
  3. Ezec. 13:1-7

F. Prorocițe false

1. Ezec. 13:17

2. Neem. 6:14

G. Conducători răi ai Israelului (exemple)

1. Ier. 5:30-31; 8:1-2; 23:1-4

2. Ezec. 22:23-31

3. Mica 3:5-12

II. Noul Testament:

A. Acest termen grecesc este *apostasize*. VT și NT confirmă o intensificare a răului și a învățăturilor false înainte de a doua venire (Matei 24:24; Marcu 13:22; Fapte 20:29,30; 2 Tes. 2:3,9-12; 2 Tim. 4:4). Este posibil ca acest termen grecesc să reflecte cuvintele lui Isus din Pilda Semănătorului din Matei 13, Marcu 14 și din Luca 8. Evident, aceste învățături false nu sunt creștine, ci vin dinăuntrul creștinismului (Fapte 20:29-30; 1 Ioan 2:19); oricum, ele îi pot atrage și prinde pe credincioșii sinceri, dar imaturi (Evrei 3:12). Întrebarea teologică este dacă falșii învățători au fost credincioși. Este greu de răspuns, deoarece în bisericile locale existau falși învățători (1 Ioan 2:18-19). Adesea tradițiile noastre teologice sau denominaționale răspund la această întrebare fără să facă referire la anumite texte biblice (în afară de interpretarea în afara contextului, adică citarea unui verset în afara contextului pentru a demonstra predilecțiile cuiva).

B. Credința aparentă

1. Iuda, Ioan 17:12

2. Simon vrăjitorul, Fapte 8

3. cei despre care se vorbește în Matei 7:13-23

4. cei despre care se vorbește în Matei 13, Marcu 4 și Luca 8

5. evreii din Ioan 8:31-59

6. Alexandru și Imeneu, 1 Tim. 1:19-20

7. cei din 1 Tim. 6:21

8. Imeneu și Filet, 2 Tim. 2:16-18

9. Dima, 2 Tim. 4:10

10. învățători falși, 2 Petru 2:19-22; Iuda v. 12-19

11. anticriști, 1 Ioan 2:18-19

C. Credință fără roade

1. 1 Cor. 3:10-15

2. 2 Petru 1:8-11

Ne gândim rar la aceste texte deoarece teologia noastră sistematică (calvinism, arminianism, etc.) ne impune răspunsul.

Vă rog nu mă judecați de la început pentru că abordez acest subiect. Grija mea este hermeneutică adecvată. Noi trebuie să lăsăm Biblia să ne vorbească, nu să încercăm să o transformăm într-o teologie prestabilită. Acest lucru este adesea dureros și șocant, deoarece o mare parte a teologiei noastre este denominațională, culturală sau relațională (părinte, prieten, păstor), nu biblică. Unii care sunt în poporul lui Dumnezeu ajung să nu mai fie în poporul Său (Rom. 9:6).

3:13 „Ci îndemnați-vă unii pe alții” – IMPERATIV PREZENT ACTIV. Credincioșii trebuie să îi imite pe Duhul Sfânt și pe Fiul în încurajarea la credință și credincioșie (10:24). Este aceeași rădăcină ca a cuvântului *paraclete*, care înseamnă „persoană chemată pentru a ajuta” și îi desemnează pe Duhul Sfânt (John 14:16,26; 15:26; 16:7) și pe Isus (cf. I John 2:1).

● **„astăzi”** – Folosit în Ps. 95 arată că încă era timpul pentru încrederea în Dumnezeu și pentru găsirea odihnei Lui, fiind în vremea lui David. Autorul accentuează că timpul pentru decizie este acum, deoarece vine o vreme când respingerea continuă duce la orbire (ex. păcatul de neiertat din Evanghelii și păcatul de moarte din 1 Ioan).

Nimeni nu alege când să vină la Dumnezeu (Ioan 6:44, 65). Singura noastră alegere este să răspundem imediat. Respingerea continuă și necredința voită provoacă o împietrire spirituală a inimii omului (SUBJUNCTIV AORIST PASIV, „să se împietrească prin înșelăciunea păcatului”). Aceasta nu este voia lui Dumnezeu, ci consecința inevitabilă a respingerii. Poporul lui Dumnezeu care a părăsit Egiptul cu credință a dat înapoi la promisiunea lui Dumnezeu în legătură cu Țara Făgăduinței. Creștinii au adesea necredință practică. Feriți-vă să despărțiți credința inițială de credința continuă (v. 6, 14).

● **„pentru ca niciunul din voi să nu se împietrească prin înșelăciunea păcatului”** – SUBJUNCTIV AORIST PASIV. Păcatul este personificat ca dușmanul care împietrește inimile. Observă cum este prezentat acest adevăr:

1. Luați seama, dar, fraților (v. 12)
2. ca niciunul dintre voi să n-aibă
  - A. o inimă necredincioasă
  - B. să vă despartă de Dumnezeu
3. îndemnați-vă unii pe alții (v. 13)
4. să nu se împietrească prin înșelăciunea păcatului (v. 13)
5. ne-am făcut părtași ai lui Hristos, dacă păstrăm (v. 14)

Ce încurajare și ce avertisment puternic prezintă aceste versete!

3:14 „ne-am făcut părtași ai lui Hristos” – INDICATIV TRECUT ACTIV. Asta presupune o acțiune încheiată a cărei consecință este o stare de durată.

● **„dacă”** – CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III, care presupune acțiune potențială. Aceasta este încă un avertisment la adresa creștinilor să își păstreze mărturisirea (3:6; 4:14; 10:23).

●

NASB „dacă păstrăm începutul încrederii nezguduite până la sfârșit”

NKJV „dacă păstrăm începutul încrederii statornice până la sfârșit”

NRSV „dacă ne păstrăm încrederea nezguduită până la sfârșit”

TEV „dacă ne păstrăm nezguduită până la sfârșit încrederea de la început”

NJB „dacă ne păstrăm încrederea de la început până la sfârșit”

Se accentuează perseverența. Aceasta este o accentuare biblică la fel de adevărată ca siguranța mântuirii. Ei trebuie să fie foarte uniți pentru o perspectivă biblică echilibrată (3:6; 4:14; Marcu 13:13; Rom. 11:22; 1 Cor. 15:2; Gal. 6:7-9; 1 Ioan 2:19; Apoc. 2:7, 11, 17, 26; 3:5, 12, 21; 21:7). Vezi subiectul special „Garanția” de la 2:2. Pentru „până la sfârșit” vezi subiectul special de la 7:11.

Cele mai multe doctrine biblice sunt în perechi dialectale sau paradoxale. Biblia este o carte orientală care folosește limbajul figurat pentru a exprima adevărul în afirmații foarte puternice, dar apoi îl echilibrează cu alte afirmații, aparent contradictorii. În consecință, adevărul se găsește între cele două extreme afirmate. Oamenii occidentali tind să interpreteze în afara contextului o parte a paradoxului și să radicalizeze adevărul interpretând la propriu și dogmatic o expresie a adevărului, fără să caute și să fie deschiși la adevărul opus. În multe feluri, aceasta este sursa majoră a tensiunii dintre denomițiile moderne occidentale! Vezi subiectul special de mai jos.

SUBIECT SPECIAL: SIGURANȚA

Siguranța mântuirii este (1) un adevăr biblic, (2) experimentarea credinței creștinului și (3) un stil de viață.

A. Temeiul biblic pentru siguranță este

1. caracterul lui Dumnezeu Tatăl

- a. Gen. 3:15; 12:3
- b. Ps. 46:10
- c. Ioan 3:16; 10:28-29
- d. Rom. 8:38-39
- e. Efes. 1:3-14; 2:5,8-9
- f. Fil. 1:6
- g. 2 Tim. 1:12
- h. 1 Petru 1:3-5

2. Lucrarea lui Dumnezeu Fiul

- a. rugăciunea preoțească a Lui, Ioan 17:9-24, în special v. 12
- b. jertfa Lui înlocuitoare
  - 1) Rom. 8:31
  - 2) 2 Cor. 5:21
  - 3) 1 Ioan 4:9-10
- c. mijlocirea Lui continuă
  - 1) Rom. 8:34
  - 2) Evrei 7:25
  - 3) 1 Ioan 2:1

3. învrednicirea lui Dumnezeu Duhul Sfânt

- a. chemarea Lui, Ioan 6:44,65
- b. pecetluirea Lui
  - 1) 2 Corinteni 1:22; 5:5
  - 2) Efes. 1:13-14; 4:30
- c. încredințarea Lui personală
  - 1) Rom. 8:16-17
  - 2) 1 Ioan 5:7-13

B. răspunsul necesar al credinciosului pentru legământ

1. pocăință și credință inițială și continuă

- a. Marcu 1:15
- b. Ioan 1:12
- c. Fapte 3:16; 20:21
- d. Rom. 10:9-13

2. să nu uite că țelul mântuirii este asemănarea cu Cristos

- a. Rom. 8:28-29
- b. Efes. 1:4; 2:10; 4:13

3. să nu uite că siguranța mântuirii este confirmată de stilul de viață
  - a. Iacov
  - b. 1 Ioan
4. să nu uite că siguranța este confirmată de credința activă și de perseverență
  - a. Marcu 13:13
  - b. 1 Cor. 15:2
  - c. Evrei 3:14; 4:14
  - d. 2 Petru 1:10
  - e. Iuda 20-21
  - f. afirmațiile de încheiere ale scrisorilor către cele șapte biserici din Apoc. 2-3

SUBIECT SPECIAL: *ARCHĒ*

Termenul „domeniu” este grecescul *archē*, care înseamnă „începutul” sau „originea” a ceva.

1. începutul ordinii create (Ioan 1:1; 1 Ioan 1:1; Evrei 1:10)
2. începutul Evangheliei (Marcu 1:1; Fil. 4:15; 2 Tes. 2:13; Evrei 2:3)
3. primii martori oculari (Luca 1:2)
4. semnele de la început (minunile, Ioan 2:11)
5. principiile de la început (Evrei 5:12)
6. siguranța mântuirii de la început (Evrei 3:14)

A ajuns să fie folosit pentru „domnie” sau „autoritate”

1. a oficialilor guvernamentali umani
  - a. Luca 12:11
  - b. Luca 20:20
  - c. Rom. 13:3; Tit 3:1
2. a autorităților îngerești
  - a. Rom. 8:38
  - b. 1 Cor. 15:24
  - c. Efes. 1:21; 3:10; 6:12
  - d. Col. 1:16; 2:10,15

Acești falși învățători disprețuiesc orice autoritate, pământească sau cerească. Ei sunt libertini antinomieni. Se pun pe ei înșiși și dorințele lor înaintea lui Dumnezeu, a îngerilor, a autorităților civile și a conducătorilor bisericilor.

3:15 „dacă” – Încă o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III, ca în v. 14, care presupune acțiune potențială. Acesta este un citat din Ps. 95:7-8, care a fost ideea centrală a capitolului 3.

3:16-18 Aceste versete conțin trei întrebări retorice (v. 16, 17, 18). Dacă această analogie este luată la propriu, se pare că toți cei care au murit în pustie (Num. 14), inclusiv Moise, Aaron și preoții credincioși din timpul răzvrătirii lui Core, sunt pierduți din punct de vedere spiritual pentru totdeauna. Acest lucru este imposibil. Este un joc de cuvinte cu „odihnă” și „neascultare”. Aceștia sunt cei doi termeni cheie ai contextului. Dumnezeu are o „odihnă” pentru cei care se încred în El (și fa asta continuu), deși există consecințe ale „neascultării” și pentru necredincioși, și pentru credincioși!

3:19 Necredința din v. 19 al legătură cu lipsa continuă de credincioșie a Israelului în timpul perioadei de rătăcire prin pustie!

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. De ce este numit Isus „apostol” în 3:1?
2. Enumeră utilizările diferite ale termenului „odihnă”.
3. Definește „perseverența sfinților”.

EVREI 4

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
O odihnă pentru poporul lui Dumnezeu		Avertisment și îndemn	O odihnă pentru poporul lui Dumnezeu	Intrarea în odihna lui Dumnezeu
(3:7-4:13)	Promisiunea odihnei	(3:7-4:13)	(3:7-4:13)	(3:7-4:13)
4:1-11	4:1-10 Cuvântul descoperă condiția în care ne aflăm 4:11-13	4:1-11	4:1-7 4:8-11	4:1-11
4:12-13 Isus, Marele Preot însemnat		4:12-13	4:12-13	4:12-13
	Marele nostru Preot milos	Isus ca Marele nostru Preot	Isus, Marele Preot însemnat	Isus, Marele Preot milos
(4:14-5:10)		(4:14-5:14)	(4:14-5:10)	(4:14-5:10)
4:14-16	4:14-16	4:14-16	4:14-16	4:14-16

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitoul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE

Autorul pendulează între superioritatea lui Isus și avertismentul de a rămâne în El.

Superioritatea lui Isus (noul legământ) față de vechiul legământ

1. El este superior descoperirii (prorocilor, 1:1-3)
2. El este mijlocitorul superior (îngerilor, 1:4-2:18)
3. El este slujitorul superior (lui Moise, 3:1-6)
4. El este preotul superior (lui Aaron, 4:14-5:10; 6:13-7:28)
5. El este legământul superior (VT, 8:1-13; 9:15-22)
6. El este sanctuarul superior (templului, 9:1-11, 23-28)
7. El este jertfa superioară (animalelor, 9:12-14; 10:1-18)
8. El este muntele superior (vechiului legământ – muntele Sinai, noul legământ – muntele Sion)

În lumina superiorității lui Isus, există o serie de avertismente împotriva respingerii Evangheliei (noul legământ, Ier. 31:31-34; Ezech. 36:22-38) și a întoarcerii la iudaism (vechiul legământ)

1. 2:1-4
2. 3:7-4:13
3. 5:11-6:12
4. 10:19-39
5. 12:14-29

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT):4:1-13

1 Să luăm, dar, bine seama, că atâta vreme cât rămâne în picioare făgăduința intrării în odihna Lui, niciunul din voi să nu se pomenească venit prea târziu. 2 Căci și nouă ni s-a adus o veste bună ca și lor; dar lor Cuvântul care le-a fost propovăduit, nu le-a ajutat la nimic, pentru că n-a găsit credință la cei ce l-au auzit. 3 Pe când noi, fiindcă am crezut, intrăm în „odihna” despre care a vorbit El când a zis: „Am jurat în mânia Mea că nu vor intra în odihna Mea!” Măcar că lucrările Lui fuseseră isprăvite încă de la întemeierea lumii. 4 Căci într-un loc a vorbit astfel despre ziua a șaptea: „Dumnezeu S-a odihnit în ziua a șaptea de toate lucrările Lui.” 5 Și aici este zis iarăși: „Nu vor intra în odihna Mea!” 6 Deci, fiindcă rămâne ca să intre unii în odihna aceasta și pentru că aceia cărora li s-a vestit întâi vestea bună n-au intrat în ea, din pricina neascultării lor, 7 El hotărăște din nou o zi: „astăzi” – zicând, în David, după atâta vreme, cum s-a spus mai sus: „Astăzi, dacă auziți glasul Lui, nu vă împietriți inimile!” 8 Căci, dacă le-ar fi dat Iosua odihna, n-ar mai vorbi Dumnezeu după aceea de o altă zi. 9 Rămâne, dar, o odihnă ca cea de Sabat pentru poporul lui Dumnezeu. 10 Fiindcă cine intră în odihna Lui se odihnește și el de lucrările lui, cum S-a odihnit Dumnezeu de lucrările Sale. 11 Să ne grăbim, dar, să intrăm în odihna aceasta, pentru ca nimeni să nu cadă în aceeași pildă de neascultare. 12 Căci Cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător, mai tăietor decât orice sabie cu două tăișuri: pătrunde până acolo că desparte sufletul și duhul, încheieturile și măduva, judecă simțirile și gândurile inimii. 13 Nicio făptură nu este ascunsă de El, ci totul este gol și descoperit înaintea ochilor Aceluia cu care avem a face.

4:1

NASB, NKJV „să ne temem”

NRSV, TEV „să luăm, dar, bine seama”

NJB „să fim atenți”

VERBUL este un SUBJUNCTIV („să ne temem”) AORIST PASIV (deponent). Avertismentele din Evrei (2:1-4; 3:7-13; 4:1-13; 5:11-6:12; 10:26-39; 12:14-17) dau un fel de spaimă (v. 11). Aceste avertismente ating chestiunile supreme ale mântuirii și ale siguranței mântuirii.

• **„atâta vreme cât rămâne în picioare făgăduința intrării în odihna Lui”** – Acesta este un joc de cuvinte continuu („odihna Lui”, v. 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11) în care autorul folosește metoda hermeneutică a rabinilor pentru a vorbi despre patru părți ale istoriei și ale speranței poporului lui Dumnezeu.

1. Gen. 2:2, odihna lui Dumnezeu în cea de-a șaptea zi a creației
2. Num. 13-14, odihna lui Iosua, adică Țara Făgăduinței
3. Ps. 95:7-11, odihna lui Dumnezeu era încă disponibilă în zilele lui David
4. v. 1 și 10-11, ziua de odihnă ca referință la pace cu Dumnezeu și viață cu Dumnezeu (rai)

•

NASB, NKJV „to have come short of it”

NRSV „să nu ajungă la ea”

TEV „să nu reușească să ajungă la odihna promisă”

NJB „să nu se pomenească venit prea târziu pentru promisiunea *de a intra în odihna Lui*”

Această sintagmă reflectă termenul ebraic *chatha* (a rata semnul), tradus de LXX ca *hamartia*, însemnând „a nu ajunge” sau „a rata” (12:15; Rom. 3:23). Un sens înrudit este „a veni prea târziu” (NJB).

4:2 „ni s-a adus o veste bună” – Se referă la Evanghelia despre Isus Cristos, pe care toți trebuie să o accepte prin credință. Înainte de Cristos, se referea la Cuvântul lui Dumnezeu, dat în VT prin modalități diferite (ex. „să nu mâncați din pom”, „construieste o arcă”, „urmează-Mă într-o țară”, „păzește legea”, „întră în Țara Făgăduinței”, etc.). fiecare persoană sau grup trebuia să Îl creadă pe Dumnezeu și să răspundă cu credință (să asculte) Cuvântul pe care l-a spus. În Exod, cei care au crezut au fost Iosua și Caleb. Ei au crezut promisiunea lui Dumnezeu în legătură cu Țara Făgăduinței. Majoritatea israeliților nu au crezut.

• **„ca și lor”** – Se referă la israeliții care au ascultat relatarea negativă a celor zece spioni. Dar Iosua și Caleb nu s-au îndoit de promisiunea lui Dumnezeu că vor cuceri Țara Făgăduinței (Num. 13-14). Ei au avut credință, așa că au putut intra în Canaan; contemporanii lor necredincioși nu au putut.

•

NASB „deoarece nu a fost unit prin credință în cei care au auzit”

NKJV „nefiind combinat cu credință în cei care l-au auzit”

NRSV „deoarece ei nu au fost uniți prin credință cu cei care au auzit”

TEV „nu l-au acceptat cu credință”

NJB „deoarece nu au împărtășit credința celor care au ascultat”

În manuscrisul grecesc există o diferență în ceea ce privește această sintagmă. Varianta cea mai bine atestată are un PARTICIPIU TRECUT PASIV, ACUZATIV, MASCULIN, PLURAL, care se referă la credința lui Iosua și a lui Caleb (NASB, NKJV, NRSV, REB). cealaltă variantă este un PARTICIPIU TRECUT PASIV, NOMINATIV, MASCULIN, SINGULAR, care se referă la credința în mesajul auzit (TEV, NJB, NIV).

Problema teologică presupune credința (mântuirea) sau lipsa de credință a israeliților adulți (de la 20 de ani în sus) care au luat parte la exod. Necredința lor în relatarea spionilor a însemnat (1) că nu li s-a permis intrarea în Canaan sau că (2) nu

au fost primiți în rai? Nu este ușor de răspuns la această întrebare, din cauza jocului de cuvinte al autorului cu termenul „odihnă”. Se pare că cel mai bine ar fi să susținem credința lor inițială în YHWH (mântuirea), dar să recunoaștem că le-a lipsit încrederea în toate promisiunile Lui (ex. ocuparea Canaanului). Aceasta este și întrebarea despre cititorii din primul secol. Lipsa lor de perseverență a fost nu semn că nu au fost mântuiți sau demonstra o credință slabă? În exegeza lui pe Evrei din *Noua serie de exegeze internaționale*, F. F. Bruce spune: „Implicația practică este clară: nu auzirea în sine a Evangheliei aduce mântuirea, ci însușirea ei prin credință; dacă credința este adevărată, ea va fi una perseverentă” (p. 73).

4:3 „când a zis” – INDICATIV TRECUT ACTIV, folosit în repetate rânduri pentru a face referire la Scriptura inspirată (1:13; 4:3,4; 10:5,9; 13:5); poate fi vorba despre Dumnezeu Tatăl sau despre Dumnezeu Fiul.

- Acesta este un citat din Ps. 95:11 (la fel ca v. 5 și 3:11) și încă o aluzie la VT, la Gen. 2:2, sabatul lui Dumnezeu (odihna din a șaptea zi de tot ce a creat).

4:4 „Căci într-un loc a vorbit” – Reflectă expresia rabinică a credinței în caracterul inspirat al întregului VT (2:6). „Într-un loc” (locul exact al textului) și „el” (autorul uman al textului) nu erau la fel de importante a faptul că Dumnezeu este autorul întregii Scripturi. Asta nu presupune faptul că autorul a uitat unde se găsea referința din VT.

- „ziua a șaptea” – Rabinii afirmă că sabatul lui Dumnezeu („ziua de odihnă”) nu a încetat niciodată, deoarece formula obișnuită din Gen. 1 – „a fost o seară, și apoi a fost o dimineață: aceasta a fost ziua a ...” – nu este menționată în legătură cu a șaptea zi a creației, în Gen. 2:2, 3 (Exod 20:11).

4:5 Acesta este un citat din Ps. 95:11.

4:6 „din pricina neascultării” – Necredința este evidențiată prin neascultare (3:18; 4:6, 11). Contextul mai larg al capitolului 4 reflectă evenimentele din Num. 13-14, dar referința scripturală este la Ps. 95:7-11, care are legătură cu experiența lui Israel de la Meriba.

Termenul „neascultare” apare în manuscrisele străvechi grecești unciale A, B și D, în timp ce în papyrusul P46 și în manuscrisul străvechi uncial $\aleph$ apare „necredință”.

4:7 „El hotărăște din nou o zi: „astăzi” – zicând, în David” – Termenul grecesc „hotărăște” este de fapt termenul „orizont”, care înseamnă stabilirea unor granițe. „În David” nu apare în varianta în ebraică a Ps. 95:7-8, dar LXX traduce corect și introduce autorul tradițional al psalmului. Argumentul autorului este bazat pe faptul că odihna lui Dumnezeu este disponibilă chiar și în timpul domniei lui David.

Psalmul 95:7-11 a fost citat de câteva ori în capitolele 3 și 4. De fiecare dată a fost accentuată o parte diferită a pasajului din VT (ca într-o predică).

1. 3:7-11 accentuează „nu vă împietriți inimile”, din Ps. 95:8
2. 3:15 accentuează „în ziua răzvrătirii” din Ps. 95:9
3. 4:3-5 accentuează „Nu vor intra în odihna Mea” din Ps. 95:11
4. 4:7 accentuează „astăzi” din Ps. 95:7

4:8 „dacă ” – PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II, numită adesea „opusă faptelor”. Iosua nu i-a dus în odihnă pe toți copiii Israelului. Termenul „odihnă” nu este folosit aici cu sensul odihnei din Canaan, ci cu sensul de odihna spirituală a lui Dumnezeu (v. 9-10). Din v. 8-10 este evident că autorul cărții Evrei folosește „odihnă” cu trei înțelesuri istorice/teologice:

1. Canaan, Țara Făgăduinței (v. 8, ziua lui Iosua, Num. 13-14)
2. ocazia de a se încrede în Dumnezeu (v. 9, ziua lui David, Ps. 95)
3. Gen. 2 (v. 4), odihna lui Dumnezeu de creație (v. 10)
4. raiul (v.1, 11)

• **„inimile”** – Vezi subiectul special de la 3:8.

• **„Iosua”** – KJV traduce Isus, după traducerile Bibliilor Geneva și Episcopi, dar contextul cere „Iosua” din VT. Ambele nume se scriu la fel (Iosua – în ebraică, Isus – în aramaică)! Biserica primară folosea adesea „Iosua” ca un fel de „Isus” (Fapte 7:45, unde apare aceeași greșeală de traducere).

• **„Dumnezeu [El în limba engleză]”** – Trebuie să fie vorba despre autorul divin al Ps. 95.

4:9 Acesta este rezumatul prezentării autorului psalmului 95. În primul rând, a existat o promisiune inițială a odihnei (Gen. 2:2); în al doilea rând a existat o împlinire istorică (Iosua); în al treilea rând a existat o oportunitate ulterioară (ziua lui David); mai există încă o a patra oportunitate pentru oricine alege să creadă în promisiunile lui Dumnezeu. Observă că autorul folosește numele de „poporul lui Dumnezeu” pentru cei care cred în Cristos (nu doar pentru evrei).

4:10, 11 Toate VERBELE din v. 10-11 sunt AORISTE, ceea ce (1) arată o acțiune încheiată sau (2) privește întreaga viață ca întreg. V. 10 și 11 clarifică faptul că „odihna” din v. 10 se referă la rai. Sânguința creștinilor va înceta într-o zi (Apoc. 14:13), dar v. 11 afirmă clar că, atâta timp cât se află în viața fizică, creștinii trebuie să aibă credință, pocăință, ascultare și perseverență continuă. V. 11 este un avertisment puternic. Mântuirea este absolut gratuită în lucrarea încheiată a lui Cristos. Este un har de la Tatăl și lucrarea de convingere a Duhului Sfânt. Dumnezeu triunic suveran a ales să aibă o relație de legământ cu omenirea. Omul trebuie să răspundă continuu. Mântuirea nu este un bilet spre cer, nici o asigurare în caz de incendiu, ci o relație de credință zilnică cu Dumnezeu, care rezultă în asemănarea progresivă cu Cristos! Legământul are beneficii și obligații.

4:11

NASB, NKJV „Să ne grăbim, dar, să intrăm în odihna aceasta”

NRSV „Să facem orice efort să intrăm în odihna aceasta”

TEV „Să ne străduim să primim odihna aceasta”

NJB „să înaintăm să intrăm în această odihnă”

În limba română, acest lucru pare să susțină performanța umană pentru a ajunge în odihna lui Dumnezeu, dar cuvintele grecești înseamnă „să așteptăm cu nerăbdare” sau „să ne grăbim” (2 Tes. 2:17; 2 Tim 4:9).

• **„pentru ca nimeni să nu cadă în aceeași pildă de neascultare”** – Vezi 3:18 și 4:6.

4:12 „Cuvântul lui Dumnezeu” – În limba greacă, v. 12 și 13 formează o propoziție. „Cuvântul” (*logos*) nu se referă la Isus personal, la fel ca în Ioan 1:1, ci la mesajul vorbit (13:7) sau scris al lui Dumnezeu din VT sau din descoperirea din NT. auto-descoperirea lui Dumnezeu este descrisă în trei moduri:

1. este personificat ca având o viață proprie
2. este ca puterea penetrantă a unei săbii
3. este ca un judecător omniscient (v. 13)

H.E. Dana, în cartea lui *Creștinismul ebraic*, sugerează, bazat pe papyrusul egiptean, că „cuvânt” (*logos*) înseamnă „recunoașterea” sau „luarea în considerare”. El afirmă că acest lucru se potrivește cu argumentul general original al autorului,

care spune că va fi o recunoaștere divină prin examinare, folosind metafora unui chirurg (p. 227). Așadar, acest text nu este o prezentare a cuvântului revelat al lui Dumnezeu, ci judecata pătrunzătoare a lui Dumnezeu. Este interesant, dar autorul cărții Evrei a folosit adesea *logos* pentru cuvântul lui Dumnezeu (2:2; 4:2; 5:13; 7:28; 13:7) și, de asemenea, termenul grecesc pentru cuvântul vorbit, *rhēma* (6:5; 11:3).

- **„viu și lucrător, mai tăietor”** – Reflectă conceptul ebraic al puterii cuvântului vorbit a lui Dumnezeu (Gen 1:1,3,6,9,14,20,24,26; Ps. 33:6,9; 148:5; Isaia 40:8; 45:23; 55:11; 5:17-19; Matei 5:17-19; 24:35; 1 Petru 1:23).

- **„sufletul și duhul”** – Aceasta nu este o dihotomie ontologică a omului, ci o relație duală cu această planetă și cu Dumnezeu. Cuvântul ebraic *nephesh* este folosit pentru om și pentru animalele din Geneza, dar „duh” (*ruah*) este folosit doar pentru om. Cuvântul lui Dumnezeu pătrunde până în interiorul omului. Aceasta nu este un verset scos din context pentru a demonstra natura omului ca ființă formată din două părți (dihotom) sau din trei părți (trihotom) (1 Tes. 5:23). Omul este reprezentat în Biblie în primul rând ca unitate (Gen. 2:7). Pentru un rezumat de calitate al teoriilor despre om ca trihotom, dihotom sau unitate vezi Millard J. Erickson, *Teologia creștină* (ediția a doua), pp. 538-557 și Frank Stagg, *Polarități ale existenței omului din perspectivă biblică*.

- **„judecă simțirile și gândurile inimii”** – În gândirea ebraică, inima reprezintă întreaga persoană și motivațiile interioare. Vezi subiectul special de la 3:8. Dumnezeu cunoaște credința adevărată și credința falsă.

4:13 „totul este gol și descoperit” – Dumnezeu ne cunoaște pe deplin (1 Sam. 16:7; Ps. 7:9; 33:13-15; 139:1-4; Prov. 16:2; 21:2; 24:12; Ier. 11:20; 17:10; 20:12; Luca 16:15; Fapte 1:24; 15:8; Rom. 8:27).

-

NASB	„înaintea ochilor Lui”
NKJV	„gol și deschis”
NRSV	„gol și descoperit”
TEV	„expus și deschis”
NJB	„neacoperit și deschis pe deplin”

Sensul propriu al acestei metafore este „a expune gâtul ridicând bărbia”. Această metaforă din VT era un avertisment pentru judecători. Aici se referă la întâlnirea față în față cu Dumnezeu în ziua judecății, care ne cunoaște pe deplin motivațiile.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 4:14-16 (întregul capitol literar până la 5:10)

14 Astfel, fiindcă avem un Mare Preot însemnat, care a străbătut cerurile – pe Isus, Fiul lui Dumnezeu – să rămânem tari în mărturisirea noastră. 15 Căci n-avem un Mare Preot care să n-aibă milă de slăbiciunile noastre, ci Unul care în toate lucrurile a fost ispitit ca și noi, dar fără păcat. 16 Să ne apropiem, dar, cu deplină încredere de scaunul harului, ca să căpătăm îndurare și să găsim har, pentru ca să fim ajutați la vreme de nevoie.

4:14 „un Mare Preot însemnat” – Autorul Îl menționează pentru prima dată pe Isus ca Mare Preot în 3:1-6. după avertismentele și îndemnul din 3:7-4:13, acum revine la subiect. Același șablon este urmat în avertismentele din 5:11-6:12 și în discuția despre funcțiile preoțești ale lui Isus din 6:13-10:39. vezi subiectul special de la 2:17.

Cartea Evrei este singura din NT care Îl numește pe Isus „mare preot”. Comparația făcută de autor între legământul mozaic și noul legământ continuă. Este greu pentru evrei să înțeleagă și să accepte aceste lucruri. Isus nu era din seminția de

preoți a lui Levi. Dar Isus este numit „preot” în 1:3; 2:17,18; 3:1. În VT, Mesia este numit preot în doar două contexte: Ps. 110 și Zah. 4, ambele având aspect regal și preoțesc.

• **„care a străbătut cerurile”** – Sintagma este la TIMPUL TRECUT. Isus a străbătut cerurile (fie că sunt trei sau șapte), S-a întors în prezența Tatălui, iar rezultatul venirii (înfierii) și plecării (înălțării) Lui rămâne. Așadar, și credincioșii pot străbate cerurile acum, prin mijlocirea Lui. În gândirea gnostică, cerurile sunt bariere de îngeri (eoni), dar în VT ele sunt:

1. atmosfera în care zboară păsările
2. ferestrele raiului, de unde vine ploaia
3. cerurile luminoase ale soarelui și ale lunii
4. însăși prezența lui Dumnezeu

Au existat multe discuții ale rabinilor în privința existenței a trei sau șapte ceruri (Efes. 4:10; 2 Cor. 12:2). Această sintagmă a fost folosită de rabini pentru a descrie templul ceresc, ceea ce se potrivește cel mai bine în context (9:23-28).

SUBIECT SPECIAL: CERURILE

În VT, termenul „cer” este de obicei la PLURAL (*shamayim*). Termenul ebraic înseamnă „înălțime”. Acest concept reflectă sfințenia și transcendența lui Dumnezeu.

În Gen. 1:1, prin PLURALUL „cerurile și pământul” s-a considerat că Dumnezeu a creat(1) atmosfera de deasupra acestei planete sau (2) o modalitate de referire la întreaga realitate (spirituală și fizică). De la aceste concepții de bază s-au citat alte texte ca referindu-se la treptele cerului: „cerurile cerurilor” (Ps. 68:33) sau „cerurile și cerurile cerurilor” (Deut. 10:14; 1 Regi 8:27; Neem. 9:6; Ps. 148:4). Rabinii au presupus că ar putea exista:

1. două ceruri (R. Judah, Hagigah 12b)
2. trei ceruri (Test. Levi 2-3; înălțarea lui Isaia 6-7; Midrash Tehillim despre Ps. 114:1)
3. cinci ceruri (3 Baruh)
4. șapte ceruri (R. Simonb Lakish; 2 Enoh 8; înălțarea lui Isaia 9:7)
5. zece ceruri (2 Enoh 20:3b; 22:1)

Toate acestea trebuiau să demonstreze separarea lui Dumnezeu de creația fizică și/sau transcendența Lui. cei mai mulți rabini iudei credeau că există șapte ceruri. A. Cohen, spune în *Talmudul fiecăruia* (p. 30) că acest număr avea legătură cu sferile astronomice, dar eu cred că se referă la șapte ca numărul perfect (zilele creației, șapte reprezentând odihna lui Dumnezeu în Gen. 1).

Pavel menționează în 2 Cor. 12:2 „al treilea” cer (*ouranos* în limba greacă) ca modalitate de a identifica prezența măreață, personală a lui Dumnezeu. Pavel avusese o întâlnire personală cu Dumnezeu!

• **„Isus”** – Este posibil ca acesta să fie un joc tipologic de cuvinte cu Isus ca noul Iosua. Numele lor sunt exact la fel (Iosua în ebraică, Isus în aramaică). Autorul cărții Evrei face foarte multe aluzii la Exod. Așa cum Iosua a dus poporul lui Dumnezeu în odihna Țării Făgăduinței, Isus îi va duce în rai.

• **„Fiul lui Dumnezeu”** – Acesta este unu titlu divin din VT aplicat lui Isus din Nazaret și accentuarea continuă a autorului a lui Isus ca „fiu” (1:2; 3:6; 5:8; 7:28). Nu din întâmplare sunt accentuate împreună caracterul uman și cel divin al lui Isus (Ezec. 2:1 – uman; Dan. 7:13 – divine). Acesta este stâlpul principal al adevărului NT în ceea ce privește persoana lui Cristos (Ioan 1:1,14; 1 Ioan 4:1-6).

• **„să rămânem tari în mărturisirea noastră”** – SUBJUNCTIV PREZENT ACTIV. Este accentuarea continuă a nevoii de perseverență (2:1; 3:6,14). Trebuie să ne echilibrăm decizia inițială (Ioan 1:12; 3:16; Rom. 10:9-13) cu ucenicia continuă (Matei 7:13-27; 28:19-20; Efes. 1:4; 2:10). Ambele sunt de o importanță crucială! Credința trebuie să producă credincioșie! Pentru o discuție asupra termenului „mărturisire” vezi observația de la 3:1.

SUBIECT SPECIAL: NEVOIA DE PERSEVERENȚĂ

Doctrinile creștine despre viața creștină sunt greu de explicat, deoarece ele sunt prezentate în perechi dialectale orientale tipice. Aceste perechi sunt contradictorii, dar ambele sunt biblice. Creștinii occidentali au avut tendința de a alege un adevăr și de a-l ignora sau subestima pe cel opus. Lasă-mă să-ți dau un exemplu:

1. Este mântuirea o decizie inițială de a te încrede în Cristos ori o dedicare de o viață uceniciei?
2. Este mântuirea o alegere prin har făcută de un Dumnezeu suveran sau credința omenirii și răspunsul de pocăință dat unei oferte divine?
3. Se poate pierde mântuirea odată primită, sau există o nevoie de sârguință continuă?

Problema stăruinței a fost una discutabilă de-a lungul istoriei Bisericii. Problema începe cu pasajele aparent conflictuale din NT:

1. texte despre încredințare
  - a. afirmații făcute de Isus (Ioan 6:37; 10:28-29)
  - b. afirmații făcute de Pavel (Rom. 8:35-39; Efes. 1:13; 2:5,8-9; Fil. 1:6; 2:13; 2 Tes. 3:3; 2 Tim. 1:12; 4:18)
  - c. afirmații făcute de Petru (1 Petru 1:4-5)
2. texte despre nevoia de perseverență
  - a. afirmații făcute de Isus (Matei 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Marcu 13:13; Ioan 8:31; 15:4-10; Apoc. 2:7,17,20; 3:5,12,21)
  - b. afirmații făcute de Pavel (Rom. 11:22; 1 Cor. 15:2; 2 Cor. 13:5; Gal. 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil. 2:12; 3:18-20; Col. 1:23)
  - c. afirmații făcute de autorul Evreilor (2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11)
  - d. afirmații făcute de Ioan (1 Ioan 2:6; 2 Ioan 9)
  - e. afirmații făcute de Tatăl (Apoc. 21:7)

Mântuirea biblică vine din iubirea, mila și harul unui Dumnezeu Triunic suveran. Nici un om nu poate fi mântuit fără inițierea Duhului Sfânt (Ioan 6:44, 65). Mai întâi intervine divinitatea și stabilește planul, dar ea cere ca oamenii să răspundă cu credință și cu pocăință, la început și continuu. Dumnezeu lucrează cu omenirea într-o relație de legământ. Există privilegii și responsabilități!

Mântuirea le este oferită tuturor oamenilor. Moartea lui Isus a rezolvat problema păcatului creației căzute. Dumnezeu a dat o cale și vrea ca toți cei creați după chipul Său să răspundă dragostei Sale și darului oferit în Isus.

Dacă vrei să citești mai mult pe acest subiect dintr-o perspectivă non-calvinistă, vezi:

- a. Dale Moody, *Cuvântul adevărului*, Eerdmans, 1981 (pp. 348-365)
- b. Howard Marshall, *Ținut de puterea lui Dumnezeu*, Bethany Fellowship, 1969
- c. Robert Shank, *Viață în Fiul*, Westcott, 1961

Biblia pune două probleme diferite în acest domeniu: (1) considerarea asigurării ca pe o permisiune de a duce o viață fără rod și egoistă și (2) încurajarea celor care luptă cu lucrarea și cu păcatul personal. Problema este că grupurile greșite iau mesajul greșit și construiesc sisteme teologice pe pasaje biblice limitate. Unii creștini au o nevoie disperată de mesajul încredințării, în timp ce alții au nevoie de avertismente severe! Tu în care grup ești?

Există o controversă teologică istorică a lui Augustin vs. Pelagius și a lui Calvin vs. Arminius (semi-pelagian). Discuția implică întrebarea despre mântuire: dacă o persoană este mântuită cu adevărat, trebuie ea să persevereze în credință și să aducă roade?

Calviniștii se aliniază în spatele textelor biblice care afirmă suveranitatea lui Dumnezeu și puterea continuă (Ioan 10:27-30; Rom. 8:31-39; 1 Ioan 5:13,18; 1 Petru 1:3-5) și TIMPURI VERBALE precum PARTICIPIUL TRECUT PASIV din Efes. 2:5,8.

Arminienii se aliniază în spatele textelor biblice care îi avertizează pe credincioși să „rabde”, să „rămână” sau să „continue” (Matei 10:22; 24:9-13; Marcu 13:13; Ioan 15:4-6; 1 Cor. 15:2; Gal. 6:9; Apoc. 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7). Personal, nu cred că Evrei 6 și 10 sunt aplicabile, dar mulți arminieni le folosesc ca avertisment împotriva apostaziei. Pilda Semănătorului din Matei 13 și Marcu 4 pun problema credinței aparente, la fel ca Ioan 8:31-59. așa cum calviniștii citează VERBE la TIMPUL TRECUT pentru a ilustra mântuirea, arminieni citează pasaje la TIMPUL PREZENT precum 1 Cor. 1:18; 15:2; 2 Cor. 2:15.

Acesta este un exemplu perfect al felului în care sistemele teologice abuzează de metoda de exegeză a interpretării în afara contextului. De obicei este folosit un principiu călăuzitor sau un text important pentru a construi o rețea teologică din perspectiva căreia sunt privite toate textele. El prezintă adevărul învăluit în tensiune, în perechi aparent paradoxale. Creștinii trebuie să le afirme pe ambele și să trăiască în tensiune. NT prezintă și siguranța mântuirii credinciosului, și condiția credinței continue și a smereniei. Mântuirea nu este un produs (un bilet spre cer sau o asigurare în caz de incendiu), ci o relație. Este o decizie și o ucenicie. Ea este prezentată în NT la toate TIMPURILE VERBALE:

AORIST (acțiune încheiată), Fapte 15:11; Rom. 8:24; 2 Tim. 1:9; Tit 3:5

TRECUT (acțiune încheiată cu rezultate care rămân), 1 Cor. 1:18; 15:2; 2 Cor. 2:15

VIITOR (evenimente viitoare sau sigure), Rom. 5:8,10; 10:9; 1 Cor. 3:15; Fil. 1:28; 1 Tes. 5:8-9; Evrei 1:14; 9:28

4:18 „n-avem un Mare Preot care să n-aibă milă de slăbiciunile noastre” – A. T. Robertson oferă o altă traducere posibilă – „să sufere pentru slăbiciunile noastre” (2:17-18). Isus nu a avut o natură păcătoasă și nu a păcătuit niciodată, dar a fost expus la ispite adevărate din cauza păcatului omului.

- **„ispitit”** – Termenul (*peirazō*) are conotația de „a ispiți pentru a distruge” (2:18; 3:9; 11:37). Este un PARTICIPIU TRECUT PASIV, care accentuează o acțiune încheiată printr-un agent extern, precum ispititorul. Acesta este un nume pentru Satan („cel care ispitește”) din Matei 4:3 (observă și Marcu 1:13). Vezi subiectul special de la 2:18.

- **„ca și noi, dar fără păcat”** – Isus este Dumnezeu pe deplin și om pe deplin, dar ne înțelege! Oricum, El nu ia parte la răzvrătirea și la independența față de Tatăl a omenirii căzute (Cel nevinovat, fără pată, 2:17-18; 7:26; Luca 23:41; Ioan 8:46; 14:30; 2 Cor. 5:21; Fil. 2:7-8; 1 Petru 1:19; 2:22; 3:18; 1 Ioan 3:5).

4:16 „Să ne apropiem, dar” – SUBJUNCTIV PREZENT REFLEXIV (deponent), care accentuează implicarea continuă a subiectului, dar cu un element de contingență. Acesta este un termen tehnic în LXX folosit pentru apropierea unui preot de Dumnezeu. În cartea Evrei, acest termen este folosit pentru posibilitatea omului căzut de a se apropia de Dumnezeu datorită jertfei lui Isus (4:16; 7:25; 10:1,22; 11:6). Isus i-a făcut pe ucenicii Lui „o împărăție de preoți” (Exod 19:5,6; 1 Petru 2:5,9; Apoc. 1:6).

- **„cu deplină încredere de scaunul harului”** – Termenul „încredere” înseamnă „libertatea de a vorbi cu curaj”. Noi avem libertatea și, deci, curajul de a ne apropia de însăși prezența lui Dumnezeu prin Isus Cristos (10:19,35). Acest lucru este similar predelei rupte din templul lui Irod în ziua în care a murit Isus (Matei 27:51; Marcu 15:38; Luca 23:45). Prin Isus, păcătoșii pot veni înaintea unui Dumnezeu sfânt și să primească milă și har, nu condamnare.

- **„de scaunul harului”** – Aceasta ar putea fi o circumlocuțiune pentru Dumnezeu, la fel ca folosirea DIATEZEI PASIVE. Autorul cărții Evrei privește raiul ca pe un templu spiritual (9:11, 24), dar și ca pe un tron ceresc (1:8; 4:16; 8:1; 12:2)
- **„să fim ajutați la vreme de nevoie”** – Contextul vorbește despre avertismente împotriva păstrării mărturiei. Cu siguranță Dumnezeu ne va ajuta în neazuri și în ispite (1) prin Isus și (2) prin caracterul Lui.

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. De ce ne este atât de greu să înțelegem acest capitol?
2. De ce accentul pus pe îndemnul „rămâneți” atât de recurent în Evrei?
3. Are vreo semnificație teologică faptul că Isus este numit în v. 4 și „Isus” și „Fiul lui Dumnezeu”?
4. Ce înseamnă faptul că Isus „a străbătut cerurile”?
5. Ce legătură există între perseverență și siguranța mântuirii credinciosului?

EVREI 5

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Isus, Marele Preot însemnat		Tema lui Isus, Marele nostru Preot	Isus, Marele Preot însemnat	Isus, Marele Preot milos
(4:14-5:10)	Calitățile Marelui Preot	(4:14-5:14)	(4:14-5:10)	(4:14-5:10)
5:1-4	5:1-4	5:1-6	5:1-6	5:1-10
	Un preot veșnic			
5:5-10	5:5-11	5:7-10	5:7-10	
Avertisment împotriva apostaziei			Avertisment împotriva abandonării credinței	Viața și teologia creștină
(5:11-6:12)			(5:11-6:17)	
5:11-6:8	Imaturitatea spirituală	5:11-14	5:11-14	5:11-14
	5:12-14			

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitolul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE

- A. În 3:1 sunt introduși doi termeni care îl descriu pe Isus: „apostol” și „mare preot”. Cel de-al doilea este dezvoltat doar în Evrei (2:17; 3:1; 4:14-15; 5:5,10; 6:20; 7:26,28; 8:1,3; 9:11; 10:21).
- B. Autorul știa că creștinilor evrei cărora li se adresează le va fi greu să accepte conceptul de Isus ca mare preot după rânduiala lui Melhisedec.

- C. Capitolul literar, 5:11-6:20, este o paranteză în discuția autorului despre Melhisedec pentru a-i avertiza pe evreii credincioși și pe cei necredincioși.
- D. În 5:11-6:20 avem trei PRONUME importante: „noi” (5:11), „voi” (5:11-12 – de trei ori) și „cei”/„ei” (6:4-8). PRONUMELE reflectă trei grupuri:
1. „noi” – 5:11; 6:1-3, scriitorul și echipa lui de misiune
  2. „voi” – 5:11-12; 6:9-12, evreii credincioși cărora le scrie autorul
  3. „cei” și „ei”, 6:4-8, evreii necredincioși, co-închinători și prieteni ai destinatarilor epistolei

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 5:1-4

1 În adevăr, orice mare preot luat din mijlocul oamenilor este pus pentru oameni în lucrurile privitoare la Dumnezeu, ca să aducă daruri și jertfe pentru păcate. 2 El poate fi îngăduitor cu cei neștiutori și rătăciți, fiindcă și el este cuprins de slăbiciune. 3 Și, din pricina acestei slăbiciuni, trebuie să aducă jertfe atât pentru păcatele lui, cât și pentru ale norodului. 4 Nimeni nu-și ia cinstea aceasta singur, ci o ia dacă este chemat de Dumnezeu, cum a fost Aaron.

5:1-4 Versetele 1-4 îi descriu pe preoții leviți din VT.

1. se trage din una dintre seminții (Levi)
2. stă înaintea lui Dumnezeu pentru oameni
3. aduce daruri și jertfe pentru păcat (8:3; 9:9)
4. este îngăduitor cu păcătoșii deoarece și el este păcătos (Lev. 16:3,6)
5. nu este cinstit personal, ci fiind ales și folosit de Dumnezeu

5:2

NASB, NRSV	„îngăduitor”
NKJV	„milos”
TEV	„poate fi milos”
NJB	„compătimeste”

Acesta este singurul loc din NT în care este folosit acest termen. El nu apare deloc în LXX. Este folosit în *Aristeas* 256 cu privire la filosofia cumpătării (Moulton și Milligan, *Vocabularul Noului Testament grecesc*, p. 406).

• „cei neștiutori și rătăciți” – În VT păcatele din neștire și din gelozie putea fi iertate prin jertfe (Lev. 4:2,22,27; 5:15-18; 22:14; Num. 15:22-31), dar păcatele intenționate nu erau iertate (Deut. 1:43; 17:12,13; 18:20; Psalmul 51).

În *Cuvinte ilustrate din Noul Testament*, vol. 5, A. T. Robertson face legătura teologică între păcatele intenționate din VT, care nu erau iertate prin jertfe, și avertismentele din 3:12 și 10:26. El afirmă că „apostazia intenționată (3:12; 10:26) nu este iertată” (p. 368).

Pavel credea că Dumnezeu i-a arătat milă deoarece nu a știut adevărul, nerespingând intenționat Evanghelia.

5:3 „Și, din pricina acestei slăbiciuni, trebuie să aducă jertfe atât pentru păcatele lui, cât și pentru ale norodului” – Se referă la procedeele prin care marele preot făcea ispășire pentru el însuși din Lev. 9:7-17 (dedicare inițială; 16:6-19 ziua ispășirii și Evrei 9:7). Evrei 7:26,27 ne spune că Isus nu a trebuit niciodată să aducă o jertfă pentru păcatul propriu, dar ne înțelege nevoia (4:15).

5:4 „Nimeni nu-și ia cinstea aceasta singur” – Dumnezeu a numit o anumită seminție de preoți (Levi, Num. 16:40; 18:7; 1 Sam. 12:9-14; 2 Cron. 16:18) și o anumită familie (a lui Aaron, Exod 28:1; 1 Cron. 23:13).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 5:5-10

5 Tot așa, și Hristos nu și-a luat singur slava de a fi Mare Preot, ci o are de la Cel ce I-a zis: „Tu ești Fiul Meu, astăzi Te-am născut.” 6 Și, cum zice iarăși într-alt loc: „Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec.” 7 El este Acela care, în zilele vieții Sale pământești, aducând rugăciuni și cereri cu strigăte mari și cu lacrimi către Cel ce putea să-L izbăvească de la moarte, și fiind ascultat, din pricina evlaviei Lui, 8 măcar că era Fiu, a învățat să asculte prin lucrurile pe care le-a suferit. 9 Și, după ce a fost făcut desăvârșit, S-a făcut, pentru toți cei ce-L ascultă, urzitorul unei mântuiri veșnice, 10 căci a fost numit de Dumnezeu: Mare Preot „după rânduiala lui Melhisedec.”

5:5 „Hristos nu și-a luat singur slava” – Vezi Ioan 8:50, 54.

- „de a fi Mare Preot” – Era foarte greu să convingi un grup de evrei că Isus a fost mare preot, el nefiind din seminția lui Levi. Aceasta este scopul acestei argumentări exhaustive (4:14- 5:10; 6:13-7:28) bazate pe citate din VT.

- „Cel ce I-a zis” – Autorul spune că Tatăl confirmă poziția înălțată a lui Isus citând un psalm regal cheie, 2:7. La botezul lui Isus (3:17) și la schimbarea la față (Matei 17:5), Tatăl a citat același psalm, împreună cu Isaia 42:1.

Arius, în secolul al IV-lea D. Cr., în conflictul lui teologic cu Atanasius în privința divinității depline a lui Isus, a folosit a doua parte a acestui citat pentru a afirma că Isus a fost prima și cea mai înaltă creație a lui Dumnezeu (Prov. 8:22-31), dar ideea centrală a citatului este caracteristica lui Isus de Fiu (1:2; 3:6; 5:8; 7:28). Psalmul original era o ceremonie anuală de înnoire a împăratului Israelului sau al lui Iuda.

5:6 „Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec” – Citat din Ps. 110:4. acest psalm este unic prin faptul că îi dă în mod specific lui Mesia funcția de preot și de rege (cei doi măslini, Zah. 4:3,11-14 și Iosua ca ramură, 6:13). Aflăm din Manuscrisele de la Marea Moartă că esenii așteptau doi Mesia, unul rege și unul preot. Isus a îndeplinit ambele funcții. De fapt, El îndeplinește toate cele trei funcții unse din VT: proroc, preot și rege (1:1-3).

- „Melhisedec” – Această temă este dezvoltată în capitolul 7. Ilustrația este luată din Gen. 14:17-20, unde el este un preot/rege canaanit al Salemului (Iebus, Ierusalim).

5:7 „în zilele vieții Sale pământești” – se referă la Isus, nu la Melhisedec. Nu vrea să afirme că Isus nu mai este om. Isus S-a întrupat și rămâne întrupat pentru totdeauna.

- „rugăciuni și cereri cu strigăte mari și cu lacrimi” – Această sintagmă ar putea avea legătură cu experiența lui Isus din Ghetsimani din Matei 26:37 și din Luca 22:44. Ar mai putea avea legătură cu cele trei nivele de rugăciune ale rabinilor, indicând intensitatea sentimentelor lui Isus în grădina Ghetsimani sau înalta Lui rugăciune preoțească din Ioan 17, din noaptea cinei cu ucenicii, înainte de Ghetsimani.

- „către Cel ce putea să-L izbăvească de la moarte” – Lui Isus i-a fost frică de moarte? Este normal ca oamenilor să le fie frică de moarte, iar Isus era om pe deplin. Cred că cel mai tare îi era frică să nu piardă părășia cu Tatăl (Marcu 15:34, citând Ps. 22). El știa cine era și de ce a venit (Marcu 10:45; Matei 16:21).

Toate cele trei persoane ale Trinității au participat la învierea lui Isus, nu doar Tatăl (Duhul Sfânt, Rom. 8:11 și Isus, Ioan 2:19-22; 10:17-18). De obicei NT afirmă că Tatăl este cel care L-a înviat pe Isus (Fapte 2:24; 3:15; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30, 33, 34, 37; 17:31; Rom. 6:4, 9; 10:9; 1 Cor. 6:14; 2 Cor. 4:14; Gal. 1:1; Efes. 1:20; Col. 2:12; 1 Tes. 1:10).

Această sintagmă ar putea reflecta câteva texte din VT care afirmă că YHWH Îl va mântui pe Mesia de moartea fizică (Ps. 33:19; 56:13 or Osea 13:14) sau Îl va învia din morți (Ps. 16:10; 49:15; 86:13). Dacă acest context reflectă rugăciune lui Isus din Ghetsimani, atunci prima opțiune este cea mai bună.

•

NASB	„a fost ascultat, din pricina evlaviei Lui”
NKJV	„a fost ascultat datorită respectului Său dumnezeiesc”
NRSV	„a fost ascultat datorită supunerii lui respectuoase”
TEV	„fiind smerit și devotat, Dumnezeu l-a auzit”
NJB	„câștigând ascultarea prin reverență”

Această sintagmă, la fel ca Rom. 1:4, a fost folosită pentru a susține conceptul teologic eretic al „adoptivismului”, care afirmă că Dumnezeu l-a răsplătit pe omul Isus datorită vieții Lui evlavioase, ascultătoare. NT ca întreg prezintă paradoxul că Isus a fost divinitatea încarnată și a fost răsplătit pentru serviciul Lui bun! Ambele sunt adevărate!

Diferențele din traducerile englezești vin din ambiguitatea termenului ebraic „frică”, mai ales atunci când este folosit în relația dintre om și Dumnezeu. Se pare că înseamnă „venerație respectuoasă” sau evlavie, nu „teroare”. Sensul lui de bază este „a se ține în siguranță”, cu sensul de a face voia cunoscută a lui Dumnezeu.

5:8 „măcar că era Fiu” – Cuvântul „fiu” nu ar trebui scris cu literă mare. Este încă una dintr-o serie de comparații între un membru al familiei și un slujitor al familiei (1:2; 3:6; 5:8; 7:28).

• **„a învățat să asculte prin lucrurile pe care le-a suferit”** – Această parte a accentuat atât caracterul lui Isus de „fiu” al lui Dumnezeu (4:14), dar totuși om („în zilele vieții Sale pământești”, v. 7; 5:7). El a fost ispitit, S-a rugat, a plâns, a suferit, a învățat ascultarea! Din punct de vedere teologic este dificil de susținut că adevărata divinitate și adevăratul caracter uman al lui Isus reprezintă un adevăr (o natură). De-a lungul istoriei Bisericii, ereziile au apărut când a fost subminată una dintre cele două laturi (1 Ioan 4:1-3).

Creștinilor le este greu să realizeze că trebuie să urmeze exemplul lui Isus. Cu această problemă s-au confruntat și destinatarii credincioși. Vor rezista ei până la sfârși ca Isus, chiar dacă ar trebui să sufere? Suferința face parte din pachet (2:10; Matei 5:10-12; Ioan 15:18-21; 16:1-2; 17:14; Rom. 8:17; 2 Cor. 4:16-18; 1 Petru 4:12-19).

Cum putea ajunge Isus desăvârșit dacă El era divin? Probabil se referă la latura Sa umană (Luca 2:40,52). Suferința putea dezvolta încrederea mai bine decât orice. Dacă este adevărat că scopul lui Dumnezeu pentru fiecare credincios este asemănarea cu Cristos (Rom. 8:29; Efes. 4:13), atunci de ce înlătură creștinii occidentali moderni însuși mecanismul care provoacă maturitate?

5:9 „după ce a fost făcut desăvârșit” – PARTICIPIU AORIST PASIV (deponent). Cuvântul „desăvârșit” înseamnă „matur” sau „înzestrat pe deplin pentru sarcina atribuită”. Perfecțiunea sau maturitatea lui Isus și a adepților Lui este un concept central în Evrei (2:10; 5:9,14; 6:1; 7:11,19,28; 9:9,11; 10:1,14; 11:40; 12:2,23). Vezi subiectul special de la 7:11.

• **„pentru toți cei ce-L ascultă”** – Ascultarea este o dovadă a adevăratei ucenicii (Luca 6:46). Isus este exemplul nostru în toate domeniile. Ascultarea este dovada adevăratei mântuirii!

5:10 „căci a fost numit de Dumnezeu: Mare Preot „după rânduiala” – Până acum în evrei au fost menționate trei funcții ale lui Isus: (1) fiu, (2) apostol și (3) mare preot. Vezi subiectul special „Isus ca Mare Preot” de la 2:17.

- „rânduiala lui Melhisedec” – Se face aluzie la Melhisedec deoarece el este singurul din VT numit rege și preot și care îndeplinește în mod adecvat condițiile teologice ale acestui argument rabinic. Melhisedec este o figură mai degrabă umbroasă din Gen. 14:17-20 și Ps. 110:4, folosit pentru a prezenta superioritatea preoției lui Isus față de preoția lui Aaron. Vezi întreaga prezentare în capitolul 7.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 5:11-14

11 Asupra celor de mai sus avem multe de zis și lucruri grele de tâlcuit, fiindcă v-ați făcut greoi la pricepere. 12 În adevăr, voi, care de mult trebuia să fiți învățători, aveți iarăși trebuință de cineva să vă învețe cele dintâi adevăruri ale cuvintelor lui Dumnezeu și ați ajuns să aveți nevoie de lapte, nu de hrană tare. 13 Și oricine nu se hrănește decât cu lapte nu este obișnuit cu cuvântul despre neprihănire, căci este un prunc. 14 Dar hrana tare este pentru oamenii mari, pentru aceia a căror judecată s-a deprins, prin întrebuire, să deosebească binele și răul.

5:11-6:12. Acesta este un capitol literar. Diviziunea pe capitole și pe versete nu este inspirată, fiind adăugată mult mai târziu. Vezi delimitările contextuale de la capitolul 6.

5:11 „celor” – PRONUMELE poate fi MASCULIN sau NEUTRU. Cred că NEUTRU se potrivește cel mai bine (NRSV, TEV, NJB, NIV). Așadar, se referă la preoția melhisedechiană a lui Isus. Evrei **5:11-6:20**. Este o paranteză teologică. Autorul se va întoarce la Melhisedec în capitolul 7.

- „noi [avem]” – Acesta este un PLURAL literar și se referă la autorul unic.
- „v-ați făcut greoi la pricepere” – Acest context este unic în Evrei prin faptul că sunt folosite trei PRONUME: „voi” (5:11,12; 6:9-12), „noi” (5:11; 6:1-3,9) și „ei” (6:4-8). Vezi delimitările contextuale, punctul D. Asta pare să susțină reconstrucția istorică conform căreia cartea Evrei a fost scrisă unui grup de evrei credincioși care încă se mulțumeau să se închine într-o sinagogă împreună cu evreii necredincioși și care nu și-au însușit pe deplin consecințele Evangheliei.

Acesta este un INDICATIV TRECUT ACTIV, care evidențiază o stare instalată. Termenul „greoi” este folosit doar de două ori în NT, aici și în 6:12. Autorul a avut dificultăți când a explicat, nu din cauza subiectului, ci din cauza imaturității cititorilor. Ei deveniseră greoi la pricepere și leneși în ceea ce privește chestiunile spirituale.

5:12 „voi, care de mult trebuia să fiți învățători” – Deși fuseseră creștini o perioadă lungă, acești credincioși nu se maturizaseră. Timpul nu are legătură directă cu maturitatea. Se pare că ei continuau părtășia cu evreii necredincioși pe baza subiectelor iudaice necontrovertate (6:1-2). Asta se întâmpla posibil (1) pentru a evita persecuția guvernamentală și/sau (2) pentru a evita dedicarea „marii trimiteri” care le era cerută creștinilor.

•	
NASB	„principiile elementare”
NKJV	„cele dintâi principii”
NRSV	„elementele de bază”
TEV	„cele dintâi lecții”
NJB	„elementele principiilor”

Acest termen are multe semnificații posibile (câmp semantic larg).

1. învățăturile elementare asupra unui subiect
2. originea unui subiect
3. puteri angelice (Gal. 4:3,9; Col. 2:8)

În acest context, prima variantă pare cea mai bună. Autorul afirmă că acești credincioși imaturi trebuie să fie învățați elementele de bază ale creștinismului (varianta 1), dar în 6:1 cel mai bine se potrivește definiția 2, deoarece 6:1-2 este despre învățătura ebraică, nu doar despre învățăturile creștine, de care trebuie să treacă. Cuvântul grecesc folosit aici este *stoichea*, în timp ce în 6:1 este *archē* (vezi subiectul special „*Archē*” de la 3:14).

- **„cuvintelor lui Dumnezeu”** – Acest termen este folosit în Fapte 7:38 și Rom. 3:2 cu privire la adevărurile din VT.
- **„lapte...hrană tare”** – Ambele sunt date de Dumnezeu și sunt potrivite în anumite momente. Dar laptele nu este potrivit pentru cei maturi (1 Cor. 3:2; 1 Petru 2:2).

5:13 „cuvântul despre neprihănire” – Exegeții se întreabă cum se relaționează această sintagmă la „binele și răul” din v. 14. NJB o traduce pe prima ca având legătură cu doctrina, „doctrina dreptății mântuirii”. Versiunea TEV le traduce ca fiind paralele: „corect și greșit” (v. 13) și „bine și rău” (v. 14). Prima sintagmă este despre problema imaturității, iar a doua despre problema lipsei de acțiune/experiență.

Este posibil ca această sintagmă să fie în contrast cu „principiile elementare” din v. 12; 6:1. așadar, se referă la Evanghelie ca opusă doctriinelor ebraice din 6:1-2.

Pentru un studiu asupra neprihănirii vezi subiectul special de la 1:9.

5:14 „oamenii mari” – Termenul vine de la o rădăcină grecească tradusă „desăvârșit” în 5:9. *Telos* înseamnă matur, echipat complet pentru o sarcină atribuită. Vezi subiectul special de la 7:11. Latura umană a lui Isus este un exemplu de credincioșie și creștere spre maturitate (v. 8-9), cum trebuie să fie și viețile cititorilor. Acești evrei creștini au experimentat o anumită persecuție (12:4), dar ei au avut tendința de se refugia („dă înapoi”, 10:38) în siguranța relativă a iudaismului.

- **„aceia a căror judecată s-a deprins, prin întrebuintare”** – PARTICIPIU TRECUT PASIV, care desemnează acțiune repetată care a devenit solidă într-o anumită stare – întrebuintarea fabrică perfecțiunea! Același VERB este folosit pentru uceniciei lui Dumnezeu în 12:11.

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. De ce le era atât de greu evreilor să accepte adevărul că Isus este Mare Preot?
2. Ce legătură este între suferință și maturitate, a lui Isus și a credincioșilor?
3. Ce i-a făcut pe acești cititori să nu se maturizeze?

EVREI 6

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Avertisment împotriva apostaziei (5:11-6:12)			Avertisment împotriva abandonării credinței (5:11-6:12)	Autorul își explică intenția
5:11-6:8	Pericolul lipsei progresului	Îndemn și afirmarea scopului		
	6:1-8	6:1-8	6:1-3	6:1-8
	O estimare mai bună		6:4-8	Speranță și încurajare
6:9-12	6:9-12	6:9-12	6:9-12	6:9-12
Promisiunea sigură a lui Dumnezeu	Scopul infailibil al lui Dumnezeu în Cristos		Promisiunea sigură a lui Dumnezeu	
6:13-20	6:13-20	6:13-20	6:13-20	6:13-20

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. Vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitolul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. primul paragraf
2. al doilea paragraf
3. al treilea paragraf
4. etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE pentru 5:11-6:12

A. Datorită utilizării pronumelor „noi” în 6:1-3, „ei” în 6:4-8 și „voi” în 6:9-12 și în 5:11-12, cred că capitolul 6 li se adresează la două grupuri diferite: evreilor credincioși și evreilor necredincioși. De asemenea, natura ebraică (necreștină) a doctrinelor de bază din 6:12 trebuie să trimită la adevăruri comune cu iudaismul. Par a fi menționate trei grupuri:

1. autorul și echipa lui de misiune („noi”, v. 1-3,9; 5:11)
2. evreii necredincioși („ei”, v. 4-8)

3. evreii credincioși („voi”, v. 9-12 și 5:11-12)
- B. Au existat câteva teorii în privința destinatarilor:
1. este ipotetică (care de obicei are un „dacă” în v. 6)
  2. se referă la evreii necredincioși
  3. se referă la adevărata apostazie (credincioși evrei pe cale să se întoarcă la speranțele și procedurile VT în loc să continue să creadă că Isus este Mesia)
  4. se referă doar la situația din primul secol (locația istorică – o sinagogă cu evrei credincioși și necredincioși)
  5. se referă la exemple de necredință din VT, nu la credincioșii contemporani
- C. Avertismentele din 6:1-12 trebuie să fie în legătură cu avertismentele anterioare:
1. să nu fie purtați dincolo de refugiul sigur, 2:1
  2. atenție la necredința voluntară (ca israeliții din VT), 3:12-19
  3. să nu rămână credincioși imaturi, 5:11-14
- D. Dezbaterea actuală din biserică în privința „mântuit odată pentru totdeauna”, „mântuit, pierdut, apoi mântuit din nou” și „pierdut odată pentru totdeauna” pivotează în jurul:
1. folosirii textelor izolate (interpretarea în afara contextului)
  2. folosirea deducției logice (gândirea are prioritate față de Scriptură)
  3. folosirea rețelelor teologice sistematice (calvinism, arminianism, dispensaționalism, etc.)
- E. Există numeroase exemple biblice de oameni care au probleme legate de credința lor (vezi subiectul special de la 6:5), dar nu există un răspuns ușor care să le rezolve pe toate.
1. creștini care devin nepotriviiți pentru slujire
    - a. creștini trupești sau conducători creștini leneși (1 Cor. 3:10-15)
    - b. creștini imaturi (Evrei 5:11-14)
    - c. creștini lepădați (1 Cor. 9:27)
    - d. creștini descalificați (1 Tim. 1:19-20)
    - e. creștini care nu aduc roade (2 Petru 1:8-11)
  2. mărturisiri false de credință
    - a. pilda semănătorului (Matei 3; Marcu 4)
    - b. roade fără relație personală (Matei 7:21-23)
    - c. învățători falși (1 Ioan 2:18-19; 2 Petru 2:1-19)
  3. posibilă apostazie
    - a. Saul (VT)
    - b. Iuda (NT)
    - c. Învățătorii falși (2 Petru 2:20-22)
    - d. Exegeții ulterioari (Apoc. 22:19)

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 6:1-8

1 De aceea, să lășăm adevărurile începătoare ale lui Hristos și să mergem spre cele desăvârșite, fără să mai punem din nou temelia pocăinței de faptele moarte și a credinței în Dumnezeu, 2 învățătura despre botezuri, despre punerea

mâinilor, despre învierea morților și despre judecata veșnică. 3 Și vom face lucrul acesta, dacă va voi Dumnezeu. 4 Căci cei ce au fost luminați odată – și au gustat darul ceresc, și s-au făcut părtași Duhului Sfânt, 5 și au gustat Cuvântul cel bun al lui Dumnezeu și puterile veacului viitor – 6 și care totuși au căzut, este cu neputință să fie înnoiți iarăși și aduși la pocăință, fiindcă ei răstignesc din nou, pentru ei, pe Fiul lui Dumnezeu și-L dau să fie batjocorit. 7 Când un pământ este adăpat de ploaia care cade adesea pe el și rodește o iarbă folositoare celor pentru care este lucrat, capătă binecuvântare de la Dumnezeu. 8 Dar, dacă aduce spini și mărăcini, este lepădat și aproape să fie blestemat și sfârșește prin a i se pune foc.

6:1-2. Această listă de doctrine este legată de doctrine comune ale iudaismului și ale creștinismului. Oricum, ele sunt în primul rând iudaice (spălarea și punerea mâinilor). Asupra acestor doctrine evreii credincioși și cei necredincioși erau de acord. Ele nu sunt problemele teologice importante legate de Isus din Nazaret ca Mesia cel prorocit.

Există o teorie plauzibilă conform căreia prima sintagmă ar trebui tradus *archē* (învățături elementare) ca „originile lui Mesia” (A. B. Bruce, *Epistola către evrei*, p. 197). Este posibil ca un grup de evrei să fi fost deziluzionați din cauza creșterii aromei de neamuri a creștinismului și să fi întrebat cum a împlinit Isus prorociile și așteptările VT? Este posibil ca lista de doctrine ebraice să fi fost centrul unei discuții despre o posibilă întoarcere la legământul mozaic în vederea mântuirii, în locul lui Isus?

6:1

NASB, NJB	„învățături elementare despre Cristos”
NKJV	„discuția despre <i>principiile</i> elementare ale lui Cristos”
NRSV	„învățăturile de bază despre Cristos”
TEV	„primele lecții ale mesajului creștin”

Termenul grecesc *archē* are un câmp semantic larg (vezi subiectul special de la 3:14). Sensul de bază este începutul unui lucru (prima cauză a autorității/domniei). Este antonimul contextual al lui *teleios* („maturitate”, v. 1b).

Problema înțelegerii acestei sintagme este că principiile enumerate în v. 1-2 nu au legătură cu Mesia, ci mai mult cu învățăturile tradiționale ale iudaismului. Acesta este unul dintre motivele textuale a presupunerii că această carte a fost scrisă pentru o sinagogă (10:25) de evrei credincioși și necredincioși (R. C. Graze, *Mântuirea nu este ușoară*).

- „să mergem” – SUBJUNCTIV PREZENT PASIV, „să ne ducem”. Se pune accent pe purtarea de grijă continuă a unui agent divin! Ei vor înainta spre maturitate dacă îi vor da Duhului Sfânt libertatea de a-i motiva. Acest termen grecesc a fost folosit de filosoffii pitagorieni pentru avansarea la un nivel mai înalt de înțelegere (A. T. Robertson, *Cuvinte ilustrate din Noul Testament*, p. 373).

•

NASB, TEV	„maturitate”
NKJV, NRSV	„perfecțiune”
NJB	„desăvârșire”

Aceasta este o formă a grecescului *teleios*, folosit doar aici în NT. Vezi subiectul special de la 7:11. Este antonimul contextual al lui *archē* din v. 1a (principii de bază). Acești credincioși trebuie să treacă dincolo de subiectele teologice pe care le au în comun cu prietenii și co-închinătorii lor evrei.

- „pocăinței...credinței” – Acestea sunt obligațiile vechiului și noului legământ, una negativă și una pozitivă. Pocăința este un subiect dificil datorită confuziei înțelesului ei. Termenul ebraic reflectă o schimbare a faptelor, în timp ce termenul

grecesc reflectă schimbarea minții. Pocăința este întoarcerea de la o viață centrată și îndreptată spre sine la o viață centrată și îndreptată spre Dumnezeu.

1. Isus a legat necredința cu pieirea (Luca 13:3, 5; 1 Petru 3:9)
2. pocăința este însoțitoarea obligatorie a credinței (Marcu 1:15; Fapte 2:38, 41; 3:16; 19; 20:21)
3. chiar Dumnezeu este declarat sursa pocăinței (Fapte 5:31; 11:18; 2 Tim. 2:25)

6:2 „botezuri” – PLURALUL nu este folosit niciodată pentru botezul creștin, ci doar pentru spălările ceremoniale din VT (Marcu 7:4; Evrei 9:10). Aceste trei perechi de doctrine nu sunt doar creștine. Ele par a fi doctrine comune cu iudaismul, mai ales cele comune fariseilor și creștinilor.

• **„punerea mâinilor”** – Această expresie este folosită cu mai multe sensuri în VT și în NT. Arată asocierea cu:

1. punerea cuiva deoparte pentru Dumnezeu pentru o sarcină dată (Num. 27:18,23; Deut. 34:9; Fapte 6:6; 13:3; 1 Tim. 4:14; 5:22; 2 Tim. 1:6)
2. identificarea cu o jertfă
  - a. a preotului (Exod 29:10,15,19; Lev. 16:21; Num. 8:12)
  - b. a persoanelor laice (Lev. 1:4; 3:2,8; 4:4,15,24; 2 Cron. 29:23)
3. identificarea cu o victimă ucisă cu pietre (Lev. 24:14)
4. rugăciunea de binecuvântare (Matei 19:13,15)
5. rugăciunea de vindecare (Matei 9:18; Marcu 5:23; 6:5; 7:32; 8:23; 16:18; Luca 4:40; 13:13; Fapte 9:17; 28:8)
6. rugăciunea pentru primirea Duhului Sfânt (Fapte 8:17-19; 19:6)

• **„învierea...judecata veșnică”** – fariseii și eseenii (comunitatea Manuscriselor de la Marea Moartă) aveau în comun cu creștinismul aceste doctrine escatologice.

SUBIECT SPECIAL: VEȘNICIA

Robert B. Girdlestone are, în cartea lui intitulată *Sinonime ale Vechiului Testament*, un comentariu interesant asupra cuvântului „veșnic”:

„Adjectivul *aiōnios* este folosit de mai mult de patruzeci de ori în NT, cu sensul de *viață veșnică*, privită ca fiind parțial un dar prezent, parțial o promisiune pentru viitor. Ea se aplică și existenței nesfârșite a lui Dumnezeu din Rom. 16:26, eficienței nesfârșite a ungerii lui Cristos din Evrei 9:12; 13:20 și veacurilor trecute din Rom. 16:25; 2 Tim. 1:9; Tit 1:2.

Acest cuvânt mai este folosit cu sensul de *foc veșnic*, Matei 18:8, **25. 41**, Iuda 7; *pedeapsă veșnică*, Matei 25:46; *judecată și condamnare veșnică*, Marcu 3:29; Evrei 6:2; *pierzarea veșnică*, 2 Tes. 1:9. Cuvântul din aceste pasaje implică *finalitatea* și semnifică aparent faptul că timpul producerii acestor judecăți, timpul examinării, al schimbării sau șansa de recuperare a averii pentru unii va trece absolut și pentru totdeauna. Noi înțelegem puține lucruri cu privire la viitor, cu privire la relația vieții umane cu restul existenței și la greutatea morală a necredinței privite în lumina veșniciei. Dacă pe de o parte este greșit să adaugi la cuvântul lui Dumnezeu, pe de altă parte nu trebuie să scoatem din el; iar dacă ne clătinăm sub doctrina pedepsei veșnice prezentate în Scriptură, trebuie să ne mulțumim cu așteptarea lipindu-ne de Evanghelia dragostei lui Dumnezeu în Cristos, în timp ce conștientizăm că există un fundal negru pe care nu-l putem înțelege” (pp. 318-319).

6:3 „dacă” – PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III, care prepune acțiune potențială. Dumnezeu va voi dacă ei vor coopera!

6:4-6a „au fost odată ... au gustat... s-au făcut... au gustat... au căzut” – Toate aceste PARTICIPII sunt AORISTE, în timp ce v. 6 începe o serie de VERBE LA TIMPUL PREZENT. Aceste afirmații sunt foarte puternice. Înțelesul lor pare a fi clar: ei Îl cunoșteau pe Dumnezeu la un anumit nivel, dar respingeau credința deplină în Cristos. Trebuie examinate două probleme contextuale: prezența a trei grupuri („noi”, v. 1-3; „ei”, v. 4-8; „voi”, v. 9-12) și (2) natura ebraică a doctrinelor din 6:1-2. Acestea arată spre o sinagogă în care evreii credincioși și cei necredincioși se închinau și studiau împreună. Evreii necredincioși au văzut clar puterea, slava și veridicitatea Evangheliei în Scripturi și în mărturiile și în viețile schimbate ale prietenilor lor credincioși.

În Evrei par a fi două avertismente: (1) evreii credincioși sunt avertizați să se alătore public Bisericii persecutate și să nu se întoarcă la iudaism și (2) evreii necredincioși sunt avertizați să-L primească pe Cristos. Primul avertisment este unic în această carte în multe feluri, dar al doilea este foarte asemănător păcatului de neiertat al fariseilor din Evanghelii și păcatului de moarte al învățătorilor falși din 1 Ioan.

6:5 „puterile veacului viitor” – Alt exemplu în care cei pierduți sunt implicați în puterile veacului viitor se află în Matei 7:21-23. Ei aveau putere fără să aibă relația personală necesară. Același lucru se poate spune despre Iuda Iscarioteanul (în Evanghelii), Simon magul (în Fapte) și despre falșii învățători (1 Ioan 2:18-19). Vezi subiectul special de la 1:2.

- **„au căzut”** – PARTICIPIU AORIST ACTIV. Acesta este apogeul teologic al afirmației care începe în v. 4. vezi subiectul special „Apostazia” de la 3:12.

6:6

NASB „și apoi”

NKJV „dacă”

NRSV, TEV „și apoi”

NJB „și totuși, în ciuda acestui fapt”

Cercetătorii greci nu au ajuns la un consens dacă aceasta este o structură condițională ușoară sau o structură paralelă coerentă din v. 4. cei care insistă pe structura condițională fac asta cu scopul teologic de a afirma că v. 6a este o situație ipotetică. Oricum, toate aceste caracteristici gramaticale implică faptul că s-au întâmplat toate aceste lucruri.

1. repetiția PARTICIPIILOR AORISTE (au fost luminați, au gustat, s-au făcut părtași, au gustat și au căzut)
2. repetiția lui *kai* (și) cu ultimele trei
3. ARTICOLUL MASCULIN PLURAL PENTRU ACUZATIV din v. 4, care se leagă de toate PARTICIPIILE din v. 4-6

-

NASB, TEV, NJB „cu neputință”

NKJV, NRSV „cu neputință”

Termenul apare în v. 6, dar contextul extins include v. 4. acesta este termenul grecesc *dunatos* (posibil) cu ALFA PTIVAT (imposibil). Acești doi termeni sunt folosiți cu conotația a ceea ce face și ce nu face Dumnezeu! În papirusul grecesc găsit în Egipt desemnează: (1) bărbați care nu sunt destul de puternici să muncească și (2) martori care nu pot depune mărturie. În Evrei apare de patru ori:

1. este cu neputință să fie reînnoiți la pocăință (6:4)
2. este cu neputință ca Dumnezeu să mintă (6:18)
3. este cu neputință ca jertfele din VT să mântuiască (10:4)
4. fără credință este cu neputință să îi fim plăcuți lui Dumnezeu (11:6)

În fiecare caz, termenul înseamnă „imposibil”. Așadar, este surprinzător că *Dicționarul grec-englez al Noului Testament* al lui Lowe și Nida spune: „În Evrei 6:4, folosirea termenului *adunaton* pare a fi o hiperbolă a avertismentelor împotriva apostaziei (vezi Evrei 5:11-6:12). Așadar, *adunaton* din 6:4 ar putea fi tradus ca „extrem de dificil să” (p. 669). Această traducere pare mai mult teologică decât lexicală având în vedere faptul că toate celelalte întrebări ale cuvântului din Evrei cer „imposibil”.

Ezitatea de a lua acest termen literar se datorează faptului că el conduce la teologia „pierdut odată pentru totdeauna” dacă se referă la credincioșii care și-au abandonat credința. Denominațiile care predică apostazia, predică și pocăința și restabilirea. Textul pare să deprecieze această poziție.

În multe feluri, contextul istoric este cheia pentru exegeză.

A. două grupuri destinare (evreii credincioși și necredincioși)

B. un grup destinat (evreii credincioși care nu s-au maturizat și se gândesc să se întoarcă la iudaism)

Aceasta este o erezie asemănătoare iudaizatorilor din Galateni, tentați să se încreadă în ritualurile VT (plus Cristos). Pavel afirmă că ei au căzut din har (Gal. 5:4).

• „înnoiți” – Vezi subiectul special care urmează.

SUBIECT SPECIAL: ÎNNOIREA (*ANAKINŌSIS*)

Acest termen grecesc cu formele lui diferite (*anakainōō*, *anakainizō*) are două sensuri de bază:

- a face ca ceva să devină nou și diferit (mai bun) – Rom. 12:2; Col. 3:10
  - a schimba ceva la o stare anterioară preferabilă – 2 Cor. 4:16; Evrei 6:4-6
- (luate din Louw și Nida, *Dicționar grec-englez*, vol. 1, pp. 157, 594)

Moulton și Milligan, *Vocabularul Testamentului Grecesc*, spune că acest termen (*anakkainōsis*) nu se găsește în literatura greacă de dinaintea lui Pavel. Este posibil ca însuși Pavel să fi inventat acest termen (p. 34).

Frank Stagg, *Teologia Noului Testament*, conține un comentariu interesant.

„Regenerarea și înnoirea Îi aparțin doar lui Dumnezeu. *Anakkainōsis*, care înseamnă „înnoire” este un substantiv de acțiune, care apare în NT alături de verbe pentru a descrie o înnoire continuă, ca în Rom. 12:2 – „să vă prefăceți, prin înnoirea minții voastre” și 2 Cor. 4:16 – „omul nostru dinăuntru se înnoiește din zi în zi”. Col. 3:10 descrie „omul nou” ca fiind unul care „se înnoiește spre cunoștință, după chipul Celui ce l-a făcut”. Așadar, „omul nou”, „viața nouă”, „regenerarea” sau „înnoirea”, oricum s-ar numi, este o acțiune inițială și continuă a lui Dumnezeu ca dătător și susținător al vieții veșnice” (p. 118).

• „ei răstignesc din nou, pentru ei” – Cuvântul compus în limba greacă (*anastauroō*) poate însemna „a crucifica” (sau „a bate în cuie” – formă accentuată în JB, NEB și traduceri Moffatt) sau „a crucifica din nou” (NASB, NKJV, NRSV). *Dicționarul grec-englez al Noului Testament* de Bauer, Arndt, Gingrich, și Danker spune că „în greaca extra-biblică acest termen înseamnă mereu a crucifica” (p. 61). Tertullian a folosit acest pasaj pentru a susține că păcatele de după botez nu se iartă.

Primii părinți greci considerat că acest context și compunerea cu *ana* cere „a crucifica din nou”, sens abordat și de majoritatea traducerilor moderne în limba engleză. Cum se leagă acest lucru de apostazie din punct de vedere teologic? Îi implică pe credincioși; oricum, dacă este urmărită formă intensificată „a crucifica personal”, este posibil să se refere la necredincioși. Exegeții trebuie să permită textului să vorbească, nu înclinațiilor lor sau sistemelor teologice. Acest text este foarte greu de interpretat categoric. Adesea ne gândim că știm ce ar trebui și ce nu ar trebui să însemne înainte să cercetăm

1. cartea ca întreg
2. cele patru avertismente în parte
3. contextul specific

Oricum ar fi interpretate aceste texte, avertismentele sunt serioase!

- **„și-L dau să fie batjocorit”** – Acest termen este folosit în Matei 1:19 pentru refuzul lui Iosif de a face de rușine înaintea lumii pe Maria. Cum se leagă acest lucru de context? S-ar putea referi la crucificarea inițială a lui Isus ca „batjocură publică” fără „din nou”.

6:8 Aceasta ar putea fi o ilustrație din Gen. 3:17-19, din Isaia 5:1-2 sau chiar din Pilda Semănătorului din Matei 13. Rodirea este dovada normală a mărturiei veritabile! Rodirea (Ioan 15:5-6), nu germinarea, este dovada unei adevărate relații cu Cristos. Roadă este dovada, nu mijlocul!

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 6:9-12

9 Măcar că vorbim astfel, preaiubiților, totuși de la voi așteptăm lucruri mai bune și care însoțesc mântuirea. **10** Căci Dumnezeu nu este nedrept ca să uite osteneala voastră și dragostea pe care ați arătat-o pentru Numele Lui, voi, care ați ajutat și ajutamați pe sfinți. **11** Dorim însă ca fiecare din voi să arate aceeași râvnă, ca să păstreze până la sfârșit o deplină nădejde, **12** așa încât să nu vă leneviți, ci să călcați pe urmele celor ce, prin credință și răbdare, moștenesc făgăduințele.

6:9 „preaiubiților” – Acest paragraf demonstrează dragostea mare și grija autorului pentru cititori. V. 11 menționează (1) „râvnă”, cuvânt care poate fi tradus „dorința aprinsă” și (2) „fiecare din voi” ceea ce demonstrează grija individuală.

- **„de la voi așteptăm lucruri mai bune”** – INDICATIV TRECUT PASIV PLURAL. Autorul era încrezător că acest grup de cititori erau creștini și vor continua să se comporte în mod adecvat. Pentru „lucruri mai bune” vezi observația completă de la 7:7.

NASB, NKJV „lucruri care însoțesc mântuirea”

NRSV „lucruri ale mântuirii”

TEV „ale mântuirii”

NJB „spre mântuire”

Literar, această sintagmă în limba greacă este „fiind (PARTICIPIU PREZENT REFLEXIV) mântuiți”, care definește „lucrurile mai bune” din v. 9.

6:10 „ca să uite osteneala voastră” – Dumnezeu va judeca corect bazat pe

- a. cartea vieții (Exod 32:32-33; Ps. 69:28; Dan. 12:1; Luca 10:20; Fil. 4:3; Evrei 12:23; Apoc. 3:5; 13:8; 17:8; 20:12,15; 21:27)
- b. cartea faptelor (Ps. 56:8; 139:16; Isaia 65:6; Mal. 3:16; Matei 25:31-46; Gal. 6:7)

- **„dragostea pe care ați arătat-o pentru Numele Lui, voi, care ați ajutat și ajutamați pe sfinți”** – deși acești evrei credincioși nu s-au identificat complet cu Biserica încă, au ajutat Biserica în vremurile de prigonire (10:32-34). Nu uita că sinagogă era considerată legală, iar Biserica ilegală de către legea romană din această perioadă!

„Sfinți” (*hagioi*) este legat din punct de vedere teologic de termenul „sfânt” din VT, care însemna „pus deoparte pentru slujba lui Dumnezeu” (1 Cor. 1:2; 2 Cor. 1:1; Rom. 1:1; Efes. 1:1; Fil. 1:1). În NT este mereu la PLURAL, cu o excepție în Fil 4:21; chiar și acolo este folosit într-un context colectiv. A fi mântuit înseamnă a face parte din comunitatea sau din familia de credincioși.

Oamenii lui Dumnezeu sunt sfinți datorită neprihănirii imputate a lui Cristos (Rom. 4 și 2 Cor. 5:21). Este voia lui Dumnezeu ca ei să ducă vieți sfinte (Efes. 1:4; 2:10; 4:1; 5:27; Iacov 2:14-26; 1 Petru 1:16). Credincioșii sunt declarați sfinți (sfințire pozițională) și chemați la o viață de sfințire (sfințire progresivă). Acest lucru este tipic tensiunii teologice a NT între „deja în Împărăția lui Dumnezeu” și „nu încă în Împărăția lui Dumnezeu”.

SUBIECT SPECIAL: SFINȚII

Acesta este echivalentul grec al ebraicului *kadash*, care are sensul de bază de a pune deoparte pe cineva, ceva sau un loc pentru uzul exclusiv al lui YHWH (BDB 871). Denotă conceptul românesc de „sacru”. YHWH este separat de omenire prin natura (Duh veșnic, ne-creat) și prin caracterul Său (perfecțiune morală). El este standardul după care sunt măsurate și judecate toate celelalte lucruri. El este transcendent și Sfânt.

Dumnezeu i-a creat pe oameni pentru părtășie, dar căderea (Gen. 3) a pus o barieră relațională și morală între un Dumnezeu Sfânt și omenirea păcătoasă. Dumnezeu a ales să-și restaureze creația conștientă; așadar, El Își cheamă poporul să fie „sfânt” (Lev. 11:44; 19:2; 20:7,26; 21:8). Printr-o relație de credință cu YHWH, poporul Lui a devenit sfânt prin poziția în El pe care le-a dat-o legământul, dar, de asemenea, sunt chemați la o viață sfântă (Matei 5:48).

Această viață sfântă este posibilă deoarece creștinii sunt acceptați și iertați pe deplin prin viața și lucrarea lui Isus și prin prezența Duhului Sfânt în mințile și în inimile lor. Acest lucru întemeiază situația paradoxală de a:

1. fi sfânt datorită neprihănirii imputate lui Cristos
2. fi chemat la o viață sfântă datorită prezenței Duhului Sfânt

Creștinii sunt „sfinți” (*hagioi*) datorită prezenței în viețile lor a

1. voii Celui Sfânt
2. lucrării Fiului Sfânt (Isus)
3. prezenței Duhului Sfânt.

NT vorbește mereu despre sfinți la PLURAL (mai puțin odată, în Fil. 4:12, dar chiar și atunci contextul îl PLURALIZEAZĂ). A fi mântuit înseamnă a face parte dintr-o familie, dintr-un trup, dintr-o clădire! Credința biblică începe cu o receptare personală, dar se transformă într-o părtășie comună. Ni se dă fiecăruia (1 Cor. 12:11) pentru sănătatea, creșterea și bunăstarea trupului lui Cristos – Biserica (1 Cor. 12:7). Suntem mântuiți pentru a sluji! Sfințenia este o caracteristică de familie!

6:11 „deplină nădejde” – Observă că aceasta este legată de trăirea și de faptele noastre (Iacov, 1 Petru, 1 Ioan). Nădejdea nu este în primul rând o doctrină care trebuie susținută, ci o viață care trebuie trăită (Matei 7).

• **„până la sfârșit”** – Perseverența este o doctrină biblică la fel de adevărată ca siguranța. Îi veți cunoaște după rodul lor (Matei 7; Iacov 2:14-26). Vezi observația despre perseverență de la 4:14 și subiectul special de la 7:11.

6:12 „leneviți” – Același termen ca „greoi” (5:11). Este folosit în antiteză cu „râvnă” din v. 11. credincioșii nu au crescut în asemănarea cu Cristos și nu au devenit creștinii marii trimiteri, așa cum ar fi trebuit (12:1-3).

• „**călcați pe urmele celor ce, prin credință și răbdare, moștenesc făgăduințele**” – Aceasta ar putea fi o aluzie la enumerarea celor credincioși din capitolul 11. Acești credincioși loiali din VT au rezistat până la sfârșit în mijlocul marilor lupte și al necazurilor, care le-au adus adeseori moarte fizică (adesea în capitolul 11 și posibil și în 12:4). Promisiunile lui Dumnezeu sunt tema centrală a paragrafului (6:13-20). Ele sunt sigure și credincioase pentru că El este sigur și credincios!

SUBIECT SPECIAL: MOȘTENIREA CREDINCIOȘILOR

Scripturile vorbesc despre creștini care moștenesc (Fapte 20:32; 26:18; Efes. 1:4; Col. 1:12; 3:24) multe lucruri datorită relației lor de familie cu Isus, moștenitorul tuturor lucrurilor (Evrei 1:2), ei fiind co-moștenitori (Rom. 8:17; Gal. 4:7) ai

1. împărăției (Matei 25:34, 1 Cor. 6:9-10; 15:50; Efes. 5:5)
2. vieții veșnice (Matei 19:29; Evrei 9:15)
3. promisiunilor lui Dumnezeu (Evrei 6:12)
4. protecției promisiunilor lui Dumnezeu (1 Petru 1:4-5)

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 6:13-20

13 **Dumnezeu, când a dat lui Avraam făgăduința, fiindcă nu putea să Se jure pe unul mai mare decât El, S-a jurat pe Sine însuși** 14 și a zis: „Cu adevărat te voi binecuvânta și îți voi înmulți foarte mult sămânța.” 15 **Și astfel, fiindcă a așteptat cu răbdare, a dobândit făgăduința.** 16 **Oamenii, ce-i drept, obișnuiesc să jure pe cineva mai mare; jurământul este o cheazăsie care pune capăt oricărei neînțelegeri dintre ei.** 17 **De aceea și Dumnezeu, fiindcă voia să dovedească cu mai multă tărie moștenitorilor făgăduinței nestrămutarea hotărârii Lui, a venit cu un jurământ;** 18 **pentru ca, prin două lucruri care nu se pot schimba și în care este cu neputință ca Dumnezeu să mintă, să găsim o puternică îmbărbătare noi, a căror scăpare a fost să apucăm nădejdea care ne era pusă înainte,** 19 **pe care o avem ca o ancoră a sufletului; o nădejde tare și neclintită, care pătrunde dincolo de perdeaua dinăuntru Templului,** 20 **unde Isus a intrat pentru noi ca înainte-mergător, când a fost făcut „Mare Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec”.**

6:13-20. Aceasta este o promisiune puternică de siguranță și speranță bazată pe caracterul și pe promisiunile lui Dumnezeu (v. 18a), dacă vom răspunde în mod adecvat (18b).

6:13. „**Dumnezeu, când a dat lui Avraam făgăduința**” – Avraam este menționat deoarece el este considerat tatăl poporului evrei, căruia YHWH i-a făcut multe promisiuni sub formă de legământ (Gen. 12,15,17,18,22) și datorită relației lui cu Melhisedec (Gen. 14). Credința lui în Dumnezeu a devenit mai importantă decât Legea și este folosită ca exemplu pentru toți cei credincioși (Rom. 4).

Din punct de vedere teologic este posibil și ca Avraam să fi fost ales deoarece promisiunile pe care i le-a făcut Dumnezeu nu au fost bazate pe performanța lui, ci pe promisiunea necondiționată a lui Dumnezeu (Gen. 15:12-21, la fel este și „noul legământ”, Ier. 31:31-34; Ezech. 36:22-38), legământul cu Moise fiind unul condițional, bazat pe ascultare (Deut. 27-28).

• „**S-a jurat pe Sine Însuși**” – Acest lucru se referă istoric la Gen. 22:16-17 (Avraam l-a jertfit pe Isaac) sau contextual la Ps. 110:4 (7:17, 21). Jurămintele și promisiunile lui Dumnezeu sunt de încredere (v. 16-17). Aceasta este tema teologică a paragrafului. Speranța noastră este în caracterul statornic al lui Dumnezeu (Ps. 102:27; Mal. 3:6; Evrei 13:8) și în promisiunile Lui (Isaia 40:8; 55:11). Acestea sunt cele „**două lucruri care nu se pot schimba**” din v. 18!

6:14. Această parte a cărții Evrei implică folosirea de către autor a citatelor din VT adresate lui Avraam. Dumnezeu i-a promis mulți urmași prin Isaac. Problema teologică este că nu toți urmașii naturali ai lui Avraam i-au fost credincioși lui YHWH. Ei erau oamenii „aleși” prin „legământ”, dar nu toți au avut credință personală (v. 18b).

6:15. Acest verset nu prezintă credința perfectă a lui Avraam (el a avut copii cu câteva femei, a încercat să o pună în pericol de două ori pe Sara pentru a-și salva viața) în ceea ce privește cuvântul lui Dumnezeu, ci prezintă inima lui credincioasă și ascultarea. Avraam, la fel ca toți oamenii, este o combinație ciudată de credință și frică, bine și rău.

6:18. „două lucruri care nu se pot schimba” – Se referă la jurământul lui Dumnezeu (Ps. 110:4 citat în 5:6; 6:20; 7:17) și la promisiunile Lui (v. 14). Cuvântul Domnului este siguranța noastră (Isaia 55:11; Matei 5:17-18).

• **„în care este cu neputință ca Dumnezeu să mintă”** – Aceasta ar putea fi o aluzie la Num. 23:19 sau la 1 Sam. 15:29. Același adevăr este afirmat de Pavel în 2 Tim. 2:13 și Tit 1:2. Vezi observația completă de la 6:6.

• **„noi, a căror scăpare”** – Acest refugiu ar putea fi legat de:

1. cetățile de refugiu din VT (Num. 35:6; Deut. 4:41-43; Iosua 20)
2. o metaforă pentru un port sigur într-o furtună (2:14; 6:19)
3. o metaforă referitoare la cetate puternică în care se refugiază poporul Lui (Ps. 18:1-2; 31:3; 91:2,9; 94:22; 144:2; Isaia 17:10; 25:4; Ier. 16:19; Ioel 3:16; Naum 1:7)

• **„găsim o puternică îmbărbătare...să apucăm nădejdea care ne era pusă înainte”** – În v. 18 avem echilibrul teologic al unui Dumnezeu puternic, de încredere, suveran (v. 18a) căruia oamenii trebuie să îi răspundă și să continue să răspundă prin credință până la sfârșit (v. 18b).

6:19 „o ancoră” – Aceasta era simbolul creștin pentru siguranță, securitate și speranță. A fost găsită pe pereții catacombelor romane. Acest cuvânt aduce în minte imnul

„Mi-am ancorat sufletul în raiul de odihnă

Nu voi mai naviga pe mări furtunoase

Furtuna se poate năpusti asupra adâncului sălbatic și furtunos

Dar în Isus sunt în siguranță mereu.”

• **„neclintită”** – Vezi subiectul special „Garanția” de la 2:2.

• **„care pătrunde dincolo de perdeaua”** – Aici este făcută o paralelă între ancora speranței și Isus ca mare preot care intră în Templul ceresc (8:5; 9:23), chiar în Sfânta Sfintelor, care simboliza însăși prezența lui Dumnezeu. Speranța credincioșilor este în promisiunile și în caracterul lui Dumnezeu și în lucrarea încheiată a lui Isus Cristos.

Nu este platonism (forme pământești versus idei cerești), ci modelul de templu ceresc arătat lui Moise pe muntele Sinai (8:5; Exod 25-40). Acest tip de dualism se întâlnește și în Manuscrisele de la Marea Moartă. Acest tip de gândire (o copie pământească a unui lucru ceresc) este premergătoare filosofului grec Plato. Ea vorbește despre speranța noastră invizibilă, dar sigură în Cristos (9:23 și următoarele).

6:20 „ca înainte-mergător” – Acest termen grec a fost folosit pentru a desemna (1) un cercetaș care merge în față, observând și marcând cărarea corectă (căpetenie) sau (2) o navă mică ce conduce o navă mai mare într-un port sigur. Isus a mers înaintea credincioșilor pe toate căile necesare – biruitor, mijlocitor, mântuitor, preot și jertfa perfectă!

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

V. 2-4 sunt o listă de adevăruri indispensabile creștinismului sau adevăruri ale iudaismului?

1. Învață cartea evrei „căderea din har”? De ce/de ce nu?
2. De ce este atât de important contextul istoric al acestei cărți pentru exegeză?
3. Biblia ne învață că cei cu adevărat mântuiți vor răbda până la sfârșit sau că cei care vor răbda până la sfârșit sunt cei mântuiți?
4. Cei cărora li se vorbește în v. 4-6 sunt credincioși sau necredincioși? De ce?
5. Ce legătură există între „voi” din v. 9 cu „cei” din v. 4?
6. Descrie prigonirea cu care se confruntau credincioșii.
7. Care sunt cele două lucruri care nu se pot schimba din v. 18?
8. Cum sunt echilibrate suveranitatea lui Dumnezeu și liberul arbitru uman în v. 18?
9. Ce relație există între caracterul lui Dumnezeu și lucrarea încheiată a lui Cristos în v. 13-20?

EVREI 7

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Ordinea preoțească a lui Melhisedec	Împăratul neprihănirii	Comparație între preoția lui Melhisedec și cea a lui Levi	Preotul Melhisedec	Melhisedec
7:1-3	7:1-3	7:1-3	7:1-3	7:1-3 Melhisedec acceptă zeciuiala de la Avraam
7:4-10	7:4-10 Nevoia unei noi preoții	7:4-10	7:4-10	7:4-10 DE la preoția lui Levi la cea a lui Melhisedec
7:11-19	7:11-19	7:11-14	7:11-14	7:11-12 7:13-14 Abrogarea vechii Legi
	Măreția noului preot	7:15-19	7:15-19	7:15-19 Preoția lui Isus este neschimbată
7:20-25	7:20-28	7:20-25	7:20-22 7:23-25	7:20-25 Perfecțiunea Marelui Preot ceresc
7:26-28		7:26-28	7:26-28	7:26-28

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitoul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 7:1-3

1 În adevăr, Melhisedec acesta, împăratul Salemului, preot al Dumnezeului Preaînalt – care a întâmpinat pe Avraam când acesta se întorcea de la măcelul împăraților, care l-a binecuvântat, 2 care a primit de la Avraam zeciuală din tot, care, după însemnătatea numelui său, este întâi „împărat al neprihănirii”, apoi și „împărat al Salemului”, adică „împărat al păcii”; 3 fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, dar care a fost asemănat cu Fiul lui Dumnezeu – rămâne preot în veac.

7:1 „Melhisedec” – El a fost un rege/preot dintre neamuri din vechiul oraș canaanit numit atunci Salem, care mai târziu a devenit Iebus, apoi Ierusalim. Numele lui înseamnă „regele meu neprihănit” (foarte asemănător cu numele regelui Ierusalimului din Iosua 10:1, „Domnul meu este neprihănit”). Genealogia lui nu este menționată nicăieri, dar Avraam îi aduce omagii. Din acest motiv el este un model al VT atât de apropiat de Isus Cristos. El este menționat doar în Gen. 14:18-20 și Ps. 110:4. Au existat multe dezbateri cu privire la identitatea lui.

1. pentru Philo el este o imagine a sufletului omului
2. pentru Origen este un înger
3. pentru Ambrozie este îngerul Domnului
4. pentru alții este îngerul poporului Israel, Mihail
5. pentru Epifaniu este întruparea Duhului Sfânt
6. pentru melhisedechiți, el este mai mare decât Mesia și toate rugăciunile se înalță prin el
7. pentru unii evrei, Jerome și Luther, el este Sem, fiul lui Noe

Melhisedec este folosit ca un tip al preoției lui Isus din cinci motive:

1. Avraam îi dădea zeciuală (cei inferiori le dau mereu zeciuală celor superiori) și, conform hermeneuticii rabinilor, și Levi dădea zeciuală (v. 4-9)
2. părinții lui nu sunt prezentați, așa că teologic rabinică spunea că el nu avea părinți, deci era veșnic (v. 3; Ps. 110:4b)
3. a fost conducător în orașul sfânt de mai târziu, Ierusalim (Salem, Gen. 14:18)
4. a fost preot al Dumnezeului Celui Preaînalt (*El Elyon*, Gen. 14:18)
5. el îi permite autorului să stabilească o preoție legitimă, în afară de preoția lui Levi

• „împăratul...preot” – El este singura persoană din VT care îmbină împărăția cu preoția (Ps. 110).

• „care l-a binecuvântat” – Cel mai mare îl binecuvântează pe cel mai mic; așadar, Avraam (și prin implicații rabinice urmașul lui, Levi) a fost binecuvântat de Melhisedec (Gen. 14:19), ceea ce demonstrează superioritatea lui față de preoția aaronică. De asemenea, demonstrează că Isus, care era din genealogia lui Iuda, ar putea fi un preot dintr-o ordine diferită.

7:2 „zeciuală” – Observă că zeciuală (Gen. 14:20) este mai veche decât legea mozaică. Era o cale ca Sabatul și primele roade care arată stăpânirea lui Dumnezeu peste toate (Gen. 14:19c).

● „însemnătatea numelui său” – Etimologia sintagmei „împărat al neprihănirii” nu este sigură, dar un titlu asemănător pentru Mesia apare în Ier. 23:6 („Domnul, Neprihănirea noastră”) și în 33:16 („Domnul este neprihănirea noastră”). De asemenea, Mesia va fi neprihănit și va aduce pace (Isaia 9:6; 26:3,12; 32:17; 54:10).

● „împărat al neprihănirii” – Pentru „neprihănire” vezi subiectul special de la 1:9.

● „Salem” – Este posibil ca orașul să-și fi luat numele de la cuvântul ebraic *shalom* care înseamnă „pace”. Unii cercetători cred că se referă la un zeu iebusit. Orașul este numit Salem în Gen. 14, dar Ps. 76:2 îl leagă de Ierusalim (Sion), numit Iebus în perioada canaanită.

7:3. Aceasta este hermeneutica rabinilor (*midrash*, vezi Anexa 3) bazată pe faptul că în Gen. 14:18-20 nu este dată genealogia lui Melhisedec. Ca toți oamenii, Melhisedec a avut părinți, dar el slujește ca un alt tip de Mesia veșnic (v. 8). Această temă este dezvoltată în v. 8, 12, 16, 17, 21, 24, 25, 28.

● „început” – Vezi subiectul special: *Archē* de la 3:14.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 7:4-10

4 **Vedeți bine, dar, cât de mare a fost el, dacă până și patriarhul Avraam i-a dat zeciuială din prada de război!** 5 **Aceia dintre fiii lui Levi care îndeplinesc slujba de preoți, după Lege, au poruncă să ia zeciuială de la norod, adică de la frații lor, cu toate că și ei se coboară din Avraam.** 6 **Iar el, care nu se cobora din familia lor, a luat zeciuială de la Avraam și a binecuvântat pe cel ce avea făgăduințele.** 7 **Dar fără îndoială că cel mai mic este binecuvântat de cel mai mare.** 8 **Și apoi aici, cei ce iau zeciuială sunt niște oameni muritori; pe când acolo, o ia cineva despre care se mărturisește că este viu.** 9 **Mai mult, însuși Levi, care ia zeciuială, a plătit zeciuiala, ca să zicem așa, prin Avraam; 10 căci era încă în coapsele strămoșului său, când a întâmpinat Melhisedec pe Avraam.**

7:5 „cu toate că și ei se coboară din Avraam” – Aceasta este gândirea rabinică bazată pe prezența lui Levi în spatele lui Avraam (v. 10). Aceasta este exegeza ebraică, nu fapte științifice.

7:7 „cel mai mare” – Esența cărții Evrei este comparația dintre legământul mozaic și noul legământ în Cristos.

Acest contrast este exprimat adesea prin termenul „mai mare” (*kreittōu/kreissōu*), care înseamnă „mai bun”, „superior”, „excellent”, „mai valoros”, „de un rang mai mare”. Aceasta este o temă recurentă în Evrei.

1. mai presus de îngeri (1:4)
2. la voi așteptăm lucruri mai bune (6:9)
3. cel mai mic este binecuvântat de cel mai mare (7:7)
4. o nădejde mai bună (7:19)
5. legământ mai bun (7:22; 8:6)
6. jertfe mai bune (9:23)
7. o avuție mai bună (10:34)
8. o înviere mai bună (11:35)
9. o patrie mai bună (11:16)
10. Dumnezeu avea în vedere ceva mai bun (11:40)
11. sângele stropirii, care vorbește mai bine (12:24)

7:8 „este viu” – Acest lucru se referă la veșnicia lui Melhisedec deoarece (1) părinții lui (genealogia) nu sunt menționați în Gen. 14 și moartea lui nu este atestată și datorită (2) comentariului specific din Ps. 110:4b („în veac”).

7:9-10. Aceasta este exegeza rabinilor. Levi, seminția lui Aaron fiind urmaș al lui Avraam, prin analogie, preoția ebraică (chiar și Marele Preot) îi dădea zeciuală lui Melhisedec. Așadar, Melhisedec este superior și Isus este superior preoților iudei.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 7:11-22

11 Dacă, dar, desăvârșirea ar fi fost cu puțință prin preoția leviților – căci sub preoția aceasta a primit poporul Legea – ce nevoie mai era să se ridice un alt preot „după rânduiala lui Melhisedec”, și nu după rânduiala lui Aaron? 12 Pentru că, odată schimbată preoția, trebuia numaidecât să aibă loc și o schimbare a Legii. 13 În adevăr, Acela despre care sunt zise aceste lucruri face parte dintr-o altă seminție, din care nimeni n-a slujit altarului. 14 Căci este vădit că Domnul nostru a ieșit din Iuda, seminție despre care Moise n-a zis nimic cu privire la preoție. 15 Lucrul acesta se face și mai luminos când vedem ridicându-se, după asemănarea lui Melhisedec, un alt preot, 16 pus nu prin legea unei porunci pământești, ci prin puterea unei vieți nepieritoare. 17 Fiindcă iată ce se mărturisește despre El: „Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec”. 18 Astfel, pe de o parte, se desființează aici o poruncă de mai înainte, din pricina neputinței și zădărniceii ei – 19 căci Legea n-a făcut nimic desăvârșit – și, pe de alta, se pune în loc o nădejde mai bună, prin care ne apropiem de Dumnezeu. 20 Și, fiindcă lucrul acesta nu s-a făcut fără jurământ – 21 căci, pe când leviții se făceau preoți fără jurământ, Isus S-a făcut Preot prin jurământul Celui ce I-a zis: „Domnul a jurat și nu Se va căi: „Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec” – 22 prin chiar faptul acesta, El S-a făcut chezașul unui legământ mai bun.

7:11 „Dacă” – CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II, numită „contrară faptelor”. Este făcută o afirmație falsă pentru a spune ceva. Preoția levitică nu aducea desăvârșire spirituală sau maturitate.

• **„desăvârșirea”** – Familia greacă a termenilor derivați din *telos* înseamnă „a duce la bun sfârșit”, „a duce la îndeplinire” sau „a duce la maturitate”. Aici se referă la un reprezentant sau la un mijlocitor adecvat sau eficient.

SUBIECT SPECIAL: SFÂRȘIT SAU PLIN (*TELOS*)

Acest apogeu al lucrurilor spirituale este o temă recurentă în cartea Evrei.

1. *telos* – sfârșit, îndeplinire (3:6,14; 6:8,11)
2. *teleiōo* – a desăvârși
  - a. (Isus) desăvârșirea autorului mântuirii lor prin suferință (2:10)
  - b. (Isus) făcut desăvârșit prin suferință (5:8-9)
  - c. Legea n-a făcut nimic desăvârșit (7:19)
  - d. Fiul, făcut desăvârșit pentru veșnicie (7:28)
  - e. Îl face desăvârșit pe închinător (9:9)
  - f. îi face desăvârșiți pe cei ce se apropie (10:1)
  - g. El a făcut desăvârșiți pentru totdeauna pe cei ce sunt sfințiți (10:14)
  - h. să n-ajungă ei la desăvârșire fără noi (11:40)
  - i. duhurile celor neprihăniți, făcuți desăvârșiți (12:23)
3. *teleios* – cei maturi (5:14)
4. *teleios* – un cort mai desăvârșit (9:11)
5. *teleiotēs* – îndreptarea spre maturitate (6:1)
6. *teleiōsis* – dacă desăvârșirea ar fi fost prin preoția leviților (7:11)
7. *teleiōtēs* – Căpetenia și Desăvârșirea credinței noastre (12:2)
Isus aduce maturitatea și desăvârșirea pe care nu a adus-o Legea Mozaică!

• **„prin preoția leviților – căci sub preoția aceasta a primit poporul Legea”** – Aparent se referă la (1) Moise, din seminția lui Levi, care a fost mesagerul lui Dumnezeu care a dat sistemul de jertfe poporului Israel sau (2) faptul că leviții și preoții i-a învățat legea pe oameni.

7:12 „și o schimbare a Legii” – Scopul legii mozaice nu a fost cel de a produce neprihănire, ci de a arăta rezultatele continui ale căderii și incapacitatea omenirii de a-i plăcea lui Dumnezeu (Gal. 3:24-25). Acesta este un adevăr important în încercarea de a afla scopul lui Dumnezeu pentru legea mozaică.

Această sintagmă trebuie să se refere în context la „noul legământ”.

7:13 „din care nimeni n-a slujit altarului” – Acesta este un INDICATIV TRECUT ACTIV, care ar putea implica faptul că sistemul de jertfe a continuat. Dacă acest lucru este adevărat, cartea evrei a fost scrisă înaintea distrugerii Ierusalimului de către Titus în anul 70 D. Cr.

Nimeni în afara seminției lui Levi și familiei lui Aaron a slujit ca preot în VT. Nu a fost cazul în perioada în care Imperiul Roman ocupa Palestina (Ana, Caiafa).

7:14 „Domnul nostru a ieșit din Iuda” – Acesta este tot un INDICATIV TRECUT ACTIV. VERBUL „a ieși” înseamnă „a se trage” și este folosit pentru:

1. răsăritul soarelui (Matei 5:45)
2. mișcarea planetelor
3. răsărirea plantelor
4. metaforic, pentru genealogia oamenilor (Zah. 6:12; Isaia 11:1; Ier. 23:5-6)

Aici se referă la prorociile lui Iacov în legătură cu fiii lui în Gen. 49 (49:10).

- **„Iuda”** – Isus era din seminția regală davidică a lui Iuda (Gen. 49:8-12; 2 Sam. 7:12-16; Isaia 9:6,7). Evreii erau atât de greu de convins că Isus era Mare Preot deoarece El nu era din seminția de preoți a lui Levi, cum erau Moise și Aaron.

7:15 „când” – Aceasta este o propoziție CONDIȚIONALĂ DE GRADUL I, presupusă a fi adevărată din perspectiva autorului sau pentru scopurile lui literare. A venit un alt preot, din neamul lui Melhisedec.

7:16

- NASB** „nu prin legea unei porunci fizice”
- NKJV** „nu după legile unei porunci pământeste”
- NRSV** „nu printr-o condiție a legii în privința descendenței fizice”
- TEV** „nu prin reguli și porunci omenești”
- NJB** „nu în virtutea unei legi a descendenței fizice”

Autoritatea preoțească a lui Isus nu stă în seminția/familia din care provine, ci în viața veșnică, indestructibilă pe care o are (părinții lui Melhisedec nu sunt precizați în Gen. 14 și cuvântul „în veac” din Ps. 104:4). Isus are viața veșnică a lui Dumnezeu (și jurământul și promisiunea lui Dumnezeu).

•

- NASB, NRSV, NJB** „unei vieți nepieritoare”
- NKJV** „unei vieți fără sfârșit”
- TEV** „unei vieți care nu are sfârșit”

Acest lucru pare să aibă legătură cu implicația exegetică rabinică (*Midrash*) a Ps. 110:4b că Melhisedec nu a avut părinți, deci a fost veșnic (v. 6, 8).

7:17 „Fiindcă iată ce se mărturisește despre El” – Citat din LXX, Ps. 110:4 (la fel ca v. 21).

7:18

- NASB** „există o respingere”
- NKJV** „există o anulare”
- NRSV** „desființarea”
- TEV** „este respinsă”
- NJB** „este deci desființată”

Acest termen a fost găsit în papirusul Egiptean cu sensul de (1) a înlătura; (2) a face nul sau gol sau (3) a fi plătit pe deplin.

Acest verset vorbește despre respingerea unei porunci (probabil genealogia fizică a Marelui Preot). Este șocant că un pasaj inspirat din VT (Matei 5:17-19) poate fi „înlăturat”. Deși exact asta spune Pavel în Gal. 3, în privința respingerii scopului mântuitor al legii. Dar Pavel afirmă că slăbiciunea omului căzut (Rom. 7), nu VT. Autorul Evreilor demonstrează superioritatea lui Isus față de Moise și numește „Legea” neputincioasă și inutilă (8:13).

- **„o poruncă de mai înainte”** – Se referă la sistemul levitic sau vechiul legământ caracterizat de legea mozaică.
- **„din pricina neputinței și zădărniceii ei”** – Rom. 7 și Gal. 3 ne ajută să interpretăm această sintagmă. Nu Legea lui Dumnezeu, ci natura căzută a omului era neputincioasă, iar Legea nu a putut îndeplini scopul de restaurare!

7:19 „căci Legea n-a făcut nimic desăvârșit” – Citește Gal. 3 și vezi subiectul special de la 7:11.

- **„mai bună”** – Vezi observația completă de la 7:7.

- **„prin care ne apropiem de Dumnezeu”** – Acesta este conceptul cheie (v. 25; 4:16; 10:1). Autorul afirmă că legea mozaică cu preoția levitică și cu jertfele nu a reușit să aducă omenirea la Dumnezeu, dar Isus, Marele nostru Preot, a reușit și va reuși (10:22; Iacov 4:7).

Observă că Isus aduce un legământ mai bun, dar totuși un legământ la care oamenii trebuie să răspundă cum au răspuns preoții (credincioșii sunt preoții noului legământ în sens colectiv, 2 Petru 2:5, 9; Apoc 1:6).

7:20 „nu s-a făcut fără jurământ” – Promisiunile lui Dumnezeu sunt de încredere pentru că în spatele lor stă caracterul și puterea Lui (Isaia 46:10). Acest jurământ face referire la Ps. 110:4, prezentat în evrei 6:13-17.

7:21 Acesta este încă un citat din LXX, Ps. 110:4 (la fel ca v. 17).

7:22

NASB, NRSV, TEV, NJB „garanția”

NKJV, ASV „siguranța”

Acest cuvânt vine de la ebraicul „garanție pusă în mână”, care implică siguranța. A ajuns să fie folosit în Grecia pentru garantarea unui împrumut sau a unei cauțiuni. De asemenea, în legea romană reprezenta ceva asigurat de lege. Isus este garanția eficienței noului legământ pe care ne-o dă Tatăl.

- **„unui legământ mai bun”** – Ier. 31:31-34 vorbește despre acest „nou legământ” (Ezec. 36:22-36), care pune accentul pe o lege internă dată și motivată de Duhul Sfânt, nu un cod extern care se bazează pe performanța umană.

Pentru „mai bun” vezi observația completă de la 7:7.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 7:23-25

23 Mai mult, acolo au fost preoți în mare număr, pentru că moartea îi împiedica să rămână pururi. 24 Dar El, fiindcă rămâne „în veac”, are o preoție care nu poate trece de la unul la altul. 25 De aceea și poate să mântuiască în chip desăvârșit pe cei ce se apropie de Dumnezeu prin El, pentru că trăiește pururi ca să mijlocească pentru ei.

7:23. Aceasta este o altă comparație între Isus și preoții din VT. Această comparație este în legătură cu numărul și timpul slujirii lor.

7:24. Aceasta este o concluzie a rabinilor bazată pe Gen. 14, unde nu este dată seminția lui Melhisedec și pe Ps. 110, care este o aluzie la Melhisedec și folosește termenul „în veac” (Ps. 110:4b).

7:25

NASB „să mântuiască pentru totdeauna”

NKJV „să mântuiască în chip desăvârșit”

NRSV „să mântuiască mereu”

TEV „acum și mereu să mântuiască”

NJB „puterea să mântuiască...este absolută”

După cum arată traduceri în limba engleză de mai sus, acest termen are mai multe conotații. El poate mântui pe deplin, pe toți, pentru totdeauna (10:14), pentru că El rămâne „în veac” un preot mai bun. Vezi subiectul special despre siguranță de la 3:14.

- „pe cei” – **Aceasta este o invitație universală! Oricine vrea, poate veni** (Ioan 1:12; Rom. 10:9-13; 1 Tim. 2:4; 2 Petru 3:9).
- „ce se apropie de Dumnezeu prin El” – **Isus este planul lui Dumnezeu de mântuire** (Ioan 10:9; 14:6). **Oricine vrea, poate veni, dar trebuie să vină prin credința în El și trebuie să rămână credincioși (PARTICIPIU PREZENT).**
- „trăiește pururi ca să mijlocească pentru ei” – **Lucrarea lui Isus nu s-a încheiat la cruce, ci El încă se roagă chiar și astăzi și stăruie pentru credincioși** (9:24; Isaia 53:12; Rom. 8:34; 1 Ioan 2:1).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 7:26-28

26 Și tocmai un astfel de Mare Preot ne trebuia: sfânt, nevinovat, fără pată, despărțit de păcătoși și înălțat mai presus de ceruri, 27 care n-are nevoie, ca ceilalți mari preoți, să aducă jertfe în fiecare zi, întâi pentru păcatele sale, și apoi pentru păcatele norodului, căci lucrul acesta l-a făcut o dată pentru totdeauna, când S-a adus jertfă pe Sine însuși. 28 În adevăr, Legea pune mari preoți pe niște oameni supuși slăbiciunii; dar cuvântul jurământului, făcut după ce a fost dată Legea, pune pe Fiul, care este desăvârșit pentru veșnicie.

7:26, Acesta ar putea fi un citat dintr-un imn sau dintr-o poezie străveche (ca Fil. 2:6-11; 1 Tim. 3:16; 2 Tim. 2:11-13; și posibil 1 Tim. 1:17; 6:15-16). Termenul „sfânt” ar putea însemna „milos” în LXX (Ps. 16:10). Termenul „fără pată” este unul specific jertfelor tradus de obicei în VT ca „fără cusur”. Aceasta este o mărturisire scurtă minunată.

SUBIECT SPECIAL: NEVINO VAT, INOCENT, FĂRĂ VINĂ, IREPROȘABIL

A. Afirmații inițiale

1. Acest concept prezintă din punct de vedere teologic starea de la început a omului (Gen. 1, grădina Edenului)
2. Păcatul și răzvrătirea au decimat această condiție a părtășiei perfecte (Gen. 3)
3. Oamenii (bărbații și femeile) tânjesc după restaurarea părtășiei cu Dumnezeu deoarece sunt făcuți după chipul și asemănarea Lui (Gen. 1:26-27)
4. Dumnezeu a interacționat cu omul păcătos în mai multe feluri:
  - a. prin conducători pioși (Avraam, Moise, Isaia)
  - b. sistemul de jertfe (Lev. 1-7)
  - c. oameni smeriți (Noe, Iov)
5. În cele din urmă, Dumnezeu L-a dat pe Mesia
  - a. o revelație deplină a Lui Însuși
  - b. jertfa perfectă pentru păcat
6. Creștinii sunt făcuți fără vină
  - a. din punctul de vedere al legii, prin neprihănirea imputată a lui Cristos
  - b. Progresiv, prin lucrarea Duhului Sfânt
  - c. Țelul creștinismului este asemănarea cu Cristos (Rom. 8:28-29; Efes. 1:4), care în realitate este restaurarea chipului lui Dumnezeu, pierdut la căderea lui Adam și a Evei
7. Raiul este o restaurare a părtășiei desăvârșite din grădina Raiului. Raiul este Noul Ierusalim care se coboară din prezența lui Dumnezeu (Apoc. 21:2) pe un pământ sfințit (2 Petru 3:10). Biblia începe și se termină cu aceleași teme.
  - a. părtășia intimă, personală cu Dumnezeu
  - b. așezarea într-o grădină (Gen. 1-2; Apoc. 21-22)
  - c. prin declarație profetică, prezența și compania animalelor (Isaia 11:6-9)

B. Vechiul Testament

1. Există foarte multe cuvinte ebraice care descriu conceptul de perfecțiune, nevinovăție, inocență, încât ar fi greu să numim și să prezentăm toate relațiile complexe.
2. Termenii principali care descriu conceptul de desăvârșire, nevinovăție sau inocență (conform lui Robert B. Girdlestone, *Sinonime ale Vechiului Testament*, pp. 94-99) sunt:
  - a. *shalom* (BDB 1022)
  - b. *thamam* (BDB 1070)
  - c. *calah* (BDB 478)
3. LXX (Biblia Bisericii primare) traduce multe dintre aceste concepte în termeni din greaca coine folosiți în NT.
4. Conceptul cheie este legat de sistemul de jertfe
  - a. *amōmos* (Exod 29:1; Lev. 1:3,10; 3:1,6,9; Num. 6:14; Ps. 26:1,11)
  - b. de asemenea, *amiantos* și *aspilus* au conotații cultice

C. Noul Testament

1. conceptul legal
  - a. conotația ebraică cultică legală este tradusă prin *amōmos* (Efes. 5:27; Fil. 2:15; 1 Petru 1:19)

- b. conotația legală greacă (1 Cor. 1:8; Col. 1:22)
2. Cristos este Cel fără păcat, fără vină, inocent (*amōmos*, Evrei 9:14; 1 Petru 1:19)
  3. adepții lui Cristos trebuie să dorească să fie ca El (*amōmos*, Efes. 1:4; 5:27; Fil. 2:15; Col. 1:22; 2 Petru 3:14; Iuda v. 24; Apoc. 14:5)
  4. Conceptul mai este folosit pentru conducătorii de biserici
    - a. *aneglētos*, „fără prihană” (1 Tim. 3:10; Tit 1:6-7)
    - b. *anepileptos*, „fără prihană” sau „vrednic de cinste” (1 Tim. 3:2; 5:7; 6:14; Tit 2:8)
  5. Conceptul de „curăție” este folosit pentru:
    - a. Cristos Însuși (Evrei 7:26)
    - b. Moștenirea creștinului (1 Petru 1:4)
  6. Conceptul de „plinătate” sau „sănătate sufletească” (*holoklēria*, Fapte 3:16; 1 Tes. 5:23; Iacov 1:4)
  7. Conceptul de „fără vină”, inocență este redat de *amemptos* (Luca 1:6; Fil. 2:15; 3:6; 1 Tes. 2:10; 3:13; 5:23)
  8. Conceptul de „a nu te teme de învinuire” (1 Petru 3:14)
  9. Conceptul de „fără pată”, „nepătat” este folosit adesea în pasaje care conțin și unul dintre termeni de mai sus (1 Tim. 6:14; Iacov 1:27; 1 Petru 1:19; 2 Petru 3:14)
- D. Numărul de cuvinte ebraice și grecești care redau acest concept îi demonstrează importanța. Dumnezeu ne-a împlinit nevoile prin Cristos și acum ne cheamă să fim ca El.

Credincioșii sunt declarați din punct de vedere pozițional, juridic, „corecți”, „drepti” și „fără vină” prin lucrarea lui Cristos. Acum credincioșii trebuie să-și ocupe locul. „umblăm în lumină, după cum El însuși este în lumină” (1 Ioan 1:7), „să vă purtați într-un chip vrednic de chemarea pe care ați primit-o” (Efes. 4:1,17; 5:2,15). Isus a restaurat chipul lui Dumnezeu. Părtașia intimă este posibilă acum, dar nu uita că Dumnezeu vrea un popor care să-I reflecte caracterul, așa cum a făcut Fiul Său. Suntem chemați la nimic mai puțin decât sfințenie (Matei 5:20,48; Efes. 1:4; 1 Petru 1:13-16). Sfințenia lui Dumnezeu, nu doar din punct de vedere legal, ci și existențial!

● **„despărțit de păcătoși”** – Acesta este un PARTICIPIU TRECUT PASIV. El nu reflectă caracterul uman al lui Cristos (Fil. 2:6-7), ci vorbește despre lipsa de păcat din El (4:15; 9:14; 2 Cor. 5:21; 1 Petru 2:22; 1 Ioan 2:1; 3:5).

● **„înălțat mai presus de ceruri”** – Aceasta ar putea fi (1) o declarație a superiorității; (2) o referință la punctul de vedere al învățătorilor falși gnostici conform cărora mântuirea înseamnă trecerea de sferile angelice (4:14) sau (3) o modalitate de a vorbi despre înviere/înălțare.

7:27. Acest verset pare să aibă legătură cu ziua ispășirii (Lev. 16), dar este folosit aici cu sensul de jertfe zilnice (VT continuu). Din punct de vedere istoric și al rabinilor, este demonstrabil că Marele Preot era implicat direct în jertfele zilnice în iudaismul de mai târziu, dar probabil nu și pe vremea cortului. Vezi subiectul special „Isus ca Mare Preot” de la 2:17.

● **„a adus jertfă”** – Acesta este termenul folosit și în Isaia 53:11 în LXX, „a purta”. Unii îl văd ca pe o aluzie la fumul jertfelor care se înălța spre Dumnezeu.

● **„lucrul acesta l-a făcut o dată pentru totdeauna”** – Cartea Evrei accentuează supremația morții jertfătoare unice a lui Cristos. Această mântuire și iertare unică sunt pentru totdeauna („o dată” [*ephapax*], 7:27; 9:12; 10:10 și „o dată pentru totdeauna” [*hapax*], 6:4; 9:7,26,27,28; 10:2; 12:26,27). Aceasta este afirmarea recurentă a jertfei împlinite.

• **„S-a adus jertfă pe Sine Însuși”** – Isus este Marele Preot (Ps. 110:4) și victima (Isaia 53:10) sanctuarului ceresc (9:24). Acest lucru este un stâlp a accentului pus de NT pe ispășirea înlocuitoare, mandatară (Marcu 10:45; Rom. 8:3; 2 Cor. 5:21).

7:28 **„Legea pune mari preoți pe niște oameni supuși slăbiciunii; dar cuvântul jurământului, făcut după ce a fost dată Legea”** – Acesta este un contrast între scrierile despre procedurile lui Moise și „jurământul” din Ps. 110:4.

• **„pune pe Fiul”** – Isus este un preot superior deoarece face parte din familia lui Dumnezeu („fiu”, 1:2; 3:6; 5:8). Această referință pare să îmbine Ps. 2 și Ps. 110, psalmul regal și psalmul preoțesc. El unifică în El Însuși funcțiile unse din VT prin jurământul Tatălui.

• **„desăvârșit pentru veșnicie”** – PARTICIPIU TRECUT PASIV. El a fost făcut desăvârșit (omenește vorbind) prin suferință și această desăvârșire rămâne (2:10; 5:8-9). Vezi subiectul special de la 7:11.

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. De ce dezvoltă autorul atât de mult conceptul de Isus ca Mare Preot?
2. Ce legătură există între Levi și Melhisedec?
3. Ce legătură există între Ps. 110 și Gen. 14:18-20?
4. De ce apare Melhisedec ca un fel de Mesia?
5. Cine era Melhisedec?

EVREI 8

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Marele Preot al unui legământ mai nou și mai bun	Noile funcții preoțești	Sanctuarul ceresc și noul legământ	Isus, Marele nostru Preot	Noua preoție și noul sanctuar
8:1-6	8:1-6	8:1-7	8:1-2 8:3-6	8:1-5 Cristos este mijlocitorul unui legământ mai mare
8:7-13	Un nou legământ 8:7-13	8:8-13	8:7-13	8:6-13

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitolul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE: EVREI 8:1-13

- A. Acest context face parte dintr-un context uniform legat de nevoia de maturitate a cititorului. Această secțiune începe la 5:11-10:18 cu o paranteză de avertizare de la 5:12-6:20.
- B. La fel cum capitolul 2 se dezvoltă folosind Ps. 8, capitolele 3 și 4 se dezvoltă folosind Ps. 110, iar capitolul 8 folosește Ier. 31:31-34 (capitolul 10 va folosi Ps. 40).
- C. Adevăratul cort din cer la care s-a făcut aluzie în 6:19-20 și în 8:2 nu va fi dezvoltat pe deplin decât în capitolul 9.

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 8:1-13

1 Punctul cel mai însemnat al celor spuse este că avem un Mare Preot care S-a așezat la dreapta scaunului de domnie al Măririi, în ceruri, 2 ca slujitor al Locului Preasfânt și al adevăratului Cort, care a fost ridicat nu de un om, ci de Domnul. 3 Orice mare preot este pus să aducă lui Dumnezeu daruri și jertfe. De aceea era de trebuință ca și celălalt Mare Preot să aibă ceva de adus. 4 Dacă ar fi pe pământ, nici n-ar mai fi preot, fiindcă sunt cei ce aduc darurile după Lege. 5 Ei fac o slujbă, care este chipul și umbra lucrurilor cerești, după poruncile primite de Moise de la Dumnezeu, când avea să facă Cortul: „Ia seama”, i s-a zis, „să faci totul după chipul care ți-a fost arătat pe munte.” 6 Dar, acum, Hristos a căpătat o slujbă cu atât mai înaltă cu cât legământul al cărui mijlocitor este El, e mai bun, căci este așezat pe făgăduințe mai bune. 7 În adevăr, dacă legământul dintâi ar fi fost fără cusur, n-ar mai fi fost vorba să fie înlocuit cu un al doilea. 8 Căci, ca o mustrare a zis Dumnezeu lui Israel: „Iată, vin zile, zice Domnul, când voi face cu casa lui Israel și cu casa lui Iuda un legământ nou; 9 nu ca legământul pe care l-am făcut cu părinții lor, în ziua când i-am apucat de mână, ca să-i scot din țara Egiptului. Pentru că n-au rămas în legământul Meu, și nici Mie nu Mi-a păsat de ei, zice Domnul. 10 Dar iată legământul pe care-l voi face cu casa lui Israel, după acele zile, zice Domnul: voi pune legile Mele în mintea lor și le voi scrie în inimile lor; Eu voi fi Dumnezeul lor, și ei vor fi poporul Meu. 11 Și nu vor mai învăța fiecare pe vecinul sau pe fratele său, zicând: „Cunoaște pe Domnul!”, căci toți Mă vor cunoaște, de la cel mai mic până la cel mai mare dintre ei. 12 Pentru că le voi ierta nelegiuirile și nu-Mi voi mai aduce aminte de păcatele și fărădelegile lor.” 13 Prin faptul că zice: „un nou legământ”, a mărturisit că cel dintâi este vechi; iar ce este vechi, ce a îmbătrânit, este aproape de pieire.

8:1

NASB, NKJV, NRSV   „Punctul cel mai însemnat”

TEV   „Singura idee”

NJB   „Punctul principal”

Aceasta este o formă a termenului grecesc „cap” (*kephalē*) folosit metaforic pentru suma totală de bani (Fapte 22:28). Cei din vechime își puneau figurile în sus în loc să și le pună în jos. Termenul mai avea sensul figurat de (1) cel mai important punct de până acum al discuției cărții sau (2) rezumatul unui argument prezentat deja.

- **„Mare Preot”** – Acest nume pentru Isus este întâlnit doar în Evrei (2:17; 3:1; 4:14-15; 5:10; 6:20; 7:26; 8:1,3; 9:11,25). Natura preoțească a lui Mesia este descoperită în Ps. 110 și în Zah. 3, 4. El este preot și jertfă (Isaia 53) și stă în fața lui Dumnezeu pentru oameni și se oferă pe Sine Însuși ca soluție la problema păcatului.
- **„care S-a așezat”** – Ps. 110 este folosit în continuare (v. 2). Se referă la lucrarea încheiată a lui Cristos, dar are conotație regală, nu preoțească. Nici un preot nu s-a așezat vreodată, doar împărații (1:3).
- **„la dreapta”** – Sintagmă antropomorfă pentru locul de autoritate și putere (1:3,13; 8:1; 10:12-13; 12:2; Fapte 2:33-35).
- **„scaunului de domnie al Măririi, în ceruri”** – Dumnezeu nu are un tron fizic, deoarece El este duh. Aceasta este o sintagmă antropomorfă, care Îl descrie pe Dumnezeu în termeni umani. Este o modalitate de redare indirectă sau perifrastică de a vorbi despre Dumnezeu fără a-I menționa numele (12:2).

Termenul „ceruri” este la PLURAL, la fel ca în VT, deoarece se referă la mai multe niveluri:

- a. atmosfera de deasupra pământului, unde zboară păsările și se formează norii (Gen. 1:1)
- b. cerul înstelat, tărâmul luminilor cerești, al soarelui, al lunii, al stelelor și al planetelor (Gen. 1:14)
- c. prezența personală a lui Dumnezeu și tărâmul îngerilor

Rabinii au dezbătut adeseori problema existenței a trei ceruri (2 Cor. 12:2) sau a șapte ceruri (nu în Biblie, ci în scrierile rabinilor din primul secol). Conceptul celor șapte nivele poate fi găsit în Deut. 10:14; 1 Regi 8:27 și în Ps. 68:33; 148:4. gnosticii au folosit acest concept al mai multor ceruri pentru a firma nivelele autorității îngerilor. Oricum, Isus a trecut prin ele (4:14). PLURALUL versus SINGULARUL termenului *ouranos* (cer) pare să nu aibă semnificație teologică în Evrei (9:23 versus 9:24).

8:2 „Cort” – Se referă la cortul ideal din cer (6:19-20), cortul descoperit lui Moise pe muntele Sinai și construit în perioada de rătăcire prin pustie (Exod.25-40) fiind o simplă copie a lui (9:11,24).

• **„care a fost ridicat nu de un om, ci de Domnul”** – Aceasta ar putea fi o aluzie a traducerii din LXX a Exodului 33:7 (un loc special de întâlnire cu Dumnezeu) sau ar putea fi doar o altă modalitate de a vorbi despre cortul ceresc făcut de Dumnezeu (11:10).

8:3 „să aducă...jertfe” – Aceasta este accentuarea ispășirii înlocuitoare a jertfei lui Cristos. El Își va jertfi viața.

8:4 „Dacă ar fi pe pământ, nici n-ar mai fi preot” – Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II, numit „contrară adevărului” (4:8; 7:11; 8:4,7; 10:2; 11:15). Isus nu era din seminția de preoți a lui Levi, ci din cea regală a lui Iuda. În cele din urmă, Isus Și-a făcut lucrarea de preot în cele din urmă în cer.

8:5 „chipul și umbra lucrurilor cerești” – Folosirea termenilor „chipul” și „umbra” sunt reminiscențe ale scrierilor lui Philo din Alexandria, un scriitor și filosof evreu care a trăit din anul 20 Î. Cr. până în 42 D. Cr. și l-a urmat pe Plato. El a alegorizat VT în încercarea de a o face relevantă pentru societatea greacă și pentru a susține platonismul ca modalitate de a-L revela pe YHWH.

Acest pasaj nu-l reflectă pe Philo, ci tradiția iudaică străveche care spune că Moise a primit pe muntele Sinai o copie a sanctuarului ceresc – cortul din perioada rătăcirii prin pustie. Aceeași gândire este prezentă și în Manuscrisele de la Marea Moartă, fapt care demonstrează că nu doar Plato gândea așa (filosofia greacă). Este interesant că autorul Evreilor nu discută deloc despre templul lui Solomon sau al lui Irod (nici metodele lor). Acestea nu au fost poruncite de Dumnezeu, la fel ca cortul (Exod 25-40), deși 1 Cron. 28:19 aproape că afirmă că planurile lui Solomon au avut inspirație divină.

Tradiția ebraică conform căreia primul cort era o copie a adevăratului cort din cer poate fi văzută în (1) Exod 25:9, 40; (2) Apoc. 11:19; 13:6; 15:5; (3) 2 Baruh 4:5; (4) martiriul și înălțarea din Isaia 7:10; (5) Pildele lui Solomon 9:8; (6) Flavius Josephus *Antichitățile Evreilor* 3:6:1.

Acest pasaj nu poate reflecta platonismul deoarece cortul din cer avea substanță sau era real. În platonism, cerescul era o realitate ideală, a minții, spirituală, dar în Biblie este o realitate fizică. Raiul nu este doar idealuri/concepte/arhetipuri, ci un aspect real al creației (Col. 1:16).

Acest cort ceresc nu va mai exista într-o zi (Apoc. 21:22). El a slujit scopului său pentru acest veac, dar nu va mai fi nevoie de el în escaton!

SUBIECT SPECIAL: FORMA (*TUPOS*)

Problema este cuvântul *tupos*, care are o varietate de sensuri.

A. Moulton și Milligan, *Vocabularul Noului Testament grecesc*, p. 645

- a. model
- b. plan
- c. formă sau stil de scriere
- d. decret sau edict
- e. sentință sau decizie
- f. model de trup de om ca jertfe pentru zeul vindecării
- g. verb folosit cu sensul de aplicare a preceptelor legii

B. Louw și Nida, *Dicționar grec-englez*, vol. 2, p. 249

- a. cicatrice (John 20:25)
- b. chip (Fapte 7:43)
- c. model (Evrei 8:5)
- d. exemplu (1 Cor. 10:6; Fil. 3:17)
- e. arhetip (Rom.5:14)
- f. fel (Fapte 23:25)
- g. conținut (Fapte 23:25)

C. Harold K. Moulton, *Dicționar grecesc analitic revizuit*, p. 411

- a. lovitură, imprimare, semn (Ioan 20:25)
- b. contur
- c. chip (Fapte 7:43)
- d. formulă, schemă (Rom. 6:17)
- e. formă, semnificație(Fapte 23:25)
- f. chip, duplicat (1 Cor. 10:6)
- g. formă anticipativă, tip (Rom. 5:14; 1 Cor. 10:11)
- h. model (Fapte 7:44; Evrei 8:5)
- i. model moral (Fil. 3:17; 1 Tes. 1:7; 2 Tes. 3:9; 1 Tim. 4:12; 1 Petru 5:3)

Cel mai bun pentru acest context pare a fi punctul i. de mai sus. Evanghelia vorbește și despre doctrină, și despre viață.

Darul fără plată al mântuirii în Cristos cere și o viață ca a lui Cristos!

- „**i s-a zis**” – Citat din Exod 25:40. Cortul nu a fost planul lui Moise, ci revelația lui Dumnezeu.

8:6 „Hristos a căpătat o slujbă cu atât mai înaltă” – INDICATIV TRECUT ACTIV. Aceeași descriere a excelenței lui Isus este folosită și în comparație cu îngerii în 1:4.

- „**legământul al cărui mijlocitor este El, e mai bun**” – Toate VERBELE din v. 6 sunt la TIMPUL TRECUT. La fel ca verbul anterior, acesta este INDICATIV TRECUT ACTIV.

Termenul „mijlocitor” este unul legal care denotă un arbitru. La fel cum preotul stă între un Dumnezeu sfânt și omul păcătos, și Isus este un mijlocitor (9:15; 12:24; 1 Tim. 2:5). Aceasta este o altă modalitate de a denota slujirea unui Mare Preot.

- „legământul...mai bun, căci este așezat pe făgăduințe mai bune” – INDICATIV TRECUT PASIV. Autorul care prezintă autoritatea lui Isus peste legământul mozaic este revelat prin folosirea termenului „mai bun” (vezi observația de la 7:7).

SUBIECT SPECIAL: LEGĂMÂNTUL

Termenul *berith* din VT (BDB 136), „legământ”, nu este ușor de definit. Nu există un VERB corespunzător în ebraică. Toate încercările de a deriva o definiție etimologică s-au dovedit neconvingătoare. Dar importanța evidentă a termenului i-a convins pe cercetători să examineze folosirea cuvântului pentru a încerca să-i determine înțelesul funcțional.

Legământul este modalitatea prin care singurul Dumnezeu adevărat interacționează cu creația Lui umană. Conceptul de legământ, tratat sau înțelegere este crucial în înțelegerea revelației biblice. Tensiunea dintre suveranitatea lui Dumnezeu și liberul arbitru al omului sunt foarte evidente în conceptul de legământ. Unele legăminte sunt bazate pe caracterul, acțiunile și scopul lui Dumnezeu.

1. creația însăși (Gen. 1-2)
2. chemarea lui Avraam (Gen. 1-2)
3. legământul cu Avraam (Gen. 15)
4. ocrotirea și promisiunea făcută lui Noe (Gen. 6-9)

Dar însăși natura legământului cere un răspuns.

1. prin credință Adam a trebuit să-L asculte pe Dumnezeu și să nu mănânce din pomul din mijlocul Edenului
2. prin credință Avraam a trebuit să își părăsească familia, să Îl urmeze pe Dumnezeu și să creadă în urmașii lui viitori
3. prin credință a trebuit Noe să construiască o barcă uriașă departe de apă și să adune animalele (Gen. 6-9)
4. prin credință i-a scos Moise pe israeliți din Egipt și a primit instrucțiuni specifice pentru viața religioasă și socială cu promisiunea binecuvântărilor și a blestemelor (Deut. 27-28)

Aceeași tensiune implicând relația dintre Dumnezeu și omenire este abordată în „noul legământ.” Tensiunea poate fi văzută clar comparând Ezechiel 18 cu Ezechiel 36:27-37. Este legământul bazat pe acțiunile amabile ale lui Dumnezeu sau pe răspunsul necesar al omului? Acesta este problema cea mare din VT și din NT. Ambele au același scop: (1) refacerea părții pierdute în Gen. 3 și (2) înființarea unui popor neprihănit care să reflecte caracterul lui Dumnezeu.

Noul legământ din Ier. 31:31-34 rezolvă tensiunea anulând acțiunea umană ca modalitate de a obține acceptarea. Legea lui Dumnezeu devine o dorință interioară, nu o acțiune exterioară. Telul unui popor sfânt, neprihănit rămâne același, dar metodologia se schimbă. Omenirea căzută s-a dovedit inadecvată pentru a fi imaginea reflectată a lui Dumnezeu. Nu legământul era problema, ci păcătoșenia și slăbiciunea oamenilor (Rom. 7; Gal. 3).

Aceeași tensiune dintre legămintele condiționate și cele necondiționate din VT rămâne în NT. Mântuirea este absolut gratuită în lucrarea lui Cristos încheiată, dar necesită pocăință și credință (inițial și continuu). Este o declarație legală și o chemare la asemănarea cu Cristos, o afirmație indicativă de acceptare și un imperativ pentru sfințenie! Creștinii nu sunt mântuiți de acțiunile lor, ci prin ascultare (Efes. 2:8-10). Trăirea evlavioasă devine dovada, și nu calea mântuirii.

8:7 „dacă” – Aceasta este încă o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II, numită „contrară adevărului” (v. 4). Aceasta este un punct important al adevărului. Se face o afirmație evident falsă pentru a afirma o idee teologică. Primul legământ nu a avut rezultatul dorit al restaurării și al neprihănirii.

8:8 „ca o muștrare” – Problema nu era Legea, ci slăbiciunea umană (Rom. 7:12,16; Gal. 3).

• „a zis” – v. 8-12 sunt un citat susținut din Ier. 31:31-34, care se referă la YHWH. În 10:15, aceeași sintagmă Îi este atribuită Duhului Sfânt. Inspirația Duhului Sfânt Îi este atribuită uneori Duhului Sfânt, alteori Tatălui.

• „legământ nou” – Acest pasaj din Ieremia (31:31-34) este singura mențiune din VT a unui legământ „nou”, dar el este descris în Ezech. 36:22-38. acest lucru era foarte șocant pentru evrei.

• „casa lui Israel” – Acest lucru presupune reunirea poporului lui Dumnezeu. după despărțirea Monarhiei Unite (Saul, David, Solomon) din anul 922 î. Cr., semințiile din nord conduse de Ieroboam I s-au numit „Israel”, iar cele din sud, conduse de Roboam au fost numite „Iuda”.

8:9 „nu ca legământul” – Diferența nu este esența sau scopul, ci metodologia.

• „în ziua când i-am apucat de mână” – Se referă la YHWH ca Tată (Osea 11:1-4).

• „nu Mi-a păsat de ei” – Această sintagmă este la fel ca traducerea din LXX. Textul Masoretic (TM) are „deși le-am fost soț”.

8:10 „minte” – Această sintagmă este la fel ca în LXX, dar TM are „în ei”. În acest fel diferă vechiul legământ de cel nou. Vechiul legământ este prezentat în Ezech. 18:31, iar cel nou în Ezech. 11:19; 36:26-27.

• „inimile” – Se referă la întreaga persoană (Deut. 6:6; 11:18; 30:6,14). Vezi subiectul special de la 3:8.

• „Eu voi fi Dumnezeul lor, și ei vor fi poporul Meu” – Aceasta este formula legământului din VT.

8:11. Într-un manuscris grecesc termenul „vecin” apare ca „cetățean”. Diferența nu contează pentru exegeza în lumina sensului ebraic al fratelui de legământ. În ceea ce privește textele grecești mai vechi și cu credibilitate mai mare, „cetățeni” este cea mai bună alegere (P46, א, A, B, D, K, L, și majoritatea manuscriselor ulterioare mai mici).

8:12. Aceasta este calitatea noului legământ (Ier. 31:31-34). El este menționat în NT în Luca 22:20; 1 Cor. 11:25; 2 Cor. 3:6; Evrei 8:8; 9:15. nu va mai fi nevoie de conducători, toți Îl vor cunoaște pe Domnul, voia și căile lui. Dumnezeu uită păcatele pe care le iartă (DUBLĂ NEGAȚIE puternică). Promisiunile VT de iertare completă sunt minunate (Ps. 103:3,8-14; Isaia 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Mica 7:19).

8:13.

NASB „iar ce devine vechi și îmbătrânește, este aproape de pieire”

NKJV „iar ce devine vechi și îmbătrânește este gata să dispară”

NRSV „iar ce este vechi și îmbătrânește va dispărea curând”

TEV „iar ce devine vechi și distrus va dispărea curând”

NJB „iar orice lucru vechi și îmbătrânit va dispărea curând”

Această sintagmă necesită câteva comentarii. În primul rând, nu uita contextul istoric. Un grup de oameni aderă la legământul mozaic, iar celălalt grup intenționează să se întoarcă la legea mozaică.

În al doilea rând, este vorba despre lege ca mijloc de mântuire. Cu siguranță VT era și este revelația lui Dumnezeu (Matei 5:17-19). Legea mozaică încă are un scop în planul lui Dumnezeu (Gal. 3). Ea îi aduce pe oameni la Cristos arătându-i omenirii căzute cât de păcătoasă este și că are nevoie de mântuire. Ne ajută să Îl înțelegem pe Dumnezeu și căile Lui. Are legătură cu noul legământ, ca promisiune de îndeplinire. Nu putea aduce mântuire din cauza slăbiciunii și păcătoșeniei omenirii căzute.

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. De ce accentuează atât de tare autorul Evreilor faptul că Isus este un Mare Preot superior?
2. Este cartea Evrei influențată de filosofia greacă (platonism)?
3. De ce este citat Ieremia 31:31-34?
4. De ce este v. 12 o promisiune atât de importantă?

Ce legătură este între legământul mozaic și noul legământ al creștinilor?

EVREI 9

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Sanctuarul pământesc și cel ceresc	Sanctuarul pământesc	Slujirea preoților leviți	Închinarea pământească și cea cerească	Cristos intră în sanctuarul ceresc
9:1-5	9:1-5 Restricții ale sanctuarului pământesc	9:1-5	9:1-5	9:1-5
9:6-10	9:6-10 Sanctuarul ceresc	9:6-10 Caracteristicile jertfei lui Cristos	9:6-10	9:6-10
9:11-14	9:11-15	(9:11-10:18) 9:11-14	9:11-14	9:11-14 Cristos pecetluiește noul legământ cu sângele Lui
9:15-22	Moartea mijlocitorului este necesară	9:15-22	9:15	9:15-28
Păcatul spălat de jertfa lui Cristos	9:16-22 Măreția jertfei lui Cristos		9:16-22 Jertfa lui Cristos curățește de păcat	
(9:23-10:18)			(9:23-10:18)	
9:23-28	9:23-28	9:23-28	9:23-28	

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitoul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 9:1-5

1 Legământul dintâi avea și el porunci privitoare la slujba dumnezeiască și la un Locaș pământesc de închinare.² În adevăr, s-a făcut un Cort. În partea dinainte, numită „Locul Sfânt”, era sfeșnicul, masa și pâinile pentru punerea înaintea Domnului;³ după perdeaua a doua se afla partea Cortului care se chema „Locul Preasfânt”.⁴ El avea un altar de aur pentru tămâie, și chivotul legământului, ferecat peste tot cu aur. În chivot era un vas de aur cu mană, toiagul lui Aaron care înfrunzise și tablele legământului.⁵ Deasupra erau heruvimii slavei, care acopereau capacul ispășirii cu umbra lor. Nu este vremea să vorbim acum cu de-amănuntul despre aceste lucruri.

9:1 „dintâi” – Regulile cu privire la jertfe și la închinarea din cort se află în Leviticul.

• „Legământul” – Acest cuvânt nu apare în textul grecesc, dar cele mai multe traduceri în limba engleză îl cuprind. H. E. Dana, în cartea lui *Creștinismul ebraic*, p. 255, afirmă că ar trebuie tradus „prima lucrare”, deoarece capitoul 9 prezintă încă o dovadă a lucrării superioare a lui Cristos (8:6). De asemenea, la pagina 255 el face următoarea comparație:

Prima lucrare	A doua lucrare
O slujire pământească – „a lumii acesteia”	O slujire cerească – „nu aparține lumii acesteia”
Echipamentul uman – „a fost construit un cort”	Echipamentul divin – „nu a fost făcut de mâini”
Efecte externe – „nu poate face închinarea desăvârșită atingând conștiința”	Efecte interne – „îți curățește conștiința de fapte moarte pentru a-l sluji pe Dumnezeu cel viu”
Natură temporară – „regulile trupești înființate în timpul unei perioade de construire”	Natură permanentă – „promisiunea moștenirii veșnice”

9:2 „un Cort” – Se referă la cortul portabil din pustie, descris în detaliu în Exod 25-27 și construit în 36-38, 40. Autorul Evreilor se referă la cortul interior ca primul cort (partea exterioară, Locul Sfânt) și la cortul interior – Sfânta Sfintelor.

• „sfeșnicul” – Se referă la sfeșnicul cu șapte brațe în care ardea ulei de măsline aflat în Locul Sfânt. Despre el se vorbește în Exod 25:31-40 și Lev. 24:1-4. Era numit *Menorah*, cuvântul ebraic pentru „sfeșnic”. Solomon a extins sfeșnicul la zece brațe (1 Regi 7:49; 2 Cron. 4:7). Simboliza lumina adevărului și a revelației.

• „masa și pâinile pentru punerea înaintea Domnului” – Masa era așezată în Locul Sfânt, iar pe ea erau doisprezece pâini mari (7 kg). Ele erau înlocuite săptămânal și au devenit mâncare pentru preoți (Exod 25:23-30; 37:10-16; Lev. 24:5-9). Ele reprezentau purtarea de grijă promisă de Dumnezeu celor doisprezece seminții ale lui Iacov.

• „Locul Sfânt” – Locul din exteriorul cortului, în care preoții slujeau zilnic. Măsura 20 de stânjeni pe 10 stânjeni (Exod 25-27). Autorul Evreilor folosește de obicei acest termen (*hagia*) cu ARTICOL (9:8,25; 13:11) pentru a desemna partea interioară sau a doua parte a cortului sfânt, numită Sfânta Sfintelor (v. 3), unde este chivotul. În acest verset nu apare ARTICOLUL și termenul se referă la spațiul de două treimi din cortul sfânt numit „Locul Sfânt”.

9:3. „perdeaua a doua” – Aceasta împărțea cortul în două compartimente (Exod 26:31-35). Evreii aveau două nume speciale, unul pentru perdeaua din față, care era de obicei parțial deschisă, și unul pentru perdeaua din interior, care nu era deschisă niciodată. Doar Marele Preot intra de două ori în Ziua Ispășirii (Lev. 16).

- **„Locul Preasfânt”** – Acesta era un cub perfect de zece stânjani. În el era chivotul, care simboliza locuința lui Dumnezeu, între aripile heruvimului. Acest chivot era simbolul fizic al Dumnezeului invizibil (după intrarea în Țara Făgăduinței).

9:4 „un altar de aur pentru tămâie” – Aceasta era o mobilă în formă de altar unde în Ziua Ispășirii era pusă tămâie în cantități mari pentru a scoate un fum gros care ascundea prezența lui Dumnezeu peste chivot. Autorul pare să îl pună în Sfânta Sfintelor. Acest lucru i-a făcut pe exegeți să considere că această sintagmă se referă la o „cădelniță”, aceasta fiind traducerea din LXX a acestui termen (Lev. 16:12; 2 Cron. 26:19; Ezech. 8:11; IV Macabei 7:11). Philo și Josephus folosesc același cuvânt grecesc pentru altarul tămâierii. În VT, altarul este identificat cu Sfânta Sfintelor (Exod 30:1-10, 37; în special I Regi 6:22).

Din altarul cel mare pentru jertfe de la ușa cortului erau luați cărbuni și puși pe acest altar mic. Apoi se puneau tămâie pe cărbuni pentru a scoate mult fum. Acest fum care mirosea minunat împiedica ochii Marelui Preot să Îl vadă pe YHWH, care locuia deasupra chivotului între aripile heruvimului, în Sfânta Sfintelor.

- **„chivotul legământului”** – Chivotul este prezentat în Exod 25:10-22 și 37:1-9.

SUBIECT SPECIAL: CHIVOTUL LEGĂMÂNTULUI

I. Scopul

- A. locul în care locuia YHWH (așternutul picioarelor Lui, 1 Cron. 28:2; Ps. 132:7; Isaia 66:1) cu poporul Lui, între aripile heruvimului
- B. locul iertării păcatelor, pentru toate popoarele (Israel, Lev. 16 și 1 Regi 8:27-30; străini, 8:41, 43, 60)

II. Conținutul

A. tradiția rabinică

- 1. cele două table de piatră pe care YHWH a scris decalogul (Exod 31:18; 32:15-16)
- 2. cei doi stâlpi de argint pe care erau puse tablele (nicio referință biblică)
- 3. fragmenta ale celor două table de la început, sparte de Moise pentru că Israel (Aaron) a făcut și s-a închinat la vițelul de aur (Exod. 32:19; Deut. 9:17; 10:2)
- 4. o copie a întregii Tore (Exod. 25:16)
- 5. numele lui Dumnezeu (1 Regi 8:29) din *Kabalah*, misticismul ebraic

B. referințe biblice în ceea ce privește conținutul (nu se știe sigur dacă se referă la obiecte din chivot sau de lângă el)

- 1. un vas cu mană (Exod 16:31-36)
- 2. toiagul lui Aaron care a înmugurit (Num. 17:4,10; Evrei 9:4)
- 3. jertfele pentru vină date Filistenilor (5 șoareci de aur și cinci umflături de aur, 1 Sam. 6:3-4, 8)
- 4. o copie a decalogului (Deut. 10:4-5; 31:26)

C. la sfințirea Templului lui Solomon în 1 Regi 8, scrie că în chivot erau doar cele două table de piatră (1 Regi 8:9)

III. Localizarea posibilă

A. Opțiuni istorice

- 1. dus în Egipt de Șişac (935-914 Î. Cr.) când a invadat Iuda în al cincilea an (926 Î. Cr.) al domniei lui Roboam, fiul lui Solomon (1 Regi 14:25-26; 2 Cron. 12:9)
- 2. dus în Egipt (Zoan, Tanis, Avaris – diferite nume pentru capitala delta a lui Seti I) de Faraon Necco al II-lea, care a exilat și sămânța davidică Iehoaz (fiul lui Iosia) în anul 597 Î. Cr. (2 Regi 23:31-35; 2 Cron. 36:1-4)
- 3. dus în Babilon la templul lui Mardoc de Nebucadnețar al II-lea când a fost exilat Zedechia (586 Î. Cr.) și Templul a fost ars (2 Regi 25:9,13-17; 2 Cron. 36:18)

B. tradițiile ebraice

- 1. ascunsă pe muntele Nebo/Pisga de Ieremia înainte de căderea Ierusalimului
- 2. cartea apocrifă II Baruh spune că a ascuns-o un înger
- 3. ascunsă în mod necunoscut, dar va fi înapoiată de Ilie înainte de venirea lui Mesia (Mal. 4:5)
- 4. ascunsă pe muntele Gerizim (Șehem), unde samaritenii I-au construit un templu lui YHWH

● **„un vas de aur cu mană”** – LXX și Philo conțin adjectivul „de aur” dar TM ebraic nu (Exod 16:31-36). Josephus spune că erau două kilograme. Era o minune că mana nu a putrezit (Exod 16:18-21,22-25).

● **„toiagul lui Aaron care înfrunzise”** – Acest toiag era semnul prin care YHWH a confirmat șefia lui Moise și a lui Aaron în timpul răzvrătirii lui Core (Num. 17:1-11; 20:8-11).

● **„tablele legământului”** – Se referă la cele două table de piatră cu decalogul (zece porunci) scrise de degetul lui Dumnezeu (Exod. 25:16; Deut. 9:9,11,15;10:3-5; 31:18; 32:15). Deut. Și Iosua 24 urmează modelul amenințător al hitiților (în mileniul

al II-lea Î. Cr.). Toate legămintele lor erau în două exemplare, unul pe care regele vasal să-l citească anual și unul pentru sanctuarul zeului. Așadar, este posibil ca cele două table să fi fost copii duplicate.

9:5 „heruvimii slavei” – Se referă la cele două ființe angelice de pe fiecare margine a capacului ispășirii, ale căror aripi umbreau chivotul (Gen. 3:24; Exod 25:18-22; Ezech. 10:14, dar observă că în Ezech. 41:18 ei au două fețe, nu patru). O altă posibilitate de pe un documentar de pe „History Channel”, „Descifrarea Exodului”, este aceea ca ei să fi fost păsări Pheonix. Biblia nu ne descoperă multe informații despre lumea îngerilor. Curiozitatea noastră o ia adesea cu mult înaintea adevărului revelat. Pentru termenul „slavă” vezi observația de la 1:3.

• **„capacul ispășirii”** – Se referă la capacul de aur a cutiei din lemn numite „chivotul legământului”. Era un loc special unde păcatele erau „acoperite”. Simbolismul pare a fi următorul:

1. YHWH locuia între aripile a două ființe angelice (rabinii spuneau că acesta era așternutul picioarelor Lui)
2. Cutia conținea cele zece porunci (decalogul)
3. Marele Preot intra în Sfânta Sfintelor în Ziua Ispășirii (Lev. 16) de două ori pentru a pune sânge pe capacul ispășirii, o dată pentru păcatul lui și o dată pentru păcatele din neștiință ale popoarelor ca întreg (v. 7)

Cerințele Legii erau acoperite, ascunse de ochii lui XHWH de sângele jertfei unui animal fără cusur (viața stă în sânge, păcatul cere o viață).

• **„Nu este vremea să vorbim acum cu de-amănuntul despre aceste lucruri”** – Aceasta este o negare. Autorul folosește detalii necunoscute acum ale cortului străvechi.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 9:6-10

6 Și, după ce au fost întocmite astfel lucrurile acestea, preoții care fac slujbele intră totdeauna în partea dintâi a Cortului. 7 Dar în partea a doua intră numai marele preot, o dată pe an, și nu fără sânge, pe care îl aduce pentru sine însuși și pentru păcatele din neștiință ale norodului. 8 Prin aceasta, Duhul Sfânt arăta că drumul în Locul Preasfânt, nu era încă deschis câtă vreme stătea în picioare Cortul dintâi. 9 Aceasta era o asemănare pentru vremurile de acum, când se aduc daruri și jertfe care nu pot duce pe cel ce se închină în felul acesta la desăvârșirea cerută de cugetul lui. 10 Ele sunt doar niște porunci pământești date, ca toate cele privitoare la mâncări, băuturi și felurite spălături, până la o vreme de îndreptare.

9:6 „intră totdeauna în partea dintâi a Cortului” – Preoții trebuiau să umple brațele sfeșnicului (*menorah*) cu ulei (Exod.27:20-21), să înlocuiască pâinea săptămânal (Lev. 24:8-9) și să pună puțină tămâie pe altarul tămâierii (Exod 30:7-8).

9:7 „marele preot, o dată pe an” – El intra doar la Yom Kippur, Ziua Ispășirii (Lev. 16). „*Kipper*” înseamnă „a acoperi”; *Akkadian cognate* înseamnă „a șterge”. Evrei 9 se concentrează pe ritualurile din Ziua Ispășirii mai mult decât oricare alt capitol din NT.

• **„din neștiință”** – Mumai păcatele din neștiință puteau fi iertate prin sistemul de jertfe. Nu se putea face ispășire pentru păcatele intenționate sau „păcatele mâinii înalte” (KJV) (Lev. 4:2; Num. 15:24, 27, 30, 31; Ps. 51:17). Ziua Ispășirii era în primul rând pentru necurăția ceremonială a poporului.

9:8-10 Aceste versete arată (1) natura preliminară a legământului mozaic și (2) superioritatea noului legământ. De ce este mai bun noul legământ în Cristos?

1. în cazul vechiului legământ, doar Marele Preot intra în altarul interior pentru păcatele lui și pentru păcatele din neștiință ale Israelului (acces limitat și iertare limitată)
2. în cazul noului legământ toți credincioșii sunt aduși aproape de Dumnezeu datorită nevinovăției lui Isus și datorită îndepărtării distincției între păcatele intenționate și cele neintenționate (acces și iertare deplină)

Noul legământ (Ier. 31:31-34), bazat pe credința în lucrarea încheiată a lui Cristos, nu pe meritele pentru performanța umană a unui cod exterior, le-a dat închinătorilor încrederea (o inimă nouă, un duh nou, Ezech. 36:20-27) de a se apropia de un Dumnezeu sfânt, nu prin ritualuri sau liturghii, ci prin Evanghelie.

9:8.

NASB	„cortul exterior”
NKJV	„cortul dintâi”
NRSV	„primul cort”
TEV	„cortul exterior”
NJB	„cortul cel vechi”

Autorul Evreilor numește partea exterioară a cortului „cortul dintâi”, referindu-se la Locul Sfânt. Acesta reprezenta închinarea din legământul mozaic, care nu permitea accesul complet la Dumnezeu. perdeaua din templul lui Irod ruptă de sus în jos la moartea lui Isus (Matei 27:51) reprezenta noul acces prin Cristos.

9:9 **„nu pot duce pe cel ce se închină în felul acesta la desăvârșirea cerută de cugetul lui”** - Vechiul legământ nu putea șterge vina păcatului din conștiința omului (v. 14). În NT (nu în VT) conștiința este o călăuză morală (1 Petru 3:21). Pericolul este ca ea să fie condiționată de cultură sau abuzată prin tăcere (Matei 23:25-26). Ea este punctul de sprijin din NT a „susurului blând și subțire” din 1 Regi 19:12.

O discuție foarte interesantă asupra folosirii acestui termen în Evrei se găsește în Robert B. Girdlestone, *Sinonime ale Vechiului Testament*.

„Pasajele din Epistola către evrei în care apare cuvântul sunt foarte interesante și importante. Vedem în Evrei 9:9 că jertfele din VT nu-l puteau duce pe om „la desăvârșirea cerută de cugetul lui”, adică nu putea îndepărta sentimentul păcatului care împiedică unitatea omului cu Dumnezeu. ele nu îndepărtau păcatul și nu puteau, dată fiind natura lucrurilor; dacă efectul dispensației leviților era acela de a-i face pe oameni perfecți, adică una cu Dumnezeu, jertfele nu trebuiau să se repete. Dacă închinătorii au fost curățați o dată pentru totdeauna, nu ar mai fi avut conștiința păcatelor (Evrei 10:2). Dar „sângele lui Cristos” curăță conștiința oamenilor de fapte moarte, și îi dă puterea să-L slujească pe Dumnezeul cel viu (Evrei 9:14); astfel inima este „cu inimile stropite și curățate de un cuget rău” (10:22). Cu alte cuvinte, acceptarea cu credincioșie a jertfei lui Cristos îndepărtează sentimentul păcatului, care a fost un obstacol între om și Dumnezeu, și îi permite omului să nu mai trăiască ca rob, ci ca fiu” (p. 73).

- **„desăvârșirea”** – Vezi subiectul special de la 7:11.

9:10

NASB	„o vreme de schimbare”
NKJV	„vremea schimbării”
NRSV	„o vreme de îndreptare”
TEV	„vremea când Dumnezeu va stabili noua ordine”
NJB	„o vreme de îndreptare”

Se referă la noul legământ inaugurat în Isus. Această sintagmă a fost folosită de rabini pentru ultimul „jubileu”, când va veni Mesia. Este folosit cu înțeles moral în Ier. 7:3, 5.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 9:11-14

11 Dar Hristos a venit ca Mare Preot al bunurilor viitoare, a trecut prin cortul acela mai mare și mai desăvârșit, care nu este făcut de mâini, adică nu este din zidirea aceasta, 12 și a intrat, o dată pentru totdeauna, în Locul Preasfânt, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, după ce a căpătat o răscumpărare veșnică. 13 Căci, dacă sângele taurilor și al țapilor și cenușa unei vaci, stropită peste cei întinați, îi sfințește și le aduce curățarea trupului, 14 cu cât mai mult sângele lui Hristos, care, prin Duhul cel veșnic, S-a adus pe Sine însuși jertfă fără pată lui Dumnezeu, vă va curăța cugetul vostru de faptele moarte, ca să slujiți Dumnezeului celui Viu!

9:11 „**Dar Hristos a venit ca Mare Preot**” – Când s-a întâmplat asta?

1. înainte de creație (Apoc. 13:8)
2. la Calvar (v. 12)
3. după înălțarea la dreapta Tatălui (când a intrat în sanctuarul ceresc, 9:24-25)

S-a jertfit Isus de două ori? Dacă da, de ce este accentuat „o dată pentru totdeauna”? probabil S-a oferit pe Sine Însuși ca jertfă pe Calvar, dar a fost Mare Preot după înălțare sau ar putea fi (1) doar ilustrație teologică sau (2) misticismul rabinic inspirat.

● „**al bunurilor viitoare**” – Manuscrisul străvechi grecesc este diferit: (1) „lucrurilor viitoare” în κ , A (NASB, NKJV, NJB) și (2) „lucrurilor care se întâmplă acum” în P46, B, D* (RSV, NEB, TEV, NIV).

● „**nu este făcut de mâini**” – Unii consideră asta ca o referință la trupurile fizice înviate ale credincioșilor (2 Cor. 5:1) și la trupul lui Isus (Marcu 14:58). Dar acest context pare să se refere la templul ceresc (Evrei 8:2; 9:24).

9:12 „**nu cu sânge de țapi și de viței**” – Țapii erau pentru păcatele oamenilor (Lev. 16:11) și vițeele pentru păcatele Marelui Preot (Lev. 16:11). Sistemul de jertfe din VT (Lev. 1-7) era permiterea cu amabilitate de către Dumnezeu (ca o prefigurare a morții lui Cristos) ca un animal fără pată să plătească pedeapsa capitală pentru păcatul omului (Lev. 17:11).

● „**ci cu însuși sângele Său**” – Prepoziția grecească „*dia*” poate însemna (1) prin (NASB, NIV) sau „cu” (NKJV, NRSV, NJB).

● „**Locul Preasfânt**” – Aici înseamnă „Sfânta Sfintelor” a cortului ceresc.

● „**odată pentru totdeauna**” – Aceasta este o accentuare repetată adesea (7:27; 9:28; 10:10). Accentuează jertfa completă și încheiată a lui Cristos. Vezi observația completă de la 7:27.

9:12.

NASB, NKJV, NRSV	„după ce a căpătat o răscumpărare veșnică”
TEV	„a căpătat răscumpărare veșnică”
NJB	„câștigând o răscumpărare veșnică”

Acesta este un PARTICIPIU AORIST REFLEXIV, care denotă o acțiune încheiată, accentuând participarea și interesul subiectului. Cuvântul „veșnică” ar putea avea legătură cu (1) calitatea ei, „viața noii epoci” sau (2) cantitatea, „viața fără

sfârșit”. Cu avertismentele atât de incisive din Evrei, prima variantă se potrivește cel mai bine. Vezi subiectul special „Veșnic” de la 6:2.

- **„răscumpărare”** – Cuvântul se referă la prețul răscumpărării plătit de o rudă apropiată pentru eliberarea cuiva. Este termenul „go'el” din VT (Rut 4; Isaia 43:1; 44:22, 23; 48:20; 12:9; 63:9; Osea 13:14).

9:13 „dacă” – Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL I, presupusă a fi adevărată. Dumnezeu a acceptat sistemul mozaic de jertfă ca modalitate de a ierta păcatul până la Cristos!

- **„cenușa unei vaci”** – Cenușa vacii roșii era folosită pentru curățirea ceremonială (Num. 19).

- **„stropită”** – Aceasta era parte din ritualul mozaic implicând lichide (sânge sau cenușă de la vaca roșie amestecată cu apă). Era o modalitate de a transfera sfințenia sau puterea de curățire. Robert B. Girdlestone are un comentariu interesant în cartea lui *Sinonime ale Vechiului Testament*.

„Stropirea (*shantismoi*) la care se referă în mod special la Epistola către Evrei este de două feluri: cea făcută cu cenușa unei vaci roșii asupra persoanelor care au devenit necurate într-un fel sau altul (Evrei 9:13) și cea cu sânge asupra cărții și a oamenilor în facerea vechiului legământ și de asemenea asupra cortului și asupra diferitelor vase legate de slujba sfântă (Evrei 9:19, 21). Acesta este umbra stropirii sângelui lui Isus, care a vorbit mai bine decât cel al lui Abel (Evrei 12:24)” (p. 152).

9:14 „cu cât mai mult” – Tema cărții este compararea legămintelor (2:1-3; 3:3; 8:6; 10:28-29).

- **„care prin Duhul cel veșnic”** – Acesta este ori duhul pre-existent al lui Cristos, ori Duhul Sfânt.

Cartea *Ghid al Epistolei către Evrei* de Ellingworth și Nida, publicată de United Bible Societies, enumeră câteva motive pentru care „duhul” ar trebui scris cu „d” mic, în timp ce majoritatea traducerilor moderne (NASB, NKJV, NRSV, TEV, NJB, NIV) îl scriu cu inițială mare.

1. nu are ARTICOL HOTĂRÂT
2. autorul vorbește adesea de „Duhul Sfânt”, care este prezentat cu titlul Lui întreg
3. această sintagmă ar putea fi paralelă cu „puterea unei vieți nepieritoare” din 7:16 (p. 196)

În exegeza lui pe Evrei intitulată *Noua serie de exegeze internaționale*, F. F. Bruce face un comentariu interesant și anume că conceptul de „Duh” este o aluzie la pasajele din Isaia care conțin „cântecele robului” (capitolele 40-54). În această secțiune, 42:1 spune: „Am pus Duhul Meu peste El” (p. 205). Într-o carte precum Evrei, care folosește VT cu atâta libertate, acest lucru are sens.

- **„S-a adus pe Sine Însuși jertfă”** – Aceasta este o acțiune voluntară a lui Cristos (Ioan 10:17-18; 2 Cor. 5:21; Fil. 2:8, Isaia 52:13-53:12). Vezi subiectul special „Isus ca Mare Preot” de la 7:26.

- **„fără pată”** – Vezi subiectul special de la 7:26.

- **„de faptele moarte”** – Aceeași sintagmă apare în 6:1 cu referire la ritualurile și procedurile din VT ca modalitate de a obține mântuirea. Adevărata modalitate este ispășirea înlocuitoare încheiată a Mielului lui Dumnezeu (Ioan 1:29; 1 Ioan 3:5). Apreciez foarte mult comentariul lui M. R. Vincent din *Studii ale cuvintelor din Noul Testament*, care leagă faptele moarte de legalismul neprihănirii proprii:

„Schimbă caracterul faptelor curățându-le de elementul morții, care aparține nu doar faptelor recunoscute ca păcate și care sunt făcute de păcătoși, ci și faptelor făcute la umbra religiozității, dar dintr-un spirit legal. Cu toate acestea, deoarece

creștinismul este pre-eminent religia credinței, el aplică faptelor cele mai serioase și mai radicale teste.” Profesorul universitar Bruce afirmă pe bună dreptate că „cel mai serios test al puterii de mântuire a lui Cristos este puterea lui de a dezlega lanțurile unei religii legaliste, care îi leagă pe mulți care au scăpat de sub puterea obiceiurilor vulgare și păcătoase” (pp. 1139-1140).

- **„ca să slujiți Dumnezeului celui Viu”** – Observă că credincioșii sunt mântuiți pentru a sluji (Rom. 6). Mântuirea este libertatea de sub tirania păcatului, domnia lui Dumnezeu! Nu este un produs (un bilet spre cer cumpărat dinainte sau o asigurare în caz de incendiu), ci o relație de credință, ascultare și slujire. Toți credincioșii sunt înzestrați pentru lucrare (Efes. 4:11-12) și pentru a sluji trupul lui Cristos (1 Cor. 12:7,12).

ADJECTIVUL „Viu” este un joc de cuvinte cu numele stabilit în VT pentru divinitate, YHWH, derivat din VERBUL „a fi”. YHWH este singurul care trăiește veșnic!

SUBIECT SPECIAL: NUMELE FOLOSITE PENTRU DIVINITATE

A. *El* (BDB 42, KB 48)

1. Nu se cunoaște cu siguranță sensul original al termenului general străvechi pentru zeitate, deși mulți cercetători cred că vine de la rădăcina akkadină pentru „a fi puternic” (Gen. 17:1; Num. 23:19; Deut. 7:21; Ps. 50:1)
2. În panteonul canaanitilor, zeul suprem este *El* (textele Ras Shamra)
3. De obicei în Biblie *El* nu intră în compoziția altor termen. Aceste combinații au devenit o modalitate de a-L caracteriza pe Dumnezeu.
  - a. *El-Elyon* („Dumnezeul Preaînalt”, BDB 42 și 751 II), Gen. 14:18-22; Deut. 32:8; Isaia 14:14
  - b. *El-Roi* („Dumnezeul care vede” sau „Dumnezeul care Se descoperă”, BDB 42 și 909), Gen. 16:13
  - c. *El-Shaddai* („Dumnezeul Atotputernic” sau „Dumnezeul de pe munte”, BDB 42 și 994), Gen. 17:1; 35:11; 43:14; 49:25; Exod 6:3
  - d. *El-Olam* („Dumnezeul cel Veșnic”, BDB 42 și 761), Gen. 21:33. Acest termen este legat din punct de vedere teologic de promisiunea făcută de Dumnezeu lui David, 2 Sam. 7:13,16.
  - e. *El-Berit* („Dumnezeul Legământului”, BDB 42 și 136), Jud. 9:46
4. *El* este egalat cu:
  - a. YHWH în Ps. 85:8; Isaia 42:5
  - b. *Elohim* în Gen. 46:3; Iov 5:8, „Eu sunt *El*, *Elohim* al tatălui tău”
  - c. *Shaddai* în Gen. 49:25
  - d. „gelos” în Exod. 34:14; Deut. 4:24; 5:9; 6:15
  - e. „îndurare” în Deut. 4:31; Neem. 9:31
  - f. „credincios” în Deut. 7:9; 32:4
  - g. „mare și înfricoșat” în Deut. 7:21; 10:17; Neem. 1:5; 9:32; Dan. 9:4
  - h. „știe totul” în 1 Sam. 2:3
  - i. „cetățuia mea cea tare” în 2 Sam. 22:33
  - j. „Răzbunătorul meu” în 2 Sam. 22:48
  - k. „cel sfânt” Isaia 5:16
  - l. „cel puternic” în Isaia 10:21
  - m. „izbăvirea mea” în Isaia 12:2
  - n. „cel mare, cel puternic” în Ieremia 32:18
  - o. „care răsplătește” în Ieremia 51:56
5. În Iosua 22:22 se găsește o combinație a tuturor numelor importante ale lui Dumnezeu din VT (*El*, *Elohim*, *YHWH*, repetate)

B. *Elyon* (BDB 751, KB 832)

1. sensul lui de bază este „înalt” sau „înălțat” (Gen. 40:17; 1 Regi 9:8; 2 Regi 18:17; Neem. 3:25; Ier. 20:2; 36:10; Ps. 18:13)
2. Este folosit cu înțeles paralel cu alte nume/titluri ale lui Dumnezeu
  - a. *Elohim* - Ps. 47:1-2; 73:11; 107:11
  - b. *YHWH* - Gen. 14:22; 2 Sam. 22:14
  - c. *El-Shaddai* - Ps. 91:1,9

d. *El* - Num. 24:16

e. *Elah* – folosit adesea în Daniel 2-6 și în Ezra 4-7, legat de *illair* (aramaicul pentru „Dumnezeu Preaînalt”) în Dan. 3:26; 4:2; 5:18,21

3. Este folosit adesea de cei care nu erau israeliți

a. Melhisedec, Gen. 14:18-22

b. Balaam, Num. 24:16

c. Moise, vorbind despre neamuri în Deut. 32:8

d. Evanghelia lui Luca din NT, scriindu-le neamurilor, folosește echivalentul grec *Hupsistos* (1:32,35,76; 6:35; 8:28; Fapte 7:48; 16:17)

C. *Elohim* (PLURAL), *Eloah* (SINGULAR), folosit în primul rând în poezie (BDB 43, KB 52)

1. Acest termen se găsește doar în VT

2. Termenul *Îl* poate desemna pe Dumnezeul lui Israel sau pe dumnezeii neamurilor (Exod 12:12; 20:3). Familia lui Avraam era politeistă (Iosua 24:2)

3. Se poate referi la judecătorii Israelului (Exod 21:6; Ps. 82:6)

4. Termenul *elohim* este folosit și pentru alte entități spirituale (îngeri, demoni), de ex. în Deut. 32:8 (LXX); Ps. 8:5; Iov 1:6; 38:7. Se poate referi la judecătorii oameni (Exod 21:6; Ps. 82:6)

5. În Biblie este primul titlu/nume pentru Dumnezeu (Gen. 1:1). Este singurul termen folosit până la Gen. 2:4, unde este combinat cu YHWH. Din punct de vedere teologic se referă în principal la Dumnezeu care a creat, susține și se îngrijește de toate formele de viață de pe această planetă (Ps. 104).

6. Este sinonim cu *El* (Deut. 32:15-19). Poate fi paralel cu YHWH, Ps. 14 (*Elohim*) fiind exact ca Ps. 53 (YHWH), cu excepția schimbării numelor pentru Dumnezeu.

7. Deși este la PLURAL și este folosit pentru alți dumnezei, acest termen *Îl* desemnează adesea pe Dumnezeul lui Israel, dar de obicei este însoțit de un VERB la SINGULAR care denotă utilizarea lui monoteistă.

8. Acest termen este folosit de cei care nu erau israeliți ca nume pentru divinitate:

a. Melhisedec, Gen. 14:18-22

b. Balaam, Num. 24:16

c. Moise, vorbind despre neamuri, Deut. 32:8

9. Este ciudat că un nume obișnuit al Dumnezeului monoteist al lui Israel este la PLURAL! Deși nimic nu este sigur, acestea sunt teoriile:

a. Limba ebraică are multe PLURALE, folosite adesea pentru accentuare. Legată de asta este și structura gramaticală ebraică de mai târziu numită „pluralul maiestății”, în care PLURALUL este folosit pentru a preamări un concept.

b. S-ar putea referi la consiliul îngerilor, cu care Dumnezeu se întâlnește în rai și care îi îndeplinește poruncile (1Regi 22:19-23; Iov 1:6; Ps. 82:1; 89:5,7)

c. Este posibil chiar și să reflecte revelația din NT: un Dumnezeu întreit în persoană. În Gen. 1:1 Dumnezeu creează; în Gen. 1:2 Duhul Sfânt pregătește, iar în NT Isus este agentul Tatălui în creație (Ioan 1:3,10; Rom. 11:36; 1 Cor. 8:6; Col. 1:15; Evrei 1:2; 2:10)

D. YHWH (BDB 217, KB 394)

1. Acesta este numele care reflectă divinitatea ca pe un Dumnezeu al legământului, ca mântuitor și răscumpărător! Oamenii încalcă legămintele, dar Dumnezeu este credincios cuvântului, promisiunii și legământului Său (Ps. 103).

Acest nume este menționat pentru prima dată alături de *Elohim* în Gen. 2:4. În Gen. 1-2 nu sunt două prezentări ale

creației, ci două accente: (1) Dumnezeu ca creator al universului (fizic) și (2) Dumnezeu ca creator special al omenirii. Gen. 2:4 deschide revelația specială a poziției privilegiate și a scopului omului și problema păcatului și a răzvrătirii asociate cu poziția unică.

2. În Gen. 4:26 scrie că „au început *oamenii* să cheme Numele Domnului” (YHWH). Dar Exodul 6:3 spune că primii oameni ai legământului (patriarhii și familiile lor) îl cunoșteau pe Dumnezeu doar ca *El-Shaddai*. Numele YHWH este explicat o singură dată în Exodul 3:13-16, în special în v. 14. Dar scrierile lui Moise redau adesea cuvintele cu jocuri de cuvinte, nu etimologic (Gen. 17:5; 27:36; 29:13-35). Au existat câteva teorii cu privire la sensul acestui nume (luat din IDB, vol. 2, pp. 409-411):

- a. de la o rădăcină arabă – „a arăta dragoste aprinsă”
- b. de la o rădăcină arabă – „a sufla” (YHWH ca Dumnezeu al furtunii)
- c. de la o rădăcină ugartă (canaanită) – „a vorbi”
- d. de la o inscripție feniciană, un PARTICIPIU CAUZAL care înseamnă „cel care susține” sau „cel care întemeiază”
- e. de la forma ebraică *Qal* – „cel care este” sau „cel care este prezent” (la viitor – „cel care va fi”)
- f. de la forma ebraică *Hiphil* – „cel care face să fie”
- g. de la forma ebraică „a trăi” (Gen. 3:20), care înseamnă „singurul care trăiește veșnic”
- h. din Exod 3:13-16, un joc de cuvinte cu forma de IMPERFECT folosită cu sensul de TRECUT: „Voi continua să fiu ce eram” sau „Voi continua să fiu ce sunt dintotdeauna” (J. Wash Watts, *O cercetare a sintaxei Vechiului Testament*, p. 67). Întregul nume YHWH este exprimat adesea abreviat sau posibil într-o formă originală.

(1) *Yah* (ex. Alelu – ia, BDB 219, Exod 15:2; 17:16; Ps. 89:9; 104:35)

(2) *Yahu* („ia” de la sfârșitul numelor, ex. Isaia)

(3) *Yo* („Io” de la începutul numelor, ex. Iosua sau Ioel)

3. Mai târziu, în cadrul iudaismului, acest legământ a devenit atât de sfânt (tetragramatonul) încât evreilor le era frică să îl pronunțe, ca nu cumva să încalce porunca din Exodul 20:7 și din Deut. 5:11; 6:13. din acest motiv ei au înlocuit termenul ebraic pentru „proprietar”, „stăpân”, „soț” și „domn” cu *adon* sau *adonai* (domnul meu). Citind textele din VT, când ajungeau la YHWH, îl pronunțau „domnul”. Din acest motiv YHWH este scris „DOMNUL” în traduceri în limba engleză.

a. La fel ca *El*, YHWH este combinat adesea cu alți termeni pentru a evidenția anumite caracteristici ale Dumnezeului Legământului lui Israel. Există multe combinații posibile de termeni. Vă prezentăm câteva:

1) *YHWH – Yireh* (YHWH va purta de grijă, BDB 217 și 906), Gen. 22:14

2) *YHWH – Rophekha* (YHWH te vindecă, BDB 217 și 950, *Qal* PARTICIPIU), Exodul 15:26

3) *YHWH – Nissi* (YHWH este steagul meu, BDB 217 & 651), Exodul 17:15

4) *YHWH – Meqaddishkem* (YHWH cel care vă sfințește, BDB 217 și 872, *Piel* PARTICIPIU), Exodul 31:13

5) *YHWH – Shalom* (YHWH este pace, BDB 217 și 1022), Jud. 6:24

6) *YHWH – Sabaoth* (YHWH al oștirilor, BDB 217 și 878), 1 Sam. 1:3,11; 4:4; 15:2; adesea în Profeți

7) *YHWH – Ro‘I* (YHWH este păstorul meu, BDB 217 și 944, *Qal* PARTICIPIU), Ps. 23:1

8) *YHWH – Sidqenu* (YHWH este Neprihănirea noastră, BDB 217 și 841), Ier. 23:6

9) *YHWH – Shammah* (YHWH este aici, BDB 217 și 1027), Ezech. 48:35.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 9:15-22

15 Și tocmai de aceea este El Mijlocitorul unui legământ nou, pentru ca, prin moartea Lui pentru răscumpărarea din abaterile făptuite sub legământul dintâi, cei ce au fost chemați să capete veșnica moștenire care le-a fost făgăduită. 16 În adevăr, acolo unde este un testament, trebuie neapărat să aibă loc moartea celui ce l-a făcut. 17 Pentru că un testament nu capătă putere decât după moarte. N-are nicio putere câtă vreme trăiește cel ce l-a făcut. 18 De aceea și întâiul legământ n-a fost sfințit fără sânge. 19 Și într-adevăr, Moise, după ce a rostit înaintea întregului norod toate poruncile Legii, a luat sânge de viței și de țapi, cu apă, lână stacojie și isop, a stropit cartea și tot norodul 20 și a zis: „Acesta este sângele legământului care a poruncit Dumnezeu să fie făcut cu voi.” 21 De asemenea, a stropit cu sânge Cortul și toate vasele pentru slujbă. 22 Și, după Lege, aproape totul este curățat cu sânge; și fără vărsare de sânge nu este iertare.

9:15 „Mijlocitorul” – Vezi observația de la 8:6 (12:24; 1 Tim. 2:5).

- „unui legământ nou” – Această sintagmă este folosită pentru prima dată în 8:8, 13, dar se face aluzie la ea în 7:22. acest termen șocant se găsește într-un singur text din VT (Ier. 31:31-34) și este descris în Ezech. 36:22-38. Versetele 15-18 sunt un joc de cuvinte cu „legământ”, cu cele două sensuri ale lui de contract sau înțelegere (Evrei) și testament (greacă și latină).

- „pentru ca, prin moartea Lui pentru răscumpărarea din abaterile făptuite sub legământul dintâi, cei ce au fost chemați să capete veșnica moștenire care le-a fost făgăduită” – Nu uita că Evrei este o comparație între legământul cel vechi și cel nou. Legământul mozaic este o condamnare la moarte (Efes. 2:14-16; Col. 2:14) a celei mai înalte creații a lui Dumnezeu (omul), deoarece după Gen. 3 nu au putut asculta și îndeplini poruncile lui Dumnezeu. primul legământ spunea „fă și vei trăi”, dar nimeni nu s-a putut conforma pe deplin cerințelor lui. Vechiul legământ afirma că „sufletul care păcătuiește va muri” (2 Regi 14:6; Ezech. 18:4,20). Răspunsul lui Dumnezeu era un Israel fără păcat, ideal, care va plăti prețul pentru toți, pentru totdeauna (Isaia 52:13-53:12).

Sintagma „cei chemați” se referă la chemarea inițiată de Dumnezeu pentru a-L cunoaște (3:1; Ioan 6:44,65; Rom. 8:28,30; 9:24). Vezi observația completă de la 3:1.

Conceptul de „moștenire” este legat de relația unică a leviților cu YHWH. Ei erau moștenirea Lui și El era al lor (nu pământul, ca în cazul altor seminții). Credincioșii noului legământ nu sunt ca preoții din VT (2 Petru 3:5,9; Apoc. 1:6). Credincioșii au o moștenire veșnică dată de Cristos și garantată de Dumnezeu (1 Petru 1:3-5).

SUBIECT SPECIAL: ISPĂȘIREA/RĂSCUMPĂRAREA

I. VECHIUL TESTAMENT

A. În principal există doi termeni legali care redau acest concept.

1. *Gaal* (BDB 145, I), al cărui sens de bază este „a elibera plătind un preț”. O formă a termenului *go'el* adaugă acestui termen un mijlocitor personal, de obicei un membru al familiei (rudă). Aspectul cultural al dreptului de a răscumpăra obiecte, animale, pământ (Lev. 25, 27) sau rude (Rut 4:15; Isaia 29:22) este transferat teologic asupra izbăvirii lui Israel din Egipt de către YHWH (Exod 6:6; 15:13; Ps. 74:2; 77:15; Ier. 31:11). El devine „răscumpărătorul” (Iov 19:25; Ps. 19:14; 78:35; Pro. 23:1; Isaia 41:14; 43:14; 44:6,24; 47:4; 48:17; 49:7,26; 54:5,8; 59:20; 60:16; 63:16; Ier. 50:34).
2. *Padah* (BDB 804), care înseamnă în principal „a izbăvi” sau „a salva”
  - a. răscumpărarea întâiului născut (Exod 13:13,14; Num. 18:15-17)
  - b. răscumpărarea fizică este comparată cu răscumpărarea spirituală (Ps. 49:7,8,15)
  - c. YHWH va răscumpăra Israelul de păcatul și de răzvrătirea Lui (Ps. 130:7-8)

B. Conceptul teologic implică câțiva termeni înrudiți

1. Există o nevoie, o obligație, o penalizare, o recluziune
  - a. fizică
  - b. socială
  - c. spirituală (Ps. 130:8)
2. Trebuie plătit un preț pentru libertate, eliberare și restaurare
  - a. a poporului Israel (Deut. 7:8)
  - b. a individului (Iov 19:25-27; 33:28)
3. Cineva trebuie să fie mijlocitor și binefăcător. În *gaal* acesta este de obicei un membru al familiei sau o rudă apropiată (*go'el*, BDB 145)
4. YHWH Se prezintă adesea în termeni familiali:
  - a. Tată
  - b. Soț
  - c. Rudă apropiată răscumpărătoare/răzbunătoare

Mântuirea era asigurată prin mijlocirea personală a lui YHWH; a fost plătit un preț și a fost obținută mântuirea!

III. NOUL TESTAMENT

A. Există câțiva termeni folosiți pentru a reda acest concept teologic.

1. *Agorazō* (1 Cor. 6:20; 7:23; 2 Petru 2:1; Apoc. 5:9; 14:34). Acesta este un termen comercial care reflectă un preț plătit pentru ceva. Noi suntem cumpărați cu sânge și nu ne controlăm singuri viețile. Noi Îi aparținem lui Cristos.
2. *Exagorazō* (Gal. 3:13; 4:5; Efes. 5:16; Col. 4:5). Și acesta este un termen comercial. El reflectă moartea înlocuitoare a lui Cristos pentru noi. Isus a purtat „blestemul” unei legi bazate pe performanță (legea mozaică, Efes. 2:14-16; Col. 2:14), pe care oamenii păcătoși nu au putut-o îndeplini. El a purtat blestemul (Deut. 21:23) pentru noi toți (Marcu 10:45; 2 Cor. 5:21)! În Isus, dreptatea și dragostea lui Dumnezeu se unesc într-o iertare, acceptare și acces deplin!
3. *Luō*, „a elibera”

- a. *Lutron*, „un preț plătit” (Matei 20:28; Marcu 10:45). Acestea sunt cuvinte puternice spuse chiar de Isus în privința scopului venirii Sale, acela de a fi Mântuitorul lumii plătind datoria pentru păcat pe care nu o avea (Ioan 1:29)
  - b. *Lutroō*, „a elibera”
    - (1) a mântui Israelul (Luca 24:21)
    - (2) a Se da pe Sine Însuși pentru a mântui și a curăța un popor (Tit 2:14)
    - (3) a fi un înlocuitor fără păcat (1 Petru 1:18-19)
  - c. *Lutrōsis*, „mântuire”, „izbăvire” sau „eliberare”
    - (1) prorocia lui Zaharia despre Isus, Luca 1:68
    - (2) lauda adusă lui Dumnezeu de Ana pentru Isus, Luca 2:38
    - (3) jertfa mai bună a lui Isus, adusă o dată, Evrei 9:12
4. *Apolytrōsis*
- a. izbăvirea de la venirea a doua (Fapte 3:19-21)
    - (1) Luca 21:28
    - (2) Romani 8:23
    - (3) Efeseni 1:14; 4:30
    - (4) Evrei 9:15
  - b. mântuirea din moartea lui Cristos
    - (1) Romani 3:24
    - (2) 1 Corinteni 1:30
    - (3) Efeseni 1:7
    - (4) Coloseni 1:14
5. *Antilytron* (1 Tim. 2:6). Acesta este un text crucial (la fel ca Tit 2:14) care leagă eliberarea de moarte înlocuitoare a lui Isus pe cruce. El este singura jertfă acceptabilă, care moare „pentru toți” (Ioan 1:29; 3:16-17; 4:42; 1 Tim. 2:4; 4:10; Tit 2:11; 2 Petru 3:9; 1 Ioan 2:2; 4:14)

B. Conceptul teologic din NT

1. omenirea este robită de păcat (Ioan 8:34; Rom. 3:10-18; 6:23)
2. robia păcatului în care se află omul a fost revelată de legea mozaică din VT (Gal. 3) și de predica lui Isus de pe munte (Matei 5-7). Performanța umană a devenit o condamnare la moarte (Col. 2:14).
3. Isus, mielul fără păcat al lui Dumnezeu a venit și a murit în locul nostru (Ioan 1:29; 2 Cor. 5:21). Am fost cumpărați din păcat pentru ca să-L putem sluji pe Dumnezeu (Rom. 6).
4. Indirect, YHWH și Isus sunt „rude apropiate” care acționează pentru noi. Această metaforă continuă metaforele familiale (tată, soț, fiu, frate, rudă apropiată).
5. Răscumpărarea nu a fost un preț plătit lui Satan (teologia medievală), ci reconcilierea Cuvântului și dreptății lui Dumnezeu cu dragostea lui Dumnezeu și purtarea completă de grijă în Cristos. La cruce a fost restaurată pacea, a fost iertată răzvrătirea, iar chipul lui Dumnezeu în om este acum din nou pe deplin funcțional în părtașia personală!
6. Mai există un aspect viitor al răscumpărării (Rom. 8:23; Efes. 1:14; 4:30) care implică trupurile noastre înviate și intimitatea personală cu Dumnezeul Triunic. Trupurile noastre înviate vor fi ca al Lui (1 Ioan 3:2). El a avut un trup fizic, dar cu un aspect dimensional în plus. Este greu să definim paradoxul din 1 Cor. 15:12-19 cu 1

Cor. 15:35-58. Evident, aici este un trup fizic, pământesc, iar acolo va fi un trup ceresc, spiritual. Isus le-a avut pe ambele!

9:16-18. Această secțiune poate fi înțeleasă în două moduri: (1) autorul folosește un joc de cuvinte rabinic cu cuvântul „legământ” cu înțelesul lui grecesc de „testament” (Gal. 3:15), cu scopul de a accentua faptul că Cristos a trebuit să moară pentru a fi legiferat noul testament sau (2) termenul ar trebui tradus mereu „legământ”. Cel mai bun argument succint pentru această idee se găsește în cartea lui M. R. Vincent, *Studiul cuvintelor din Noul Testament*:

„Împotriva traducerii *diathēkē* cu *testament* și în favoarea păstrării cuvântului

Legământ sunt următoarele considerații:

1. *bruschețea schimbării și întreruperea liniei gândirii*. El este introdus în mijlocul unei certe continue în care noul legământ este comparat și contrastează cu legământul mozaic (8:6-10:18)
2. Momentul crucial al analogiei și al contrastului este când ambele legăminte au fost inaugurate și întărit de *moarte*: nu moarte *normală, naturală*, ci jertfitoare, violentă, însoțită de vărsare de sânge ca trăsătură esențială. O asemenea moarte este indicată clar în v. 15. Dacă *diathēkē* înseamnă „testament”, *thanatoni* – moarte din v. 16 trebuie să însemne moarte naturală, fără vărsare de sânge.
3. Imaginea unui testament nu ar apela la Evrei în legătură cu o moștenire. Din potrivă, ideea de *klēronomia* era asociată în gândirea evreilor cu moștenirea Canaanului și acea moștenire cu ideea unui legământ. Vezi Deut. 4:20-23; 1 Cron. 16:15-18; Ps. 105:8-11.
4. În LXX, de unde citează de obicei autorul nostru, *diathēkē* are peste tot sensul de „legământ”. Apare de aproximativ 350 de ori, de cele mai multe ori însemnând „legământ”.
5. Validarea unui legământ prin jertfa unei victime este atestată în Gen. 15:10; Ps. 1:5; Ier. 34:18.
6. Dacă *testament* este traducerea corectă în v. 16 și 17, autorul este răspunzător de o gafă de oratorie; asta deoarece v. 18 și următoarele este clar menit a fi o ilustrare istorică a afirmațiilor din v. 16 și 17 iau o întorsătură total diferită de chestiunea ilustrată. Scriitorul este făcut să spună că «*Un testament* nu mai are putere după moartea celui ce l-a făcut testator; *așadar*, primul *legământ* a fost validat cu sângele victimelor.» (p. 1144).

- „sfințit” [inaugurat în limba engleză] – Vezi observația de la 10:20.

9:19 „**țapi, cu apă, lână stacojie și isop**” – Se pare că autorul a amestecat curățirea prin stropirea cu sânge a unui lepros din Lev. 14:6-7 cu sfințirea celor zece porunci de pe muntele Sinai din Exod 24:1-9. În capitolul 24 nu exista cortul (Exod 40). Josephus ne spune că stropirea cu sânge făcea parte din ritualul din Exod 40.

Cuvântul „țapi” lipsește din câteva manuscrise străvechi grecești (P46, 8c, K, L), din traducerea siriană și din textul grecesc folosit de Origen. Țapii erau folosiți de obicei la jertfele pentru păcat, nu pentru validarea legământului (deși nu exclusiv, Gen. 15:9). Țapii sunt omiși din validarea „celor zece porunci” (Tora) din Exod 24:1-8. „Țapi” ar putea fi încă o aluzie la ziua Ispășirii din Lev. 16, unde țapii fac parte din ritual.

Din perspectiva noastră modernă este greu să pretindem că Faptele apostolilor 7 (predica lui Ștefan) și autorul Evreilor (descrierea cortului străvechi din capitolul 9) sunt inexacte. Foarte multe informații despre ritualurile străvechi în sine și tradițiile rabinice mereu schimbătoare asociate cu ele sunt necunoscute.

9:20. Acesta este un citat din Exod 24:8.

9:22 „aproape totul” – În sistemul din VT unele lucruri erau curățate fără sânge: (1) Lev. 5:11; (2) Num. 16:46; (3) Num. 31:22-23; (4) Exod 19:10; 32:30-32; Lev. 15:5; 16:26,28; 22:6; (5) Ps. 51. Vezi observația de mai jos.

● **„fără vărsare de sânge nu este iertare”** – În VT curățirea cerea (1) foc, (2) apă sau (3) sânge. Acest autor ia păcatul în serios. Iertarea presupunea o viață pierdută (Lev. 17:11,14). Sistemul de jertfe din VT (Lev. 1-7) pregătește terenul pentru ca noi să înțelegem moartea înlocuitoare a lui Cristos (Matei 26:28; Marcu 10:45; 1 Cor. 11:25; 2 Cor. 5:21).

În VT lucrurile/oamenii puteau fi curățați fără sânge prin câteva modalități:

1. prin foc (Lev. 13:52,55; 16:27; Num. 31:23)
2. apă (Exod. 19:30; Lev. 15:5; 16:26,28; 22:6; Num. 31:24)
3. făină (Lev. 5:11-13)
4. tămâie (Num. 16:46-48)
5. mijlocire (Exod. 32:30-32)
6. rugăciune de mărturisire și pocăință (Ps. 32 și 51)

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 9:23-28

23 Dar, deoarece chipurile lucrurilor care sunt în ceruri au trebuit curățate în felul acesta, trebuia ca înseși lucrurile cerești să fie curățate cu jertfe mai bune decât acestea. 24 Căci Hristos n-a intrat într-un locaș de închinare făcut de mână omenească, după chipul adevăratului locaș de închinare, ci a intrat chiar în cer, ca să Se înfățișeze acum, pentru noi, înaintea lui Dumnezeu. 25 Și nu ca să Se aducă de mai multe ori jertfă pe Sine însuși, ca marele preot care intră în fiecare an în Locul Preasfânt cu un sânge care nu este al lui; 26 fiindcă atunci ar fi trebuit să pătimească de mai multe ori de la întemeierea lumii; pe când acum, la sfârșitul veacurilor, S-a arătat o singură dată, ca să șteargă păcatul prin jertfa Sa. 27 Și, după cum oamenilor le este rânduit să moară o singură dată, iar după aceea vine judecata, 28 tot așa, Hristos, după ce S-a adus jertfă o singură dată, ca să poarte păcatele multora, Se va arăta a doua oară, nu în vederea păcatului, ca să aducă mântuirea celor ce-L așteaptă.

9:23 „deoarece chipurile lucrurilor care sunt în ceruri au trebuit curățate” – Conceptul conform căruia lucrurile din cer au fost pătate de păcatul oamenilor de pe pământ este neobișnuit, dar nu este întâlnit doar la acest autor (Rom. 8:18-22). Ziua ispășirii, la care se face aluzie atât de des în acest capitol, implică o curățare anuală a cortului de pângărire ceremonială (Exod.30:10; Lev. 16:11-20). Cerul putea fi murdărit de:

1. căderea omului (Rom. 8:18-22; Col. 1:20)
2. prezența lui Satan (Iov 1-2; Zah. 3)
3. este doar un concept în tradiția rabinică

9:24 „să Se înfățișeze acum, pentru noi, înaintea lui Dumnezeu” – Lucrarea de preot a lui Isus a fost făcută pe două nivele: (1) ca jertfă pe pământ și (2) ca preot în cer. Această sintagmă poate fi înțeleasă în două moduri: în context se referă la moartea Lui jertfătoare pentru oameni, dar ar putea fi înțeleasă ca referință la lucrarea Lui continuă de mijlocire (7:25; Rom. 8:34; 1 Ioan 2:1).

Termenul „a se înfățișa” este *emphanizō*, care înseamnă „a se arăta” (Matei 27:53). În v. 26 este folosit cuvântul „a se arăta” *phaneroō* (2 Cor. 5:10; Col. 3:4; 1 Petru 5:4; 1 Ioan 2:28; 3:2), iar în v. 28 cuvântul „a apărea”, *optomai* (Matei 17:3; Luca 1:11; 9:31; 22:43; 24:34; Fapte 2:3; 7:2,30,35; 9:17; 16:9; 26:16). Este surprinzător că autorul folosește trei termeni sinonimi.

9:25. Acest verset continuă accentul teologic cărții Evrei că Isus S-a dat pe Sine Însuși „o singură dată” (7:27; 9:11,25-28; 10:10); așadar, preoția, jertfa și sfințenia Lui sunt superioare duplicatelor lor din VT.

9:26.

NASB „altfel, ar fi trebuit să pătimească de mai multe ori”

NKJV „atunci ar fi trebuit să pătimească adeseori”

NRSV „atunci ar fi trebuit să pătimească din nou”

TEV „atunci ar fi trebuit să pătimească de multe ori”

NJB „altfel, ar fi trebuit să pătimească din nou și din nou”

În cartea sa *Ilustrații ale Noului Testament*, A. T. Robertson spune că aceasta este o PORPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II presupusă (Vol. V, p. 404), care ar presupune o afirmație falsă din care să rezulte o concluzie falsă. Isus a pățit o singură dată, spre deosebire de jertfele regulate.

•

NASB „la sfârșitul veacurilor”

NKJV „la sfârșitul veacurilor”

NRSV „la sfârșitul veacului”

TEV „acum când toate veacurile se apropie de sfârșit”

NJB „la sfârșitul ultimului veac”

Există câțiva termeni grecești legați de „timp”, „veșnicie” și „veac”. În capitolul 9 sunt folosiți trei referenți temporali:

1. 9:9, „vremurile de acum”, adică VT
2. 9:10, „o vreme de îndreptare”, adică NT (începutul noii epoci)
3. 9:26, „sfârșitul veacurilor”, adică noua epocă a neprihănilor (sfârșitul noii epoci, Matei 13:39,40,49; 24:3; 28:20)

Rabinii și autorii NT își imaginau două epoci (un dualism orizontal): (1) epoca aceasta rea caracterizată de răzvrătire și de blestemul lui Dumnezeu și (2) epoca viitoare inaugurată de Mesia, o vreme de neprihănire.

VT se concentrează asupra venirii mărețe, cu putere a lui Mesia ca Judecător și conducător, dar, după cum ne descoperă NT, El va veni de două ori, o dată ca rob care pătimește, Mielul lui Dumnezeu, și mai târziu va veni exact așa cum a prezis VT. Aceste două venituri diferite au cauzat suprapunerea celor două epoci la evrei. Împărăția lui Dumnezeu a venit odată cu nașterea lui Isus, dar nu se va termina până la întoarcerea Lui glorioasă. Așadar, credincioșii sunt cetățeni ai în două lumi: Împărăția veșnică și împărăția temporară.

9:27. Acest verset respinge vehement orice noțiune a metempsihozei sufletelor, roata *kharma* sau viețile anterioare, care sunt o doctrină îngrozitoare a omului căzut, păcătos! El reprezintă viziunea creștină mondială „o viață, apoi judecata”, care alimentează urgența evanghelizării și distruge conceptul teologic de universalism (toți oamenii vor fi mântuiți în final). Pentru asta este necesar ca marea trimitere (Matei 28:19-20) să nu fie transformată într-o sugestie bună sau într-o opțiune minunată!

9:28 „ca să poarte păcatele multora” – Aceasta ar putea fi o aluzie la Isaia 53:12 (1 Petru 2:24). Termenul „multora” nu este exclusiv „unora”, ci paralel cu „tuturor” din Isaia 53:6 (Rom. 5:18, “toți”; 5:19, “mulți”).

Termenul „a purta” ar putea fi o aluzie la Isaia 53:4,11,12. verbul în limba ebraică înseamnă „a purta” sau „a lua” (1 Petru 2:24). „Isus a plătit o datorie pe care nu o avea; noi aveam o datorie pe care nu o puteam plăti.”

• **„Se va arăta a doua oară”** – Probabil se referă la a doua venire a lui Cristos, o temă recurentă în NT (Matei 24:3,27,30,37,39,42,44; 26:64; Marcu 13:20; 14:62; Luca 21:27; Ioan 14:3; Fapte 1:11; 1 Cor. 1:7; 15:23; Fil. 3:20-21; 1 Tes. 2:19; 3:13; 4:15-16; 5:23; 2 Tes. 1:7,10; 2:1,8; 1 Tim. 6:14; 2 Tim. 4:1,8; Tit 2:13; Evrei 9:28; Iacov 5:7-8; 1 Petru 1:7,13; 2 Petru 1:16; 3:4,12; 1 Ioan 2:28). Vezi subiectul special: Timpuri verbale folosite pentru mântuire de la 1:14.

În context s-ar putea referi la plecarea lui Cristos din cortul ceresc după jertfa Lui măreață și de succes (Michael Magill, *Noul Testament subliniat*, p. 846, nr. 32 și 35), analog marelui preot din VT ieșind din Sfânta Sfintelor în Ziua Ispășirii.

-
- NASB** „ca să aducă mântuire, fără trimitere la păcat”
- NKJV** „separat de păcat, pentru mântuire”
- NRSV, TEV** „nu în vederea păcatului, ci ca să aducă mântuirea”
- NJB** „nemaifiind păcat... să aducă mântuirea”

Această sintagmă pare să spună că Cristos a venit prima dată pentru a rezolva problema păcatului omenirii, dar va veni din nou pentru a-i lua la El (1 Tes. 4:13-18) pe cei care au crezut în El și așteaptă întoarcerea Lui (Rom. 8:19,23; 1 Cor. 1:7; Fil. 3:20; Tit 2:13).

• **„celor ce-L așteaptă”** – Aceasta ar putea fi încă o aluzie la ceremonia din Ziua Ispășirii, când israeliții așteptau cu nerăbdare ca marele preot să iasă viu din Sfânta Sfintelor, ceea ce simboliza că YHWH a acceptat mijlocirea lui.

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. De ce discută autorul cărții Evrei despre vechiul cort din pustie?
2. De ce v. 9:9 este semnificativ din punct de vedere teologic?
3. Există un cort fizic adevărat în cer în care Cristos a intrat și a adus o jertfă?
4. Care sunt cele două sensuri ale cuvântului „legământ” pe care le folosește autorul în v. 15-18?

EVREI 10

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Păcatul îndepărtat de jertfa lui Cristos	Jertfele animale sunt insuficiente	Caracteristici ale jertfei lui Cristos	Jertfa lui Cristos spală păcatele	Vechile jertfe sunt ineficiente
(9:23-10:18)		(9:11-10:18)	(9:23-10:18)	
10:1-4	10:1-4	10:1-10	10:1-4	10:1-10
	Moartea lui Cristos împlinește voia lui Dumnezeu			
10:5-10	10:5-10		10:5-10	
	Moartea lui Cristos îi desăvârșește pe sfinți			Eficiența jertfei lui Cristos
10:11-14	10:11-18	10:11-18	10:11-14	10:11-18
10:15-18			10:15-18	
Îndemn și avertisment	Rămâneți tari în mărturisirea voastră	Îndemn și avertismente	Să ne apropiem de Dumnezeu	Oportunitatea creștinului
10:19-25	10:19-25	10:19-25	10:19-25	10:19-25
	Cei drepti trăiesc prin credință			Pericolul apostaziei
10:26-31	10:26-39	10:26-31	10:26-31	10:26-31
				Motive pentru perseverență
10:32-39		10:32-39	10:32-39	10:32-39

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitolul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf

3. Al treilea paragraf
4. Etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE

- A. Capitolul literar începe la 8:1 și continuă până la 10:18.
- B. Face aluzie la cele trei feluri în care lucrarea lui Isus este superioară lucrării preoților leviți:
  1. jertfa superioară a lui Isus (sângele Lui, 9:12-14)
  2. jertfa lui Isus o dată pentru totdeauna (vezi observația completă de la 7:27)
  3. sanctuarul ceresc, nu pământesc al lui Isus (9:11)
    - a. VERBUL *teleioō* este folosit în repetate rânduri în Evrei.
      - a) 2:10, Isus făcut desăvârșit prin suferință
      - b) 5:9, Isus a fost făcut desăvârșit și a devenit sursa mântuirii veșnice
      - c) 7:19, legea mozaică nu a făcut desăvârșit nimic
      - d) 7:28, Isus făcut desăvârșit
      - e) 9:9, ritualurile mozaice nu pot face desăvârșită conștiința închinătorului
      - f) 10:1, ritualurile mozaice nu-l pot face desăvârșit pe închinător
      - g) 10:1, jertfa lui Isus i-a făcut pe credincioși desăvârșiți pentru totdeauna
      - h) 11:40, sfinții din VT și cei din NT făcuți desăvârșiți împreună
      - i) 12:33, sufletele celor neprihăniți făcute desăvârșite

STUDIUL CUVINELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 10:1-10

1 În adevăr, Legea, care are umbra bunurilor viitoare, nu înfățișarea adevărată a lucrurilor, nu poate niciodată, prin aceleași jertfe care se aduc neîncetat în fiecare an, să facă desăvârșiți pe cei ce se apropie. 2 Altfel, n-ar fi încetat ele oare să fie aduse, dacă cei ce le aduceau, fiind curățați o dată, n-ar mai fi trebuit să mai aibă cunoștință de păcate? 3 Dar aducerea aminte a păcatelor este înnoită din an în an, tocmai prin aceste jertfe; 4 căci este cu neputință ca sângele taurilor și al țapilor să șteargă păcatele. 5 De aceea, când intră în lume, El zice: „Tu n-ai voit nici jertfă, nici prinos; ci Mi-ai pregătit un trup; 6 n-ai primit nici arderi de tot, nici jertfe pentru păcat. 7 Atunci am zis: „Iată-Mă (în sulul cărții este scris despre Mine), vin să fac voia Ta, Dumnezeu!” 8 După ce a zis întâi: „Tu n-ai voit și n-ai primit nici jertfe, nici prinosuri, nici arderi de tot, nici jertfe pentru păcat” (lucruri aduse toate după Lege), 9 apoi zice: „Iată-Mă, vin să fac voia Ta, Dumnezeu.” El desființează astfel pe cele dintâi, ca să pună în loc pe a doua. 10 Prin această „voie” am fost sfințiți noi, și anume prin jertfirea trupului lui Isus Hristos o dată pentru totdeauna.

10:1 „umbra” – Regulile mozaice (Legea) și ritualurile erau un tip și o prefigurare a lucrării lui Isus de mare preot în cortul ceresc, cel care nu a fost făcut de mâini omenești (8:5; 9:23-28).

Exegeza biblică Jerome conține un comentariu interesant:

„Aici autorul nu folosește «umbră» cu sensul de la 8:5, unde se face contrastul platonian ceresc-pământesc, ci cu sensul specific lui Pavel de prefigurare a lucrurilor viitoare prin Cristos (Col 2:17)...Jertfele anuale de Ziua Ispășirii nu putea șterge păcatul; ele doar prefigurau jertfa lui Isus” (p. 399).

- „bunurilor viitoare” – În 9:1 se referă la lucrarea de mare preot a lui Cristos.

•

NASB	„nu înfățișarea adevărată a lucrurilor”
NKJV	„nu imaginea adevărată a lucrurilor”
NRSV	„nu înfățișarea adevărată a acestor realități”
TEV	„nu un model complet și desăvârșit a lucrurilor reale”
NJB	„nu o adevărată imagine a lor”

Termenul grecesc este *icon*, care înseamnă o reproducere detaliată care corespunde realității (2 Cor. 4:4; Col. 1:15). Aici este negat și legat gramatical de „umbră”.

- „aceleași jertfe care se aduc neîncetat în fiecare an” – Isus a adus o jertfă eficientă. Preoții aduc jertfe mereu.
- „să facă desăvârșiți” – Acest termen înseamnă „a duce la desăvârșire”, „a îndeplini pe deplin”. Acest cuvânt (*teleioō* și celelalte forme ale lui) au fost o temă constantă de-a lungul cărții. Vezi subiectul special de la 7:11.

Termenul *telos*:

1. înseamnă „desăvârșire”, „a atinge un țel” sau „sfârșit” (3:6,14; 6:11)
2. în Evrei 5:14 *teleios* desemnează o persoană matură
3. în 6:1 *teleiotes* este o chemare la maturitate
4. termenii sunt folosiți în legătură cu lucrarea lui Melhisedec și cu cortul ceresc în 7:11 și 9:11

- „cei ce se apropie” – În VT se referea la preoții care se apropiau de YHWH pentru închinare sau slujire. Dar aici, sub noul legământ (Ier. 31:31-34), se referă la toți credincioșii (Iacov 4:8) care au acum acces personal la Dumnezeu prin Cristos (4:16; 7:19,25; 10:1,22).

10:2.

NASB, NRSV, NJB „altfel”

NKJV	„căci atunci”
TEV	„dacă”

Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II, numită adesea „contrară adevărului”. Este făcută o afirmație falsă pentru a afirma forțat o idee teologică (4:8; 7:11; 8:4,7; 10:2; 11:15).

Versetul 2 poate fi tradus ca:

1. întrebare care așteaptă răspunsul „da”, ca în NASB, NRSV, NJB
2. întrebare parțială, ca în NKJV, NIV
3. afirmație, ca în TEV, NJB, REB

- „n-ar fi încetat ele oare să fie aduse” – Asta poate presupune (v. 11; 7:28) că Templul încă exista. Așadar, este posibil ca Evrei să fi fost scrisă înainte de anul 70 D. Cr., când Templul (și Ierusalimul) au fost distruse complet de generalul roman (mai târziu împărat) Titus.

- fiind curățați o dată, n-ar mai fi trebuit să mai aibă cunoștință de păcate – Aceasta era problema ritualului mozaic: nu putea curăța de vină inima și mintea (9:9,14). Noul legământ în Cristos oferă acces cu îndrăzneală la Dumnezeu (o conștiință curată)!

10:3 „aducerea aminte a păcatelor este înnoită din an în an” – Pare să se refere la Ziua Ispășirii (Lev. 16), fiind ideea centrală a capitolului 9, dar s-ar putea referi la întregul sistem de jertfe. Faptul că erau necesare jertfele anuale pentru curățirea cortului și a poporului continua să le amintească israeliților de gravitatea și repetitivitatea păcatului și a vinei oamenilor (Gal. 3)

10:4 „căci este cu neputință” – Sintagma „cu neputință” este folosit de câteva ori în Evrei (vezi observația completă de la 6:6):

1. 6:4 (în greacă, dar 6:6 în rescrierea NASB). Este cu neputință ca ei să fie reînnoiți spre pocăință
2. 6:18, este cu neputință ca Dumnezeu să mintă
3. 10:4, este cu neputință ca sângele animalelor să șteargă păcatul
4. 11:6, fără credință este cu neputință să-I fim plăcuți lui Dumnezeu

Pentru autorul cărții Evrei, sintagma „cu neputință” nu poate însemna „greu”!

10:5

NASB „când intră în lume, El zice”

NKJV „când a venit în lume, El a zis”

NRSV „când Cristos a venit în lume, El a zis”

TEV „când Cristos trebuia să vină în lume, El I-a zis lui Dumnezeu”

NJB „și de aceea la venirea în lume, El a zis”

Această sintagmă introduce un citat (v. 5-7) din Ps. 40:6-8, care arată dezgustul lui la jertfele din VT, deoarece ele nu erau însoțite de o viață de credință. Autorul nostru folosește Ps. 40:7 ca aluzie ca Mesia care urma să vină și care avea să-L mulțumească deplin pe Dumnezeu.

Acest citat mai implică și pre-existența lui Cristos (Ioan 1:1-2; 8:57-58; 2 Cor. 8:9; Fil. 2:6-7; 1 Ioan 1:1). Nu a existat un timp fără Cristos! Esența lui este aceeași cu a Tatălui și poate fi atestată din Ioan 5:18; 10:30; 14:9; 10:28.

• **„Mi-ai pregătit un trup”** – Acest citat este din LXX, Ps. 40:6. Textul masoretic are „Mi-ai săpat o ureche”. Mențiunea specifică a unui trup fizic pregătit pentru Mesia a fost valabilă și la sfârșitul primului secol pentru a combate începuturile gnosticismului. Isus a fost cu adevărat om.

10:6 Există câteva pasaje ca acesta în VT (1 Sam. 15:22; Isaia 1:11-17; Osea 6:6; Amos 5:21-27; Mica 6:6-8). Nu trebuie să se interpreteze că Dumnezeu a respins sistemul de jertfe, o acțiune a harului Său pentru a rezolva prolema păcatului omenirii și a părtășiei pentru un timp limitat. Dar omenirea căzută a profitat de procedee și le-a transformat într-un ritual și o liturghie mecanică în loc de pocăință și credință din inima lor. Dumnezeu respinge îndeplinirea superficială a ritualurilor și liturghiilor religioase care nu reflectă inima și viața de credință (Isaia 1).

10:7 „în sulul cărții este scris” – Acesta este un PASIV TRECUT, care se referă la VT. La început VT a fost scris pe bucăți, pe suluri de piele. Manuscrisele de la Marea Moartă găsite în 1947 cuprindeau o copie a cărții Isaia scrisă pe un sul de piele de 8,7 m.

• **„să fac voia Ta, Dumnezeule”** – Voia lui Dumnezeu era un legământ nou cu întreaga omenire înființat prin moartea și învierea lui Isus (Marcu 10:45; 2 Cor. 5:21; Evrei 10:9). Animalele nu aveau de ales când mureau ca jertfă. Isus și-a dat viața de bunăvoie (Ioan 10:17-18).

10:8 „jertfe” Această listă de patru termeni din v. 8 pare să cuprindă toate tipurile de jertfă (Lev. 1-7). Sensul propriu-zis al termenului jertfă este „dar de pace oferit de bunăvoie”.

- **„daruri”** – Se referă la o „masă oferită” de bunăvoie.
- **„arderi de tot”** – Acestea erau jertfe oferite de bunăvoie, arse în întregime.
- **„jertfe pentru păcat”** – Aceasta este încă o categorie de jertfe obligatorii menționate în Lev. 4-5.
- **„aduse după Lege”** – Scopul autorului este de a demonstra superioritatea jertfei lui Isus față de jertfele leviților. Chiar și atunci când jertfele din VT erau aduse cu atitudinea și metodele adecvate, ele erau doar o prefigurare a lucrării lui Cristos.

10:9. „El” – antecedentul PRONUMELUI este ambiguu. S-ar putea referi la Tatăl ca Unul care inaugurează legământul. De asemenea sintagma „trupului lui Isus Cristos” din versetul 10 implică faptul că nu El este subiectul. Oricum, toate VERBELE din citatul din Ps. 40:6-8 (v. 5-7) Îl au ca subiect pe Cristos.

- **„dintâi”** – se referă la legământul mozaic (Col. 2:14).

•

NASB, NKJV   **„îndepărtează”**

NRSV   **„desființează”**

TEV   **„îndepărtează”**

NJB   **„desființează”**

Acesta este un termen grecesc puternic pentru „a distruge” (*anairoō*). Întrebarea este cum să înțelegem acest termen în relația cu VT. Ca revelație de la Dumnezeu, este veșnică (Matei 5:17-19). Pavel citează adesea VT ca îndemn pentru credincioși. Dar ca modalitate de mântuire sau iertare a păcatelor, era doar la un stadiu preliminar (Gal. 3). A fost împlinit peste măsură în NT în Cristos. Contextul trebuie să stabilească dacă acest termen ar trebui tradus „îndepărtat” (împlinit) sau „desființat” (distrus).

- **„a doua”** – Se referă la noul legământ în Isus (Ier. 31:31-34; Ezech. 36:22-36).

10:10.

NASB, NKJV   **„Prin această „voie” am fost sfințiți noi, și anume prin jertfirea trupului lui Isus Hristos o dată pentru totdeauna.”**

NRSV   **„Și prin această „voie” am fost sfințiți noi, și anume prin jertfirea trupului lui Isus Hristos o dată pentru totdeauna.”**

TEV   **„Deoarece Isus Cristos a făcut ce a vrut Dumnezeu noi toți suntem curățit de păcat prin jertfa trupului Său adusă de El odată pentru totdeauna.”**

NJB   **Și voia a fost ca noi să fim sfințiți prin jertfa trupului lui Isus Hristos adusă odată pentru totdeauna.**

„Voia” se referă la voia lui Cristos (v.7, 9 și NASB, NJB) sau la voia Tatălui (NRSV, TEV)? Deoarece Isus este cel care vorbește în v. 5 (v. 9), contextul sugerează voia Lui.

- **„am fost sfințiți”** – Acesta este un PARTICIPIU TRECUT PASIV PERIFRATIC. Scopul creștinismului este un popor neprihănit. Aceasta a fost și scopul VT. Sfințirea înseamnă îndepărtarea blestemului și consecințelor căderii (Gen. 3), distrugerea chipului lui Dumnezeu în om. Noul legământ abordează această nevoie în două moduri: (1) printr-o declarație

legală, o poziție dată (INDICATIV) și (2) printr-o chemare la sfințenie (IMPERATIV). Credincioși sunt îndreptățiți și sfințiți printr-un răspuns de credință și pocăință la jertfa mântuitoare a lui Dumnezeu prin Isus. Odată salvați, Duhul Sfânt locuind în noi, suntem motivați de o lege și o dorință interioară (o inimă nouă și un duh nou) să fim ca Cristos (Rom. 8:29; Gal. 4:19; Efes. 1:4). Sfințirea influențează statul nostru în fața lui Dumnezeu și noua noastră viață de familie trăită în fiecare zi. Vezi subiectul special de la 2:11

- **„prin jertfirea trupului lui Isus Hristos”** – Omul căzut nu l-a căutat pe Dumnezeu (Isaia 53:6; Rom. 3:10-18). Dumnezeu l-a căutat! El a oferit o cale prin care oameni să se întoarcă la părtășia cu El (Marcu 10:45; 2 Cor. 5:21; Isaia 53).
- **„o dată pentru totdeauna”** – Aceasta este o temă recurentă (7:27; 9:12,28; 10:10, vezi observația completă de 7:27). Arată superioritatea jertfei lui Isus față de jertfele repetate ale legământului mozaic (v.11-12). A fost făcut tot ceea ce trebuie făcut pentru mântuirea oamenilor. Tot ce trebuie să facem noi este să răspundem l-a ceea ce Dumnezeu ne-a oferit prin credință în lucrarea încheiată a lui Cristos. Oricine vrea poate veni (Rom 10).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 10:11-18

11 Și, pe când orice preot face slujba în fiecare zi și aduce de multe ori aceleași jertfe, care niciodată nu pot șterge păcatele, 12 El, dimpotrivă, după ce a adus o singură jertfă pentru păcate, S-a așezat pentru totdeauna la dreapta lui Dumnezeu 13 și așteaptă de acum ca vrăjmașii Lui să-I fie făcuți așternut al picioarelor Lui. 14 Căci printr-o singură jertfă El a făcut desăvârșiți pentru totdeauna pe cei ce sunt sfințiți. 15 Lucrul acesta ni-l adevărește și Duhul Sfânt. Căci, după ce a zis: 16 „Iată legământul pe care-l voi face cu ei după acele zile, zice Domnul: voi pune legile Mele în inimile lor și le voi scrie în mintea lor”, 17 adaugă: „Și nu-Mi voi mai aduce aminte de păcatele lor, nici de fărădelegile lor.” 18 Dar acolo unde este iertare de păcate nu mai este nevoie de jertfă pentru păcat.

10:11 „orice preot” Manuscrisul străvechi uncial grecesc „A” are „Mare preot”. Autorul folosește adesea ambii termeni pentru Isus.

- **„face slujba”** – Preotul face slujba în fiecare an, pentru a aduce jertfe, dar Isus „stă așezat” (v. 12), lucrarea lui fiind încheiată!

10:12 „singură jertfă pentru păcate...pentru totdeauna” – Isus a rezolvat problema păcatului omului. Nimeni nu este pierdut din cauza „păcatului”. Singurul obstacol în calea mântuirii este necredința. Dumnezeu a oferit o cale pentru toți, pentru totdeauna. Termenul grecesc *diēnekēs*, tradus „pentru totdeauna” apare în Evrei de trei ori (7:3; 10:12,14). De obicei este asociat cu termenul sau sintagma care îl precedă, care îl leagă de „o jertfă pentru păcate”. Nu face parte din citatul din Ps. 110:1 care urmează.

- **„S-a așezat... la dreapta lui Dumnezeu”** – Aceasta este o aluzie recurentă la Ps. 110:1a (1:3; 8:1; 12:2). „Dreapta” este o metaforă antropomorfă pentru locul puterii, autorității și importanței regale. De asemenea este locul mijlocirii (Rom. 8:34; Evrei 7:25; 1 Ioan 2:1).

Isus este Preot (Ps. 110:4) și Rege (Ps. 110:1) la fel ca Melhisedec (cap. 7), care a plecat înaintea noastră și ne-a dat tot ce avem nevoie.

10:13 „ca vrăjmașii Lui să-I fie făcuți așternut al picioarelor Lui” – Acesta este încă un citat din Ps. 110:1b. lupta spirituală a fost câștigată (Col. 2:15), dar nu a ajuns încă la desăvârșire.

10:14. Acest verset arată tensiunea întregii cărți în domeniul siguranței. Jertfa adusă odată pentru totdeauna de Isus i-a făcut pe credincioși desăvârșiți (INDICATIV TRECUT ACTIV) pentru totdeauna (vezi subiectul special de la 7:11). Jertfa este bună și completă pentru a-și atinge scopul de răscumpărare (spre deosebire de legământul mozaic, 7:11,19; 9:9).

Credincioșii trebuie să continue în răspunsul lor de credință, care îi sfințește (PARTICIPIU PREZENT PASIV). Credința continuă este cheia spre siguranța mântuirii individuale. Inima și mintea nouă (Ezec. 36:22-38) îi motivează pe credincioși să ducă vieți pioase, recunoscători pentru o mântuire gratuită, completă și pătrunzătoare. În această carte nu se pune niciodată problema dacă jertfa lui Isus este una adecvată, ci se pune problema răspunsului individual – mărturisirea credinței inițiale a unui grup și mărturisirea continuă a credinței de către cel de-al doilea grup.

10:15 „Duhul Sfânt” – Asta arată cum privește autorul inspirația VT (Matei 5:17-19; 2 Tim. 3:16).

10:16-17 Acesta este un citat din Ier. 31:33-34, dar ordinea frazelor este inversată. Autorul pare să fi citat din memorie, deoarece citatul diferă de Textul Masoretic ebraic și de LXX, la fel ca în 8:10-12 (dacă nu este o inversare intenționată).

10:18 Acesta este punctul culminant al argumentului credincioșilor și marea noastră speranță (prima cale a trecut, 8:13).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 10:19-25

19 Astfel, dar, fraților, fiindcă prin sângele lui Isus avem o intrare slobodă în Locul Preasfânt, 20 pe calea cea nouă și vie pe care ne-a deschis-o El, prin perdeaua dinăuntru, adică trupul Său, 21 și, fiindcă avem un Mare Preot pus peste casa lui Dumnezeu, 22 să ne apropiem cu o inimă curată, cu credință deplină, cu inimile stropite și curățate de un cuget rău și cu trupul spălat cu o apă curată. 23 Să ținem fără șovăire la mărturisirea nădejzii noastre, căci credincios este Cel ce a făcut făgăduința. 24 Să veghem unii asupra altora, ca să ne îndemnăm la dragoste și la fapte bune. 25 Să nu părăsim adunarea noastră, cum au unii obicei; ci să ne îndemnăm unii pe alții și cu atât mai mult, cu cât vedeți că ziua se apropie.

10:19.

NASB, NRSV „avem nădejdea”

NKJV „având îndrăzneala”

NJB „avem...nădejde deplină”

Termenul *parrhēsia* înseamnă „îndrăzneală” sau „libertatea de a vorbi” (3:6; 4:16; 10:19,35). Acest termen exprimă noul sentiment de acceptare și de intimitate cu Dumnezeu al credincioșilor. Legea lui Moise nu a putut da acest lucru (9:9)! Acest lucru trebuie să fie ținute prin credință (3:6,14; 4:14). Încrederea se bazează pe jertfa încheiată a lui Cristos (Efes. 2:8-9), nu pe performanța omului! Încrederea este menținută de trăirea pioasă (Efes. 2:10).

SUBIECT SPECIAL: ÎNDRĂZNEALA (*PARRĒSIA*)

Acest termen grecesc este compus din „tot” (*pan*) și „discurs” (*rhēsis*). Această libertate sau îndrăzneală în vorbire avea adesea conotația unei îndrăzneli în mijlocul opoziției sau al respingerii (Ioan 7:13; 1 Tes. 2:2).

În scrierile lui Ioan (folosit de 13 ori), denotă adesea o proclamare publică (Ioan 7:4, de asemenea în scrierile lui Pavel, Col. 2:15). Dar uneori înseamnă doar „simplu” (Ioan 10:24; 11:14; 16:25,29).

În Faptele apostolilor, apostolii transmit mesajul despre Isus în același mod în care Isus vorbea despre Tatăl (cu îndrăzneală), despre planul și despre promisiunile Sale (Fapte 2:29; 4:13,29,31; 9:27-28; 13:46; 14:3; 18:26; 19:8; 26:26; 28:31). De asemenea, Pavel a solicitat rugăciuni ca să poată predica Evanghelia cu îndrăzneală (Efes. 6:19; 1 Tes. 2:2) și să trăiască Evanghelia (Fil. 1:20).

Speranța escatologică a lui Pavel în Cristos i-a dat îndrăzneala și încrederea de a predica Evanghelia în această epocă rea (2 Cor. 3:11-12). El mai avea și încredințarea că adepții lui Isus se vor comporta în mod adecvat (2 Cor. 7:4).

Mai este un aspect al acestui termen. Evreii îl folosesc cu un sentiment unic de îndrăzneală în Cristos de a se apropia de Dumnezeu și de a-I vorbi (Evrei 3:6; 4:16; 10:19,35). Creștinii sunt acceptați pe deplin și primiți în intimitatea cu Tatăl prin Fiul!

Este folosit în NT în mai multe feluri:

1. încredere, îndrăzneală sau siguranță legată de:

- a. oameni (Fapte 2:29; 4:13,31; 2 Cor. 3:12; Efes. 6:19)
- b. Dumnezeu (1 Ioan 2:28; 3:21; 4:12; 5:14; Evrei 3:6; 4:16; 10:19)
  - a) a vorbi deschis, simplu, clar (Marcu 8:32; Ioan 7:13; 10:24; 11:14; 16:25; Fapte 28:31)
  - b) a vorbi în public (Ioan 7:26; 11:54; 18:20)
  - c) forma derivată (*parrhēsiazomai*) este folosită pentru predicarea cu îndrăzneală în mijlocul circumstanțelor dificile (Fapte 18:26; 19:8; Efes. 6:20; 1 Tes. 2:2)

În acest context se referă la o încredere escatologică. Credincioșii nu se tem de a doua venire a lui Cristos; ei o așteaptă cu încredere și cu entuziasm deoarece rămân în Cristos și duc vieți cristice.

• **„intrare...în Locul Preasfânt”** – Nu uita că una dintre temele cele mai importante ale cărții este accesul la Dumnezeu dat de iertarea prin viața și moartea lui Cristos în locul nostru. Marii preoți din VT intrau în Sfânta Sfintelor din cort de două ori într-o singură zi a anului (9:25), Ziua Ispășirii (Lev. 16). Dar acum, prin jertfa lui Cristos, toți credincioșii pot avea acces personal continuu la Dumnezeu (încă o metaforă pentru acces este perdeaua ruptă de sus în jos, Matei 27:51, Marcu 15:38).

• **„prin sângele lui Isus”** – Nu este sânge magic, ci sânge uman. Reprezintă moartea jertfătoare a lui Isus pentru omenirea păcătoasă (Fapte 20:28; Rom. 3:25; 5:9; Efes. 1:7; 2:13; Col. 1:20; Evrei 9:12,14; 12:24; 13:12; 1 Petru 1:2,19; Apoc. 1:5; 5:9).

10:20 „nouă” – Termenul *prospatos* înseamnă „proaspăt înjunghiat” și acesta este singurul loc din NT în care este folosit.

• **„calea cea...vie”** – Acesta este o afirmare a învierii. El a fost înjunghiat, dar acum trăiește veșnic (Apoc. 5:6)!

•

NASB	„inaugurată”
NKJV	„sfințită pentru noi”
NRSV, TEV	„pe care ne-a deschis-o El”

NJB „pe care ne-a deschis-o El”

Acesta este un INDICATIV AORIST ACTIV. Această „cale nouă și vie” este o realitate îndeplinită, istorică și spirituală.

Dicționarul grec-englez de Walter Bauer, actualizat de Arndt, Gingrich și Danker enumeră două traduceri diferite ale acestui termen în acest context.

1. a deschide o cale (10:20)
2. a inaugura sau a sfinți cu ritualuri solemne (9:18) (p. 215)

Contextul îmi sugerează o legătură mai strânsă între aceste două apariții ale acestui termen rar în NT. Din nou, se are în vedere compararea celor două legăminte; prin sângele Său, Isus a inaugurat o modalitate mult mai bună de apropiere de Dumnezeu și de menținere a părtășiei.

• **„prin perdeaua”** – Această sintagmă are legătură cu perdeaua dinăuntru cortului, dintre Locul Sfânt și Sfânta Sfintelor (Matei 27:51). Aici perdeaua era „trupul” lui Isus. Asta se referă la trupul lui Isus, străpuns pentru păcatele noastre, oferind astfel acces la Dumnezeu (Isaia 52:13-53:12). În viziunea autorului Evreilor, partea exterioară a altarului (Locul Sfânt) reprezintă tărâmul fizic, iar altarul interior (Sfânta Sfintelor) tărâmul spiritual. În această lumină, cortul cerească contrastează cu modelul pământesc (6:19).

10:21 „un Mare Preot” – Vezi subiectul special: Isus ca Mare Preot de la 2:17.

• **„casa lui Dumnezeu”** – Se referă la credincioșii (Efes. 2:11-3:13) din VT (3:5) și din NT (3:6; 1 Tim. 3:15; 1 Petru 4:17). Cum Moise a fost un slujitor în casa lui Dumnezeu, Isus este Mare Preot și Fiul!

10:22 „să ne apropiem” – Acesta este un SUBJUNCTIV PREZENT REFLEXIV (deponent). Încrederea credincioșilor se bazează pe lucrarea încheiată a lui Isus, dar acest beneficiu și privilegiu trebuie să fie acceptat! „Apropierea” înseamnă apropierea închinătorilor de Dumnezeu. observă înaintarea:

1. „să ne apropiem cu o inimă curată” (v. 22)
2. „Să ținem fără șovăire la mărturisirea nădejzii noastre” (v. 23)
3. „Să veghem unii asupra altora, ca să ne îndemnăm” (v. 24)

Noul legământ (Ier. 31:31-34) este o inimă nouă și un duh nou, o dragoste înăuntru și o lege în afară, un dar fără plată în lucrarea încheiată a lui Isus Cristos, dar are și condiții, roada așteptată, consecințe evidente! Siguranța mântuirii naște o trăire pioasă! Nu este în primul rând un crez care să fie afirmat, nici o teologie care să fie acceptată, ci asemănarea cu Cristos (nu lipsa păcatului) evidentă în toți!

Observă lista de condiții pentru „apropiere”:

1. inimă sinceră
2. credință deplină
3. inimile stropite și curățate de un cuget rău
4. cu trupul spălat cu o apă curată

• **„inimă curată”** – O atitudine adecvată este cheia spre noul legământ de credință (pozitiv, Ezech. 36:22-36; negativ, Isaia 29:13). Vezi subiectul special de la 3:8.

• **„cu credință deplină”** – Siguranța deplină este legată de credință! Siguranța este bazată pe:

1. viața de credință ca dovadă a convertirii (Iacov 2:14-26)
2. lucrarea încheiată a lui Cristos (2 Cor. 5:21)

3. mărturia Duhului (Rom. 8:16)

Efortul oamenilor nu poate aduce mântuirea sau siguranța. Dar o viață de credință schimbată și care schimbă este dovada că o persoană a fost răscumpărată cu adevărat. Rezultatul normal al întâlnirii unui Dumnezeu sfânt este o viață sfântă de slujire.

Siguranța Biblică nu a fost menită să fie transformată într-o doctrină care să fie susținută, ci o viață care să fie trăită! Cei care pretind că Îl cunosc pe Cristos dar duc o viață apatică, indiferentă, lumească, egoistă, fără roade, neproductivă, fără Dumnezeu! vezi subiectul special de la 3:14.

- **„cu inimile stropite și curățate”** – Acesta este PARTICIPIU TRECUT PASIV, o aluzie la inaugurarea ritualul primului legământ (Exod 24:8; 1 Petru 1:2). Stropirea sângelui în noul legământ curățește mult mai eficient vina omului căzut (9:9,14).

- **„de un cuget rău”** – Asta este ceea ce VT nu a putut îndepărta (9:9; 10:2). 1 Petru 3.21 face o legătură similară între botez și o conștiință curată.

- **„trupul spălat cu o apă curată”** – Acesta este un PARTICIPIU PREZENT PASIV. Este posibil ca acesta să fie încă o aluzie la acțiunile marelui preot în ziua Ispășirii, o analogie istorică la spălarea prin stropire din VT (Lev. 8:6; 16:4; Exod 29:4; 30:17-21; Num. 19:7-8). Nu se referă la botezul creștin.

Acesta este încă o aluzie la spălările ceremoniale din VT. Arată clar că folosirea rituală a apei se poate referi la (1) moarte, îngropare, înviere (Rom. 6:1-11; Col. 2:12) și (2) spălarea păcatelor (Fapte 22:16; 1 Cor. 6:11; Efes. 5:26; Tit 3:5; 1 Petru 3:21). Apa nu e mecanismul, ci o metaforă. Deoarece biserica primară nu avea clădiri, oameni nu veneau în față să mărturisească public credința în Cristos, așa cum fac astăzi în multe biserici. Mărturisirea publică a credinței lor era botezul. Era ocazia și ilustrarea iertării păcatelor și primirii Duhului Sfânt. (Fapte 2:38) și nu modalitatea.

10:23 „Să ținem fără șovăire la mărturisirea nădejzii noastre.” – Acesta este un SUBJUNCTIV PREZENT ACTIV folosit ca IMPERATIV. Este al doilea din trei SUBJUNCTIVE PREZENTE care arată un răspuns așteptat de credință (dar posibil)

- **„nădejzii”** – KJV are „credință”, variantă nesusținută de vreun manuscris grecesc. Termenul „nădejde” se referă adesea la glorificarea noastră la venirea a doua (3:6; 6:11,18; 7:19; 1 Ioan 3:2).

-

NASB „căci credincios este Cel ce a făcut făgăduința”

NKJV „căci credincios este Cel ce a făcut făgăduința”

NRSV „căci credincios este Cel ce a făcut făgăduința”

TEV „pentru că putem avea încredere că Dumnezeu își va ține promisiunea.”

NJB „Cel ce a făcut promisiunea este vrednic de încredere”

Singurul VERB este un PARTICIPIU AORIST REFLEXIV (deponent) „a făcut făgăduința”. Acesta este echilibrul teologic al celor trei îndemnuri din v. 22-24. Acest paradox al unei mântuiri gratuite, oferită, făcută și protejată de Dumnezeu, trebuie să nască un răspuns adecvat al oamenilor la legământ! Suveranitatea lui Dumnezeu și liberul arbitru al omului sunt adevăruri biblice și trebuie ținute în tensiune.

Cea mai puternică încredere a credincioșilor (11:11) este credințioșia lui Dumnezeu. Promisiunile lui Dumnezeu sunt sigure. Cuvântul lui Dumnezeu este adevărat!

10:24 „să veghem” – Acesta este un SUBJUNCTIV PREZENT ACTIV. Autorul folosește câteva cuvinte diferite legate de gândirea noastră în privința chestiunilor teologice.

1. veghem, *katanoēō*, 1:1; 10:24 (Luca 12:24,27)
2. gândiți-vă, *theōreō*, 7:4
3. uitați-vă cu atenție, *analogizomai*, 12:3
4. uitați-vă cu atenție, *anatheōreō*, 13:7

Credincioșii trebuie să se gândească la credința lor.

1. de ce este adevărată
2. cum s-o aplice
3. cum să-i ajute pe alții
4. care este scopul principal

• **„ca să ne îndemnăm”** – Acesta este un termen grecesc puternic, de obicei cu conotație negativă. Este folosit doar de două ori în NT. Celălalt loc în care apare este cearta lui Pavel și a lui Barnaba din fapte 15:39. Ar putea reflecta tensiunea dintre evrei credincioși și cei necredincioși care se închinau în aceeași sinagogă, care explică cel mai bine grupurile din Evrei 6 („noi”, „voi”, „ei”).

• **„la dragoste și la fapte bune”** – Acestea sunt adevăratele roade ale creștinismului!

10:25 V. 24-25 enumeră trei lucruri pe care creștini ar trebui să le facă.

1. să se încurajeze unul pe alți la dragoste și fapte bune.
2. să se adune împreună (rădăcina din care este derivat cuvântul „sinagogă” folosit doar aici în NT).
3. să se încurajeze unul pe altul deoarece venirea a doua se apropie.

Acesta este singurul text din NT care îi încurajează pe credincioși să se adune pentru închinare. Acesta ar putea reflecta contextul istoric al persecuției romane îndreptată spre creștinism (o religie neaprobată) versus acceptarea relativă a iudaismului (o religie aprobată). Ar mai putea reflecta diferitele zile de închinare. Imediat după ce Biserica a început să se răspândească în cadrul iudaismului, rabinii (trezirea iudaismului fariseic de la Iamnia, în jurul anului 90 D. Cr) au inventat un jurământ „de blestem” cerut fiecărui membru al sinagogii, care presupunea respingerea lui Isus din Nazaret ca Mesia cel promis. În acest moment cei mai mulți credincioși au părăsit sinagoga cu programul ei de Sabat, dar au continuat să se închine duminica cu Biserica. Iacov 2:2 folosește termenul „sinagogă” pentru a vorbi de locul de închinare al creștinilor, la fel ca Evrei 10:25.

• **„ziua”** – Se referă la a doua venire. În lumina versetelor următoare, se leagă și de ziua judecății.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 10:26-31

26 Căci, dacă păcătuim cu voia, după ce am primit cunoștința adevărului, nu mai rămâne nicio jertfă pentru păcate, **27** ci doar o așteptare înfricoșată a judecății și văpaia unui foc care va mistui pe cei răzvrățiți. **28** Cine a călcat Legea lui Moise este omorât fără milă, pe mărturia a doi sau trei martori. **29** Cu cât mai aspră pedeapsă credeți că va lua cel ce va călca în picioare pe Fiul lui Dumnezeu, va pângări sângele legământului, cu care a fost sfințit, și va batjocori pe Duhul harului? **30** Căci știm cine este Cel ce a zis: „A Mea este răzbuarea, Eu voi răsplăti!”, și în altă parte: „Domnul va judeca pe poporul Său.” **31** Grozav lucru este să cazi în mâinile Dumnezeului celui Viu!

10:26 „dacă [noi]” – Aceasta nu este o propoziție condițională tipică. Este posibil ca GENITIVUL ABSOLUT (*hamartanontōn hēmōn*) să funcționeze ca protază (condițională).

În mod surprinzător, autorul se identifică din punct de vedere gramatical cu grupul care păcătuiește de bună voie, dar aceasta ar putea fi o tehnică literară (pluralul editorial) similară v. 2:3. Persoana I nu îl identifică automat cu grupul despre care se vorbește în v. 26-29. Aceeași tehnică literară care folosește persoana I poate fi găsită în 1 Cor. 13: 1-3.

● **„păcătuim cu voia”** – În limba greacă, „cu voia” este pus la început pentru accentuare. Cuvântul ar putea fi analog cu păcatul „cu pretenții” din VT (vezi observația de la 5:2). Forma gramaticală a verbului (PARTICIPIU PREZENT ACTIV, GENITIV, MASCULIN, PERSOANA I, PLURAL) a fost folosită de unii pentru a sugera că se referă la credincioșii care persistă în păcat. Dacă ar înceta să păcătuiască, ar evita judecata. Asta nu se potrivește în contextul omonim din capitolul 6 și din 10:26-29. acesta este un avertisment de viață sau de moarte, „pierdut o dată pentru totdeauna”! Respingerea lui Isus în prezența luminii clare a revelației duce la cea mai întunecoasă noapte spirituală posibilă.

● **„după ce am primit cunoștința adevărului”** – VERBUL „am primit” este un INFINITIV AORIST ACTIV. Acesta este punctul crucial al problemei de exegeză. Dacă au primit o dată cunoștința existențială deplină (*epignōskō*) a adevărului (ARTICOL HOTĂRÂT), se pare că sunt credincioși! Chestiunea teologică este aceeași ca în 6:4-6.

Trebuie să recunoaștem că nu există o exegeză ușoară, clară, evidentă. Personal mă tem că prejudecățile mele personale ar putea domina un text foarte clar. Trebuie să mă împotrivesc unui program sistematic, denominativ care reduce la tăcere acest verset puternic, inspirat. Nu credincioșii care păcătuiesc sunt problema, ci credincioșii care nu mai cred! Nu pot accepta o teologie care (1) face mântuirea dependentă de performanța umană sau care (2) transformă siguranța într-o sentință dogmatică, fără nicio legătură cu viața creștină. Resping o teologie care spune că ești mântuit, pierdut, mântuit, pierdut, mântuit, pierdut! De asemenea, resping o teologie care spune că mântuirea nu se poate pierde, care nu are legătură cu credința continuă și viața de credință. Așadar, ce fac? Comentez textul: în ceea ce privește contextul lui istoric și literar, exprimarea gramaticală, alegerea termenilor, genul și pasajele paralele. Trebuie să recunosc că în cazul în care ar fi trebuit să comentez doar 6:4-6 și 10:26-29, nu prea aș fi avut de ales decât să spun că credincioșii cad din har. Oricum,

1. contextul istoric, caracterul iudaic al cărții și prezența persecuției sunt probleme importante
2. contextul literar (5:11-6:12) și cele trei grupuri („noi”, „voi”, „ei”) par să descopere un context iudaic al „evreilor credincioși” și al „evreilor necredincioși” care se închină împreună și au părtășie într-o sinagogă
3. utilizarea atât de multe citate din VT despre cort, a termenului „sinagogă” (10:25) și a „catalogului credinței”, toate arată în direcția unui cititor care cunoaște VT

Așadar, după ce am comentat textul, cred că cea mai bună explicație generală (nu fără problemele și presupunerile ei) este reconstrucția istorică presupusă a lui R. E. Glaze, Jr. din *Mântuirea nu este ușoară*, publicată de Insight Press, 1966.

Evrei pare să fie o carte specializată pentru un anumit grup. Înseamnă asta că nu are un mesaj pentru zilele noastre? Avertismentele acestui autor inspirat (împreună cu ale lui Iacov, ale lui Petru și ale scriitorului epistolelor 1 și 2 Ioan) ar trebui să-i motiveze pe credincioși să continue cursa (vezi F. F. Bruce, *Răspunsuri la întrebări*, pp. 124-125)! Răspunsul nu stă în faptul că doar credința, fără o trăire adecvată, mântuiește, nici într-un legalism generat de frică, ci într-o viață pioasă de credință în luptă pentru sfințenie cauzat de o atitudine de recunoștință pentru o mântuire deplină, încheiată, încheiată și finală (10:14) prin Cristos, prin credință.

10:27 „judecata” – Autorul a accentuat din nou și din nou nădejdea minunată pe care o au creștini în Cristos, dar partea negativă este la fel de convingătoare; judecata vine și toți vor sta în fața lui Dumnezeu cel Sfânt (9:27; Gal. 6:7).

- „văpaia unui foc care va mistui pe cei răzvrățiți” – Aceasta este o aluzie la Isaia 26:11. Focul este asociat adesea cu sfințenia sau cu curățirea. Dumnezeu este o ființă etică; creația Lui este o realitate etică. Oamenii nu-I încalcă legile ci se rănesc singuri cu legile Lui.

SUBIECT SPECIAL: FOCUL

În Scriptură focul are conotații pozitive și negative.

A. Pozitive:

1. încălzește (Isaia 44:15; Ioan 18:18)
2. luminează (Isaia 50:11; Matei 25:1-13)
3. gătește (Exod 12:8; Isaia 44:15-16; Ioan 21:9)
4. purifică (Num. 31:22-23; Prov. 17:3; Isaia 1:25; 6:6-8; Ier. 6:29; Mal. 3:2-3)
5. sfințenie (Gen. 15:17; Exod 3:2; 19:18; Ezech. 1:27; Evrei 12:29)
6. călăuzirea lui Dumnezeu (Exod. 13:21; Num. 14:14; 1 Regi 18:24)
7. puterea dată de Dumnezeu (Fapte 2:3)
8. protecție (Zah. 2:5)

B. Negative

1. arde (Iosua 6:24; 8:8; 11:11; Matei 22:7)
2. distruge (Gen. 19:24; Lev. 10:1-2)
3. furie (Num. 21:28; Isaia 10:16; Zah. 12:6)
4. pedeapsă (Gen. 38:24; Lev. 20:14; 21:9; Iosua 7:15)
5. fals semn escatologic (Apoc. 13:13)

C. Furia lui Dumnezeu împotriva păcatului este exprimată în metafore care conțin foc

1. furia Lui arde (Osea 8:5; Țef. 3:8)
2. El toarnă foc (Naum 1:6)
3. foc veșnic (Ier. 15:14; 17:4)
4. judecata escatologică (Matei 3:10; 13:40; Ioan 15:6; 2 Tes. 1:7; 2 Petru 3:7-10; Apoc. 8:7; 16:8)

D. La fel ca atât de multe metafore din Biblie (dospit, leu) focul poate fi o binecuvântare sau un blestem, în funcție de context.

10:28.

NASB „Cine a respins Legea lui Moise”

NKJV „Cine a respins Legea lui Moise”

NRSV „Cine a călcat Legea lui Moise”

TEV „Cine nu a ascultat Legea lui Moise”

NJB „Cine a disprețuit Legea lui Moise”

Aceasta este o sintagmă puternică pentru respingerea voită. În *Ghid al Epistolei către Evrei*, Ellingworth și Nida spun: „Cuvântul tradus „a nu asculta” este unul puternic, folosit nu pentru păcatele accidentale, ci pentru încălcarea întregului legământ (Ezech. 22:26), de exemplu prin idolatrie (Deut. 17:2-7), prin prorocie falsă (Deut. 18:20) sau prin blasfemie (Lev. 24.13-16)” (p. 236).

- **„este omorât fără milă...doi sau trei martori”** – În VT pedeapsa cu moartea necesita mereu doi martori (Deut. 17:6; 19:15). Neascultarea are consecințe!

10:29 „Cu cât mai aspră” – Acesta este un argument de la mai mic (legământul lui Moise) la mai mare (legământului lui Isus). Această comparație este tema cărții Evrei.

- **„va călca în picioare”** – Această imagine înseamnă a trata disprețuitor. Este un PARTICIPIU AORIST PASIV care presupune o acțiune încheiată, la fel ca următorul PARTICIPIU.

- **„Fiul lui Dumnezeu”**

SUBIECT SPECIAL: FIUL LUI DUMNEZEU

Acesta este unul dintre numele importante din NT pentru Isus. Cu siguranță are conotații divine. Îl include pe Isus ca „Fiul” sau ca „Fiul Meu,” iar Dumnezeu este numit „Tată.” Apare în NT de peste 124 de ori. Chiar și auto-intitularea lui Isus ca „Fiul Omului” are o conotație divină din Dan. 7:13-14.

În VT numele „fiu” putea desemna trei grupuri specifice:

1. îngeri (de obicei la PLURAL, Gen. 6:2; Iov 1:6; 2:1)
2. Regele Israelului (2 Sam. 7:14; Ps. 2:7; 89:26-27)
3. poporul Israel ca întreg (Exod 4:22-23; Deut. 14:1; Osea 11:1; Mal. 2:10)
4. judecătorii evrei (Ps. 82:6)

A doua întrebuintare este cea legată de Isus. Astfel „fiul lui David” și „fiul lui Dumnezeu” au legătură cu 2 Sam. 7, cu Ps. 2 și 89. În VT „fiul lui Dumnezeu” nu este folosit niciodată specific pentru Mesia, doar ca regele escatologic, una dintre „funcțiile unse” ale Israelului. Dar în Manuscrisele de la Marea Moartă numele cu implicații mesianice este folosit adesea (vezi referințe specifice în *Dicționarul lui Isus și al Evangheliilor*, p. 770). „Fiul lui Dumnezeu” este un titlu mesianic și în cele două lucrări apocaliptice ebraice interbiblice (2 Ezra 7:28; 13:32,37,52; 14:9 și 1 Enoh 105:2).

Felul în care vorbește NT despre Isus este rezumat cel mai bine în câteva categorii:

1. pre-existența Lui (Ioan 1:1-18)
2. nașterea Lui unică (din fecioară) (Matei 1:23; Luca 1:31-35)
3. botezul Lui (Matei 3:17; Marcu 1:11; Luca 3:22. Vocea lui Dumnezeu din cer unește regele din Ps. 2 cu robul care pătimește din Isaia 53)
4. ispitirea Lui de către Satan (Matei 4:1-11; Marcu 1:12,13; Luca 4:1-13. Este ispitit să Se îndoiască de calitatea Lui de Fiu sau cel puțin să-Și îndeplinească scopul prin alte mijloace decât crucea)
5. recunoașterea Lui de către mărturisitori inacceptabili:
  - a. demoni (Marcu 1:23-25; Luca 4:31-37; Marcu 3:11-12)
  - b. necredincioși (Matei 27:43; Marcu 14:61; Ioan 19:7)
6. recunoașterea Lui de către apostolii Săi:
  - a. Matei 14:33; 16:16
  - b. Ioan 1:34,49; 6:69; 11:27
7. Declarațiile proprii:
  - a. Matei 11:25-27
  - b. Ioan 10:36
8. Folosirea de către El a metaforei familiale pentru Dumnezeu ca Tată:
  - a. folosirea cuvântului „abba” pentru Dumnezeu:
    - 1) Marcu 14:36
    - 2) Rom. 8:15
    - 3) Gal. 4:6
  - b. folosirea recurentă de către El a cuvântului „Tată” (*patēr*) pentru a-Și descrie relația cu divinitatea

Pe scurt, titlul „Fiul lui Dumnezeu” avea o semnificație teologică importantă pentru cei care cunoșteau VT și promisiunile și categoriile lui, dar autorii NT erau agitați de folosirea lui față de neamuri datorită trecutului lor păgân în care „zeii” s-au căsătorit cu femei, rezultând „titanii” sau „uriașii.”

- **„va considera”** – Aceasta înseamnă o faptă intenționată care duce la o alegere.
- **„pângărit”** – Se referă la ceva necurat din punct de vedere ceremonial, nepotrivit pentru scopul lui.
- **„sângele legământului, cu care a fost sfințit”** – Întrebarea de aici are legătură cu VERBUL (INDICATIV AORIST PASIV). Se referă acest lucru la respingerea inițială a noului legământ sau este o întoarcere de la noul legământ? PARTICIPIILE AORISTE din sintagma anterioară și PARTICIPIUL AORIST PASIV din cea următoare implică o respingere inițială.

Problema cu această exegeză este că fiecare loc din Evrei în care este folosit „sfințit” se referă la credincioși (2:11; 9:13; 10:10,14; 13:12). Pentru mine problema este cea a respectării legământului. Dumnezeu suveran a făcut un legământ cu privire la mântuire. Este gratuită, este pentru toți, dar trebuie să fie primită (liberul arbitru al omului), nu doar un răspuns sentimental (Matei 13:20-22), nici unirea cu o biserică (1 Ioan 2:19). Cheia este credința. Toți cei care cred/ se încred/au încredere (toate traducerile posibile ale lui *pisteuō*) sunt mântuiți și au siguranță. Avertismentul dublu din Evrei este să (1) primim ce ne oferă Evanghelia și (2) să mergem în ce am primit. Dacă cineva nu poate să primească – judecată; dacă cineva nu poate să creadă – judecată!

- **„va batjocori pe Duhul harului”** – El ne acuză de păcat, ne aduce la Cristos, ne botează în Cristos și îl formează pe Cristos în noi ca credincioși (Ioan 16:8-11). Duhul Sfânt este insultat sau ofensat când credincioși îi resping îndemnul sau acuzațiile. Unii dintre destinatari acestei cărți Îl respingeau pe Cristos în prezența revelației clare de la alți membri ai sinagogii (vezi Introducerea, Destinatari).

10:30 „răzbunarea” – Acesta este un citat din LXX, Deut. 32:35a și 36a. Nu este furie, ci dreptate deplină pentru toți cei implicați.

- **„Domnul va judeca pe poporul Său”** – Acesta este un citat care urmează în LXX, Deut. 32:36a. Textul ebraic are „a răzbuna” în loc de „a judeca”. Implică această sintagmă că cei care păcătuiau de bunăvoie au fost o dată oameni lui Dumnezeu? De obicei se intenționează un singur aspect al citatului din VT. Probabil „a judeca” este punctul central al citatului, deși în contextul original se referă la idolatria Israelului. Autorul a folosit respingerea de către Dumnezeu a poporului Său prin judecată ca avertisment în întreaga carte.

10:31 „Grozav lucru este să cazii în mâinile Dumnezeului celui Viu” – În această sintagmă (3:12) reflectă numele convenit pentru Dumnezeu, „YHWH” (Exod 3:14), de la VERBUL ebraic „a fi” (Matei 16:16). Vezi subiectul special de la 2:7. Necredința seceră consecințe veșnice!

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 10:32-39

32 Aduceți-vă aminte de zilele de la început, când, după ce ați fost luminați, ați dus o mare luptă de suferințe: 33 pe de o parte, erați puși ca priveliște în mijlocul ocărilor și necazurilor, și, pe de alta, v-ați făcut părtași cu aceia care aveau aceeași soartă ca voi. 34 În adevăr, ați avut milă de cei din temniță și ați primit cu bucurie răpirea averilor voastre, ca unii care știți că aveți în ceruri o avuție mai bună, care dăinuie. 35 Să nu vă părăsiți, dar, încrederea voastră pe care o așteaptă o mare răsplătire! 36 Căci aveți nevoie de răbdare, ca, după ce ați împlinit voia lui Dumnezeu, să puteți câpăta ce v-a fost făgăduit. 37 „Încă puțină, foarte puțină vreme”, și „Cel ce vine va veni și nu va zăbovi. 38 Și cel neprihănit va trăi prin credință; dar, dacă dă înapoi, sufletul Meu nu găsește plăcere în el.” 39 Noi însă nu suntem din aceia care dau înapoi ca să se piardă, ci din aceia care au credință pentru mântuirea sufletului.

10:32 „Aduceți-vă aminte de zilele de la început” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT REFLEXIV care s-ar putea referi la 5:12.

• **„după ce ați fost luminați”** – Această sintagmă a fost folosită pentru grupul de necredincioși din 6:4. Eu cred că se adresează la două grupuri.

1. Evreii care au văzut puterea lui Dumnezeu în viețile și mărturiile prietenilor lor credincioși.

2. Evreii credincioși care încă se închinau în sinagogă.

„Voi” din v. 32-36 contrastează cu v. 26-31 (la fel ca 6:9-12 cu 6:4-8).

• **„ați dus [îndurat]”** – Aceasta este o metaforă dintr-un concurs de atletism (12:1,2,3,7).

• **„mare luptă de suferințe”** – Probabil se referă la persecuția pe care a întâmpinat-o Biserica, dar nu și sinagoga, iudaismul fiind o religie legală sub conducerea Romei, dar nu și creștinismul. Acest paragraf pare să spună că ei îi ajutau pe alții care erau persecutați, împărțând astfel o parte din reproșuri (33-34; 6:10).

10:34 „cei din temniță” – Unii creștini au fost întemnițați, dar nu și destinatarii epistolei. Ei erau creștini, dar nu erau identificați pe deplin cu Biserica. Acest lucru ar putea întări considerentul că erau evrei credincioși care încă mai mergeau la sinagogă (vezi Introducere, Destinatari). KJV are „în lanțurile mele”, lucrul folosit de mulți exegeți ca dovadă a autorității lui Pavel. Oricum există câteva diferențe posibile între manuscrise: (1) „în lanțuri” (P13, A, D*, și traducerea Vulgata și Peshitta); (2) „în lanțuri” (P46, Q, și textul grecesc folosit de Origen); și (3) „în lanțurile mele” (Ⲙ, D2, K, L, P și textul grecesc folosit de Clement din Alexandria)

• **„ați primit cu bucurie răpirea averilor voastre”** – Aceasta este o dovadă sigură a speranței și a moștenirii noastre în Cristos (9:15; 11:16; 13:14; Matei 5:12; Luca 6:22-23; Rom. 5:3; 8:17).

• **„mai bună”** – Vezi observația completă de la 7:7.

10:35-36. Aceste versete susțin nevoia grupului de credincioși (1) de a nu renunța la încredințarea lor (3:6; 4:16; 10:19) și (2) de a suporta (12:1-3). În multe feluri sună ca mesajul adresat celor șapte biserici din Apoc. 2-3 (2:3,5,7,10,11,13,16,17,19,25,26; 3:2,3,5,10,11,12,20). Credința adevărată este o credință continuă (1 Ioan 2:19). Promisiunile legământului lui Dumnezeu trebuie primite și ținute. Vezi subiectul special de la 4:14.

Adevărata problemă cu siguranța nu o reprezintă creștini care luptă, ci multitudinea membrilor bisericilor moderne occidentale care nu au nici o dovadă a credinței în viețile lor. Credința ușoară, alături de accentuarea exagerată a siguranței, a umplut bisericile noastre cu creștini imaturi în cazul cel mai bun și cu oameni pierduți în haine creștine în cazul cel mai rău! Ucenicia și chemarea la o sfințenie radicală lipsesc dintr-o cultură vestică modernă, materialistă, capitalistă și decadentă. Mântuirea a fost transformată într-un produs (un bilet spre rai la sfârșitul unei vieți egoiste sau o asigurare în caz de incendiu împotriva păcatului continuu) în locul unei relații zilnice, crescând cu Dumnezeu. Țelul creștinismului nu este raiul când murim (un produs), ci asemănarea cu Cristos acum! Dumnezeu vrea să-și restaureze chipul în om ca să poată atinge omenirea căzută cu darul mântuirii fără plată în Cristos. Suntem mântuiți pentru a sluji! Siguranța este un produs auxiliar al unei vieți de slujire și ucenicie.

SUBIECT SPECIAL: PERSEVERENȚA

Doctrinile creștine despre viața creștină sunt greu de explicat, deoarece ele sunt prezentate în perechi dialectale orientale tipice. Aceste perechi sunt contradictorii, dar ambele sunt biblice. Creștinii occidentali au avut tendința de a alege un adevăr și de a-l ignora sau subestima pe cel opus. Câteva exemple:

1. Este mântuirea o decizie inițială de a te încrede în Cristos ori o dedicare de o viață uceniciei?
2. Este mântuirea o alegere prin har făcută de un Dumnezeu suveran sau credința omenirii și răspunsul de pocăință dat unei oferte divine?
3. Mântuirea odată primită nu se poate pierde, sau există o nevoie de sânguință continuă?

Problema perseverenței a fost una discutabilă de-a lungul istoriei Bisericii. Problema începe cu pasajele aparent conflictuale din NT:

1. texte despre siguranță
  - a. afirmații făcute de Isus în Evanghelia lui Ioan (Ioan 6:37; 10:28-29)
  - b. afirmații făcute de Pavel (Rom. 8:35-39; Efes. 1:13; 2:5,8-9; Fil. 1:6; 2:13; 2 Tes. 3:3; 2 Tim. 1:12; 4:18)
  - c. afirmații făcute de Petru (1 Petru 1:4-5)
2. texte despre nevoia de perseverență
  - a. afirmații făcute de Isus în Evangheliile sinoptice (Matei 10:22; 13:1-9,24-30; 24:13; Marcu 13:13; Ioan 8:31; 15:4-10; Apoc. 2:7,17,20; 3:5,12,21)
  - b. afirmații făcute de Isus în Evanghelia lui Ioan (Ioan 8:31; 15:4-10)
  - c. afirmații făcute de Pavel (Rom. 11:22; 1 Cor. 15:2; 2 Cor. 13:5; Gal. 1:6; 3:4; 5:4; 6:9; Fil. 2:12; 3:18-20; Col. 1:23)
  - d. afirmații făcute de autorul Evreilor (2:1; 3:6,14; 4:14; 6:11)
  - e. afirmații făcute de Ioan (1 Ioan 2:6; 2 Ioan 9; Apoc. 2:7,17,20; 3:5,12,21; 21:7)

Mântuirea biblică vine din iubirea, mila și harul unui Dumnezeu Triunic suveran. Nici un om nu poate fi mântuit fără inițierea Duhului Sfânt. Mai întâi intervine divinitatea și stabilește planul, dar el cere ca oamenii să răspundă cu credință și cu pocăință, la început și continuu. Dumnezeu lucrează cu omenirea într-o relație de legământ. Există privilegiul și responsabilități!

Mântuirea le este oferită tuturor oamenilor. Moartea lui Isus a rezolvat problema păcatului creației căzute! Dumnezeu a dat o cale și vrea ca toți cei creați după chipul Său să răspundă dragostei Sale și darului oferit în Isus.

Dacă vrei să citești mai mult pe acest subiect dintr-o perspectivă non-calvinistă, vezi:

1. Dale Moody, *Cuvântul adevărului*, Eerdmans, 1981 (pp. 348-365)
2. Howard Marshall, *Ținut de puterea lui Dumnezeu*, Bethany Fellowship, 1969
3. Robert Shank, *Viață în Fiul*, Westcott, 1961

Biblia pune două probleme diferite în acest domeniu: (1) considerarea asigurării ca pe o permisiune de a duce o viață fără rod și egoistă și (2) încurajarea celor care luptă cu lucrarea și cu păcatul personal. Problema este că grupurile greșite iau mesajul greșit și construiesc sisteme teologice pe pasaje biblice limitate. Unii creștini au o nevoie disperată de mesajul încredințării, în timp ce alții au nevoie de avertismente severe! Tu în care grup ești?

Există o controversă teologică istorică a lui Augustin vs. Pelagius și a lui Calvin vs. Arminius (semi-pelagian). Discuția implică întrebarea despre mântuire: dacă o persoană este mântuită cu adevărat, trebuie ea să persevereze în credință și să aducă roade?

Calviniștii se aliniază în spatele textelor biblice care afirmă suveranitatea lui Dumnezeu și puterea continuă (Ioan 10:27-30; Rom. 8:31-39; 1 Ioan 5:13,18; 1 Petru 1:3-5) și TIMPURI VERBALE precum PATRICIPIUL TRECUT PASIV din Efes. 2:5,8.

Arminienii se aliniază în spatele textelor biblice care îi avertizează pe credincioși să „rabde”, să „rămână” sau să „continue” (Matei 10:22; 24:9-13; Marcu 13:13; Ioan 15:4-6; 1 Cor. 15:2; Gal. 6:9; Apoc. 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7). Personal, nu cred că Evrei 6 și 10 sunt aplicabile, dar mulți arminieni le folosesc ca avertisment împotriva apostaziei. Pilda Semănătorului din Matei 13 și Marcu 4 pun problema credinței aparente, la fel ca Ioan 8:31-59. Așa cum calviniștii citează VERBE la TIMPUL TRECUT pentru a ilustra mântuirea, arminienii citează pasaje la TIMPUL PREZENT precum 1 Cor. 1:18; 15:2; 2 Cor. 2:15.

Acesta este un exemplu perfect al felului în care sistemele teologice abuzează de metoda de exegeză a interpretării în afara contextului. De obicei este folosit un principiu călăuzitor sau un text important pentru a construi o rețea teologică din perspectiva căreia sunt privite toate textele. El prezintă adevărul învăluit în tensiune, în perechi aparent paradoxale. Creștinii trebuie să le afirme pe ambele și să trăiască în tensiune. NT prezintă și siguranța mântuirii credinciosului, și condiția credinței continue și a smereniei. Mântuirea nu este un produs (un bilet spre cer sau o asigurare în caz de incendiu), ci o relație. Este o decizie și o ucenicie. Ea este prezentată în NT la toate TIMPURILE VERBALE:

AORIST (acțiune încheiată), Fapte 15:11; Rom. 8:24; 2 Tim. 1:9; Tit 3:5

TRECUT (acțiune încheiată cu rezultate care rămân), Efes. 2:5,8

PREZENT (acțiune continuă), 1 Cor. 1:18; 15:2; 2 Cor. 2:15

VIITOR (evenimente viitoare sau sigure), Rom. 5:8,10; 10:9; 1 Cor. 3:15; Fil. 1:28; 1 Tes. 5:8-9; Evrei 1:14; 9:28

10:36. Acest verset este afirmat cu o ocazie neprevăzută!

- „voia lui Dumnezeu” – Vezi subiectul special de la 13:21.
- „să puteți căpăta ce v-a fost făgăduit” – Se referă la promisiunile noului legământ în Cristos (9:15).

10:37-38. Acesta este un citat din LXX din Hab. 2:3-4, dar cu ultimele două subordonate inversate pentru accentuare.

- „Cel ce vine” – Textul masoretic ebraic are „el”, impersonal, dar LXX grecească îl personalizează, adică face referire la Mesia.

10:38 „va trăi prin credință”

SUBIECT SPECIAL: CREDINȚA, ÎNCREDEREA ȘI CREDINCIOȘIA ÎN VECHIUL TESTAMENT (אמן)

Afirmație introductivă

Trebuie să afirm că folosirea acestui concept teologic, atât de important pentru NT, nu este definit atât de clar ca în VT. Cu siguranță există, dar este demonstrat în pasaje și persoane cheie selectate.

VT amestecă:

1. individul și comunitatea
2. întâlnirea personală și ascultarea legământului

Credința este o întâlnire personală și un stil de viață! Este mai ușor de descris într-o persoană decât într-o formă lexicală (studiul cuvintelor). Acest aspect personal este ilustrat cel mai bine în

1. Avraam și sămânța lui
2. David și Israel

Acești bărbați L-au întâlnit pe Dumnezeu și viețile lor au fost schimbate pentru totdeauna (nu vieți perfecte, ci credință continuă). Testarea a descoperit slăbiciuni și tării ale întâlnirii lor cu Dumnezeu, dar relația personală, de încredere, a continuat de-a lungul timpului! A fost încercată și modelată, dar a continuat ca dovadă a devotamentului și a stilului lor de viață.

I. Rădăcina principală folosită

A. אמן (BDB 52)

1. VERB

- a. *Qal* – a susține, a îngriji (2 Regi 10:1,5; Estera 2:7, utilizarea canonică)
  - b. *Niphal* – a face sigur sau stabil, a înființa, a confirma, a fi credincios sau vrednic de încredere
    - 1) despre oameni, Isaia 8:2; 53:1; Ier. 40;14
    - 2) despre lucruri, Isaia 22:23
    - 3) despre Dumnezeu Deut. 7:9,12; Isaia 49:7; Ier. 42:5
  - c. *Hiphil* – a fi tare, a crede, a avea încredere
    - 1) Avraam L-a crezut pe Dumnezeu, Gen. 15:6
    - 2) israeliții din Egipt au crezut, Exod. 4:31; 14:31 (negat în Deut. 1:32)
    - 3) israeliții au crezut că YHWH a vorbit prin Moise, Exod 19:9; Ps. 106:12,24
    - 4) Ahaz nu s-a încrezut în Dumnezeu, Isaia 7:9
    - 5) oricine crede în ea, Isaia 28:16
    - 6) crederea adevărilor despre Dumnezeu, Isaia 43:10-12
2. SUBSTANTIV (MASCULIN) – credințioșia (Deut. 32:20; Isaia 25:1; 26:2)
  3. ADVERB – cu adevărat, cu siguranță, sunt de acord, așa să fie (Deut. 27:15-26; 1 Regi 1:36; 1 Cor. 16:36; Isaia 65:16; Ier. 11:5; 28:6). Aceasta este utilizarea liturgică a lui „Amin” în VT și în NT.

B. אמנה (BDB 54) SUBSTANTIV FEMININ, neclintire, credințioșie, adevăr

1. a oamenilor, Isaia 10:20; 42:3; 48:1
2. a lui Dumnezeu, Exod. 34:6; Ps. 117:2; Isaia 38:18,19; 61:8
3. a adevărului, Deut. 32:4; 1 Regi 22:16; Ps. 33:4; 98:3; 100:5; 119:30; Ier. 9:4; Zah. 8:16

C. אמונה (BDB 53), neclintire, statornicie, fidelitate

1. a mâinilor, Exod. 17:12
2. a vremurilor, Isaia 33:6
3. a oamenilor, Ier. 5:3; 7:28; 9:2
4. a lui Dumnezeu Ps. 40:11; 88:12; 89:2,3,6,9; 119:138

II. Folosirea acestui concept de către Pavel

- A. Pavel își bazează noua înțelegere a lui XHWH pe întâlnirea lui personală cu Cristos pe drumul Damascului (Fapte. 9; 22; 26.)
- B. El a găsit susținere pentru noua lui înțelegere în două versete din VT care folosesc rădăcina אמן.
1. Gen. 15:6 – întâlnirea personală a lui Avraam inițiată de Dumnezeu (Gen 12), care a produs o viață ascultătoare de credință (Gen. 12-22). Pavel face aluzie la ea în Rom. 4 și Gal. 3.
  2. Isaia 28:16 – cei care cred în ea (în piatra lui Dumnezeu din capul unghiului, încercată și puternică) nu vor fi niciodată
    - a. Rom. 9:33, „dat de rușine” sau „dezamăgit”
    - b. Rom. 10:11, la fel ca mai sus
  3. Hab. 2:4 – cei care Îl cunosc pe Dumnezeul cel credincios ar trebui să ducă vieți credincioase (Ier. 7:28). Pavel folosește acest text în Rom. 1:17 și Gal. 3:11 (observă și Evrei 10:38).

III. Folosirea conceptului din VT de către Petru

A. Petru combină

1. Isaia 8:14 – 1 Petru 2:8 (piatră de poticnire)
2. Isaia 28:16 – 1 Petru 2:6 (piatră din capul unghiului)
3. Ps. 111:22 – 1 Petru 2:7 (patra lepădată)

B. El schimbă limbajul unic ce îl descrie pe Israel, „un neam ales, o preoție regală, un popor sfânt, un popor al lui Dumnezeu” din

1. Deut. 10:15; Isaia 43:21
2. Isaia 61:6; 66:21
3. Exod. 19:6; Deut. 7:6

Și îl folosește pentru credința Bisericii în Cristos.

IV. Utilizarea conceptului de către Ioan

A. Utilizarea în NT:

Termenul „a crezut” vine de la un termen grecesc (*pisteuō*) care poate fi tradus „a crede”, „credință” sau „încredere”. De exemplu, SUBSTANTIVUL nu apare în Evanghelia lui Ioan, dar VERBUL este folosit adesea. În Ioan 2:23-25 nu se știe dacă e adevărat că mulțimea era încredințată că Isus din Nazaret era Mesia. Alte exemple de folosire superficială a termenului „a crede” sunt Ioan 8:31-59 și Fapte 8:13, 18-24. Adevărata credință biblică este mai mult decât un răspuns inițial. El trebuie să fie urmat de un proces de ucenicie (Matei 13:20-22, 31-32).

B. Folosirea cu PREPOZIȚII

1. *eis* înseamnă „în”. Această construcție unică faptul că credincioșii își pun încrederea/credința în Isus:
  - a. în numele Lui (Ioan 1:12; 2:23; 3:18; 1 Ioan 5:13)
  - b. în El (Ioan 2:11; 3:15,18; 4:39; 6:40; 7:5,31,39,48; 8:30; 9:36; 10:42; 11:45, 48; 17:37,42; Matei 18:6; Fapte 10:43; Fil. 1:29; 1 Petru 1:8)

- c. în Mine (Ioan 6:35; 7:38; 11:25,26; 12:44,46; 14:1,12; 16:9; 17:20)
- d. în Fiul (Ioan 3:36; 9:35; 1 Ioan 5:10)
- e. în Isus (Ioan 12:11; Fapte 19:4; Gal. 2:16)
- f. în lumină (Ioan 12;36)
- g. În Dumnezeu (Ioan 14:1)
- 2. *en* înseamnă „în” ca în Ioan 3:15; Marcu 1:15; Fapte 5:14
- 3. *epi* înseamnă „în” sau „pe”, ca în Matei 27:42; Fapte 9:42; 11:17; 16:31; 22:19; Rom. 4:5, 24; 9:33; 10:11; 1 Tim. 1:16; 1 Petru 2:6
- 4. CAZUL DATIV fără PREPOZIȚIE ca în Gal. 3:6; Fapte 18:8; 27:25; 1 Ioan 3:23; 5:10
- 5. *hoti*, care înseamnă „crede că” spune ce să credem
  - a. Isus este Sfântul lui Dumnezeu (Ioan 6:69)
  - b. Isus este „Eu sunt” (Ioan 8:24)
  - c. Isus este în Tatăl și Tatăl este în El (Ioan 10:38)
  - d. Isus este Mesia (Ioan 11:27; 20:31)
  - e. Isus este Fiul lui Dumnezeu (Ioan 11:27; 20:31)
  - f. Isus este trimis de Tatăl (Ioan 11:42; 17:8,21)
  - g. Isus este una cu Tatăl (Ioan 14:10-11)
  - h. Isus a venit de la Tatăl (Ioan 16:27,30)
  - i. Isus S-a identificat cu numele convenit pentru Tatăl, „Eu sunt” (Ioan 8:24; 13:19)
  - j. Noi vom trăi cu El (Rom. 6:8)
  - k. Isus a murit și a înviat (1 Tes. 4:14)
- I. Concluzie

Credința biblică este răspunsul omului la un cuvânt sau la o promisiune divină. Dumnezeu începe mereu (Ioan 6:44,65), dar necesitatea răsunsului oamenilor face parte din această comunicare divină.

- 1. încrederea
- 2. ascultarea legământului

Credința biblică este

- 1. relație personală (credință inițială)
- 2. declarare a adevărului public (credința în revelația lui Dumnezeu)
- 3. un răspuns adecvat de ascultare (credință zilnică)

Credința biblică nu este un bilet spre rai sau o asigurare în caz de incendiu, ci o relație personală. Acesta este scopul creației și scopul cu care oamenii au fost făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Gen. 1:26-27). Problema este „intimitatea”. Dumnezeu dorește părtășie, nu o anumită atitudine teologică! Dar părtășia cu un Dumnezeu sfânt cere ca copiii să demonstreze „caracteristica de familie” (sfînțenia, Lev. 19:2; Matei 5:48; 1 Petru 1:15-16). Căderea (Gen. 3) ne-a afectat abilitatea de a răspunde adecvat. Așadar, Dumnezeu a acționat pentru noi (Ezec. 36:27-38), dându-ne „o inimă nouă” și „un duh nou” care ne permite ca prin credință și pocăință să avem părtășie cu El și să-L ascultăm!

Toate trei sunt cruciale și trebuie menținute. Scopul este să-L cunoaștem pe Dumnezeu (ambele înțelesuri, ebraic și grecesc) și să reflectăm caracterul Lui în viețile noastre. Scopul credinței nu este raiul cândva, ci asemănarea cu Cristos în fiecare zi!

Credințioșia omului este rezultatul (NT), nu baza (VT) unei relații cu Dumnezeu; credința omului în credințioșia Lui, încrederea omului în faptul că El este demn de încredere. Esența viziunii mântuirii din NT este faptul că oamenii trebuie să răspundă la început și continuu la harul și mila inițială a lui Dumnezeu, demonstrată prin Cristos. El a iubit, a trimis, a oferit; noi trebuie să răspundem cu credință și credințioșie (Efes. 2:8-9 și 10)!

Dumnezeul cel credincios dorește un popor credincios care să-L reveleze unei lumi necredincioase și să-i aducă la credința personală în El.

- **„Meu”** – Există o confuzie în manuscrisul grecesc în privința antecedentului acestui PRONUME personal. Are legătură cu „neprihănirea” sau „credința”. Autorul nostru folosește ambiguitatea din traducerea textului masoretic și din traducerea LXX pentru a accentua (1) venirea lui Mesia, (2) nevoia de credințioșie a creștinilor.

În manuscrisele străvechi unciale grecești A și C „meu” este legat de neprihănire. În LXX, Peshitta, și manuscrisul D*, „meu” are legătură cu credința. În P13, Dc, Hc, K, P și Textus Receptus „meu” este omis (urmând o misiune a lui Pavel din citatul Hab. 2:4 în Rom. 1:7; Gal. 3:11).

„Dacă” din a doua parte a versetului este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III, care înseamnă acțiunea potențială.

10:39. – Autorul își rezumă încrederea în perseverența cititorilor (6:9-12)!

- **„din aceia care dau înapoi”** – Aceasta este o aluzie la Hab 2:4 din LXX „dacă va da înapoi sufletul meu nu va găsi plăcere în el.” În Evrei problema pentru credincioși este credințioșia până la sfârșit. Marele pericol este „renunțarea”.

Întrebarea exegetică din acest verset este la cine se referă „aceia care dau înapoi”.

1. israeliții din zilele lui Habacuc
2. cele două grupuri din Evrei 6:1-12, unul de evrei și unul de evrei credincioși; grupul de necredincioși au dat înapoi de la mărturia clară a Evangheliei la distrugere.
3. credincioșii la modul general care nu rămân până la sfârșit în credințioșie.

Contextul cărții ca întreg și 6:9-12 susțin varianta a doua.

- **„să se piardă”** – Acest termen este folosit adesea pentru cei care nu au viața veșnică (Matei 7:13; Fil. 1:28; 2 Tes. 2:3; 1 Tim. 6:9; 2 Petru 2:1,3; 3:7). El nu trebuie înțeles ca anihilarea finală a necredinciosului, ci ca pierderea vieții fizice. Această utilizare metaforică este abundentă în VT. Unul dintre misterele și durerea iadului este aspectul lui veșnic (Dan. 12:2; Matei 25:46).

NASB	„ci din aceia care au credință pentru propășirea sufletului”
NKJV	„ci din aceia care cred în mântuirea sufletului”
NRSV	„ci din aceia care au credință și sunt mântuiți”
TEV	„dar noi avem credință și suntem mântuiți”
NJB	„ci din aceia care au credință până le sunt mântuite sufletele”

Opusul renunțării este credințioșia. Acest citat din Habacuc este folosit diferit față de felul în care folosește Pavel pentru a accentua nevoia credinței inițiale în afară de fapte (Rom. 1:17; Gal. 3:11); cartea Evrei îl folosește pentru credința continuă. Această afirmație pregătește terenul pentru „strigarea la catalog” a celor credincioși în capitolul 11. Acest catalog arată că credința cauzează adesea persecuție, chiar și moarte. Accentuează faptul că acești credincioși din VT au continuat să creadă

chiar și în mijlocul unor mari dificultăți (v 32-33)! Autorul cărți Evrei își afirmă încrederea că și cititorii lui credincioși vor continua în credință până la sfârșit.

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. De ce este atât de important faptul că Cristos S-a jertfit „o dată pentru totdeauna”?
2. Când și ce este mântuirea finală?
3. Definește cuvântul „desăvârșit” (*telos*) din NT.
4. Care era scopul Zilei Ispășirii? Ce legătură există între jertfele din VT și 10:8?
5. De ce le atribuie autorul nostru pasaje din VT lui Isus și Duhului Sfânt?
6. Sfințirea este o acțiune făcută o dată pentru totdeauna (v. 10) sau un proces (v. 14)?
7. De ce este atât de semnificativ 10:18?
8. Enumeră lucrurile practice pe care suntem încurajați să le implementăm în viețile noastre datorită accesului la Dumnezeu prin Cristos.
9. 26-29 ne învață apostazia?
10. De ce era „adunarea” o problemă atât de mare pentru destinatarii acestei scrisori?
11. Este suferința voia lui Dumnezeu (v. 32-36)?

EVREI 11

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Credința	Prin credință înțelegem	Catalogul eroilor și al eroinelor	Credința	Credința exemplară a strămoșilor noștri
11:1-2	11:1-3	11:1-3	11:1-2	11:1-2
11:1-3	Credința la începutul istoriei		11:1-3	11:1-3
11:4-7	11:4-7	11:4-7	11:4	11:4
	Avraam cel credincios		11:5-6	11:5-6
			11:7	11:7
11:8-12	11:8-12	11:8-12	11:8-10	11:8-10
	Nădejdea cerească		11:11-12	11:11-12
11:13-16	11:13-16	11:13-16	11:13-16	11:13-16
	Credința patriarhilor			
11:17-22	11:17-22	11:17-22	11:17-19	11:17-19
			11:20	11:20-22
			11:21	
	Credința lui Moise		11:22	
11:23-31	11:23-29	11:23-28	11:23	11:23-29
			11:24-26	
			11:27-28	
	Ei au învins prin credință	11:29-31	11:29	
	11:30-40		11:30-31	11:30-31
11:32-38		11:32-38	11:32-35a	11:32-40
			11:35b-38	
11:39-40		11:39-40	11:39-40	

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitolul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf

2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE

- A. Capitolul 11 conține o serie de exemple din VT a celor care au fost credincioși în situații dificile (opusul lui 2 Petru și Iuda). Acestea sunt menite să-i încurajeze pe cititorii originali și pe credincioșii de orice vârstă să rămână credincioși indiferent de circumstanțele fizice cu care s-ar putea confrunța (10:32- 39).
- B. Observă de asemenea că acestea nu sunt mărturisiri inițiale ale credinței, ci vieți de credință sub vechiul legământ. Finalul credincios este dovada unui adevărat început. Credincioșii încep cu credință, continuă în credință și mor în credință. Autorul cărții Evrei evaluează viața credinciosului de la sfârșitul și, de asemenea, de la începutul credincios.

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:1-7

1 **Și credința este o încredere neclintită în lucrurile nădăjduite, o puternică încredințare despre lucrurile care nu se văd.** 2 **Pentru că, prin aceasta, cei din vechime au căpătat o bună mărturie.** 3 **Prin credință pricepem că lumea a fost făcută prin Cuvântul lui Dumnezeu, așa că tot ce se vede n-a fost făcut din lucruri care se văd.** 4 **Prin credință a adus Abel lui Dumnezeu o jertfă mai bună decât Cain. Prin ea a căpătat el mărturia că este neprihănit, căci Dumnezeu a primit darurile lui. Și prin ea vorbește el încă, măcar că este mort.** 5 **Prin credință a fost mutat Enoh de pe pământ, ca să nu vadă moartea. Și n-a mai fost găsit, pentru că Dumnezeu îl mutase. Căci înainte de mutarea lui, primise mărturia că este plăcut lui Dumnezeu.** 6 **Și, fără credință, este cu neputință să fim plăcuți Lui! Căci cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este și că răsplătește pe cei ce-L caută.** 7 **Prin credință Noe, când a fost înștiințat de Dumnezeu despre lucruri care încă nu se vedeau, și, plin de o teamă sfântă, a făcut un chivot ca să-și scape casa; prin ea, el a osândit lumea și a ajuns moștenitor al neprihănirii care se capătă prin credință.**

11:1 „credință” – Aceasta nu este o definiție teologică a credinței, ci o imagine a epuizării practice a ei. Termenul este folosit de douăzeci și patru de ori în acest capitol; din VT, ideea principală e aceea de „credincioșie” sau „onestitate”. Acesta este opusul apostaziei. Termenul grecesc pentru „credință” (*pistis*) se traduce prin „credință” sau „încredere”. Credința este răspunsul omului la credincioșia și promisiunile lui Dumnezeu. Avem încredere în credincioșia lui Dumnezeu, nu într-o noastră. Caracterul Lui este cheia.

-
- NASB, NRSV** „o încredere în lucrurile nădăjduite”
- NKJV** „esența lucrurilor nădăjduite”
- TEV** „a fi sigur de lucrurile nădăjduite”
- NJB** „garanția binecuvântărilor la care sperăm”

Acest termen grecesc pentru „siguranță” (*hupostasis*) înseamnă „a pune sub” sau „a sta sub”, semnificând astfel susținerea bazei sau a fundației a ceva. Așadar, a avea o varietate de sensuri în lumea veche. Era folosit în special în scrierile filozofilor greci pentru a denota manifestarea clară a ceva. Semnifica ceva real versus ceva nerealizat.

1. în Evrei 1:3 se referă la esență

2. în Evrei 3:14 se referă la caracterul real al mărturisirii credinței de către credincioși.
3. în Evrei 11:1 se referă la promisiunile Evangheliei trăite în prezent, dar nefinalizate în viitor.

Acest termen a fost găsit în papyrusul egiptean cu sensul de „act de proprietate” (NJB). În acest sens, reflectă folosirea de către Pavel „a arvunei” Duhului (2 Cor. 1:22; 5:5; Efes. 1:4). Termenii grecești folosiți în LXX sugerează o traducere obișnuită a cuvântului „*tōhelet*” (*Istoria Bibliei întocmită de Cambridge*), care denota „o atitudine de așteptare a ceva cu răbdare și încredere, o stare de așteptare cu încredere” (speranță). Nu uita că autorii NT erau gânditori evrei care scriau în greaca coine și foloseau tradițiile de traducere ale LXX.

Unii au considerat ca cele mai clare sensuri ale acestui context se reflectă în citatul din VT de la 10:38 (Hab. 2:2-4). Capitolul 11 este o listă de exemple ale celor care nu au „dat înapoi”. Acest text reflectă opusul a ceea ce primii cititori erau în pericol să facă.

- **„încredințare”** – Acesta este singurul loc din NT în care apare acest cuvânt. Înseamnă „demonstrat prin încercare”. Cele două sintagme din v.1 sunt paralele (PARTICIPII PREZENTE PASIVE); așadar, cuvintele „siguranță” și „încredințare” sunt strâns legate și reprezintă felul în care își trăiesc viețile cei credincioși.

- **„lucrurile care nu se văd”** – Următoarele sunt exemple de oameni care trăiesc (1) cu speranță în prezent și în acțiunile viitoare ale lui Dumnezeu și (2) cu încredere în promisiunile spirituale ale lui Dumnezeu (10:23). Viziunea lor asupra lumii îi călăuzește în deciziile zilnice, iar nu circumstanțele, materialismul sau egoismul. Realitatea fizică este supusă realității spirituale nevăzute (v.3). Lumea fizică este cunoscută cu ajutorul celor cinci simțuri și nu este veșnică, ci trecătoare. Adevărata lume, cea veșnică, este nevăzută (v.27); așadar, trebuie să rămânem în ea prin credință, nu prin vedere. Oricum, pentru credincioși, ea este atât de reală încât le controlează prioritățile.

11:2.

NASB	„au căpătat aprobare”
NKJV	„au obținut o bună mărturie”
NRSV	„au primit aprobare”
TEV	„au câștigat aprobarea lui Dumnezeu”
NJB	„sunt recunoscători”

Această sintagmă este similară utilizării cuvântului „credință” de către Pavel în Rom. 1:17, Gal. 3:11. Viețile lor de credință nu i-au putut mântui, ci doar au dovedit prezența Duhului lui Dumnezeu în ei (Iacov 2:14-26).

11:3.

NASB, NKJV, NRSV	„lumile”
TEV, NIV	„universul”
NJB	„veacurile”

Acesta este unul din cele două cuvinte grecești (*kosmos*, 1:6 și *aiōn*, aici), care este folosit pentru a descrie acest tărâm fizic. Cuvântul „*aiōn*” se referă la timpurile și anotimpurile spirituale, care includ tărâmul fizic și pe cel spiritual (1:2; 6:5; Rom. 12:2; 1 Cor. 1:20; 2:6,8; 3:18; 2 Cor. 4:4; Efes. 1:21; 6:12). Vezi subiectul special de la 1:2.

- **„Cuvântul lui Dumnezeu”** – Nu este grecescul *logos*, ci *rhēma*, folosit pentru cuvântul rostit. Se referă la creația prin *fiat*, cuvântul rostit (Gen. 1:3,6,9,14,20,24; Ps. 33:6,9). Știm din Evrei 12 că *logos* al lui Dumnezeu a fost agentul Tatălui în creație (Ioan 1:1,10; 1 Cor. 8:6; Col. 1:16).

Această afirmație despre credință devine viziunea asupra lumii după care creștinii își trăiesc viața pământească. Asta nu respinge cercetările științifice, ci le privește din perspectiva credinței. Credincioșii lasă știința să descopere mecanismele lumii create (revelație naturală), dar susțin doar supremația lui Dumnezeu (vezi John L. Walton, *Lumea pierdută din geneza*, Cine este revelat în Biblie și în mod suprem în Isus Cristos).

- „tot ce se vede n-a fost făcut din lucruri care se văd” – Aceasta nu este în primul rând o afirmație a creației *ex nihilo* (crearea din nimic), ci un exemplu al realității versus irealității din v.l. Credincioșii susțin ceea ce nu au văzut sau experimentat personal, bazați pe revelația lui Dumnezeu. Aceasta nu este o teologie doctrinară, ci mai mult o viață de credință și speranță.

11:4 „Abel” – El era al doilea copil al lui Adam și al Evei, care a fost ucis de fratele său, Cain (Gen. 4:3 și următoarele).

- „o jertfă mai bună” – Nu era tipul de jertfă adusă de Cain și Abel, care a cauzat distincție, ci atitudinea cu care a fost ea adusă (credință). Acesta nu este un verset care, interpretat în afara contextului, să demonstreze superioritatea unei jertfe de sânge.

- „vorbește el încă, măcar că este mort” – Această afirmație este din Gen. 4:10; Evrei 12:24. În context, este o afirmare a credinței care luptă cu moartea și câștigă. Cititorii se sustrăgeau persecuției. La fel ca Abel, ei trebuiau să aibă credință.

11:5 „Enoh” – El a fost primul om de după cădere care nu a fost atins de moarte (Gen. 5:24). VT nu detaliază împrejurările, dar afirmă că el „a umblat” cu Dumnezeu.

- „a fost mutat” – Această sintagmă înseamnă „mutat în alt loc”. Aceasta nu este o „înviere” sau o „răpire” ca a lui Ilie (2 Regi 2:11). În Biblie există o distincție clară între
  1. oameni readuși la viață (resuscitare)
  2. oameni luați în cer fără moarte fizică (răpire)
  3. noul trup spiritual al lui Isus (învierea)

- „este plăcut lui Dumnezeu” – Aceasta este versiunea LXX, dar Textul Masoretic are „a umblat cu Dumnezeu”.

11:6 „fără credință, este cu neputință să fim plăcuți Lui” – Aceasta este afirmația principală a acestui capitol literar. Nu este doar credința inițială, ci credința continuă care Îi este plăcută lui Dumnezeu. Toți acești oameni au rămas credincioși până la sfârșitul vieții, indiferent de felul în care a venit acel sfârșit. Credința este felul în care oamenii cred, primesc și acceptă promisiunile lui Dumnezeu. Mântuirea și ucenicia sunt imposibile fără credință, credință în faptele lui Dumnezeu din trecut (creație, revelare): credință în prezența lui Dumnezeu de acum (persecuție, suferință, chiar și moarte), credință în faptele promise de Dumnezeu pentru viitor (mântuire, rai).

Pentru „imposibil” vezi observația completă de la 6:6.

- „trebuie să creadă” – Cuvântul „*pistis*” este tradus prin „credință” și „încredere”. Nu se concentrează doar asupra acțiunilor cognitive, ci și pe încrederea personală în credincioșia lui Dumnezeu; credem în credincioșia Lui! Nu este doar o afirmație, ci un stil de viață.

Termenul „trebuie” este un INDICATIV PREZENT ACTIV, care înseamnă „este obligatoriu”, „este necesar”. Credința este necesară!

- „El este și că răsplătește pe cei ce-L caută” – Aceasta se referă la răspunsul de credință inițială și continuă.

11:7 „a fost înștiințat de Dumnezeu despre lucruri care încă nu se vedeau” – Acesta este un model de credință. Acești sfinți din VT au ținut seama de ceea ce au primit de la Dumnezeu. Acțiunile lor au demonstrat că credința lor nu era doar cuvinte goale! Îți poți imagina ridiculizarea și umilirea experimentată de Noe când a construit o corabie atât de mare, atât de departe de apă, pentru a găzdui animalele?

- **„chivot”** – Nu era o corabie manevrabilă, ci un vas menit să plutească, precum un buștean. Termenul a fost folosit pentru „ladă”, ca cea a chivotului legământului.

- **„prin ea, el a osândit lumea”** – Cum a osândit Noe lumea? Există două posibilități: (1) prin faptele credinței sale și (2) prin predica lui (2 Petru 2:5).

- **„a ajuns moștenitor al neprihănirii”** – În Gen. 6:8, Noe este primul om din Biblie numit „neprihănit” (2 Petru 2:5). Nu înseamnă fără păcat, ci înseamnă că Noe a umblat în lumina pe care o avea cu credință și încredere în Dumnezeu. Credința lui Noe a fost ca și cea a lui Avraam, credința lui fiindu-i socotită neprihănire (Gen 15:16). Pentru un studiu despre neprihănire vezi subiectul special de la 1:9.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:8-12

8 Prin credință Avraam, când a fost chemat să plece într-un loc pe care avea să-l ia ca moștenire, a ascultat și a plecat fără să știe unde se duce. 9 Prin credință a venit și s-a așezat el în țara făgăduinței, ca într-o țară care nu era a lui, și a locuit în corturi, ca și Isaac și Iacov, care erau împreună-moștenitori cu el ai aceleiași făgăduințe. 10 Căci el aștepta cetatea care are temelii tari, al cărei meșter și ziditor este Dumnezeu. 11 Prin credință și Sara, cu toată vârsta ei trecută, a primit putere să zămislească, fiindcă a crezut în credințioșia Celui ce-i făgăduise. 12 De aceea, dintr-un singur om, și încă un om aproape mort, s-a născut o sămânță în mare număr, ca stelele cerului, ca nisipul de pe malul mării, care nu se poate număra.

11:8 „Avraam...a ascultat” – În unele feluri, aceste medalioane sunt reprezentări idealizate ale vieților acestor bărbați. VT este unic în literatura străveche prin faptul că atestă atât partea pozitivă cât și cea negativă a personajelor. Avraam a fost un amestec ciudat de frică și credință.

1. Frică

- a. Când Dumnezeu i-a spus să-și părăsească familia, el i-a luat pe tatăl său și pe Lot.
- b. Când Dumnezeu i-a promis un copil, el a încercat să facă un copil prin roaba Sarei, iar mai târziu a încercat să o dea pe Sara unui rege egiptean și unuia filistean pentru a-și salva viața.

2. Credință

- a. A plecat din Ur.
- b. A crezut că Dumnezeu îi va da urmași.
- c. A fost dispus să îl jertfească pe Isaac.

Dumnezeu nu caută „super-sfinți”, ci oameni cu defecte care Îi vor răspunde cu pocăință și credință și vor trăi pentru El, indiferent de circumstanțe.

11:9 „s-a așezat el în țara făgăduinței, ca într-o țară care nu era a lui” – Acesta este termenul „străin”, ceea ce înseamnă că nu avea drepturi de cetățean (v.13).

11:10 „el aștepta” – Acesta este un INDICATIV IMPERFECT REFLEXIV El a tot căutat (deponent).

• „cetatea” – Aceasta este o metaforă biblică comună (11:16; 12:22; 13:14; Ioan 14:2; Gal. 4:26; Apoc. 3:12; 21:2) care se referă la locuința lui Dumnezeu cu oamenii, ca în Eden.

Avraam a trăit prin credință, și nu s-a uitat la o realitate actuală, ci la una promisă. Credința spune „această lume nu este casa mea”, „promisiunile lui Dumnezeu sunt sigure”, „realitatea nu este ceea ce văd eu, ci ceea ce spune Dumnezeu!”

SUBIECT SPECIAL: CELE DOUĂ CETĂȚI

- A. Matei 24-27 reprezintă un capitol literar așezat la sfârșitul unei serii de judecăți prezise împotriva popoarelor vecine în Isaia 13-23. judecata nu este ultimul cuvânt! Dumnezeul harului și al milei are un plan etern și incluziv de mântuire!
- B. Întreaga secțiune este un joc de cuvinte cu două orașe.
1. Cetățile întemeiate de copiii umani căzuți ai lui Cain, care au încercat să-și suplinească toate nevoile doar cu resursele proprii (Gen. 1-10)
  2. Cetatea Sion, unde locuiește Dumnezeu (deasupra aripilor celor doi heruvimi de deasupra chivotului legământului din cel mai sfânt altar interior al Templului din Ierusalim) și unde oamenii lui (evrei și neamuri) vin la El și I se închină (2:2-4; 19:18-25; Evrei 11:10; 12:22; 13:14; Apoc. 21:1-2)

C. Cetățile reprezintă grupuri de oameni/popoare

Cetăți ale oamenilor

- 1:7,8, cetățile arse ale lui Iuda
 1:21 cetatea credincioasă a devenit o prostituată
 6:11, cetățile lui Iuda distruse
 14:17,21, toate cetățile distruse
 14:31, cetățile din Filistia
 17:1-3,9, cetățile din Siria ruinate
 19:2 cetățile din Egipt s-au distrus una pe alta
- 22:2,9, cetatea triumfătoare, Ierusalim, cade
 23, Tirul distrus
 24:1-25:5, distrugerea universală a cetăților
 25:10-12, Moab și palatul ei, cetățile fortificate sunt călcate în picioare
 26:5, cetatea îngâmfată, probabil Moab
 27:10 cetățile fortificate cad
 29:1, „Ariel” (Ierusalim)
 33:2,19, cetatea triumfătoare (Ierusalim)
 48:2, cetatea sfântă, dar numai cu numele

Cetatea lui Dumnezeu

- 1:26, cetatea neprihănirii, o cetate credincioasă
- 19:18-22, cetățile egiptene I se închină lui Dumnezeu
 19:23-25, întregul Egipt și întreaga Asirie sunt incluse în poporul lui Dumnezeu
- 25:6-9, sărbătoare pe muntele lui Dumnezeu (Ierusalim)
- 26:1, o cetate puternică, Ierusalim, refăcută
- 45:13, cetatea Mea (44:23)
 52:1-6, cetatea sfântă
 60:14, cetatea Domnului
 62:12, o cetate nepărăsită
 66:6, un glas răsunător din cetate, un glas din Templu

11:11 „Sara” – Unele manuscrise străvechi grecești (P46, D) adaugă „cea stearpă”. Este important că nici una dintre soțiile patriarhilor (cu excepția lui Lea) nu a putut rămâne însărcinată fără ajutorul lui Dumnezeu. de asemenea, nici unul dintre copiii întâi născuți nu a moștenit promisiunea. Dumnezeu a acționat pentru a arăta că El conduce!

Sara, la fel ca Avraam, simțea un amestec de frică și credință. Ea i-a dat-o lui Avraam pe roaba ei; de asemenea, a răs la promisiunea lui Dumnezeu (Gen. 18:12).

11:12 „ca stelele cerului, ca nisipul de pe malul mării, care nu se poate număra” – Aceasta este o parte a promisiunii făcute de Dumnezeu lui Avraam, lui Isaac și lui Iacov (Gen. 15:5; 22:17; 32:12). Nu uita că toate soțiile lor (în afară de Lea) erau sterpe.

- **„a crezut în credințioșia Celui ce-i făgăduise”** – Ea a acționat bazată pe promisiunea lui Dumnezeu, nu pe realitatea actuală. Această sintagmă este asemănătoare cu 10:23 (6:17-18). Și cititorii trebuie să se comporte așa.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:13-16

13 În credință au murit toți aceștia, fără să fi căpătat lucrurile făgăduite; ci doar le-au văzut și le-au urat de bine de departe, mărturisind că sunt străini și călători pe pământ. 14 Cei ce vorbesc în felul acesta arată deslușit că sunt în căutarea unei patrii. 15 Dacă ar fi avut în vedere pe aceea din care ieșiseră, negreșit că ar fi avut vreme să se întoarcă în ea. 16 Dar doreau o patrie mai bună, adică o patrie cerească. De aceea lui Dumnezeu nu-I este rușine să Se numească Dumnezeul lor, căci le-a pregătit o cetate.

11:13 „În credință au murit toți aceștia, fără să fi căpătat lucrurile făgăduite” – Aceasta este inima comparației dintre credințioșii din VT din capitolul 11 și evreii credințioși cărora le era adresată epistola care erau pe punctul de a „da înapoi” (10:38; 2 Petru 2:20-22).

- **„le-au văzut...le-au urat...mărturisind”** – Observă cele trei pasaje paralele descriptive!

- **„sunt străini și călători pe pământ”** – La propriu înseamnă rezidenți străini fără drepturi de cetățeni (LXX Gen. 23:4; Ps. 39:12; Fil. 3:20; 1 Petru 2:11). Realitatea fizică nu este realitatea adevărată, eternă. Lumea aceasta nu era casa lor.

11:15 „Dacă” – Acesta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II numită „opusă faptelor”. Ei au ieșit și nu s-au întors!

11:16 Adevărata realitate este cea spirituală, după cum se vede din metafora unei cetăți cerești al cărei ziditor și creator este Dumnezeu (11:10). Dumnezeu răspunde încrederii și credinței (2:11; 11:2,39; 13:14). „Patrie” și „cetate” sunt paralele din punct de vedere teologic, reprezentând locuri pregătite de Dumnezeu pentru copiii Lui credințioși!

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:17-22

17 Prin credință a adus Avraam jertfă pe Isaac, când a fost pus la încercare: el, care primise făgăduințele cu bucurie, a adus jertfă pe singurul lui fiu! 18 El căruia i se spusese: „În Isaac vei avea o sămânță care-ți va purta numele!” 19 Căci se gândea că Dumnezeu poate să învie chiar și din morți; și, drept vorbind, ca înviat din morți l-a primit înapoi. 20 Prin credință a dat Isaac lui Iacov și Esau o binecuvântare care avea în vedere lucrurile viitoare. 21 Prin credință Iacov, când a murit, a binecuvântat pe fiecare din fiii lui Iosif și „s-a închinat, rezemat pe vârful toiagului său.” 22 Prin credință a pomenit Iosif, când i s-a apropiat sfârșitul, de ieșirea fiilor lui Israel din Egipt și a dat porunci cu privire la oasele sale.

11:17 „a fost pus la încercare” – Când comparăm Gen. 22:1 cu Matei 6:13 și cu Iacov 1:13-14, este o contradicție aparentă. Există două cuvinte grecești pentru „a pune la încercare” cu conotații diferite. Unul este „a încerca cu intenția de a distruge” (*peirazō*), iar celălalt este „a încerca cu intenția de a aproba și de a întări” (*dokimazō*). Vezi subiectul special de la 2:18.

Dumnezeu le dă copiilor Lui oportunități de a-și demonstra credința și de a crește în ea (Gen. 22:1; Exod 15:25; 16:4; 20:20; Deut. 8:2,16; 13:3; Jud. 2:22; 2 Cron. 32:31). Încercările au devenit o piatră de poticnire sau un ajutor.

• **„a adus jertfă pe singurul lui fiu”** – Nivelul credinței lui Avraam se vede din consimțământul lui de a-i da înapoi lui Dumnezeu copilul promis pe care l-a așteptat treisprezece ani (Iacov 2:21).

Folosirea cuvântului *monogenēs* (singurul) în relație cu Isaac nu poate însemna „singurul”, deoarece Avraam a mai avut copii. Cu siguranță înseamnă „copilul promis”, „copilul unic”. Acesta este și sensul din Ioan 3:16.

11:18. Acesta este un citat din Gen. 21:12, lucru care s-a întâmplat înainte de încercare!

11:19 „să învie chiar și din morți” – Avraam s-a așteptat ca Isaac să se întoarcă cu el (Gen. 22:5). Textul nu spune cum urma să se întâmple asta. Cartea Evrei afirmă că este posibil ca el să fi așteptat o înviere.

• **„ca înviat din morți”** – Autorul folosește VT ca tip sau ca prefigurare a realității curente (9:9; 10:1; 11:19). Aici tipul pare a fi că Avraam și-a jertfit fiul promis la fel cum Dumnezeu Și-a jertfit Fiul ca dovadă a iubirii, milei și harului Său!

11:20. Binecuvântarea rostită de Isaac peste fiii lui se găsește în Gen. 27:27 și următoarele, în timp ce prima binecuvântare a lui Iacov se găsește în 48:14 rostită peste fiii lui Iosif și mai târziu a doua binecuvântare din Gen. 49 rostită peste ceilalți fii ai săi. Binecuvântarea rostită era irevocabilă. Acesta este un exemplu al felului în care autorul tratează selectiv istoria VT (ca Cronicile). El menționează doar aspectele pozitive.

11:21. „rezemat pe vârful toiagului său” – Citat din LXX, Gen. 47:31. Textul Masoretic ebraic are „a îngenunchat la capul patului”. Cuvintele ebraice pentru „pat” și „toiag” au aceleași consoane, (mth), doar punctele pentru vocale apărute mai târziu sunt diferite. În contextul din VT, Iacov recunoaște într-un fel împlinirea visului lui Iosif (Gen. 37:5-11), așadar recunoscând autoritatea civilă a lui Iosif prin prorocie sau recunoscându-l pe Iosif ca „izbăvitor” al poporului Său, la fel ca Moise, Iosua și ca Mesia care urma să vină.

11:22 „a dat porunci cu privire la oasele sale” – Ele trebuiau să fie scoase din Egipt și îngropate în Țara Făgăduinței după ieșire (Gen. 50:24-25; Exod 13:19; Iosua 24:32).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:23-29

23 Prin credință a fost ascuns Moise trei luni de părinții lui când s-a născut: pentru că vedeau că era frumos copilul și nu s-au lăsat înspăimântați de porunca împăratului. 24 Prin credință Moise, când s-a făcut mare, n-a vrut să fie numit fiul fiicei lui faraon, 25 ci a vrut mai bine să sufere împreună cu poporul lui Dumnezeu decât să se bucure de plăcerile de o clipă ale păcatului. 26 El socotea ocara lui Hristos ca o mai mare bogăție decât comorile Egiptului, pentru că avea ochii pironiți spre răsplătire. 27 Prin credință a părăsit el Egiptul, fără să se teamă de mânia împăratului; pentru că a rămas neclintit, ca și cum ar fi văzut pe Cel ce este nevăzut. 28 Prin credință a prăznuit el Paștile și a făcut stropirea sângelui, pentru ca nimicitorul celor întâi născuți să nu se atingă de ei. 29 Prin credință au trecut ei Marea Roșie ca pe uscat, pe când egiptenii, care au încercat s-o treacă, au fost înghițiți.

11:23 „părinții lui” – LXX are „părinții”, în timp ce Textul Masoretic ebraic are doar „mama”.

• **„pentru că vedeau că era frumos copilul”** – Tradiția ebraică spune că Moise era un copil frumos din punct de vedere fizic. Ce părinte nu își consideră copilul frumos? Nu aceasta este ideea teologică. Acesta era un copil special, trimis de Dumnezeu.

• **„nu s-au lăsat înspăimântați de porunca împăratului”** – Autorul menționează această sintagmă cu un ochi spre cititorii lui de atunci (v.27).

11:24 „fiul fiicei lui faraon” – Acesta era o funcție egipteană oficială și un titlu de autoritate.

11:25-26. Din nou, autorul face o legătură cu ispitele pe care le înfruntă cititorii lui. Ei trebuie să-și țină ochii pe promisiunile viitoare și sigure ale lui Dumnezeu, nu pe circumstanțele din acea vreme. Loialitatea față de Cristos este supremă.

11:27 „a părăsit...Egiptul” – Pare să se refere la fuga lui Moise în Madian, nu la Exod (Exod 2:14-15). Din nou, autorul face un tablou mai degrabă idealizat al scopurilor lui Moise.

- **„ca și cum ar fi văzut pe Cel ce este nevăzut”** – Israelii credeau că văzându-L pe YHWH vor muri din cauza sfințeniei Lui (Gen. 16:13; 32:30; Exod.3:6; 33:17-23; Jud. 6:22-23; 13:22; 1 Regi. 19:11-13; Fapte 7:32).

11:28 Aceasta este o aluzie la Exod 12. Ultima plagă a afectat întregul Egipt, inclusiv ținutul Gosen. Chiar și evrei au trebuit să asculte instrucțiunile lui Dumnezeu și să acționeze cu credință pentru a fi cruțați de „vizita” îngerului morții.

- **„întâi născuți”** – Vezi subiectul special de la 1:6.

- **„nimicitorul”** – Se referă la îngerul morții (LXX, Exod.12:23; 2 Sam. 24:16-17).

11:29 Acesta este un rezumat al relatării care începe în Exod 14:21.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:30-31

30 Prin credință au căzut zidurile Ierihonului, după ce au fost ocolite șapte zile. 31 Prin credință n-a pierit curva Rahav împreună cu cei răzvrățiți, pentru că găzduise iscoadele cu bunăvoință.

11:30 „au căzut zidurile Ierihonului” – (Iosua 6:20; 2 Cor. 10:4).

11:31 „curva Rahav” – Această canaanită a devenit credincioasă (Iacov 2:25). Este posibil chiar ca ea să fie cea menționată în genealogia lui Mesia din Matei 1:5.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:32-38

32 Și ce voi mai zice? Căci nu mi-ar ajunge vremea, dacă aș vrea să vorbesc de Ghedeon, de Barac, de Samson, de Ieftaie, de David, de Samuel și de proroci! 33 Prin credință au cucerit ei împărății, au făcut dreptate, au căpătat făgăduințe, au astupat gurile leilor, 34 au stins puterea focului, au scăpat de ascuțișul sabiei, s-au vindecat de boli, au fost viteji în războaie, au pus pe fugă oștirile vrăjmașe. 35 Femeile și-au primit înapoi pe morții lor înviați; unii, ca să dobândească o înviere mai bună, n-au vrut să primească izbăvirea care li se dădea, și au fost chinuiți. 36 Alții au suferit batjocuri, bătaii, lanțuri și închisoare; 37 au fost uciși cu pietre, tăiați în două cu ferăstrăul, chinuiți; au murit uciși de sabie, au pribegit îmbrăcați cu cojoace și în piei de capre, lipsiți de toate, prizoniți, munciți – 38 ei, de care lumea nu era vrednică – au rătăcit prin pustii, prin munți, prin peșteri și prin crăpăturile pământului.

11:32 „Ghedeon” – Jud.6-8

- **„Barac”** – Jud. 4-5

- **„Ieftaie”** – Jud. 11-12

- **„David”** – 1 Sam. 16:1

- **„Samuel”** – 1 Sam. 1:20

11:33 „dreptate” – Vezi subiectul special de la 1:9.

- „**au astupat gurile leilor**” – S-ar putea referi la Samson, David, Daniel, sau la un eveniment necunoscut.

11:34 „au stins puterea focului” – Această referință la salvarea din foc ar putea fi în legătură cu Daniel 3 sau cu un alt eveniment istoric necunoscut. Există chiar și posibilitatea ca această salvare să fie cea menționată în 1 Corinteni 13:3. Dar există o problemă în manuscrisul grecesc legată de 1 Cor. 13:3. Manuscrisele străvechi grecești P46, κ , A și B au „cu care ar trebui să mă laud” (*kauchēsōmai*) sau C, D, F, G, K, iar L are „cu care ar trebui să fiu ars” (*kauthēsomai*). Primul termen are (1) cele mai bune manuscrise și (2) este folosit adesea de Pavel.

- „**s-au vindecat de boli**” – (2 Cor. 12:9).

11:35 „Femeile și-au primit înapoi pe morții lor înviați” – Teologic vorbind, nu este vorba despre înviere, ci despre resuscitare (1 Regi. 17:17-23; 2 Regi. 4:31-37). A existat o singură înviere care a avut ca urmare un trup veșnic, cea a lui Isus.

•

NASB, NKJV, NRSV „o înviere mai bună”

TEV, NJB „o viață mai bună”

Se face referire la cinstea și la gloria morții unui martir. În misterul planului și al vocii lui Dumnezeu pentru această planetă căzută, unii sunt restaurați din punct de vedere fizic („femeile și-au primit înapoi pe morții lor înviați”), dar alții nu. Prima variantă este măreață și minunată, dar a doua este o mărturie de credință mult mai puternică, credința până la sfârșit. Aceasta ar putea avea legătură cu recompensele spirituale, iar dacă are, cheia este credința din inimă, nu împrejurările morții persoanei. Credincioși sunt chemați să trăiască cu curaj pentru credința lor (în YHWH și în Isus). Victoria este credincioșia lor. YHWH este credincios promisiunilor Sale, Isus este credincios faptelor Sale, creștini trebuie să fie credincioși în umblarea lor în credință. Pentru „mai bună” vezi observația completă de la 7:7.

11:36 „batjocuri, bătăi” – Aceasta ar putea fi o referință la perioada macabeană (1 Mac. 1:62-64; 7:34; 2 Mac. 6:18-20; 7:1-42).

11:37 „au fost uciși cu pietre” – Tradiția spune că Ieremia a fost ucis cu pietre în Egipt de către evrei. Este atestat că un preot numit Zaharia (nu scriitorul din VT) a fost ucis cu pietre. (2 Cron. 24:20-21; Luca 11:51).

- „**tăiați în două cu ferăstrăul**” – Tradiția (*Înălțarea lui Isaia* 5:1-14) spune că Isaia a fost pus într-un buștean scobit și tăiat în două cu ferăstrăul la ordinul lui Manase.

- „**chinuiți** ” [ispitiți în limba engleză] – Aceasta pare a fi o afirmație mai degrabă generală în mijlocul câtorva afirmații foarte specifice de persecuție și tortură. Papirusul străvechi P46 omite această sintagmă. Criticii de text au presupus că sintagma cu care este în legătură, „tăiați în două cu ferăstrăul” (*epristhēsan*), fiind foarte similară cu acest cuvânt, „chinuiți” (*epēirasthēan*), este posibil să fi apărut o adăugare a scribilor la început în tradițiile textuale. În manuscrisele grecești apar multe diferențe (ordinea și timpul termenilor). Textul grecesc al UBS4 omite acest cuvânt.

- „**au murit uciși de sabie**” – 1 Regi 19:10,14; Ier. 2:30; 26:23

11:38. Acest verset descrie trecutul îngrozitor al persecuției credincioșilor. De ce să fie cititori curenți surprinși de persecuția lor?

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 11:39-40

39 Toți aceștia, măcar că au fost lăudați pentru credința lor, totuși n-au primit ce le fusese făgăduit; 40 pentru că Dumnezeu avea în vedere ceva mai bun pentru noi, ca să n-ajungă ei la desăvârșire fără noi.

11:39 „au fost lăudați” – Această sintagmă se leagă de v.2 (11:2). Viețile trăite cu credință chiar și în mijlocul circumstanțelor teribile Îi sunt plăcute lui Dumnezeu.

11:40. Promisiunile lui Dumnezeu îi unesc pe toți credincioși, de toate vârstele, de toate rasele, din toate straturile social-economice și nivelele de educație (Gal. 3:28; Col. 3:11). Toate aceste persoane din VT au așteptat cu nerăbdare noua epocă a lui Dumnezeu. Ea a venit în Cristos din Betleem și va fi desăvârșită când Cristos din cer va deschide dintr-o dată cerul de la răsărit. Învierea Lui este speranța pe care o așteaptă cu credință toți credincioșii din VT și NT (1 Ioan 3:2).

- „mai bun” – Vezi observația completă de la 7:7
- „desăvârșire” – Vezi observația completă de la 10:1

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. Definește cuvintele ebraice și pe cele grecești pentru „credință”.
2. Ce înseamnă cuvintele „*fiat*” și „*ex nihilo*”?
3. Îi pune Dumnezeu la încercare pe credincioși (11:17 vs. Iacov 1:13-14)
4. Există o onoare specială pentru persecuție? Sunt persecutați toți creștinii?
5. De ce scrie autorul evreilor acest „catalog al credinței”?

EVREI 12

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Disciplina Domnului	Cursa credinței	Sfaturi și avertismente	Dumnezeu tatăl nostru	Exemplele lui Isus Cristos
12:1-3	12:1-2	12:1-2	12:1-2	12:1-4
	Disciplina lui Dumnezeu			
12:4-11	12:3-11	12:3-11	12:3-11	Sfatul părintesc al lui Dumnezeu
				12:5-13
12:12-13	12:12-17	12:12-13	12:12-13	Necredințioșia este pedepsită
Avertisment împotriva respingerii harului lui Dumnezeu				
12:14-17	Însoțitorul glorios	12:14-17	12:14-17	12:14-17
				Cele două legăminte
12:18-24	12:18-24	12:18-24	12:18-21	12:18-29
	Ascultați glasul ceresc		12:22-24	
12:25-29	12:25-29	12:25-29	12:25-27	
			12:28-29	

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitoul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf
4. Etc.

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 12:1-2

1 Și noi, dar, fiindcă suntem înconjurați cu un nor așa de mare de martori, să dăm la o parte orice piedică și păcatul care ne înfășoară așa de lesne și să alergăm cu stăruință în alergarea care ne stă înaintea. 2 Să ne uităm țintă la Căpetenia și Desăvârșirea credinței noastre, adică la Isus, care, pentru bucuria care-I era pusă înaintea, a suferit crucea, a disprețuit rușinea, și șade la dreapta scaunului de domnie al lui Dumnezeu.

12:1 „dar” – Versetul 1 este un „triplu neobișnuit” (*toigaroun*) care se găsește doar aici și în 1 Tes. 4:8. Bazați pe exemplele anterioare de credincioșie cititorii trebuie să ducă vieți evlavioase care să-i ajute și să-i încurajeze pe alții.

- **„nor”** – acest cuvânt este folosit adesea metaforic în literatura greacă pentru a desemna un grup de oameni (Herodot VIII. 109).

- **„martori”** – acest termen poate însemna

1. un martor legal la tribunal
2. cineva care împărtășește ce a văzut, a cunoscut sau a experimentat
3. o persoană care a fost ucisă (martirizată) pentru credința în Cristos
4. expresie metaforică pentru exemplele de credință din capitolul 11

Datorită contextului capitolului 11, pare cel mai bine să considerăm că acest verset ne învață că „ei” ne privesc, dar noi trebuie să privim la viețile lor de credință ca exemple demne de urmat (Biblia de studiu NASB pag. 1798). Acest verset este folosit adesea și cred că incorect pentru a susține faptul că cei pe care îi iubim și care sunt morți privesc din rai viețile noastre pe pământ. Cu siguranță creștinii se vor cunoaște și se vor uni din nou în părtășie în ziua învierii, dar Biblia nu ne spune nimic despre o unire la moarte sau despre faptul că morții pot privi viețile de pe pământ acelor pe care îi iubesc.

Ghidul epistolei către Evrei de Ellingworth și Nida, de la United Bible Society, face comentariul opus: „ideea este că eroii din VT îi privesc pe autorul cărții Evrei și pe cititorii lui alergând în cursa vieții creștine, mântuirea lor fiind legată de cea a creștinilor (11:40)” (p. 278).

- **„să”** – Aceasta este tradusă ca SUBJUNCTIV, dar primul VERB este un PARTICIPIU PREZENT ACTIV. SUBJUNCTIVUL nu apare până la „să alergăm”.

Observă ce ar trebui să facă credincioși în lumina martorilor credincioși din VT.

1. să înlăture orice obstacol, v.1
2. să înlăture orice păcat care înconjoară cu ușurință, v.1
3. să alerge cu perseverență, v.1
4. să se uite țintă la Isus, v.2

- **„dăm la o parte”** – Acesta este un PARTICIPIU AORIST REFLEXIV care înseamnă „a da la o parte ca pe o haină” (Fapte 7:58). Această formă gramaticală presupune o decizie personală (diateza REFLEXIVĂ), hotărâtă (TIPMPUL AORIST). Pavel a folosit termenul la figurat cu înțeles etic (Rom. 13:12; Efes. 4:22,25; Col. 3:8-9 și „a îmbrăca” Efes. 4:24; Col. 3:10,12,14). Creștinii trebuie să se implice activ în mântuirea lor gratuită (Fil. 2:12-13). Trebuie să alergăm o cursă, să facem o mărturisire și să luptăm o luptă (Fil. 3:12-14)!

-

NASB

„orice povară”

NKJV, NRSV	„orice greutate”
TEV	„orice stă în cale”
NJB	„orice ne apasă”

Sensul propriu al acestui termen este „gras” sau „greutate”. Cei care participau la întrecerile atletice grecești fugeau aproape dezbrăcați. Este folosit:

1. cu sens propriu pentru grăsimea de pe corp
2. pentru greutatea de la antrenamentul atleților
3. metaforic în literatura greacă pentru mândrie
4. filozofic, fii atent la „cei buni” ca dușmanul la cei „cei mai buni”

• **„păcatul”** – Se referă la (1) natura păcătoasă; (2) păcatul chinuitor; (3) necredință; (4) acest context unic ar putea adăuga sensul de „a da înapoi” (10:38). Această epistolă/carte/predică este adresată evreilor credincioși dar și necredincioși.

•

NASB	„ne momește atât de ușor”
NKJV	„ne prinde în capcană atât de ușor”
NRSV, NJB	„care se ține de noi îndeaproape”
TEV	„care se ține de noi atât de aproape”

Manuscrisul străvechi P46 are „ne distrage ușor”. Se referă la orice lucru care îl prinde pe picior greșit pe creștin în cursa vieții. Ar putea fi un păcat recurent, o dorință neechilibrată sau chiar prezența a multor lucruri bune – orice îl face să neglijeze lucrurile pentru care este înzestrat și chemat de Dumnezeu.

• **„să alergăm”** – SUBJUNCTIV PREZENT ACTIV care vorbește despre o acțiune continuă, dar cu o notă întâmplătoare. Cu siguranță se potrivește accentuări generale a celor patru avertismente adresate credincioșilor evrei care „dădeau înapoi” de la Cristos și de la Evanghelie.

• **„stăruință”** – Acest capitol ar putea fi un joc de cuvinte al rabinilor cu „a stăru” (SUBSTANTIV, 10:32, 36), care înseamnă „stăruință voluntară, agresivă (ACTIV), răbdătoare (PASIV)”. VERBUL apare în versetul 2, 3, și 7, iar SUBSTANTIVUL în v.1. Aceasta este tema cărții și în special a câtorva ultime capitole – perseverați în asta.

• **„cursa”** – Acest cuvânt grecesc *agōna* este un termen athletic de la care derivă termenul „agonie”. Este folosit adesea pentru un traseu stabilit pentru o cursă.

• **„care ne stă înaintea”** – Acesta este un PARTICIPIU PREZENT PASIV (deponent). Viața creștinului este prezentată adesea ca un concurs athletic (1 Cor. 9:25; Fil. 1:30; 2 Tim. 2:5; alergare, 1 Cor. 9:24,26; Gal. 2:2; 5:7; Fil. 2:16; box, 1 Cor. 9:26; 1 Tim. 1:18; 6:12; 2 Tim. 4:7; luptă, Efes. 6:12).

12:2 „ne uităm țintă la...Isus” – Acesta este un PARTICIPIU PREZENT ACTIV care înseamnă cu intensitate. Observă că ne uităm la El – nu la mulțime, nu la circumstanțe, nu la noi înșine. Acesta ar putea fi un limbaj figurat pentru concentrarea constantă asupra noului legământ (Evanghelia).

•

NASB	„Căpetenia și Desăvârșirea credinței”
NKJV	„Căpetenia și Desăvârșirea credinței noastre”
NRSV	„Căpetenia și Desăvârșirea credinței noastre”

TEV „de care depinde credința noastră, de la început până la sfârșit”

NJB „care ne conduce în credința noastră și o desăvârșește”

Primul termen *archēgos* este folosit în 2:10 pentru Isus ca autor al mântuirii; în Fapte 3:15 ca prinț (autor) al vieții; în Fapte 5:31 pentru Isus ca prinț (lider) și Mântuitor. Vezi subiectul special de la 2:10.

Al doilea cuvânt (*teleiōtēs*) înseamnă „cel care face complet și desăvârșit”, se referă la desăvârșirea de către Isus a misiunii de mântuire pe care I-a dat-o Dumnezeu. Într-un sens este ca titlul „Alfa și Omega” (Apoc 1:8). „Cel din dintâi și Cel de pe urmă” (Apoc. 1:17; 2:8). Acest autor folosește conceptul de „desăvârșire” de multe ori în carte (2:10; 5:9; 6:1; 7:11,19,28; 9:9; 10:1,14; 11:40 și aici). Vezi subiectul special de la 7:11.

• **„credinței”** – *Pistis* se poate referi la:

1. relație personală de credință cu Cristos
2. viață de asemănare cu Cristos
3. doctrina creștină (Iuda v. 3. 20)

Creștinismul este o persoană care trebuie să fie primită, un adevăr despre acea persoană care să fie crezut (Evanghelia) și o viață ca a acelei persoane care trebuie trăită (asemănarea cu Cristos)

• **„pentru bucuria”** – De obicei PREPOZIȚIA *anti* înseamnă „datorită” sau „din cauza”, dar poate însemna și „în loc de”. Primul se referă la părăsirea cerului de către Cristos (Fil. 2:5-11), al doilea la bucuria Lui la încheierea răscumpărării și la înălțare (Isaia 53:10-12).

• **„care-I era pusă înainte”** – Acest cuvânt apare în v. 1, unde se referă la lupta (cursa) vieții creștine. Acum termenul este folosit din nou pentru lupta lui Isus, care și-a dat viața pentru noi. Aceasta este modalitatea autorului de a-i îndemna pe credincioși evrei să persevereze. Isus și-a făcut partea; ei trebuie să și-o facă pe a lor. Când El a terminat, a fost mare bucurie și așa va fi și dacă ei vor termina alergarea.

• **„crucea”** – Rabinii din vremea lui Isus au văzut asta ca un blestem a lui Dumnezeu datorită felului în care ei interpretau Deut 21:23. Pavel spune că Isus a purtat acest blestem al legii pentru noi (Gal. 3:13).

• **„a disprețuit rușinea”** – Crucea este dovada obiectivă a dragostei Tatălui și a Fiului (Ioan 3:16; Rom. 5:8). Acesta este un cuvânt grecesc puternic. Isus S-a uitat la rezultatul glorios al smeririi Lui (Isaia 53:10-12). Crucea nu a fost ușoară, prețul răscumpărării nu a fost mic!

• **„șade”** – Acesta este un INDICATIV TRECUT ACTIV, care accentuează o acțiune încheiată cu rezultate care continuă. Aceasta este o aluzie continuă la Ps. 110:1 (1:3,13; 8:1; 10:12).

• **„la dreapta”** – Nu este la propriu, ci este o metaforă pentru „locul de putere”, „autoritate” sau „importantă” (Fapte 2:33-36).

• **„scaunului de domnie al lui Dumnezeu”** – Oamenii căzuți își pot doar imagina gloria și măiestria tărâmului spiritual. El trebuie pus în imagini fizice (străzi de aur, porți din perle, mare de sticlă). Dumnezeu este o ființă spirituală, veșnică, omniprezentă, mult prea mareț pentru orice tron (1 Regi 8:27). Vezi subiectul special: Limbaj antropomorf pentru Dumnezeu de la 3:11.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 12:3-11

3 Uitați-vă, dar, cu luare aminte la Cel ce a suferit din partea păcătoșilor o împotrivire așa de mare față de Sine,

pentru ca nu cumva să vă pierdeți inima și să cădeți de oboseală în sufletele voastre. 4 Voi nu v-ați împotrivit încă până la sânge, în lupta împotriva păcatului. 5 Și ați uitat sfatul pe care vi-l dă ca unor fii: „Fiule, nu disprețui pedeapsa Domnului și nu-ți pierde inima când ești muștră de El. 6 Căci Domnul pedepsește pe cine-l iubește și bate cu năiaua pe orice fiu pe care-l primește.” 7 Suferiți pedeapsa: Dumnezeu Se poartă cu voi ca și cu niște fii. Căci care este fiul pe care nu-l pedepsește tatăl? 8 Dar, dacă sunteți scutiți de pedeapsă, de care toți au parte, sunteți niște feciori din curvie, iar nu fii. 9 Și apoi, dacă părinții noștri trupești ne-au pedepsit, și tot le-am dat cinstea cuvenită, nu trebuie oare cu atât mai mult să ne supunem Tatălui duhurilor, și să trăim? 10 Căci ei în adevăr ne pedepseau pentru puține zile, cum credeau ei că e bine; dar Dumnezeu ne pedepsește pentru binele nostru, ca să ne facă părtași sfințeniei Lui. 11 Este adevărat că orice pedeapsă, deocamdată pare o pricină de întristare, și nu de bucurie; dar mai pe urmă aduce celor ce au trecut prin școala ei roada dătătoare de pace a neprihănirii.

12:3 „Uitați-vă, dar, cu luare aminte” – Acesta este un IMPERATIV AORIST REFLEXIV (deponent). Sensul lui propriu este „a adăuga” și era folosit pentru a accentua analiza atentă a ceva. Oamenii din antichitate adăugau numere deasupra și trăgeau linie în partea de sus pentru a face totalul.

• **„Cel ce a suferit”** – Acesta este un PARTICIPIU TRECUT ACTIV. La fel cum Isus a suferit un tratament atât de rușinos pentru mântuirea credincioșilor, ei trebuie să trăiască pentru El și pentru alți credincioși (1 Ioan 3:16).

• **„o împotrivire...față de Sine”** – PRONUMELE SINGULAR se găsește în toate traducerile moderne. Dar majoritatea versiunilor manuscriselor grecești străvechi și citatele patristice susțin PLURALUL ([1] *eis eautous*, ⚭*, D*; [2] *eis autous*, P13,46, ⚭2; [3] *eis eauton*, A, P, Dc, K, L). Deși faptul că originalul este mai probabil textul cel mai neobișnuit și mai dificil este o părere de critică textuală acceptată de obicei (Vezi Anexa 2), acest PLURAL nu se potrivește deloc acestui context. Evident, subiectul este Isus. Acesta trebuie să fie o greșeală a scribilor din antichitate, de la primul manuscris până înainte de 200 de ani de scrierea majorității papirusurilor.

• **„pentru ca nu cumva să vă pierdeți inima și să cădeți de oboseală”** – Aceștia sunt termeni atletici pentru alergătorii care gâfâie și cad după o cursă grea. Autorul nostru îi încurajează pe acești credincioși evrei să continue, deși ar putea fi greu. Acest avertisment continuă în v. 15, 25-29.

12:4 „Voi nu v-ați împotrivit încă până la sânge” – Cititorii originali suferiseră persecuție, dar nu încă moarte (10:32 și următoarele). Isus a îndurat moartea pentru ei; ei trebuie să fie dispuși să trăiască sau să moară pentru El.

• **„în lupta împotriva păcatului”** – Acesta este încă un termen athletic, la fel ca în v. 1. Este transpus în termenul „agonie”. „Păcatul” în contextul întregii cărți se referă la:

1. Păcatul necredinței legat de grupul de evrei necredincioși.
2. Păcatul apostaziei („a da înapoi”, 10:38) în legătură cu grupul de evrei necredincioși.

12:5 „ați uitat” – Acesta este un INDICATIV TRECUT REFLEXIV (deponent). Acesta este singurul loc din NT unde este folosit. Denotă:

1. O uitare completă (accentul pe TIMPUL VERBAL)
2. O uitare intenționată (accentul pe DIATEZĂ)

• **„nu disprețui...și nu-ți pierde inima când ești muștră de El”** – Acesta este un citat din LXX, Prov. 3:11-12. Ambele sunt IMPERATIVE PREZENTE cu PARTICĂ NEGATIVĂ, care înseamnă de obicei a opri o acțiune care se află în desfășurare.

• **„pedeapsa Domnului”** – Termenul se referă la „educația copiilor”. În v. 5-11 se găsește un joc de cuvinte cu acest termen. Aceasta este o metaforă familială. Așa cum părinți părintești își pedepsesc copiii și Dumnezeu Îl pedepsește pe al Lui (1 Cor. 11:32; Apoc. 3:19).

12:6 „Căci Domnul pedepsește pe cine-l iubește” – Acesta este un motiv pentru care credincioșii sunt implicați în suferința pentru credință (Mat. 5:10-12; Fapte 8:1b,4; 14:22; 2 Tes. 1:4-10).

• **„bate cu nuiua pe orice fiu pe care-l primește”** – Aceasta este continuarea citatului din LXX, Prov 3:11-12. Acest lucru este foarte important. Isus a fost numit „fiu” de câteva ori, în timp ce personajele din VT au fost numite „slujitori”. Acum credincioșii din NT sunt numiți „fii” (v. 7-8). Părinți îi pedepsesc pe fii:

1. Pentru scopul părintelui
2. Spre binele fiului
3. Spre binele întregii familii

12:7 „Suferiți” – Acesta este un INDICATIV PREZENT ACTIV sau un IMPERATIV PREZENT ACTIV (aceeași morfologie în limba greacă). Deoarece v. 5 are două IMPERATIVE PREZENTE, probabil și acesta este un IMPERATIV. Cuvântul înseamnă „suferință constantă” (v. 1,2,3; 10:32,36). Această încercare va provoca o credință mai puternică.

• **„Dumnezeu Se poartă cu voi ca și cu niște fii”** – Tema lui Dumnezeu ca părinte care pedepsește ar putea fi o aluzie la Deut. 8:5, la fel ca Osea 11:1-4. VERBUL este un INDICATIV PREZENT PASIV al unui termen care înseamnă „a-i aduce ceva lui Isus sau lui Dumnezeu, adesea printr-o jertfă”; dar aici, diateza PASIVĂ denotă faptul că Dumnezeu vrea ca oamenii păcătoși să se apropie de El, prin implicație, prin jertfa lui Cristos.

12:8 „dacă” – Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL I, presupusă a fi adevărată pentru scopurile autorului. Toți copiii lui Dumnezeu au experimentat pedeapsa (INDICATIV TRECUT ACTIV).

12:9 „Tatălui duhurilor” – Asta nu are nicio legătură cu teoriile originii „sufletului”. Este folosit cu sensul adevăratei surse a vieții tuturor. Dumnezeu este comparat cu primii patriarhi (v. 9-10).

• **„și să trăim”** – Pedeapsa Tatălui aduce viață adevărată, nu moarte.

12:10 „dar Dumnezeu ne pedepsește pentru binele nostru, ca să ne facă părtași sfințeniei Lui” – Fiecare credincios este sfințit în momentul mântuirii (pozițional) și este chemat la sfințenie (vezi subiectul special de la 2:11). Acesta este scopul lui Dumnezeu pentru fiecare credincios (Matei 5:48; Rom. 8:28-30; 2 cor. 3:18; 7:1; Gal. 4:19; Efes. 4:13; 1 Tes. 3:13; 4:3,7; 1 Petru 1:15). Credincioșii sunt predestinați la sfințenie (Efes. 1:4). Apare adesea doar într-un context disciplinar (Evrei 5:8; Rom. 8:17).

12:11 „aduce celor ce au trecut prin școala ei roada dăătoare de pace a neprihănirii” – Viața creștină este din credință în credință, din afirmare (mărturisire) a credinței la caracter (viață de credință Rom5:3-5; Iacov 1:2-4). Pentru un studiu al cuvântului „neprihănire” vezi subiectul special de la 1:9.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 12:12-13

12 **Întăriți-vă, dar, mâinile oboseite și genunchii slăbănogiți; 13 croiți cărări drepte cu picioarele voastre, pentru ca cel ce șchioapătă să nu se abată din cale, ci mai degrabă să fie vindecat.**

12:12, Aceasta este o aluzie la Isaia 35:3, care ar putea fi baza întregii discuții din capitolul 13. Cei maturi trebuie să-i întărească pe cei slabi (cei care sunt aproape să dea înapoi). „A întări” înseamnă la propriu „a face drept”, care este un joc de cuvinte cu versetul următor.

12:13 „croiți cărări drepte cu picioarele voastre” – Aceasta ar putea fi o aluzie la Prov. 4:26 din LXX sau la un proverb bine cunoscut care folosește „cărări drepte” ca metaforă a VT pentru neprihănire.

• **„cel ce șchioapătează”** – Această sintagmă poate fi înțeleasă.

1. cu sensul din VT (1 Regi 18:21), metaforă pentru pensularea între două opinii, ca poporul Israel care pendula între YHWH și Baal
2. în literatura greacă, pentru repararea drumului, pentru ca ologii să nu cadă și să se lovească (M. R. Vincent, *Studii ale cuvintelor din Noul Testament*, p. 1168)

• **„ci mai degrabă să fie vindecat”** – Încurajarea reciprocă duce la refacere (Gal. 6:1, Iacov 5:16).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 12:14-17

14 **Urmăriți pacea cu toți și sfințirea, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul. 15 Luați seama bine ca nimeni să nu se abată de la harul lui Dumnezeu, pentru ca nu cumva să dea lăstari vreo rădăcină de amărăciune, să vă aducă tulburare, și mulți să fie întinați de ea. 16 Vegheați să nu fie între voi nimeni curvar sau lumesc ca Esau, care pentru o mâncare și-a vândut dreptul de întâi născut. 17 Știți că mai pe urmă, când a vrut să capete binecuvântarea, n-a fost primit; pentru că, măcar că o cerea cu lacrimi, n-a putut s-o schimbe.**

12:14-17 Acesta este ultimul avertisment (2:1-4; 3:7-4:11; 5:11-6:12; 10:19-39; 12:14-17).

12:14 „Urmăriți pacea” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT ACTIV. Această discuție despre pace este foarte importantă în contextul

1. Persecuției din afară
2. Necredinței printre prieteni (evreii necredincioși împreună cu care evrei credincioși încă se întâlneau)
3. Îndoielii de dinăuntru (pericolul de a da înapoi, 10:38)

Există câteva pasaje înrudite despre „pace”.

1. Ps. 34:14, „căutați pacea, urmăriți-o”
2. Marcu 9:50, „să trăiți în pace unii cu alții”
3. Rom. 12:18, „Dacă este cu putință, întrucât atârnă de voi, trăiți în pace cu toți oamenii”
4. 1 Cor. 7:15, „Dacă cel necredincios vrea să se despartă, să se despartă...Dumnezeu ne-a chemat să trăim în pace
5. 2 Tim. 2:22, „urmărește neprihănirea, credința, dragostea, pacea, împreună cu cei ce cheamă pe Domnul dintr-o inimă curată”

• **„și sfințirea”** – Termenul „sfințire” trebuie să aibă legătură cu v. 10 și cu „pedepsirea”. Dumnezeu îi pedepsește pe credincioși pentru sfințire. Scopul mântuirii este asemănarea cu Cristos. Aceasta nu este sfințire pozițională (instantanee), ci experimentală (progresivă). Evanghelia prezintă mântuirea și viața creștină în două modalități pline de tensiune. Într-un fel,

este un dar de la Dumnezeu, terminat, gratuit, o dată pentru totdeauna (INDICATIV) dar este și o viață de credință, ascultare, slujire și închinare (IMPERATIV). Mulți credincioși accentuează un aspect până la escluderea celuilalt (Augustin vs. Pelagius; Calvin vs. Arminius). Relația credincioșilor cu Dumnezeu începe la un moment dat, în momentul convingerii de păcat, culminând cu pocăința și credința, dar trebuie de asemenea să treacă prin timp și să culmineze cu moartea sau cu a doua venire; credincioșie, neprihănire și perseverența sunt dovezi importante, cruciale ale adevăratei mântuirii.

Compară următoarele texte despre sfințire:

Pozițională (INDICATIV)	Progresivă (IMPERATIV)
Fapte 20:32; 26:18	Romani 6:19
Romani 15:16	2 Corinteni 7:1
1 Corinteni 1:2-3; 6:11	Efeseni 1:4; 2:10
2 Tesaloniceni 2:13	1 Tesaloniceni 3:13; 4:3-4,7; 5:23
Evrei 2:11; 10:10,14; 13:12	1 Timotei 2:15
1 Petru 1:2	2 Timotei 2:21
	Evrei 12:14
	1 Petru 1:15-16

• **„fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul”** – Acesta este un paradox: (1) credincioșii Îl vor vedea pe Domnul într-o zi (Iov 19:25-27; Ps. 17:15; Matei 5:8; 1 Ioan 3:2; Apoc. 22:4) și (2) credincioșii nu pot vedea pe Domnul acum (Exod. 33:20; Ioan 1:18; 1 Tim. 6:16; 1 Ioan 4:12).

Asta s-ar putea referi la ochii spirituali ai unei persoane în sensul de a răspunde Evangheliei. În acest context ar putea avea sens metaforic pentru „înțelegere”.

12:15 „Luați seama bine” – Cu sensul propriu „de a observa” (*episkopountes*), este un PARTICIPIU PREZENT ACTIV folosit ca IMPERATIV. Acest termen este construit pe o formă al unuia dintre termeni pentru „pastor” (literal „episcop”, *episkopos*, Fil. 1:1; 1 Tim. 3:2; Titus 1:7) și pentru Isus (în 1 Petru 2:25). Aici s-ar putea referi la conducători Biserici sau la credincioșii maturi care ar trebui să îngrijească de alții. Apostazia ar trebui înfruntat prin maturitate. Acest grup de creștini aveau nevoie disperată să se comporte cu maturitate (5:11-14). Niciun creștin nu este o insulă (1 Cor. 12:7). Creștinismul este un sport de echipă! Termenul „sfânt” este mereu la PLURAL (mai puțin o dată în Fil. 4:21, unde este folosit cu sens colectiv). Noi suntem păzitorii fratelui nostru. Nu trebuie să pierdem nicio șansă de a ne încuraja unul pe altul. Suntem dați și înzestrați pentru sănătatea întregului.

• **„ca nimeni să nu se abată de la harul lui Dumnezeu”** – Acesta este un PARTICIPIU PREZENT ACTIV folosit ca IMPERATIV. Acest cuvânt este folosit în 4:1 cu sensul de „a nu reuși să ajungem”, dar în acest verset PREPOZIȚIA „de la” (*apo*) formează o expresie prepozițională care implică „a se depărta de ceva ce a avut anterior” (6:4-6; 10:23,38-39; 12:25). În această situație culturală, apostazia era o posibilitate reală. Vezi subiectul special „Apostazia” de la 3:12.

După cum am susținut destinatarii sunt două grupuri: (1) evreii credincioși în pericolul „de a da înapoi” (v.15); (2) evreii necredincioși care au înțeles clar Evanghelia din viețile și mărturiile colegilor lor credincioși din sinagogă și care Îl resping pe Isus (v. 25). Oricare teorie ar fi corectă, adevărul rămâne că mântuirea nu este un produs, ci o relație. Este mai mult decât un răspuns inițial. Avertismentele sunt serioase, provocatoare și reale. În acest context este o chemare pentru ajutorarea credincioșilor în pericolul „de a da înapoi” (10:38).

- **„vreo rădăcină de amărăciune”** – Aceasta ar putea fi o aluzie la Deut 29:18 din LXX, care avertiza poporul lui Dumnezeu în privința pericolului idolatriei individuale și colective. Întregul Israel nu a fost niciodată drept cu Dumnezeu, ci doar o „rămășița credincioasă”. Sintagma „vreo rădăcină de amărăciune” din Deuteronom este paralelă cu „a cărui inimă se întoarce astăzi de la Domnul Dumnezeul nostru”.

- **„și mulți să fie înținați de ea”** – Prezența unei persoane nemulțumit afectează întregul grup. Ceea ce credem, acțiunile și atitudinile noastre îi influențează pe alții. Ce responsabilitate minunată!

12:16 „Esau” – În tradițiile iudaismului rabinic el devine o persoană foarte rea (*Jubilee* 25:1,8 și *Geneza Rabba* 70d,72a). Acest contest îl folosește pentru că el a știut promisiunile lui Dumnezeu, dar nu a ținut cont de ele.

12:17 „binecuvântarea” – Binecuvântarea patriarhului nu putea fi revocată. Asta implică conceptul ebraic al puterii cuvântului rostit (Gen.1; Isaia 55:10-12).

- **„măcar că o cerea cu lacrimi”** – În contextul din VT se referă la regretul după ce Isaac, tatăl lui I-a binecuvântat pe fratele mai mic, Iacov, și binecuvântarea nu putea fi revocată. Autorul folosește asta ca avertisment pentru destinatarii scrisorii. El vrea ca ei să se decidă pentru Cristos, acum,cât mai este timp și apoi să persevereze în noua relație cu Cristos, deoarece nu există a doua șansă (6:6; 10:26).

SUBIECT SPECIAL: POCĂINȚA

Pocăința (împreună cu credința) este o condiție a legământului celui vechi (*Nacham*, BDB 636, Ioel 2:13-14; *Shuv*, BDB 996 1 Regi 8:47,48; Ezechiel 14:6; 18:30; Ioel 2:12-13; Zaharia 1:3-4) și a legământului celui nou.

1. Ioan botezătorul (Matei 3:2; Marcu 1:4; Luca 3:3,8)
2. Isus (Matei 4:17; Marcu 1:15; Luca 5:32; 13:3,5; 15:7; 17:3)
3. Petru (Fapte 2:38; 3:19; 8:22; 11:18; 2 Petru 3:9)
4. Pavel (Fapte 13:24; 17:30; 20:21; 26:20; Rom. 2:4)

Dar ce este pocăința? Este părere de rău? Este încetarea păcatului? Cel mai bun capitol din NT pentru înțelegerea conotațiilor diferite ale acestui concept este 2 Cor. 7:8-11, unde se folosesc trei termeni grecești înrudiți, dar diferiți.

1. „întristare” (*lupē*, v. 8 [de două ori], 9 [de trei ori], 10 [de două ori], 11). Înseamnă „măhnire” sau „durere” și are o conotație teologică neutră.
2. „pocăință” (*metanoneō*, v. 9, 10). Este compus din „după” și „minte”, ceea ce implică o minte nouă, o gândire nouă, o nouă atitudine asupra vieții și a lui Dumnezeu. Aceasta este adevărata pocăință.
3. „părere de rău” (*metamelomai*, v. 8 [de două ori], 10). Este compus din „după” și „grijă”. Este folosit cu privire la Iuda în Matei 27:3 și cu privire la Esau în Evrei 12:16-17. Implică regret în ceea ce privește consecințele, nu acțiunile.

Pocăința și credința sunt condițiile legământului (Marcu 1:15; Fapte 2:38,41; 3:16,19; 20:21). Există câteva texte care spun că Dumnezeu dă pocăința (Fapte 5:31; 11:18; 2 Tim. 2:25). Dar cele mai multe texte o văd ca pe un răspuns necesar al omului la oferta lui Dumnezeu de mântuire gratuită.

Pentru a înțelege sensul deplin al pocăinței sunt necesare și definițiile termenului ebraic și cele ale termenului grec. Termenul ebraic cere „o schimbare a faptelor” în timp ce termenul grec cere „o schimbare a minții.” Persoana mântuită primește o minte și o inimă nouă. Gândește și trăiește altfel. În loc de „Ce îmi iese mie?”, întrebarea este acum „Care este voia lui Dumnezeu?” Pocăința nu este un sentiment trecător, nici o lipsă totală a păcatului, ci o relație cu Cel Sfânt care îl transformă progresiv pe credincios într-o persoană sfântă.

- „cu lacrimi” – această sintagmă este din Gen.27:34; 38

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 12.18-24

18 Voi nu v-ați apropiat de un munte care se putea atinge și care era cuprins de foc, nici de negură, nici de întuneric, nici de furtună, 19 nici de sunetul de trâmbiță, nici de glasul care vorbea în așa fel că cei ce l-au auzit au cerut să nu li se mai vorbească, 20 (pentru că nu puteau suferi porunca aceasta: „Chiar un dobitoc, dacă se va atinge de munte, să fie ucis cu pietre sau străpuns cu săgeata”. 21 Și priveliștea aceea era așa de înfricoșătoare încât Moise a zis: „sunt îngrozit și tremur!”) 22 Ci v-ați apropiat de muntele Sionului, de cetatea Dumnezeului celui Viu, Ierusalimul ceresc, de zecile de mii, de adunarea în sărbătoare a îngerilor, 23 de Biserica celor întâi născuți, care sunt scriși în ceruri, de Dumnezeu, Judecătorul tuturor, de duhurile celor neprihăniți, făcuți desăvârșiți, 24 de Isus, Mijlocitorul legământului celui nou, și de sângele stropirii, care vorbește mai bine decât sângele lui Abel.

12:18-21 Această secțiune prezintă felul în care a fost dată legea mozaică pe muntele Sinai (Exod 19:16-25; Deut. 4:11-14).

- „de negură...de întuneric” – Aceasta ar putea fi o aluzie la Deut. 5:22.

12:19 „sunetul de trâmbiță” – Vocea lui Dumnezeu suna ca o trâmbiță (Exod 19:16,19; 20:18).

• **„cei ce l-au auzit au cerut să nu li se mai vorbească”** – Puterea uimitoare a lui YHWH de pe muntele Sinai a înspăimântat poporul (Exod.20:19; Deut. 5:22-27; 18:16).

12:20 „Chiar un dobitoc, dacă se va atinge de munte, să fie ucis cu pietre” – Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III. Este încă o aluzie la sfințenia uimitoare a lui Dumnezeu care coboară de pe muntele Sinai (Exod.19:12-13).

12:21 „sunt îngrozit și tremur” – Acesta este un citat din Deut. 9:19 care se referă la vițelul de aur făcut de Aaron. Hermeneutica rabinică a folosit această sintagmă pentru frica lui Moise de Dumnezeu de pe muntele Sinai.

12:22 „Ci v-ați apropiat” – Acesta este un contrast puternic. Cititorii credincioși nu cred într-un legământ sinaitic, într-un Ierusalim ceresc, într-un nou munte Sion, într-o cetate nouă. În Gal. 4:21-31, Pavel face același tip de analogie folosind doi munți (muntele Sinai vs. Muntele Sion).

• **„muntele Sionului”** – Autorul compară primul legământ de pe muntele Sinai cu noul legământ despre noul oraș ceresc (11:10,16; 13:14; Apoc. 3:12; 21:2,10).

• **„Dumnezeului celui viu”** – Acesta este un joc de cuvinte cu numele convenit pentru Dumnezeu, YHWH, care este o formă a VERBULUI ebraic „a fi”. YHWH este singurul care trăiește veșnic. În VT El jură pe El Însuși, „Dumnezeul cel viu”. Vezi subiectul special: nume pentru divinitate de la 2:7.

12:23 „Biserica celor întâi născuți” – Din cauza Exod 4:32 unii exegeți înțeleg referințele la israeliții din VT, dar contextul cere să fie înțeles ca totalitatea credincioșilor (11:40). „Cel întâi născut” face referire la Cristos.

1. Dintre mulți frați (chipul lui Dumnezeu, Rom 8:29)
2. Întreaga creație (chipul lui Dumnezeu, Col.1:15)
3. Înviat din morți (Col. 1:18; 1 Cor. 15:20,23 [primele roade])

Privește toate modurile în care este prezentat noul legământ în acest paragraf.

1. Muntele Sion
2. Cetatea Dumnezeului celui viu
3. Ierusalimul ceresc
4. Mulțimi de îngeri

Pentru „Biserică” vezi subiectul special de la 2:12. Pentru „întâi născuți” vezi subiectul special de la 1:6.

• **„scriși”** – Biblia vorbește despre două cărți ale lui Dumnezeu (Dan. 7:10 și Apoc. 20:12). Una este Cartea Vieții (Exod 32:32; Ps. 69:28; Dan. 12:1; Luca 10:20; Fil. 4:3; Apoc. 3:5; 17:8; 20:12,15; 21:27). Cealaltă este cartea faptelor (Ps. 56:8; 139:16; Isaia 65:6; Mal. 3:16). Prima este pentru credincioși, a doua este pentru toți (Apoc. 14:13). Acestea sunt metafore ale memoriei lui Dumnezeu.

• **„de Dumnezeu, Judecătorul tuturor”** – De obicei VT prezintă pe Dumnezeu ca Judecător (Gen. 18:25; Ps. 50:6; 96:13; 98:9; Isaia 2:4; 51:5; Ier. 11:20; Plângeri. 3:59; Ezech. 7:3,27). Și Mesia care vine este prezentat ca Judecător (Isaia 11:3-4; 16:5). Tatăl a pus toată judecata în mâinile Fiului (Ioan 5:22-23,27; 9:39; Fapte 10:42;).

• **„de duhurile celor neprihăniți, făcuți desăvârșiți”** – Acesta este un PARTICIPIU TRECUT PASIV, care înseamnă „făcut desăvârșit de Dumnezeu, și rezultatele continue”. Datorită versetului **11:40**. Această sintagmă s-ar putea referi la sfinți din VT din capitolul 11 și la toți credincioșii de dinaintea venirii lui Cristos.

Pentru „desăvârșiți” vezi observația de la 10:1.

12:24 „Isus, Mijlocitorul” – Isus, marele preot și jertfa (1) stă înaintea Tatălui pentru noi, (2) aduce un legământ mai bun (7:22; 8:6,9-10; 9:15; Ier. 31:31-34; Ezech. 36:22-36).

- „de sângele stropirii” – Aceasta era modalitatea inaugurării legămintelor în VT (9:19; 10:22; 1 Petru 1:2).
- „mai bine” – Vezi observația completă de la 7:7.
- „sângele lui Abel” – Sângele lui Abel striga după răzbunare; sângele lui Isus strigă după milă, iertare și dragoste.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 12:25-29

25 **Luați seama ca nu cumva să nu voiți să ascultați pe Cel ce vă vorbește! Căci, dacă n-au scăpat cei ce n-au vrut să asculte pe Cel ce vorbea pe pământ, cu atât mai mult nu vom scăpa noi, dacă ne întoarcem de la Cel ce vorbește din ceruri,** 26 al cărui glas a clătinat atunci pământul, și care acum a făcut făgăduința aceasta: „Voi mai clătina încă o dată nu numai pământul, ci și cerul.” 27 Cuvintele acestea „încă o dată” arată că schimbarea lucrurilor clătinate, adică a lucrurilor făcute, este făcută tocmai ca să rămână lucrurile care nu se clatină. 28 Fiindcă am primit, dar, o împărăție care nu se poate clătina, să ne arătăm mulțumitori și să aducem astfel lui Dumnezeu o închinare plăcută, cu evlavie și cu frică, 29 fiindcă Dumnezeu nostru este „un foc mistuitor”.

12:25 „Luați seama” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT ACTIV. Acesta este un cuvânt grecesc diferit de cel din v. 15. același avertisment se găsește și în 3:12. După ce am fost luminați de superioritatea noului legământ în Cristos, este foarte important să răspundem adecvat. Este periculos (atât pentru necredincios cât și pentru credincios) să știm adevărul și să nu acționăm în consecință.

- „nu cumva să nu voiți să ascultați pe Cel” – Aceasta este unul dintre cele două avertismente principale, celălalt fiind „nu dați înapoi”. Acesta este un SUBJUNCTIV AORIST REFLEXIV (deponent). Trebuie să luăm o decizie voluntară. Ce vei face cu Isus, autorul și Cel care a încheiat credința?
- „dacă” – Aceasta este o PROPOZIȚIE CONDIȚIONALĂ DE GRADUL 1, presupusă a fi adevărată din punctul de vedere al autorului sau pentru scopurile lui literale. Din nou, comentariul se axează pe responsabilitatea uimitoare a respingerii unui legământ superior și unei persoane superioare.

12:26 „al cărui glas a clătinat atunci pământul” – Aceasta este o referință la legea dată pe muntele Sinai, menționată mai devreme în acest capitol. (Exod.19:18-19), dar este o parafrază din LXX, Hagai 2:6. Această prorocie vorbește despre o nouă cutremurare a cerului și a pământului legată de noul templu după exil (Hagai 2:6-9). Noul templu va fi primi slavă, va fi mai bun decât primul și va aduce pace. Aceste descrieri prefigurează noul legământ în Isus.

12:27 „încă o dată” – Această lume trece. Eu cred că Dumnezeu o va crea din nou (2 Petru 3:10) foarte asemănătoare cu aceasta, dar fără blestemul din Gen. 3:14,17; Zah. 14:11; Apoc. 22:3. Biblia începe cu Dumnezeu, omul și animalele (Isaia 11:6-9) într-o grădină (Gen 1:1-2) și se sfârșește în același fel. (Apoc. 21-22).

12:28 „o împărăție care nu se poate clătina” – Se referă la natura spirituală a noului legământ. Este ultimul legământ și unul permanent între Dumnezeu și poporul Lui.

- „să ne arătăm mulțumitori și să aducem astfel lui Dumnezeu o închinare plăcută, cu evlavie și cu frică” – Această sintagmă descrie răspunsul adecvat al credincioșilor noului legământ: o viață de slujire datorată recunoștinței pentru harul fără pereche al Dumnezeului triunic (13:15,21; Rom. 12:1-2). Am fost mântuiți pentru a sluji, pentru a sluji familia de credință (1 Cor. 12:7; Efes. 4:12).

SUBIECT SPECIAL: ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU

În Vechiul Testament, YHWH era privit ca Împăratul lui Israel (1 Sam. 8:7; Ps. 10:16; 24:7-9; 29:10; 44:4; 89:18; 95:3; Isaia 43:15; 44:4,6), iar Mesia ca regele ideal (Ps. 2:6; Isaia 9:6-7; 11:1-5). Odată cu nașterea lui Isus în Betleem (6-4 î. Cr.), Împărăția lui Dumnezeu s-a despărțit în istoria omenirii cu o nouă putere și mântuire (noul legământ, Ieremia 31:31-34; Ezechiel 36:17-36). Ioan Botezătorul a proclamat apropierea Împărăției (Matei 3:2; Matei 1:15). Isus a spus clar că Împărăția este în El și în învățăturile Lui (Matei 4:17,23; 9:35; 10:7; 11:11-12; 12:28; 16:19; Marcu 12:34; Luca 10:9,11; 11:20; 12:31-32; 16:16; 17:21). Cu toate acestea, Împărăția va veni (Matei 16:28; 24:14; 26:29; Marcu 9:1; Luca 21:31; 22:16,18).

În paralelele din Evangheliile sinoptice dintre Marcu și Luca găsim sintagma „împărăția lui Dumnezeu.” Acest subiect comun al învățăturilor lui Isus implica împărăția lui Dumnezeu prezentă în inima fiecărui om, care într-o zi va fi desăvârșită pe întregul pământ. Acest lucru este reflectat în rugăciunea lui Isus din Matei 6:10. Cartea Matei, scrisă evreilor, prefera sintagma care nu folosea numele lui Dumnezeu (împărăția cerului), pe când Marcu și Luca, scrise pentru neamuri, foloseau denumirea comună, incluzând numele zeității.

Aceasta este o sintagmă-cheie în Evangheliile Sinoptice. Prima și ultima predică a lui Isus și o mare parte dintre pildele Lui tratau acest subiect. El se referă la domnia lui Dumnezeu în inimile oamenilor acum! Este surprinzător că Ioan folosește această sintagmă doar de două ori (și niciodată în pildele lui Isus). În Evanghelia lui Ioan, una dintre metaforele-cheie este „viața veșnică”.

Această tensiune este provocată de cele două venituri ale lui Cristos. Vechiul Testament s-a concentrat doar asupra unei venituri a lui Mesia ales de Dumnezeu – o venire militară, glorioasă, cu scopul de a judeca – dar Noul Testament ne arată că El a venit prima dată ca robul care pătimește din Isaia 53 și ca regele umil din Ezechiel 9:9. Cele două perioade ale evreilor, perioada de răutate și noua perioadă de neprihănire s-au suprapus. Isus domnește acum în inimile credincioșilor, dar va domni într-o zi peste întreaga creație. El va veni cum a profetizat Vechiul Testament. Creștinii trăiesc în „deja” versus „nu încă” al împărăției lui Dumnezeu (Gordon D. Fee și Douglas Stuart, *Cum să citești Biblia la adevărata ei valoare*, pp. 131-134).

12:29 „un foc mistuitor” – S-ar putea referi la muntele Sinai (Deut 4:24). Nu îndrăznim să uităm Cui îi răspundem (10:31). Focul poate curăța și purifica sau poate distruge total. El va hotărî! Crede! Rămâi în credință!

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. Enumeră calitățile celor din capitolul 11 și 12:18-29 pe care ar trebui să le demonstrăm și noi.
2. Ne învață v. 1 că cei morți văd viețile celor vii?
3. De ce folosește autorul atât de multe metafore din domeniul atletismului în acest capitol?
4. Care era scopul acestui capitol în relație cu întreaga carte?

5. Care este scopul suprem al lui Dumnezeu pentru viețile noastre? (v. 10, 28)

EVREI 13

ÎMPĂRȚIREA PE PARAGRAFE A TRADUCERILOR MODERNE

UBS4	NKJV	NRSV	TEV	NJB
Slujirea plăcută lui Dumnezeu	Instrucțiuni morale de încheiere	Sfaturi de încheiere	Cum să-I fim plăcuți lui Dumnezeu	Recomandări finale
13:1-6	13:1-6	13:1-6	13:1-3 13:4 13:5-6	13:1-6
	Instrucțiuni religioase de încheiere			
13:7-16	13:7-17	13:7-16	13:7-9 13:10-16	13:7-16 Ascultarea de conducătorii religioși
13:17		13:17	13:17	13:17-19
	Cereri de rugăciune	Mesaje personale		
13:18-19	13:18-19	13:18-19	13:18-19	
Binecuvântare și salutări finale	Binecuvântare, sfaturi finale, rămas-bun	Binecuvântare	Rugăciune de încheiere	Vești, urări de bine și salutări
13:20-21	13:20-25	13:20-21	13:20-21	13:20-21
		Postscriptum	Cuvinte finale	
13:22-25		13:22-25	13:22-23	13:22 13:23-25
			13:24 13:25	

CICLUL DE CITIRE NUMĂRUL 3 (vezi p. vi din Introducere)

URMĂRIREA INTENȚIEI AUTORULUI ORIGINAL LA NIVELUL PARAGRAFULUI

Acesta este un ghid de studiu, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Citește tot capitoul odată. Identifică subiectele. Compară împărțirea ta pe subiecte cu cele cinci traduceri moderne. Împărțirea în paragrafe nu este inspirată, dar este cheia spre urmarea intenției autorului original, care este cheia exegezei. Fiecare paragraf are un subiect principal și numai unul.

1. Primul paragraf
2. Al doilea paragraf
3. Al treilea paragraf

4. Etc.

DELIMITĂRI CONTEXTUALE

- A. Câteva lucruri nu se potrivesc contextului istoric presupus
1. conducătorii creștini
  2. avertismentele adresate aparent păgânilor, nu evreilor
- B. Acest capitol conține câteva caracteristici specifice lui Pavel

STUDIUL CUVINTELOR ȘI AL EXPRESIILOR

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 13:1-6

1 Stăruiești în dragostea frățească. 2 Să nu dai uitării primirea de oaspeți, căci unii, prin ea, au găzduit fără să știe pe îngeri. 3 Aduceți-vă aminte de cei ce sunt în lanțuri, ca și cum ați fi și voi legați cu ei; de cei chinuți, ca unii care și voi sunteți în trup. 4 Căsătoria să fie ținută în toată cinstea, și patul să fie nespurcat, căci Dumnezeu va judeca pe curvari și pe preacurvari. 5 Să nu fiți iubitori de bani. Mulțumiți-vă cu ce aveți, căci El însuși a zis: „Nicidecum n-am să te las, cu niciun chip nu te voi părăsi.” 6 Așa că putem zice plini de încredere: „Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme: ce mi-ar putea face omul?”

13:1

NASB	„stăruiești în dragostea de frați”
NKJV	„stăruiești în dragostea frățească”
NRSV	„stăruiești în dragostea reciprocă”
TEV	„continuați să vă iubiți unul pe altul ca creștini”
NJB	„continuați să vă iubiți unul pe altul ca frați”

Acesta este un IMPERATIV PREZENT ACTIV (un SUBJUNCTIV, cum traduce NASB), care înseamnă „a rămâne” sau „a continua”. Cititorii trebuie să stăruie în „dragostea frățească” (*philadelphia*, cf. Rom. 12:10; 1 Tes. 4:9; 1 Petru 3:8). Ei au făcut asta în trecut (6:10; 10:32-35) și sunt încurajați să continue. Este un semn clar că o persoană îl cunoaște pe Dumnezeu (John 13:34-45; 15:12,17; 1 Ioan 2:10; 3:11,14,17-24; 4:7-21; 2 Ioan 5).

Există câteva cuvinte compuse *phileō*.

1. iubirea fratelui, v. 1
2. iubirea străinului, v. 2
3. iubirea de bani v. 5

13:2 „Să nu dai uitării primirea de oaspeți” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT REFLEXIV (deponent). Este compus din „*phileō*” și „străin”, adică „iubirea străinilor”. În vremurile respective nu existau moteluri, ci doar hanuri imorale care erau foarte scumpe. Creștini sunt chemați să-și deschidă casele pentru lucrători călători (Matei 25:35; Rom. 12:13; 1 Tim. 3:2; Tit 1:8; 1 Petru 4:9; 2 Ioan; Didahiile 11:4-6).

• „**au găzduit fără să știe pe îngeri**” – Aceasta este o aluzie la Geneza 18, unde Avraam întâlnește trei îngeri care arătau ca oamenii (de asemenea *Tobit* capitolele 4-7). Îngerii i s-au arătat și lui Ghedeon (Jud. 6), Manoah (Jud. 13), Lot (Gen. 19) și Hagar (Gen. 21). Asta nu înseamnă că creștinii ar putea fi vizitați de îngeri. Cum oamenii din vechime i-au ajutat pe străini și au primit o binecuvântare, așa trebuie să facă și credincioșii.

13:3 „Aduceți-vă aminte de cei ce sunt în lanțuri” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT REFLEXIV (deponent). Acești cititori au urmat cuvintele lui Cristos din Matei 25:44-45, căci în Evrei 10:32-36 ei au ajutat pe alți credincioși. Ei nu erau întemnițați pentru fapte rele, ci pentru credința lor în Cristos (1 Petru 4:14-15). Întemnițarea era o posibilitate reală pentru toți credincioșii de la început, așa cum este și pentru mulți credincioși din lumea de astăzi.

- **„și voi sunteți în trup”** – Asta s-ar putea referi la (1) trupul fizic (2 Cor. 12:2, aceeași structură grecească), sensibil la persecuție și la întemnițare sau (2) trupul lui Cristos (deși textul nu conține ARTICOLUL grecesc așteptat), Biserica, care era obiectul persecuției.

13:4 „Căsătoria să fie ținută în toată cinstea” – Această sintagmă nu conține niciun VERB. Dacă adăugăm un INDICATIV, „este”, atunci afirmația este împotriva învățăturilor false (1 Cor. 7:38, care făcea căsnicia inferioară din punct de vedere moral celibatului sau 1 Tim. 4:3). Dacă adăugăm un IMPERATIV „să fie”, cum face NASB în V. 1, atunci este o încurajare împotriva tendințelor imorale a culturii păgâne (v. 4 favorizează această opțiune).

- **„și patul să fie nespurcat”** – Căsnicia este un dar de la Dumnezeu și normalitatea pentru toți (Gen. 1:28; 9:1, 7). Nu este păcătoasă sau rușinoasă. Conceptul filozofic grecesc al ascetismului, concepția că trupul este rău și negarea dorințelor și a nevoilor lui demonstrează o spiritualitate superioară a afectat Biserica primară, dar și pe cea de acum. Termenul „nespurcat” este folosit în 7:26 pentru a prezenta purtarea sexuală a lui Isus, marele nostru preot. Era folosit în LXX pentru „adulter”.

Acest avertisment împotriva promiscuității sexuale este surprinzător dacă această carte le este scrisă evreilor. Cultura neamurilor din primul secol era caracterizată de exploatare sexuală, dar nu cea a comunității de evrei. Există foarte neclarități în privința contextului istoric și al destinatarilor cărții Evrei.

- **„curvari”** – În VT termenul înseamnă „relații sexuale între două persoane necăsătorite”, dar în NT are conotația mai largă de „imoralitate sexuală de ori ce fel”. Din acest termen derivăm cuvântul „pornografie”.

- **„preacurvari”** – Acest termen se referă la relațiile sexuale între persoane dintre care una s-au ambele sunt căsătorite cu altcineva. Păcatele sexuale erau o problemă importantă a bisericii primare din cauza imoralității excesive și a practicilor de închinare din cultura păgână (Gal. 5:19-21).

- **„Dumnezeu va judeca”** – Judecata lui Dumnezeu asupra sexualității necorespunzătoare a oamenilor poate fi văzută în (Rom. 1:24-32; Gal. 5:19- 21; Efes. 4:19; Col. 3:5; Apoc. 21:8; 22:15). Există alte pasaje, precum 1 Cor. 5:5 și 1 Tim. 1:9-11, legate de credincioșii care comit aceste fapte imorale. Biserica primară a trebuit să înfrunte imoralitatea din viețile credincioșilor și să încerce să traseze niște principii.

1. trebuie să se pocăiască
2. alți credincioși trebuie să-i ajute (Gal. 6:1; Iacov 5:16,19-20)
3. credincioșii nu trebuie să fie „cei mai buni” prieteni cu credincioși imorali (1 Cor. 5:9-13).

Mărturia creștină de moralitate, căsnicii puternice, ospitalitate și iubire frățească sunt la fel de importante astăzi ca și în primul secol.

13:5

NASB	„să nu fiți iubitori de bani”
NKJV	„să nu fiți avari”
NRSV, TEV	„țineți-vă viața liberă de iubirea de bani”
NJB	„scoateți avariția din viețile voastre”

Nu există nici un VERB și din nou este implicat un IMPERATIV. SUBSTANTIVUL este compus din:

1. un ALFA PRIVAT

2. „*phileō*”(al treilea compus cu „*phileō*” din v. 1), „a iubi”

3. o monedă de argint

Înseamnă „care nu iubește banii”. Nu banii sunt problema, ci iubirea de bani (Luca 12:15; 16:14; 1 Tim. 3:3; 6:10,17-19; 2 Tim. 3:2).

• **„Mulțumiți-vă cu ce aveți”** – Acesta este un PARTICIPIU PREZENT PASIV folosit ca IMPERATIV. Aceasta este o chestiune cheie pentru fericire. Este o viziune asupra lumii care nu se axează pe fizic și pe imediat. Calitatea de a fi mulțumit este un dar minunat de la Dumnezeu care trebuie acceptat prin credință și pus în practică zilnic (2 Cor. 9:8; Fil. 4:11-12; 1 Tim. 6:6-10)

• **„Nicidecum n-am să te las, cu niciun chip nu te voi părăsi”** – Acesta este un citat inexact cu două NEGATIVE DUBLE empatică, luat din promisiunile lui Dumnezeu făcute conducătorilor lui și poporului. Dumnezeu este cu noi și de partea noastră (Deut. 31:6-7; Iosua 1:5; 1 Cor. 28:20; Isaia 41:10,13,14,17). Credincioșii nu trebuie să se teamă pentru nevoile zilnice (Matei 6:19-34).

13:6 „Domnul” – Acesta este un citat din LXX, Ps. 18:6, dar același adevăr se găsește și în Ps 56:4, 11.

• **„Domnul este ajutorul meu”** – Psalmul 118 este un cuvânt puternic de încredere în dragostea, iertarea, prezența și ajutorul lui Dumnezeu.

Acesta este singurul loc din NT în care apare SUBSTANTIVUL „ajutor” (dar VERBUL apare în Evrei 2:18), dar el este folosit adesea în LXX. Înseamnă „a da ajutor”, „a veni în ajutorul cuiva”.

• **„ce mi-ar putea face omul”** – Acest mare adevăr (Ps. 56:4,11; 118:6) este afirmat în termeni puțin diferiți în Rom. 8:31b, apoi ilustrat în 8:32-39.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 13:7-16

7 Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au vestit Cuvântul lui Dumnezeu; uitați-vă cu băgare de seamă la sfârșitul felului lor de viață și urmați-le credința! 8 Isus Hristos este același ieri și azi și în veci! 9 Să nu vă lăsați amăgiți de orice fel de învățături străine; căci este bine ca inima să fie întărită prin har, nu prin mâncări, care n-au slujit la nimic celor ce le-au păzit. 10 Noi avem un altar din care n-au drept să mănânce cei ce fac slujbă în Cort. 11 În adevăr, trupurile dobitoacelor al căror sânge este adus de marele preot în Locul Preasfânt, pentru păcat, „sunt arse de tot afară din tabără.” 12 De aceea și Isus, ca să sfințească norodul cu însuși sângele Său, a pățimit dincolo de poartă. 13 Să ieșim, dar, afară din tabără la El și să suferim ocară Lui. 14 Căci noi n-avem aici o cetate stătătoare, ci suntem în căutarea celei viitoare. 15 Prin El, să aducem totdeauna lui Dumnezeu o jertfă de laudă, adică, rodul buzelor care mărturisesc Numele Lui. 16 Și să nu dați uitării binefacerea și dărnicia; căci lui Dumnezeu jertfe ca acestea Îi plac.

13:7 „Aduceți-vă aminte” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT ACTIV. Presupune să ne rugăm pentru conducători și să-i cinstim. Este un cuvânt diferit, dar asemănător cu cel din v. 3. Credincioșii trebuie să fie conștienți de nevoia de a se ruga și de cinsti slujba iubitoare a conducătorilor pentru trupul lui Cristos. (v. 3.) și pe conducători (v. 7,17,24; 1 Tes. 5:12-13).

● **„mai marii voștri”** – Versetele 17 și 24 sunt despre conducătorii din vremurile respective, așa că v. 7 trebuie să se refere la conducătorii care au predicat prima dată Evanghelia, dar acum sunt morți.

● **„care v-au vestit Cuvântul lui Dumnezeu”** – Acesta este scopul liderilor creștini. Ei nu ne învață și nu ne predică descoperirile lor sau preferințele lor personale/culturale, ci Evanghelia lui Isus Cristos. Pentru acest lucru îi onorăm, îi respectăm și ne rugăm pentru ei.

● **„uitați-vă cu băgare de seamă la sfârșitul felului lor de viață”** – Acesta este un PARTICIPIU PREZENT ACTIV folosit ca IMPERATIV. Acești lideri, la fel ca cei din lista celor credincioși din capitolul 11, au rămas credincioși toată viața și până la moarte. Viețile lor au mărturisit veridicitatea mesajului lor.

● **„urmați-le credința”** – Acesta este un IMPERATIV PREZENT REFLEXIV (deponent). Autorul nostru își îndeamnă cititorii să imite credința conducătorilor lor. Pavel îi încurajează adesea pe credincioși să îi urmeze credința (1 Cor. 4:16; 11:1-2; Fil. 3:17; 4:9; 1 Tes. 1:6; 2 Tes. 3:7,9).

13:8 „Isus...același” – Personajele din VT care apar în capitolul 11 au fost exemple relevante, la fel și conducătorii de mai înainte și de atunci; Cristos este exemplul nostru suprem. Caracterul și credințioșia Lui nu se schimbă niciodată (Ps. 102:26-27 citat din Evrei 1:12). Aceeași afirmație teologică este făcută cu privire la YHWH în Mal. 3:6. Caracterul și îndurarea lui Dumnezeu sunt constante, la fel și ale lui Cristos.

13:9 „Să nu vă lăsați amăgiți” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT PASIV cu un PARTICIPIU NEGATIV, care de obicei înseamnă încetarea unei acțiuni aflată în desfășurare. Unii dintre destinatari se gândeau „să dea înapoi” (2:1; 10:38). DIATEZA PASIVĂ presupune activitatea lui Satan sau a demonilor.

● **„de orice fel de învățături străine”** – Nu se știe sigur la ce se face referire cu exactitate, dar o combinație asemănătoare între practicile evreilor și ale păgânilor este condamnată în Col. 2:16-23.

Aproape că mi se pare că unele părți din capitolul 13 sunt o încheiere caracteristică a lui Pavel adăugată la o epistolă trimisă unei sinagogi. Unele părți ale acestui capitol (v. 4-5) se potrivesc unei biserici mixte nu unei sinagogi.

●

NASB „căci este bine ca inima să fie întărită prin har”

NKJV „căci este bine ca inima să fie întărită prin har”

NRSV „căci este bine ca inima să fie întărită prin har”

TEV „este bine să primim putere lăuntrică din harului lui Dumnezeu”

NJB „este mai bine să ne bazăm pe har pentru putere lăuntrică”

Acesta este un INFINITIV PREZENT PASIV. Acești destinatari trebuiau să fie fermi nu pe ritualuri, jertfe animale, sau pe legi legate de mâncare, ci pe harul nemeritat a lui Dumnezeu în Isus Cristos (adică Evanghelia, v. 7). Ei oscilau între Moise și Isus. Isus, Cuvântul neschimbat al Tatălui este cu mult superior procedurilor și cuvintelor primului legământ.

Înțelegerea caracterului și iubirii neschimbătoare ale lui Dumnezeu, exprimate atât de clar în viața, învățăturile și moartea lui Isus (Evanghelia) este ceea ce îi încurajează pe credincioși. Inimile și mințile credincioșilor sunt întărite prin cunoștința Evanghelie și printr-o relație personală cu Marele Păstor, nu prin ritualuri și proceduri externe (legământul mozaic).

Acest autor discută adesea despre inimă ca chestiune spirituală (vezi subiectul special de la 3:8). El citează câteva texte din VT.

1. 3:8, 15; 4:7. „nu vă împietriți inimile” (Ps. 95:8)

2. 3:10, „se rătăcesc în inima lor” (Ps. 95:10)

3. 38:10, „le voi scrie în inimile lor (Ier. 31:33)

Ulterior el rezumă aceste adevăruri în 3:12; 4:12, și 10:22. Inima reprezintă aspectele mentale, emoționale și de voință ale omului. Creștinismul se ocupă de nevoile interioare ale omului căzut, ceea ce iudaismul nu a putut face.

● **„inima”** – Vezi subiectul special de la 3:8.

● **„nu prin mâncări, care n-au slujit la nimic celor ce le-au păzit”** – Acesta este o referință evidentă la Lev. 11. Legile cu privire la mâncare au fost abrogate în Cristos Mat. 15:11; Marc 7:18-23; Fapte. 10; Col. 2:16-23). Nimic nu îi mai împiedica pe credincioși să fie mântuiți (Gal. 3; Fapte. 15), dar în biserică credincioșii trebuie să fie conștienți de „frații lor mai slabi” Fapte. 15:19-20; Rom. 14:1-15:6; 1 Cor. 8; 10:23-33) și să încerce să nu le ofenseze credința slabă.

13:10 „Noi avem un altar” – Analogia pare să fie cea a unui cort spiritual (ceresc), nu a unui altar fizic, referindu-se așadar la lucrarea jertfei lui Cristos din partea credincioșilor. Este o metaforă puternică a accesului nostru la Dumnezeu prin Cristos.

● **„n-au drept să mănânce”** – Aceasta este o altă aluzie la Lev. 16.

13:11 „pentru păcat, «sunt arse de tot afară din tabără»” – Aceasta este o altă aluzie la procedurile din ziua Ispășirii din Lev. 16:27.

13:12 „Isus...a pățimit dincolo de poartă” – Acesta este un joc de cuvinte al rabinilor; așa cum jertfele din VT aveau loc afară din cetate, Isus a fost crucificat în afara Ierusalimului.

13:13 „Să ieșim...la El” – Acesta este un verset cheie din această carte. Este un SUBJUNCTIV PREZENT REFLEXIV (deponent), care vorbește despre o acțiune continuă și adaugă un element de contingență. Acesta este un ultim sfat și o ultimă avertizare în vederea „dării înapoi”. Credincioșii trebuie să se identifice public cu El și să ducă batjocura din cauza Lui indiferent de consecințe. Aceasta este chemarea clară pentru acești credincioși care „se adăpostesc” în sinagogă, de a intra în lumina deplină a creștinismului mării trimiteri (Mat. 28:19-20; Fapte. 1:8).

13:14 „cetate” – Aceasta este încă o metaforă pentru „cer” folosind capitala Israelului pentru Țara Făgăduinței (11:10,16; 12:22; Ioan 14:2). Aceeași tip de metaforă apare în 11:14 „o patrie”.

13:15 „Prin El” – Aceasta se referă la Isus, menționat pe nume în v.12, care Și-a sfințit poporul prin jertfa propriului sânge în afara porților Ierusalimului. Toate beneficiile spirituale vin prin El.

● **„să aducem totdeauna...o jertfă de laudă”** – Acesta este un SUBJUNCTIV PREZENT ACTIV. Sistemul de jertfe, dat Israelului pentru a promova părtășia cu Dumnezeu rezolvând problema păcatului presupunea cinci tipuri de jertfe.

A. două erau obligatorii

1. jertfa „pentru păcat”

2. jertfa „de ispășire” sau „pentru vină”

B. trei erau voluntare

1. arderea de tot

2. darul de mâncare

3. jertfa de mulțumire

În legătură cu ultimele trei este conceptul de recunoștință și laudă menționat (Lev. 7:12). Aceste jertfe sunt descrise în detaliu în Lev. 1-7. Psalmi menționează adesea acest aspect al adorării (Ps. 27:6;50:14; 69:30; 107:22; 116:17). Sintagma „jertfă de laudă” vine din LXX (Lev. 7:2,3,5; 2 Cron. 29:31; 33:16; Ps. 49:14,23; 106:22).

- „rodul buzelor” – Această sintagmă reflectă Isaia 57:19 și Osea 14:3 din LXX. Pasaje ca acesta erau folosite de israeliții din exil pentru a înlocui lauda verbală cu jertfele animale, deoarece templul fusese distrus total în anul 586 î. Cr de Nebucadnețar al II-lea, regele neo-babilonian. A fost distrus din nou de Roma în anul 70 d. Cr. Data scrierii acestei cărți este incertă.

NASB	„care mulțumesc Numelui Lui”
NKJV	„mulțumindu-i Numelui Lui”
NRSV	„care mărturisesc Numele Lui”
TEV	„care-L mărturisesc ca Domn”
NJB	„cei care Îi mărturisesc numele”

Pentru credincioși lauda adusă de noi lui Dumnezeu este mărturisirea lui Cristos de către noi (*homologēo*, folosind numele Lui în Mat. 28:19-20 sau în Rom. 10:9-13) ca Domn (TEV, care reflectă Fil. 2:6-11).

13:16 „să nu dați uitării binefacerea” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT REFLEXIV cu PARTICULĂ NEGATIVĂ, care de obicei presupune încetarea unei acțiuni aflată în desfășurare. Dumnezeu este mulțumit când copiii lui se iubesc și se ajută reciproc (Fil. 4:18).

Într-un context ebraic, „fapte bune” (*koinōnia*) se referă probabil la milostenie (Matei 6:1), un dar financiar săptămânal dat de membrii unei sinagogi pentru a cumpăra mâncare pentru nevoiași. Evrei considerau aceasta o faptă a neprihănirii.

- „dărnicia”

SUBIECT SPECIAL: KOINŌNIA

Termenul „părtășie” (*koinōnia*) înseamnă

1. asocierea apropiată cu o persoană
  - a. cu Fiul (1 Ioan 1:6; 1 Cor. 1:9)
  - b. cu Duhul Sfânt (2 Cor. 13:13; Fil. 2:1)
  - c. cu Tatăl și cu Fiul (1 Ioan 1:3)
  - d. cu alți frați /surori în legământ (1 Ioan 1:7; Fapte 2:42; Gal. 2:9; Filimon 17)
2. asocierea apropiată cu lucruri sau cu grupuri
  - a. cu Evanghelia (Fil. 1:5; Filimon 6)
  - b. cu sângele lui Cristos (1 Cor. 10:16)
  - c. nu cu întunericul 2 Cor. 6:14)
  - d. nu suferința (Fil. 3:10; 4:14; 1 Petru 4:13)
2. darul sau contribuția cu generozitate (Rom. 12:13; 15:26; 2 Cor. 8:4; 9:13; Fil. 4:15; Evrei 13:16)
3. Harul dăruit de Dumnezeu prin Cristos, care reface părtășia omului cu El și cu frații și surorile Lui

Asta afirmă relația orizontală (între oameni) care este determinată de relația pe verticală (dintre om și Creator). De asemenea, accentuează nevoia unei comunități creștine și bucuria pe care o aduce ea. TIMPUL VERBAL accentuează începutul și continuarea acestei experiențe a comunității (1:3 [de două ori],6,7). Creștinismul este colectiv!

• „căci lui Dumnezeu jertfe ca acestea Îi plac” – observă că în v. 15 jertfa acceptată era mărturisirea credinței în Cristos; acum este asemănarea cu Cristos în trăire. Cu siguranță Evangheliile le cuprinde pe amândouă.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 13:17

17 Ascultați de mai marii voștri și fiți-le supuși, căci ei priveghează asupra sufletelor voastre, ca unii care au să dea socoteală de ele; pentru ca să poată face lucrul acesta cu bucurie, nu suspinând, căci așa ceva nu v-ar fi de niciun folos.

13:17 „Ascultați...fiți-le supuși” – Acesta este un IMPERATIV PREZENT PASIV (A. T. Robertson spune că este REFLEXIV) și un IMPERATIV PREZENT ACTIV. Deși oamenii sunt liberi în Cristos, trebuie să ne supunem autorității spirituale pentru creștere și slujire (7; I Cor. 16:16; I Tes. 5:12-13).

Această încurajare de a ne supune liderilor creștini este foarte necesară în zilele noastre în care autoritatea de ori ce fel este disprețuită și drepturile și puterile omului sunt accentuate exagerat. Dumnezeu ia pus pe unii din poporul Său lideri (observă Num 16:3-5). Noi îi respectăm datorită chemării, educației, dedicării și slujirii lor. Oricum, există o „tabără” opusă. Unele personalități autoritare au abuzat de chemarea lui Dumnezeu. Între oameni și lideri lui Dumnezeu trebuie să existe un echilibru, un respect reciproc, un spirit de cooperare. Toți credincioșii sunt chemați să se supună unii altora din respect pentru Cristos (Efes. 5:21).

• „priveghează” – Acest termen înseamnă „a fi treaz” sau „a fi vigilent” (Marcu 13:33; Luca 21:36; Efes. 6:18), care este o metaforă pentru vigilență și slujire (Isaia 62:6; Ezech. 3:17; 33:7-9).

• „ca unii care au să dea socoteală” – Conducătorii sunt responsabili pentru lucrarea lor și ei vor da socoteală lui Dumnezeu (1 Cor. 3:10-15). Ei sunt administratori!

- „să poată face lucrul acesta cu bucurie, nu suspinând” – Atitudinea congregației nu determină lucrarea, dar face procesul plăcut sau dureros.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 13:18-19

18 Rugați-vă pentru noi; căci suntem încredințați că avem un cuget bun, dorind să ne purtăm bine în toate lucrurile.
19 Mai ales vă rog cu stăruință să faceți lucrul acesta, ca să vă fiu înapoiat mai curând.

13:18 „Rugați-vă pentru noi” – Rugăciunea făcută de conducere și cea pentru conducere este crucială (Efes. 6:18-19; Fil. 4:6; 1 Tes. 5:25; 1 Tim. 2:1-2,8). PLURALUL s-ar putea referi la un grup de slujire care îl includea și pe Timotei (v. 23).

- „căci suntem încredințați că avem un cuget bun, dorind să ne purtăm bine în toate lucrurile” – Atitudinea și stilul de viață pun bazele pentru conducere. Autorul cărții Evrei a menționat „conștiința” de câteva ori (9:9,14; 10:2,22; 13:18). Puterea mântuirii lui Isus și a Duhului Sfânt care locuiește în noi a îndepărtat frica și rușinea pentru păcatele din trecut și le-a înlocuit cu bucurie, pace, încredere în performanța umană, ci în Evanghelie. Această cunoaștere a Evangheliei este coiful mântuirii (Efes. 6:17; 1 Tes. 5:8).

Unii exegeți cred că acest verset are legătură cu un anumit tip de acuzații lansate împotriva autorului (situație asemănătoare cu cea a lui Pavel în 1 Cor. și Gal.).

13:19 Acest verset este mai degrabă un mister. Într-un anumit fel venirea autorului era legată de rugăciunile lor. Sună foarte asemănător cu Pavel. (Filimon 22). Rugăciunea eliberează puterea efectivă a lui Dumnezeu pentru lucrare. Rugăciunile creștinilor îl influențează pe Dumnezeu și pe alții.

Unii exegeți (H. E. Dana, *Creștinismul evreu*, p. 268) au presupus că se referă la boala autorului sau chiar la întemnițarea lui (termenul „mai curând” este folosit și cu privire la Timotei în v. 23).

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 13:20-21

20 Dumnezeu al păcii, care, prin sângele legământului celui veșnic, a sculat din morți pe Domnul nostru Isus, marele Păstor al oilor, 21 să vă facă desăvârșiți în orice lucru bun, ca să faceți voia Lui și să lucreze în noi ce-I este plăcut, prin Isus Hristos. A Lui să fie slava în vecii vecilor! Amin.

13:20 „Dumnezeu al păcii” – Acest titlu pentru Dumnezeu Tatăl este folosit doar aici și în scrierile lui Pavel (Rom. 15:33; 16:20; 1 Cor. 14:33; 2 Cor. 13:11; Fil. 4:9; 1 Tes. 5:23; „Domnul păcii” 2 Tes. 3:16).

- „a sculat din morți” – De obicei NT îl prezintă pe Dumnezeu Tatăl înviindu-l pe Isus din morți (Fapte 2:24; 3:15; 4:10; 5:30; 10:40; 13:30,33,34,37; 17:31; Rom. 6:4,9; 10:9; 1 Cor. 6:14; 2 Cor. 4:14; Gal. 1:1; Efes. 1:20; Col. 2:12; 1 Tes. 1:10). Aceasta arată acceptarea de către Tatăl a vieții, morții și jertfei lui Isus. Dar există alte texte care afirmă că învierea a fost făcută prin Duhul Sfânt (Rom. 8:11) sau prin Însuși Fiul (John 2:19-22; 10:17-18). Teologic vorbind, toate cele trei persoane ale Trinității sunt active în toate acțiunile de răscumpărare.

- „marele Păstor” – Termenul „păstor” este o metaforă în VT pentru

1. YHWH (Gen. 49:24; Ps. 23:1; 78:52; 80:1; Ecl. 12:11; Isaia 40:11; 63:11; Ier. 31:10; Ezec. 34)
2. conducătorul poporului Său (Ier. 10:21; 50:6-7; Ezec. 34:2-3; Zah. 11:3,5,15,17)
3. Mesia care urma să vină, fiul lui David (Ps. 78:70-72; Ezec. 34:23-24; 37:24; Mica 5:4; 7:14; Zah. 13:7; Ioan 10:2,11,14; 1 Petru 2:25; 5:4)

De câteva ori în VT (Num. 27:17; 1 Regi. 22:17; 2 Cron. 18:16; Ezech. 34:5; Zah. 10:2) poporul lui Dumnezeu este descris ca fiind împrăștiat și fără păstor, dar acum Marele Păstor a venit. El ne-a izbăvit și este cu noi.

- **„prin sângele”** – Se referă la moartea Lui, care a inaugurat noul legământ (Zah. 9:11; Marcu 14:24; 1 Cor. 11:25).
- **„legământului celui veșnic”** – Este dificil să sortăm diferite legăminte „veșnice” deoarece, după cum arată cartea Evrei, legământul mozaic era condiționat și, din cauza slăbiciunii oamenilor, nu era veșnic. VT atestă legăminte condiționate și necondiționate (Exod, Gen. 15:17-21). Legământul cu Avraam, prin care toate popoarele au fost binecuvântate, este necondiționat (pentru totdeauna), și, așadar, veșnic (Gen. 17:7,13,19; Ps. 105:9-10). Legământul cu David, descoperit pentru prima dată în 2 Sam. 7, este o prefigurare a lui Mesia, fiul lui David, care este necondiționat, și, așadar, etern (Ps. 89:3-4). Noul legământ este menționat ca o nouă vreme promisă a neprihănirii (noua epocă a Duhului Sfânt) pentru poporul lui Dumnezeu (Isaia 55:3; 59:21; 61:8; Ier. 31:33; 32:40; 50:5; Ezech. 16:60; 37:26). Putem vedea cât se șocați erau evreii din zilele lui Isus de acest mesaj. El a fost mereu planul lui Dumnezeu de răscumpărare, dar faptul că Israel nu a reușit să respecte legea lui Dumnezeu dată lui Moise a demonstrat necesitatea unei alte modalități de mântuire decât performanța umană (Gal. 3). Vezi subiectul special: Veșnicia de la 6:2.

SUBIECT SPECIAL: PENTRU TOTDEAUNA ('OLAM)

Etimologia termenului ebraic 'olam, עולם(BDB 761) nu este sigură (NIDOTTE, vol. 3, p. 345). Este folosit cu câteva sensuri (de obicei în funcție de context). Următoarele exemple sunt doar câteva selectate.

1. lucruri străvechi

- a. popoare, Gen. 6:4; 1 Sam. 27:8; Ier. 5:15; 28:8
- b. locuri, Isaia 58:12; 61:4
- c. Dumnezeu, Ps. 93:2; Pro. 8:23; Isaia 63:16
- d. lucruri, Gen. 49:26; Job 22:15; Ps. 24:7,9; Isaia 46:9
- e. timp, Deut. 32:7; Isaia 51:9; 63:9,11

2. lucruri viitoare

- a. viața oamenilor, Exod 21:6; Deut. 15:17; 1 Sam. 1:22; 27:12
- b. hiperbolă pentru rege, 1 Regi. 1:31; Ps. 61:7; Neem. 2:3
- c. existența continuă

- 1) pe pământ, Ps. 78:69; 104:5; Ecl. 1:4
- 2) în cer, Ps. 148:6

d. existența lui Dumnezeu

- 1) Gen. 21:33
- 2) Exod 15:18
- 3) Deut. 32:40
- 4) Ps. 93:2
- 5) Isaia 40:28
- 6) Ier. 10:10
- 7) Dan. 12:7

e. legământul

- 1) Gen. 9:12,16; 17:7,13,19
- 2) Exod. 31:16
- 3) Lev. 24:8
- 4) Num. 18:19
- 5) 2 Sam. 23:5
- 6) Ps. 105:10
- 7) Isaia 24:5; 55:3; 61:8
- 8) Ier. 32:40; 50:5

f. legământul special cu David

- 1) 2 Sam. 7:13,16,25,29; 22:51; 23:5
- 2) 1 Regi. 2:33,45; 9:5
- 3) 2 Cron. 13:5
- 4) Ps. 18:50; 89:4,28,36,37
- 5) Isaia 9:7; 16:5; 37:35; 55:3

g. Mesia al lui Dumnezeu

1) Ps. 45:2; 72:17; 89:35-36; 110:4

2) Isaia 9:6

h. legile lui Dumnezeu

1) Exod. 29:28; 30:21

2) Lev. 6:18,22; 7:34; 10:15; 24:9

3) Num. 18:8,11,19

4) Ps. 119:89,160

5) Isaia 59:21

i. Promisiunile lui Dumnezeu

1) 2 Sam. 7:13,16,25; 22:51

2) 1 Regi. 9:5

3) Ps. 18:50

4) Isaia 40:8

j. Urmași lui Avraam și țara Făgăduinței

1) Gen. 13:15; 17:18; 48:4

2) Exod. 32:13

3) 1 Cron. 16:17

k. sărbătorile legământului

1) Exod. 12:14; 12:14,17,24

2) Lev. 23:14,21,41

3) Num. 10:8

l. veșnicia fără sfârșit

1) 1 Regi. 8:P13

2) Ps. 61:7-8; 77:8; 90:2; 103:17; 145:13

3) Isaia 26:4; 45:17

4) Dan. 9:24

m. ce spun psalmii că vor face credincioșii în veșnicie

1) să mulțumească, Ps. 30:12; 79:13

2) să rămână în prezența Lui, Ps. 41:12; 61:4,7

3) să se încreadă în mila Lui, Ps. 52:8

4) să-L laude pe Domnul, Ps. 52:9

5) să cânte laude, Ps. 61:7; 89:1

6) să vestească dreptatea Lui, Ps. 75:9

7) să-I slăvească numele, Ps. 86:12; 145:2

8) să-I binecuvânteze numele, Ps. 145:1

3. înapoi și înainte în timp („din veșnicie în veșnicie”)

a. Ps. 41:13 (laudă lui Dumnezeu)

b. Ps. 90:2 (Dumnezeu Însuși)

c. Ps. 103:17 (dragostea și bunătatea Domnului)

Nu uita că contextul este cel care va determina întinderea sensului termenului. Legămintele și promisiunile veșnice sunt

condiționate (Ieremia 7). Fii atent la citirea viziunii tale moderne a timpului sau la teologia ta sistematică a NT la fiecare utilizare din VT a acestui cuvânt foarte variabil. NT a generalizat promisiunile din VT.

13:21

NASB „să vă echipeze în orice lucru bun”

NKJV „să vă facă desăvârșiți în orice lucru bun”

NRSV „să vă facă desăvârșiți în orice lucru bun”

TEV „să vă dea orice lucru bun”

NJB „să vă pregătească...în orice fel de faptă bună”

Acest VERB (*katartizō*, un CONDIȚIONAL-OPTATIV AORIST ACTIV rar, care exprimă o dorință) înseamnă a face pe cineva sau ceva complet adecvat, suficient sau apt pe deplin (Luca 6:40; 1 Cor. 1:10; 2 Cor. 13:11; 1 Tes. 3:10; 1 Petru 5:10). Din punct de vedere teologic această sintagmă este paralelă cu Efes. 2:10. Voia lui Dumnezeu este ca credincioșii să fie ca Isus. (Romani 8:29), să aibă o viață pioasă care să-i atragă la Cristos pe cei pierduți.

• **„ca să faceți voia Lui”** – Isus a făcut voia Tatălui când a venit ca slujitor care să pătimească (10:7). Acum și adepții Lui sunt chemați să facă voia Sa (10:36)

SUBIECT SPECIAL: VOIA LUI DUMNEZEU (*thelēma*)

EVANGHELIA LUI IOAN

- Isus a venit pentru a face voia Tatălui (4:34; 5:30; 6:38)
- să îi învie în ultima zi pe toți aceia pe care Tatăl i-a dat Fiului (6:39)
- ca toți să creadă în Fiul (6:29,40)
- rugăciunea la care se primește răspuns legată de împlinirea voii lui Dumnezeu (9:31; 1 Ioan 5:14)

EVANGHELIILE SINOPTICE

- facerea voii lui Dumnezeu este crucială (7:21)
- facerea voii lui Dumnezeu îl face pe om frate/soră cu Isus (Matei 12:5; Marcu 3:35)
- voia lui Dumnezeu este ca nimeni să nu piară (Matei 18:14; 1 Tim. 2:4; 2 Petru 3:9)
- Calvarul a fost voia lui Dumnezeu pentru Isus (Mat. 26:42; Luca 22:)

EPISTOLELE LUI PAVEL

- maturitatea și slujirea pentru toți credincioșii (Rom. 12:1-2)
- ca creștinii să fie izbăviți din această epocă rea (Gal. 1:4)
- voia lui Dumnezeu a fost planul Lui de mântuire (Efes. 1:5,9,11)
- ca credincioșii să experimenteze și să trăiască umpluți de Duhul Sfânt (Efes. 5:17-18)
- ca credincioșii să fie plini de cunoștința lui Dumnezeu (Col. 1:9)
- ca credincioșii să fie făcuți desăvârșiți (Col. 4:12)
- ca credincioșii să fie sfințiți (1 Tes. 4:3)
- ca credincioșii să mulțumească pentru toate lucrurile (1 Tes. 5:18)

EPISTOLELE LUI PETRU

- ca credincioșii să facă binele (să se supună autorității civile) și să astupe gura proștilor (1 Petru 2:15)
- ca credincioșii să sufere (1 Petru 3:17; 4:19)
- ca credincioșii să nu fie egoiști (1 Petru 4:2)

EPISTOLELE LUI IOAN

- ca credincioșii să fie veșnici (1 Ioan 2:17)
- cheia credincioșilor pentru răspunsul la rugăciuni (1 Ioan 5:14)

● **„A Lui să fie slava în vecii vecilor! Amin”** – Această expresie, atât de utilizată în scrierile lui Pavel și în cele ale lui Petru, este ambiguă. Uneori se referă la Dumnezeu Tatăl (Rom. 11:36; Efes. 3:21; 1 Petru 4:11; 5:11; Iuda 25; Apoc 1:6; 7:12), alteori la Isus, Fiul (2 Tim. 4:18; 2 Petru 3:18), iar alteori la ambii (Rom. 16:27; 1 Tim. 1:17; Apoc. 5:13 și aici). Autori NT folosesc adesea aceleași titluri, acțiuni și expresii pentru a-I descrie pe Tatăl și pe Fiul ca modalitate de afirmare a egalității și a divinității lui Isus din Nazaret.

● **„Amin”** – Termenul ebraic original însemna „a fi stabil”. De la el s-a dezvoltat sensul metaforic de credincioșie securitate, loialitate (Hab. 2:4). A ajuns să fie folosit cu sensul de „Afirm” sau „Sunt de acord cu” o numită afirmație.

SUBIECT SPECIAL:AMIN

I. VECHIUL TESTAMENT

- A. Termenul „Amin” vine dintr-un termen ebraic care înseamnă:
1. „adevăr” (*emeth*, BDB 49)
  2. „veridicitate” (*emun, emunah*, BDB 53)
  3. „credință” sau „credincioșie”
  4. „încredere” (*dmn*, BDB 52)
- B. Etimologia lui vine de la o postură fizică stabilă a unei persoane. Opusul ar fi o persoană instabilă, care alunecă (Deut. 28:64-67; 38:16; Ps. 40:2; 73:18; Ier 23:12) sau se împiedică (Ps. 73:2). De la aceste sensuri literale s-a dezvoltat sensul metaforic de credincios, vrednic de încredere, loial și de nădejde (Gen. 15:16; Hab. 2:4).
- C. Utilizări speciale:
1. stâlp, 2 Regi 18:16 (I Tim. 3:15)
  2. siguranță, Exod. 17:12
  3. statornicie, Exod. 17:12
  4. stabilitate, Isaia 33:6; 34:5-7
  5. adevărat, 1 Regi. 10:6; 17:24; 22:16; Pro. 12:22
  6. ferm, 2 Cron. 20:20; Isaia 7:9
  7. demn de încredere (Tora), Ps. 119:43,142,151,168
- D. În VT, pentru credința activă mai sunt folosiți doi termeni:
1. *bathach* (BDB 105), „încredere”
  2. *yra* (BDB 431), frică, respect, adorare (Gen. 22:12)
- E. De la sensul de „încredere” sau „credincioșie” se trage o utilizare liturgică care susținea o declarație adevărată sau demnă de încredere a altcuiva (Deut. 27:15-26; Neem. 8:6; Ps. 41:13; 70:19; 89:52; 106:48)
- F. Cheia teologică spre acest termen nu este credincioșia omului, ci a lui YHWH (Exod 34:6; Deut. 32:4; Ps. 108:4; 115:1; 117:2; 138:2). Singura speranță a omenirii căzute este loialitatea legământului lui YHWH plin de îndurare și credincioșie, dar și promisiunile Lui. Cei care Îl cunosc pe YHWH trebuie să fie ca El (Hab. 2:4). Biblia este o istorie și o atestare a restaurării de către Dumnezeu a chipului Său în om (Gen. 1:26-27). Mântuirea îi redă omului abilitatea de a avea părtășie intimă cu Dumnezeu. Acesta este motivul pentru care am fost creați.

II. NOUL TESTAMENT

- A. folosirea cuvântului „Amin” în încheierea liturghiei ca declarație a veridicității unei afirmații este comună în NT. (1 Cor. 14:16; 2 Cor. 1:20; Fapte 1:7; 5:14; 7:12).
- B. Folosirea termenului ca încheiere a unei rugăciuni este comună în NT (Rom. 1:25; 9:5; 11:36; 16:27; Gal. 1:5; 6:18; Efes. 3:21; Fil. 4:20; 2 Tes. 3:18; 1 Tim. 1:17; 6:16; 2 Tim. 4:18).
- C. Isus este singurul care a folosit acest termen (adesea dublat în Ioan) pentru a iniția afirmații semnificative (Luca 4:24; 12:37; 18:17,29; 21:32; 23:43)
- D. Este folosit ca titlu pentru Isus în Apoc. 3:14 (posibil un titlu pentru YHWH din Isaia 65:16)
- E. Conceptul de credincioșie sau credință, loialitate sau încredere este exprimat prin termenul grecesc *pistos* sau *pistis*, tradus prin „încredere” sau „credință”.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 13:22-24

22 **Vă rog, fraților, să primiți bine acest cuvânt de sfătuire, căci v-am scris pe scurt.** 23 **Să știți că fratelui Timotei i s-a dat drumul. Dacă vine curând, voi veni împreună cu el să vă văd.** 24 **Spuneți sănătate tuturor mai marilor voștri și tuturor sfinților. Cei din Italia vă trimit sănătate.**

13:22-24 Versetele finale, 22-24, sunt similare încheierii făcute de Pavel epistolelor lui scrise de un scrib, unde el ia penița și adaugă o mică notă personală și o binecuvântare.

13:22 „Vă rog” – Autorul numește această carte „Cuvânt de sfătuire”. El își sfătuiește adesea cititorii (3:13; 10:25; 12:15; 13:15,22). Ei sunt frați (și surori) în Cristos, dar trebuie să se lipească de El, să-L urmeze și să-I slujească.

• **„să primiți bine acest cuvânt de sfătuire”** – Acesta este un IMPERATIV PREZENT REFLEXIV, care accentuează implicare subiectului și cere ascultare continuă. Expresia „cuvânt de sfătuire” este folosită în Fapte 13:15 pentru o predică din sinagogă. Mulți cred asta a fost la început și Evrei dar a fost modificată pentru a deveni o epistolă.

13:23 „fratelui Timotei” – Când Pavel folosește „frate”, numele persoanei apare totdeauna primul (Rom 16:23; 1 Cor. 1:1; 16:12; 2 Cor. 1:1; 2:13; Fil. 2:25). Aceasta este o dovadă cheie împotriva calității de autor a lui Pavel. Menționarea lui Timotei descoperă un cadru temporal pentru scrierea cărții, în timpul vieții lui Pavel sau curând după moartea sa (68 d. Cr.), înainte de moartea lui Timotei.

• **„i s-a dat drumul”** – Acesta este un PARTICIPIU TRECUT PASIV. În Scripturi nu ni se spune despre întemnițarea lui Timotei, și nici alt undeva. În cartea sa *Cuvinte ilustrate din Noul Testament*, p. 451, A. T. Robertson afirmă că Timotei a fost întemnițat când a venit să-l viziteze pe Pavel, întâmplare menționată în 2 Tim 4:11, 21. sintagma „i s-a dat drumul” (PARTICIPIU TRECUT PASIV) este folosită în (1) Matei 27:15; Ioan 19:10; Fapte 3:13; 4:21,23; 5:40 pentru eliberarea din închisoare și (2) Fapte 13:3, ca metaforă pentru eliberarea din lucrare, lucru care ar putea însemna și aici.

• **„Dacă vine curând, voi veni împreună cu el să vă văd”** – Asta ar putea implica ca autorul cărții Evrei lucra și călătorea cu Timotei.

13:24 „sfinților” – Vezi subiectul special de 6:10.

• **„Cei din Italia vă trimit sănătate”** – Această sintagmă ar putea însemna că:

1. autorul este în Italia
2. autorul este din Italia
3. o parte din echipa misionară a autorului era din Italia
4. autorul le scrie celor din Italia

În *Creștinismul ebraic*, H. A. Dana spune că acest verset implică faptul că scrisoarea a fost scrisă partidei evreilor din biserica din Roma. Prima menționare a cărții evreilor a fost făcută de către Clement din Roma aproximativ în anul 97 d. Cr. (p.270), dar eu cred că a fost trimisă unei sinagogi ebraice (posibil din Roma) care avea creștini printre membri. Avertismentele sunt adresate celor două grupuri, evrei credincioși („voi” din capitolul 6), ca ei să nu „dea înapoi” (10:38) și grupului de necredincioși („cei” din capitolul 6) ca ei să-L primească/mărturisească pe Isus ca Mesia și ambelor grupuri să îmbrățișeze pe deplin creștinismul.

TEXTUL NASB (ACTUALIZAT): 13:25

Harul să fie cu voi cu toți!

ÎNTREBĂRI PENTRU DISCUȚII:

Acesta este un ghid de exegeză, ceea ce înseamnă că ești responsabil de propria interpretare a Bibliei. Fiecare dintre noi trebuie să mergem în lumina pe care o avem. Tu, Biblia și Duhul Sfânt sunteți o prioritate pentru interpretare. Nu trebuie să lași asta pe mâna unui exeget.

Aceste întrebări de discutat sunt date pentru a te ajuta să te gândești la problemele majore ale acestui capitol al cărții. Ele sunt menite să te provoace să te gândești, nefiind decisive.

1. Dacă Evrei este o epistolă, ceea ce aflăm cu certitudine din capitolul 13, de ce nu conține salutări inițiale?
2. Capitolul 13 vorbește despre evreii necredincioși sau despre învățătorii falși?
3. Ce spune acest capitol despre „conducătorii” creștini?
4. Ce dată a cărții Evrei stabilește v. 23

ANEXA 1

SCURTE DEFINIȚII ALE TERMENILOR GRAMATICALI GRECEȘTI

Greaca coine, numită adesea greaca elenă, era limba comună a lumii mediteraneene începând cu cucerirea lui Alexandru cel Mare (336-323 Î. Cr.) și care a durat aprox. 800 de ani (300 Î. Cr.-500 D. Cr.). Nu era doar o greacă clasică, simplificată, ci, în multe feluri, o formă mai nouă de greacă ce a devenit a doua limbă pentru lumea antică mediteraneană și din Orientul Apropiat.

Din anumite puncte de vedere, greaca Noului Testament era unică deoarece utilizatorilor ei, în afară de Luca și scriitorul Evreilor, probabil aveau ca limbă maternă aramaica. Așadar, scrierea lor a fost influențată de expresiile și formele structurale ale aramaicii. Ei au citit și citat și Septuaginta (LXX) (traducerea greacă a VT), care era scrisă în greaca coine. Dar LXX a fost scrisă și de înțelepții evrei a căror limbă maternă nu era greaca.

Asta ne amintește că nu putem forța NT într-o structură gramaticală restrânsă. Este unic, dar totuși are multe în comun cu (1) LXX; (2) cu scrierile ebraice precum cele ale lui Josephus și (3) cu papirusurile găsite în Egipt. Atunci cum să abordăm o analiză gramaticală a NT?

Trăsăturile gramaticale ale greii coine și ale greii coine a NT sunt flexibile. În multe feluri, a fost un timp al simplificării gramaticii. Contextul va fi călăuză noastră principală. Cuvintele au sens doar într-un context extins; așadar, structura gramaticală poate fi înțeleasă doar în lumina (1) stilului unui anumit autor și (2) unui anumit context. Nu este posibilă nicio definiție decisivă a formelor și a structurilor grecești.

Greaca coine era în primul rând un limbaj verbal. Adesea cheia spre exegeză este tipul și forma verbelor. În cele mai multe propoziții principale verbul apare primul, arătându-și importanța. În analizarea verbelor grecești trebuie observate trei informații: (1) accentul principal al timpului, al diatezei și al modului (morfologie); (2) sensul de bază al verbului (lexicografie) și (3) structura contextului (sintaxa).

I. TIMPUL

A. Timpul sau aspectul implică relația verbelor cu acțiunea terminată sau neterminată. Acest lucru este numit adesea „perfectiv” sau „imperfectiv”.

1. Timpurile perfective se concentrează pe cazul acțiunii. Nu se dau informații suplimentare, decât că s-a întâmplat ceva! Nu se prezintă începutul, continuarea sau punctul culminant.
2. Timpurile imperfective se concentrează asupra desfășurării unei acțiuni. Pot fi descrise prin acțiune lineară, continuă, progresivă, etc.

B. Timpurile pot fi clasificate după cum vede autorul desfășurarea acțiunii

1. a avut loc = AORIST
2. a avut loc și rezultatele continuă = TRECUT
3. era în desfășurare în trecut și rezultatele continuau, dar nu acum = PLUPERFECT
4. este în desfășurare = PREZENT
5. era în desfășurare = IMPERFECT
6. va avea loc = VIITOR

Un exemplu concret care ilustrează felul în care ajută aceste verbe la exegeză ar fi termenul „a mântui”. A fost folosit la câteva timpuri pentru a-i arăta desfășurarea și punctul culminant:

1. AORIST – „mântuit” (Rom. 8:24)
2. PERFECT – „au fost mântuiți și rezultatele continuă” (Efes. 2:5,8)
3. PREZENT – „fiind mântuiți” (1 Cor. 1:18; 15:2)
4. VIITOR – „vor fi mântuiți” (Rom. 5:9, 10; 10:9)

C. Concentrându-se asupra timpurilor verbelor, exegeții caută motivul pentru care autorul original a ales să se exprime cu un anumit timp verbal. Timpul standard, „fără înflorituri” era AORISTUL. Este forma verbală obișnuită, „nespecifică”, „nemarkată”. Poate fi folosit într-o largă varietate de moduri pe care trebuie să le specifice contextul. Spune pur și simplu că s-a întâmplat ceva. Aspectul trecut este doar sugerat la MODUL INDICATIV. Dacă era folosit oricare alt timp verbal, se accentua ceva mai specific. Dar ce?

1. TIMPUL TRECUT – vorbește despre o acțiune încheiată cu rezultate care continuă. În unele feluri era o combinație a AORISTULUI cu PREZENTUL. De obicei accentul este pus pe rezultatele continue sau pe sfârșitul unei acțiuni. De exemplu: Efes. 2:5, 8: „ați fost și sunteți în continuare mântuiți”.
2. TIMPUL PLUPERFECT – era ca timpul trecut, dar rezultatele continue au încetat. De exemplu: Ioan 18:16: „Petru însă a rămas afară la ușă.”
3. TIMPUL PREZENT – vorbește despre o acțiune incompletă sau nedesăvârșită. Accentul este pus de obicei pe continuarea acțiunii. De exemplu: 1 Ioan 3:6, 9: „Oricine rămâne în El nu păcătuiește”; „Oricine este născut din Dumnezeu nu păcătuiește.”
4. TIMPUL IMPERFECT – în cazul acestui timp, relația cu TIMPUL PREZENT este analogă relației dintre TRECUT ȘI PLUPERFECT. IMPERFECTUL vorbește despre o acțiune neterminată care avea loc, dar acum a încetat sau despre începutul unei acțiuni din trecut. De exemplu: Matei 3:5: „Locuitorii din Ierusalim...au început să iasă la el”.
5. TIMPUL VIITOR – vorbește despre o acțiune de obicei proiectată într-un cadru temporal viitor. Se axa pe posibilitatea întâmplării mai degrabă decât pe întâmplarea în sine. Vorbește adesea despre siguranța unui eveniment. De exemplu: Matei 5:4-9 „Fericiți sunt...ei vor...”

II. DIATEZA

- A. Diateza descrie relația dintre acțiunea și SUBIECTUL VERBULUI.
- B. Diateza activă este modalitatea obișnuită, așteptată, neaccentuată de a afirma că subiectul face acțiunea VERBULUI.
- C. DIATEZA PASIVĂ înseamnă că subiectul primește acțiunea verbului făcută de un agent extern. Agentul extern care face acțiunea era indicat în NT grec de următoarele prepoziții și cazuri:
  1. un complement direct personal cu *hupo*, cu CAZUL ABLATIV (Matei 1:22; Fapte 22:30)
  2. un agent intermediar cu *dia*, cu CAZUL ABLATIV (Matei 1:22)
  3. un agent impersonal, de obicei cu *en*, cu CAZUL INSTRUMENTAL
  4. uneori un agent personal sau impersonal numai cu CAZUL INSTRUMENTAL
- D. DIATEZA REFLEXIVĂ înseamnă că subiectul face acțiunea verbului și este și implicat direct în ea. Este numită adesea „diateza interesului personal sporit”. Această construcție accentua într-un anumit fel subiectul subordonatei sau al propoziției. Această construcție nu există în limba engleză. În greacă are o largă varietate de sensuri și de traduceri. Exemple:
  - E. REFLEXIVĂ – acțiunea directă a subiectului asupra lui însuși. Ex.: Matei 27:5 „s-a spânzurat”
  - F. INTENSIVĂ – subiectul face acțiunea pentru el. Ex.: 2 Cor. 11:14 „chiar Satana se preface într-un înger de lumină”

G. RECIPROCĂ - interacțiunea celor două subiecte. Ex.: Matei 26:4 „s-au sfătuit împreună”

III. MODUL

- A. În greaca coine există patru moduri. Ele indică relația verbului cu realitatea, cel puțin în mintea autorului. Modurile sunt împărțite în două mari categorii: (1) care indică realitatea (INDICATIV) și (2) care indică posibilitatea (SUBJUNCTIV, IMPERATIV și CONDIȚIONAL-OPTATIV).
- B. MODUL INDICATIV este modul obișnuit de exprimare a unei acțiuni care a avut sau avea loc, cel puțin în mintea autorului. Era singurul mod din limba greacă ce exprima un timp dat, și chiar și aici acest aspect era unul secundar.
- C. MODUL SUBJUNCTIV exprima o acțiune viitoare posibilă. Un anumit lucru nu s-a întâmplat încă, dar sunt șanse mari să se întâmple. Avea multe în comun cu INDICATIVUL VIITOR. Diferența era că SUBJUNCTIVUL exprimă un anumit grad de îndoială. În limba engleză este exprimat adesea prin „s-ar putea”.
- D. MODUL OPTATIV exprima o dorință care, teoretic, era posibilă. Era considerat la un pas mai departe de realitate decât SUBJUNCTIVUL. OPTATIVUL exprima posibilitatea, dar cu anumite condiții. OPTATIVUL era rar întâlnit în NT. A fost folosit cel mai frecvent în expresia celebră a lui Pavel „Niciodată să nu se întâmple” (KJV „Doamne ferește!” [în limba română “nicidecum”]), folosit de 15 ori (Rom. 3:4, 6, 31; 6:2, 15; 7:7, 13; 9:14; 11:1, 11; 1 Cor. 6:15; Gal. 2:17; 3:21; 6:14). Alte exemple se găsesc în Luca 1:38, 20:16, Fapte 8:20, și 1 Tes. 3:11.
- E. MODUL IMPERATIV accentua un ordin care era posibil, dar accentul era pus pe intenția vorbitorului. Afirma doar voința și era condiționat de alegerile celorlalți. IMPERATIVUL era folosit într-un mod special în rugăciuni și în cererile la persoana a III-a. În NT aceste cereri se găseau doar la timpurile PREZENT și AORIST.
- F. Unele gramatici clasifică PARTICIPIUL ca mod diferit. PARTICIPIILE sunt frecvente în NT grec, definite de obicei ca adjective verbale. Ele sunt traduse în funcție de verbul principal cu care au legătură. *Douăzeci și șase de traduceri ale Bibliei*, publicată de Baker ajută mult în acest caz.
- G. INDICATIVUL AORIST ACTIV este modalitatea obișnuită, „nemarcată” de a atesta o întâmplare. Orice alt timp, diateză sau mod avea o anumită semnificație pentru exegeza pe care autorul original voia să o comunice.

IV. Persoanelor care nu cunosc limba greacă le vor furniza informațiile necesare următoarele lecturi suplimentare:

- A. Friberg, Barbara și Timothy, *Noul Testament grecesc analitic*, Grand Rapids: Baker, 1988.
- B. Marshall, Alfred, *Noul Testament grec-englez scris printre rânduri*, Grand Rapids: Zondervan, 1976.
- C. Mounce, William D, *Dicționarul analitic al Noului Testament grecesc*, Grand Rapids: Zondervan, 1993.
- D. Summers, Ray, *Esențele Noului Testament grecesc*, Nashville: Broadman, 1950.
- E. Prin Moody Bible Institute din Chicago, Illinois sunt disponibile cursuri de greaca coine prin corespondență acreditate la nivel academic

V. SUBSTANTIVELE

- A. Din punct de vedere sintactic, substantivele sunt clasificate după CAZ. CAZUL era forma declinată a unui SUBSTANTIV, care arăta relația lui cu VERBUL și cu celelalte părți de propoziție. În greaca coine, multe dintre funcțiile CAZUALE erau indicate de PREPOZIȚII. Deoarece forma CAZUALĂ putea identifica mai multe relații, PREPOZIȚIILE au apărut pentru a face o delimitare mai clară a acestor funcții.
- B. CAZURILE, limba greacă, sunt clasificate în următoarele opt subdiviziuni:

1. CAZUL NOMINATIV – era folosit pentru a denumi ceva și era de obicei subiectul propoziției sau al frazei. Mai era folosit și pentru SUBSTANTIVE și ADJECTIVE PREDICATE cu VERBELE copulative „a fi” și „a deveni”.
2. CAZUL GENITIV – era folosit pentru descrieri și de obicei atribuia un atribut sau o calitate cuvântului pe care îl determina. Răspundea la întrebarea „Ce fel de?” Era marcat adesea de „a/al/ai/ale”.
3. CAZUL ABLATIV – folosea aceleași forme derivate ca GENITIVUL, dar prezenta separarea. Denota adesea despărțirea de un punct în timp, spațiu, sursă, origine sau grad. Era exprimat adesea prin folosirea PREPOZIȚIEI „de la”.
4. CAZUL DATIV – era folosit pentru a descrie interesul personal. Acest lucru ar putea denota un aspect pozitiv sau unul negativ. Adesea avea funcția sintactică de COMPLEMENT INDIRECT și era exprimat cu ajutorul PREPOZIȚIEI „pentru”.
5. CAZUL LOCATIV – avea aceeași formă ca DATIVUL, dar exprima poziția sau localizarea în spațiu, în timp sau în limitele logicii. Era exprimat adesea cu ajutorul PREPOZIȚIILOR „în”, „pe”, „la”, „dintre”, „în timpul”, „aproape de”, „deasupra” și „lângă”.
6. CAZUL INSTRUMENTAL – avea aceleași forme ca DATIVUL și LOCATIVUL. Exprima mijloacele sau asocierea. Era exprimat adesea cu ajutorul PREPOZIȚIILOR „prin” sau „cu”.
7. CAZUL ACUZATIV – era folosit pentru a prezenta concluzia unei acțiuni. Exprima limitarea. De obicei era COMPLEMENT DIRECT. Răspundea la întrebarea „Cât de departe?” sau „Până unde?”
8. CAZUL VOCATIV – era folosit pentru adresarea directă.

VI. CONJUNCȚIILE ȘI CUVINTELE DE LEGĂTURĂ

- A. Limba greacă este una foarte inflexibilă deoarece are multe cuvinte de legătură care leagă idei (subordonate, propoziții și paragrafe). Ele sunt atât de folosite încât absența lor este adesea semnificativă pentru exeget. De fapt, aceste CONJUNCȚII și CUVINTE DE LEGĂTURĂ arată intenția autorului. Adesea sunt de o importanță crucială în determinarea cu exactitate a ideii pe care încearcă să o comunice.
- B. Urmează o listă cu unele CONJUNCȚII și CUVINTE DE LEGĂTURĂ și sensul lor (în mare parte aceste informații au fost extrase din H. E. Dana și Julius K. Mantey, *Manual de gramatică a Noului Testament grec*).
  1. Conjunții care arată timpul
    - a. epei, epeidē, hopote, hōs, hote, hotan (SUBJ.) – „când”
    - b. heōs – „în timp ce”
    - c. hotan, epan (SUBJ.) – „oricând”
    - d. heōs, achri, mechri (SUBJ.) – „până”
    - e. priv (INFIN.) – „înainte de”
    - f. hōs – „de când”, „când”, „în timp ce”
  2. CONJUNCȚII logice
    - a. care arată scopul:
      - 1) *hina* (SUBJ.), *hopōs* (SUBJ.), *hōs* – „pentru ca să”, „ca să”
      - 2) *hōste* (ACUZATIV INFINITIV ARTICULAR) – „ca să”
      - 3) *pros* (ACUZATIV INFINITIV ARTICULAR) sau *eis* (ACUZATIV INFINITIV ARTICULAR) – „ca să”

- b. care arată rezultatul (există o strânsă asociere între formele gramaticale care arată scopul și cele care arată rezultatul)
- 1) *hōste* (INFINITIV, acesta este cel mai folosit) – „pentru ca să”, „astfel”
  - 2) *hiva* (SUBJ.) – „în așa fel încât”
  - 3) *ara* – „astfel încât”
- c. care arată cauza sau motivul
- 1) *gar* (cauza/efectul sau motivul/concluzia) – „deoarece”, „pentru că”
  - 2) *dioti, hotiy* – „pentru că”
  - 3) *epei, epeidē, hōs* – „deoarece”
  - 4) *dia* (cu acuzativ și cu infinitiv articular) – „pentru că”
- d. care arată concluzia
- 1) *ara, poun, hōste* – „așadar”
  - 2) *dio* (cea mai puternică conjuncție concluzivă) – „motiv pentru care”, „de ce”, „așadar”
  - 3) *oun* – „așadar”, „așa că”, „atunci”, „prin urmare”
  - 4) *toinoun* – „în consecință”
- e. adversative sau contrastante
- 1) *alla* (puternic ADVERSATIVĂ) – „dar”, „cu excepția”
  - 2) *de* – „dar”, „oricum”, „deși”, „pe de altă parte”
  - 3) *kai* – „dar”
  - 4) *mentoi, oun* – „oricum”
  - 5) *plēn* – „cu toate acestea” (cel mai adesea în Luca)
  - 6) *oun* – „oricum”
- f. de comparație
- 1) *hōs, kathōs* (introduce SUBORDONATELE COMPARATIVE)
  - 2) *kata* (în cuvinte compuse: *katho, kathoti, kathōsper, kathaper*)
  - 3) *hosos* (în cuvinte ebraice)
  - 4) *ē* – „decât”
- g. continuative
- 1) *de* – „și”, „acum”
  - 2) *kai* – „și”
  - 3) *tei* – „și”
  - 4) *hina, oun* – „încât”
  - 5) *oun* – „apoi” (în Ioan)
3. Funcție empatică
- a. *alla* – „cu siguranță”, „da”, „de fapt”
  - b. *ara* – „într-adevăr”, „precis”, „realmente”
  - c. *gar* – „dar realmente”, „precis”, „într-adevăr”
  - d. *de* – „într-adevăr”
  - e. *ean* – „chiar”
  - f. *kai* – „chiar”, „într-adevăr”, „realmente”
  - g. *mentoi* – „într-adevăr”

h. *oun* – „realmente”, „cu orice preț”

VII. PROPOZIȚIILE CONDIȚIONALE

- A. SUBORDONATA CONDIȚIONALĂ conține una sau mai multe subordonate condiționale. Această structură gramaticală ajută exegeza, oferind condițiile, motivele și cauzele pentru care are sau nu are loc acțiunea verbului principal. Existau patru tipuri de propoziții condiționale. Ele diferă de la una presupusă adevărată din perspectiva autorului sau pentru scopurile lui până la una care era doar o dorință.
- B. SUBORDONATA CONDIȚIONALĂ DE GRADUL I exprima o acțiune sau o stare presupusă adevărată din perspectiva autorului sau pentru scopurile lui, deși era introdusă prin „dacă”. În câteva contexte putea fi tradus „deoarece” (Matei 4:3; Rom. 8:31). Oricum, asta nu înseamnă că toate CONDIȚIONALELE DE GRADUL I sunt adevărate. Ele erau folosite adesea pentru a prezenta o idee într-o discuție sau pentru a sublinia o eroare (Matei 12:27).
- C. SUBORDONATA CONDIȚIONALĂ DE GRADUL II este numită adesea „opusă adevărului”. Afirmă ceva fals pentru a exprima o idee. Exemple:
1. „Dacă ar fi un proroc, ceea ce nu este, ar ști cine și ce fel de femeie este cea care se atinge de El, dar nu știe” (Luca 7:39).
  2. „Dacă ați crede pe Moise, dar nu îl credeți, M-ați crede și pe Mine, dar nu Mă credeți” (Ioan 5:46).
  3. „Dacă aș mai căuta să plac oamenilor, ceea ce nu caut, n-aș fi robul lui Hristos, ceea ce sunt” (Gal. 1:10).
- D. SUBORDONATA CONDIȚIONALĂ DE GRADUL III vorbește despre o acțiune viitoare posibilă. Afirmă adesea probabilitatea acelei acțiuni. De obicei vorbește despre un eveniment neprevăzut. Acțiunea verbului din principală face posibilă acțiunea din subordonata condițională. Exemple din 1 Ioan: 1:6-10; 2:4,6,9,15,20,21,24,29; 3:21; 4:20; 5:14,16.
- E. SUBORDONATA CONDIȚIONALĂ DE GRADUL IV este cea mai îndepărtată de realitate. Este rar folosită în NT. De fapt, nu există nicio SUBORDONATĂ CONDIȚIONALĂ DE GRADUL IV în care ambele părți ale condiției să se potrivească definiției. Un exemplu de SUBORDONATĂ CONDIȚIONALĂ DE GRADUL IV parțială la începutul frazei este subordonata 1 Petru 3:14. Un exemplu de SUBORDONATĂ CONDIȚIONALĂ DE GRADUL IV la sfârșitul frazei este Fapte 8:31.

VIII. INTERDICȚII

- A. IMPERATIVUL PREZENT cu PARTICULA MĚ accentuează adesea (dar nu mereu) încetarea unei acțiuni aflate în desfășurare. Exemple: „Nu vă [mai] strângeți comori pe pământ...” (Matei 6:19); „nu vă [mai] îngrijorați de viața voastră...” (Matei 6:25); „Să nu mai dați în stăpânirea păcatului mădularele voastre, ca niște unelte ale nelegiurii...” (Rom. 6:13); „Să nu [mai] întristați pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu ...” (Efes. 4:30) și „Nu vă [mai] îmbătați de vin...” (Efes. 5:18).
- B. AORISTUL SUBJUNCTIV cu PARTICULA MĚ accentuează că „nici măcar să nu începeți să”. Exemple: „Să nu credeți că...” (Matei 5:17); „Nu vă îngrijorați...” (Matei 6:31); „Să nu-ți fie rușine” (2 Tim. 1:8).
- C. MODUL SUBJUNCTIV cu NEGAȚIE DUBLĂ este o negație foarte puternică: „niciodată, nu, niciodată” sau „în nici un caz”. Exemple: „în veac nu va vedea moartea” (Ioan 8:51); „nu voi ... niciodată ...” (1 Cor. 8:13).

IX. ARTICOLUL

- A. În greaca coine, ARTICOLUL HOTĂRÂT avea aceeași utilizare ca în limba română. Funcția lui principală era aceea de a puncta, el fiind o modalitate de a atrage atenția asupra unui cuvânt, a unui nume sau a unei sintagme. În NT, utilizarea lui diferă de la scriitor la scriitor. ARTICOLUL HOTĂRÂT mai putea fi:
1. procedeu contrastant, precum pronumele demonstrativ;
  2. modalitate de a vorbi despre un SUBIECT sau o persoană anterioară;
  3. modalitate de a identifica SUBIECTUL într-o propoziție cu VERB copulativ. Ex. „Dumnezeu este Duh” (Ioan 4:24); „Dumnezeu e lumină” (1 Ioan 1:5); „Dumnezeu este dragoste” (1 Ioan 4:8, 16).
- B. În greaca coine nu exista ARTICOL NEHOTĂRÂT cum există în limba română „un/o”. Lipsa ARTICOLULUI HOTĂRÂT putea însemna:
1. concentrarea asupra caracteristicilor sau a calității unui lucru
  2. concentrarea asupra categoriei unui lucru
- C. Scriitorii NT foloseau ARTICOLUL în moduri foarte diferite.

X. MODALITĂȚI DE ACCENTUARE ÎN GREACA NOULUI TESTAMENT

- A. Tehnicile de accentuare din NT variază de la scriitor la scriitor. Cei mai consecvenți și mai convenționali scriitorii au fost Luca și scriitorul Evreilor.
- B. Am afirmat mai devreme că INDICATIVUL AORIST ACTIV era standard și nemarcat pentru accentuare și că oricare alt TIMP, DIATEZĂ sau MOD este semnificativ pentru exegeză. Asta nu înseamnă că INDICATIVUL AORIST ACTIV nu este semnificativ adesea din punct de vedere gramatical. Ex.: Rom. 6:10 (de două ori).
- C. Ordinea cuvintelor în greaca coine
1. Greaca coine era o limbă conjugată, care nu depindea de ordinea cuvintelor, ca limba engleză. Așadar, autorul putea schimba ordinea obișnuită a cuvintelor pentru a arăta:
    - a. ce voia să scoată în evidență pentru cititor
    - b. ce credea el ca va fi surprinzător pentru cititor
    - c. ce presimțea
  2. Ordinea normală a cuvintelor în limba greacă a rămas o chestiune neclarificată. Oricum, ordinea presupusă normală este:
    - a. pentru VERBELE copulative:
      - 1) VERB
      - 2) SUBIECT
      - 3) COMPLEMENT
    - b. pentru VERBELE TRANZITIVE
      - 1) VERB
      - 2) SUBIECT
      - 3) COMPLEMENT
      - 4) COMPLEMENT INDIRECT
      - 5) LOCUȚIUNE PREPOZIȚIONALĂ
    - c. pentru LOCUȚIUNI SUBSTANTIVALE:
      - 1) SUBSTANTIV
      - 2) DETERMINANT
      - 3) LOCUȚIUNE PREPOZIȚIONALĂ

3. Ordinea cuvintelor poate fi o chestiune exegetică extrem de importantă. Exemple:
  - a. „mâna dreaptă mi-au dat-o mie și lui Barnaba de însoțire” (Gal. 2:9). Expresia „mâna dreaptă de însoțire” este împărțită și pusă la început pentru a-i arăta importanța.
  - b. sintagma „cu Cristos” a fost pusă la început. Moartea lui era importantă (Gal. 2:20).
  - c. construcția „în multe rânduri și în multe chipuri” (Evrei 1:1) a fost pusă la început. Ea contrasta cu faptul că Dumnezeu S-a auto-revelat, nu cu revelația în sine.
- D. De obicei, un anumit grad de accentuare era arătat de:
  1. repetiția PRONUMELUI care se afla deja în forma conjugată a VERBULUI. Ex.: „Eu Însumi sunt cu voi...” (Matei 28:20).
  2. absența unei CONJUNCȚII așteptate sau a altor cuvinte de legătură între cuvinte, între expresii, între subordonate sau între propoziții. Asta se numește „omiterea conjuncțiilor” („dezlegat”). Cuvântul de legătură era așteptat, așa că lipsa lui atrăgea atenția. Exemple:
    - a. Fericirile, Matei 5:3 și următoarele (accentua lista)
    - b. Ioan 14:1 (un subiect nou)
    - c. Rom. 9:1 (secțiune nouă)
    - d. 2 Cor. 12:20 (accentua lista)
  3. Repetarea cuvintelor și a expresiilor dintr-un anumit context. Ex.: „laude slavei Lui” (Efes. 1:6, 12, 14). Această expresie a fost folosită pentru a arăta lucrarea fiecăreia dintre persoanele Trinității.
  4. Folosirea unei expresii sau a unui joc de cuvinte (sunete)
    - a. eufemisme – cuvinte care înlocuiesc subiecte tabu, precum „somm” pentru moarte (Ioan 11:11-14) sau „picior” pentru organul genital masculin (Rut 3:7-8; 1 Sam. 24:3)
    - b. circumlocuțiuni – cuvinte substitute pentru numele lui Dumnezeu, precum „Împărăția cerurilor” (Matei 3:2) sau „un glas din ceruri” (Matei 3:17)
    - c. FIGURI DE STIL
      - 1) exagerări imposibile (Matei 3:9; 5:29-30; 19:24)
      - 2) exagerări ușoare (Matei 3:5; Fapte 2:36)
      - 3) personificări (1 Cor. 15:55)
      - 4) ironia (Gal. 5:12)
      - 5) pasaje poetice (Fil. 2:6-11)
      - 6) jocuri de sunete între cuvinte
        - a) „biserică”
          - i. „biserică” (Efes. 3:21)
          - ii. „chemare” (Efes. 4:1,4)
          - iii. „chemat” (Efes. 4:1,4)
        - b) „liber”
          - i. „femeie liberă” (Gal. 4:31)
          - ii. „libertate” (Gal. 5:1)
          - iii. „liber” (Gal. 5:1)
    - d. limbaj idiomatic – limbaj specific de obicei din punct de vedere cultural și lingvistic:
      - 1) folosirea cu sens figurat a cuvântului „mâncare” (Ioan 4:31-34)
      - 2) folosirea cu sens figurat a cuvântului „Templu” (Ioan 2:19; Matei 26:61)

- 3) idiomul ebraic pentru „compasiune”, „ură” (Gen. 29:31; Deut. 21:15; Luca 14:36; Ioan 12:25; Rom. 9:13)
- 4) „toți” versus „mulți”. Compară Isaia 53:6 („toți”) cu 53:11, 12 („mulți”). Termenii sunt sinonimi, după cum demonstrează Rom. 5:18,19.
5. Folosirea unei expresii în loc de un cuvânt. Ex.: „Domnul Isus Cristos”
6. Folosirea specială a lui *auto*
- când este articulat (funcție atributivă) este tradus „aceiași”
  - când nu este articulat (funcție predicativă) era tradus ca PRONUME REFLEXIV DE ÎNTĂRIRE – „însuși”, „însăși”.
- E. Studentul care citește Biblia în altă limbă decât greaca poate identifica accentuările în câteva moduri:
- folosirea unui dicționar analitic și a unui comentariu grec/român
  - compararea traducerilor în limba română, în special a celor traduse după principii diferite. Ex.: compararea unei traduceri „cuvânt cu cuvânt” (KJV, NKJV, ASV, NASB, RSV, NRSV) cu un „echivalent dinamic” (Williams, NIV, NEB, REB, JB, NJB, TEV). Un mare ajutor în acest caz ar fi *Douăzeci și șase de traduceri ale Bibliei*, publicată de Baker.
  - folosirea *Bibliei accentuată*, de Joseph Bryant Rotherham (Kregel, 1994)
  - folosirea unei traduceri foarte literale
    - Versiunea americană standard* din 1901
    - Traducerea literală a Bibliei a lui Young*, de Robert Young (Guardian Press, 1976)

Studiul gramaticii este plictisitor, dar necesar pentru o exegeză corectă. Aceste scurte definiții, comentarii și exemple vin să-i încurajeze și să-i ajute pe cei care nu știu să citească în limba greacă să folosească observațiile gramaticale din acest volum. Cu siguranță aceste definiții sunt foarte simplificate. Ele nu ar trebui folosite într-o manieră autoritară, inflexibilă, ci ca mijloace ajutătoare pentru o înțelegere mai profundă a sintaxei Noului Testament. Sper că aceste definiții vor ajuta cititorii și să înțeleagă comentariile altor mijloace adiționale de studiu precum comentariile tehnice ale Noului Testament.

Trebuie să ne putem verifica exegeza bazați pe informațiile din textele Scripturii. Gramatica este una dintre informațiile care ne ajută cel mai mult; alte informații ar mai fi contextul istoric și cel literar, folosirea contemporană a cuvintelor și pasajele paralele.

ANEXA 2

CRITICA TEXTUALĂ

Acest subiect va explica observațiile textuale din acest comentariu. Va fi folosită schița următoare:

- I. Sursele textuale ale Bibliei:
  - A. Vechiul Testament
  - B. Noul Testament
- II. Scurtă explicare a problemelor și teoriilor „criticii inferioare”, numită și „critică textuală”
- III. Sugestii pentru lectură suplimentară

- I. Sursele textuale ale Bibliei:
  - A. Vechiul Testament

1. Textul masoretic (TM) – textul ebraic format doar din consoane; a fost inventat de rabinul Aquiba în anul 100 D. Cr. Vocalele, accentele, notele de pe margine, punctuația și instrumentele au început să fie introduse în secolul al VI-lea D. Cr., proces încheiat în secolul al IX-lea D. Cr. Ele au fost introduse de o familie de cărturari evrei cunoscuți ca „Masoreții”. Ei au folosit aceeași formă textuală ca cea din Mișna, Talmud, Targum, Peshitta și din Vulgata.
2. Septuaginta (LXX) – tradiția spune că LXX a fost scrisă de 70 de cărturari evrei în 70 de zile pentru biblioteca din Alexandria, sponsorizați de regele Ptolemeu al II-lea (285-246 Î. Cr.). Se presupune că traducerea a fost cerută de un conducător evreu care locuia în Alexandria. Această tradiție vine din „Scrisoarea lui Aristeas”. LXX s-a bazat în mare parte pe o tradiție textuală ebraică diferită de textul rabinului Aquiba (TM).
3. Manuscrisele de la Marea Moartă (MMM) – au fost scrise în perioada romană de dinainte de Cristos (200 Î. Cr.-70 D. Cr.) de o sectă de separatiști evrei numită „eseenii”. Manuscrisele ebraice, găsite în câteva locuri în apropiere de Marea Moartă, demonstrează o familie textuală oarecum diferită din spatele TM și LXX.
4. Câteva exemple ale modului în care compararea acestor texte i-a ajutat pe exegeți să înțeleagă VT:
  - a. LXX i-a ajutat pe traducători și pe cercetători să înțeleagă TM
    - 1) Isaia 52:14 în LXX – „După cum pentru mulți [el] a fost o pricină de groază”
    - 2) Isaia 52:14 în TM – „După cum pentru mulți [tu] ai fost o pricină de groază”
    - 3) În Isaia 52:15 este confirmată deosebirea de PRONUME
      - a) în LXX – „pentru multe popoare va fi o pricină de bucurie”
      - b) în TM – „el a înviorat multe popoare”
  - b. MMM i-a ajutat pe traducători și pe cercetători să înțeleagă TM
    - 1) Isaia 21:8 în MMM – „apoi văzătorul a strigat: «am stat mereu în turnul meu de pază...»”
    - 2) Isaia 21:8 în TM – „Apoi am strigat ca un leu: «Doamne, am stat mereu în turnul meu de pază ziua...»”
  - c. LXX și MMM au ajutat la clarificarea lui Isaia 53:11
    - 1) LXX și MMM – „După ce munca sufletului Lui va vedea lumina, Se va înviora”

2) TM – „Va vedea rodul muncii sufletului Lui și Se va înviora”

B. Noul Testament

1. Există peste 5.300 de manuscrise integrale sau parțiale ale Noului Testament grecesc. Aproximativ 85 sunt scrise pe papirusuri și 268 sunt scrise doar cu majuscule (unciale). Mai târziu, aproximativ în secolul al IX-lea D. Cr., a apărut un scris semi-cursiv (cu litere mici). Există aproximativ 2.700 de manuscrise grecești scrise. Mai avem și 2.100 de copii ale listelor cu textele Scripturii folosite în închinare.
2. Aproximativ 85 de manuscrise grecești care conțin părți din NT scrise pe papirusuri sunt păstrate în muzee. Unele datează din secolul al II-lea D. Cr., dar cele mai multe sunt din secolele III și IV. Nici unul dintre aceste manuscrise nu conține întregul NT. Faptul că acestea sunt cele mai vechi copii ale NT nu înseamnă că au cele mai puține variante. Multe dintre ele au fost copiate rapid pentru utilizare locală, procesul nefiind practicat cu foarte multă grijă. Așadar, ele au multe diferențe.
3. Codex Sinaiticus, cunoscut după litera ebraică א (*alef*) sau (01), a fost găsit la mănăstirea Sfânta Ecaterina de pe muntele Sinai de Tischendorf. Datează din secolul al IV-lea și conține LXX din VT și NT grecesc. Este un text de tip alexandrin.
4. Codex Alexandinus, cunoscut ca „A” sau (02), este un manuscris grecesc din secolul al V-lea care a fost găsit în Alexandria, în Egipt.
5. Codex Vaticanus, cunoscut ca „B” sau (03), datează de la mijlocul secolului al IV-lea D. Cr. Conține LXX din VT și NT grecesc. Este un text de tip alexandrin.
6. Codex Ephraemi, cunoscut ca „C” sau (04), este un manuscris grecesc din secolul al V-lea care a fost distrus parțial.
7. Codex Bazaee, cunoscut ca „D” sau (05), este un manuscris grecesc din secolul al V-lea sau al VI-lea. Era cel mai important reprezentant al „textelor vestice”. Conține multe adaosuri și era principala sursă grecească pentru traducerea King James.
8. Manuscrisele Noului Testament pot fi grupate în trei sau chiar patru familii care au anumite caracteristici comune.
  - a. textul alexandrin din Egipt
    - 1) P75, P66 (aproximativ din anul 200 D. Cr.), conține Evangheliile
    - 2) P46 (aproximativ din anul 225 D. Cr.), conține epistolele lui Pavel
    - 3) P72 (aproximativ din anul 225-250 D. Cr.), conține Petru și Iuda
    - 4) Codex B., numit „Vaticanus” (aproximativ din anul 325 D. Cr.), include întregul VT și NT
    - 5) Origen citează din acest tip de text
    - 6) Alte manuscrise care conțin acest tip de text sunt א, C, L, W, 33
  - b. Texte vestice din Africa de Nord
    - 1) citate din părinții Bisericii din Africa de Nord, din Tertulian, din Ciprian și din traduceri din latina veche
    - 2) citate din Ireneus
    - 3) citate din Tatian și din traduceri din siriana veche
    - 4) Codex D „Bezae” urmează tipul acestui text
  - c. texte bizantine estice de la Constantinopole

- 1) acest tip se reflectă în peste 80% din cele 5.300 de manuscrise
  - 2) citate de părinții bisericii din Antiohia, Siria, Capadocieni, Crisostom și Terodoret
  - 3) Codex A, doar în Evanghelii
  - 4) Codex E (secolul al VIII-lea) pentru întregul NT
- d. al patrulea tip posibil este cel „Ceazarian” din Palestina
- 1) se vede la început doar în Marcu
  - 2) este folosit și în P45 și în W

II. Scurte explicații ale problemelor și teoriilor „criticii inferioare” sau ale „criticii textuale”

A. Cum au apărut diferențele

1. din neatenție sau din întâmplare (în cele mai multe cazuri)

- a. greșală de vedere în copierea manuală care constă în citirea celui de-al doilea dintre două cuvinte asemănătoare, omițând așadar toate cuvintele dintre ele (homoioteleuton)
  - 1) greșală de vedere care constă în omiterea literei duble dintr-un cuvânt sau dintr-o expresie (haplografie)
  - 2) greșală de gândire care constă în repetarea unei expresii sau a unui rând al unui text grecesc (ditografie)

2. eroare de auz în copierea după dictare în cazul unei greșeli de pronunție (itacism). De obicei greșelile de pronunție implică cuvinte grecești care sună asemănător.

3. Primele texte grecești nu erau împărțite pe capitole sau pe versete, aveau punctuație sumară sau absentă și nu aveau spațiu între cuvinte. Literele pot fi împărțite în diferite moduri pentru a forma cuvinte diferite.

4. intenționate

- a. au fost făcute schimbări pentru a îmbunătăți forma gramaticală a textului copiat
- b. au fost făcute schimbări pentru a face textul să fie în conformitate cu alte texte biblice (armonizarea paralelelor)
- c. au fost făcute schimbări prin combinarea a două sau mai multe variante de citire într-un text lung (conflație)
- d. au fost făcute schimbări pentru a corecta o problemă sesizată în text (1 Cor. 11:27 și 1 Ioan 5:7-8)
- e. unele informații suplimentare precum contextul istoric sau exegeza corectă a textului au fost adăugate pe margine de un scrib, dar introduse în text de un al doilea scrib (Ioan 5:4)

B. Principiile de bază ale criticii textuale (instrucțiuni logice pentru determinarea textului original atunci când există diferențe)

1. cel mai ciudat sau mai neobișnuit text din punct de vedere gramatical este, probabil, originalul
2. cel mai scurt este, probabil, originalul
3. cel mai vechi text primește credibilitate mai mare datorită apropierii istorice de original, toate celelalte aspecte fiind egale
4. manuscrisele provenite din locuri diferite din punct de vedere geografic conțin de obicei varianta originală
5. sunt preferate textele mai sărace din punct de vedere doctrinar, mai ales cele în legătură cu probleme teologice din perioada schimbărilor din manuscris, precum Trinitatea în 1 Ioan 5:7-8
6. textul care explică cel mai bine originea celorlalte variante
7. două citate care ajută la descoperirea echilibrului din aceste variante care creează probleme:

- a. J. Harold Greenlee, *Introducere în critica textuală a Noului Testament*, p. 68
- b. „Nicio doctrină creștină nu atâră de un text discutabil; iar cel care studiază Noul Testament nu trebuie să vrea ca textul lui să fie mai ortodox sau mai puternic doctrinar decât originalul inspirat.”
- c. W. A. Criswell i-a spus lui Greg Garrison de la *The Birmingham News* că el (Criswell) nu crede că toate cuvintele din Biblie sunt inspirate, „cel puțin nu toate cuvintele care au ajuns la publicul modern după secole de traducători.” Criswell a spus:

„Eu cred că toată convingerea în critica textuală. De exemplu, cred că ultima jumătate a capitolului 16 din Marcu este o erezie: nu este inspirat, ci doar inventat... Când îl compari cu manuscrisele din trecut, nu există acea concluzie la Evanghelia lui Marcu. Cineva a adăugat-o...”

Și patriarhul infailibililor de la Convenția Bapțiștilor din sud a pretins că „interpolarea” este evidentă și în Ioan 5, în povestirea despre Isus la scaldătoarea din Betesda. El dezbate și cele două prezentări diferite ale morții lui Iuda (Matei 27 și Faptele apostolilor 1): „Este doar o viziune diferită asupra suicidului.” Criswell a spus: „Dacă este în Biblie, există o explicație pentru acest lucru. Iar cele două prezentări ale sinuciderii lui Iuda sunt în Biblie.” Criswell a adăugat: „Critica textuală în sine este o știință minunată. Nu este efemeră sau impertinentă. Este dinamică și centrală...”

III. Problemele de manuscris (critica textuală)

A. Sugestii pentru lectură suplimentară:

1. *Critica biblică: istorică, literară și textuală*, de R.H. Harrison
2. *Textul Noului Testament: transmiterea, denaturarea și refacerea*, de Bruce M. Metzger
3. *Introducere în critica textuală a Noului Testament*, de J. H Greenlee

ANEXA 3

HERMENEUTICA RABINICĂ DIN VREMEA APOSTOLILOR ȘI EFECTUL EI ASUPRA BISERICII PRIMARE

- I. Scriptura trebuie înțeleasă în contextul ei propriu istoric și literar, apoi aplicată fiecărei situații noi
  - A. Un exemplu al nevoii de interpretare a mesajului Scripturii la o nouă situație se găsește în schimbarea ușoară a celor Zece Porunci:
    1. Exod 20 a fost scris de Moise pentru o comunitate nomadă
    2. Deuteronom 5 este adaptarea acelorași adevăruri revelatoare făcute de Moise pentru o comunitate așezată
  - B. 2 Regi 22 atestă renovarea și repararea templului sub conducerea lui Iosia. Hilchia a găsit o copie a legii și Șafan i-a citit-o regelui Iosia. Se pare că nu a fost necesară nicio interpretare pentru ca Iosia să înțeleagă.
  - C. Un alt exemplu de încercare de a face legătura între o revelație timpurie cu o nouă vreme și situație se găsește în Ieremia. Prorocii falși din zilele lui interpretau în afara contextului promisiunile făcute de Dumnezeu lui Isaia (Isaia 36) și le aplicau literal la zilele lor fără să observe situațiile diferite (Ieremia 23-28).
  - D. Cel mai popular exemplu biblic al nevoii de hermeneutică este traducerea Scripturii făcute de Ezdra din ebraică în aramaică și interpretarea sensului lor după cum simțea el nevoia (Neemia 8:8).
  - E. Din aceeași perioadă post exilică este și dezvoltarea slujbei de scrib, care pare să înlocuiască locul central al preotului în societatea ebraică. Învățăturile sinagogii au devenit centrul vieții ebraice și nu cultul. Era nevoie de scribi pentru interpretarea legilor străvechi la societatea persană. Tradiția afirmă că Ezra a inițiat pentru acest scop un grup oficial de scribi, cunoscută ca „marea Sinagogă”(observațiile nepublicate ale lui Osborne, p. 4)
- II. Nevoia de bază de principii de interpretare
  - A. Limbajul uman scris în cel mai bun caz, este ambiguu. Comunicarea umană, chiar dacă este auzită bine, este adesea dificil de înțeles. Când se dă un context istoric sarcina de interpretare a Scripturilor pentru o nouă vreme devine crucială.
  - B. Hermeneutica este o încercare de a aplica logica umană și regulile gramaticale la un text scris pentru a înțelege sensul autorului original și aplicarea ei ulterioară.
  - C. În iudaism s-au dezvoltat câteva metodologii distincte care au avut impact în perioada apostolilor.
    1. *Peshat* – sensul simplu, evident al cuvintelor textului
    2. *Remez* – un sens alegoric bazat pe câteva aspecte ale textului (indiciu)
    3. *Derash* – un sens metaforic folosind comparații și ilustrații (predică)
    4. *Sod* – înțelesuri ascunse bazate pe cunoștințe secrete (Kabbalah)
- III. Dezvoltarea hermeneuticii rabinice
  - A. Evreii babilonieni și palestinieni s-au luptat cu un sistem strâns legat de interpretare a Scripturilor străvechi, în special Torra, pentru zilele lor. Acest lucru a fost făcut în principal în două feluri.
    1. Torra a fost interpretată în două feluri
      - a. o metodă literală numită *peshat*
      - b. o încercare de a extinde aplicarea textelor antice prin diferite metode de interpretare numite *midrash*

2. În jurul Torei sa dezvoltat conceptul unui „gard viu” cunoscut ca tradiția orală. Se crede că i s-a dat lui Moise oral pe muntele Sinai (Mishua Abot 1:1). Mai târziu a fost codificat în talmudul babilonian și palestinian (neterminat). Această literatură a fost o încercare de aplicare a Torei în viața de zi cu zi. Acest lucru s-a întâmplat adesea printr-un apel la autoritate, starea rabinilor cu autoritate în privința diferitelor probleme de interpretare și aplicare.

B. Perechile

1. S-a dezvoltat seturi de învățături cu diferite opinii în privința exegezei (Shammai, școală conservatoare și Hillel, școală liberală). Aceste perechi foloseau metoda dezbaterii ca modalitate de a ajunge la înțelesul Torei (Gilbert, p. 7). Aceste perechi abordau textul din direcții opuse. De obicei unul căuta sensul propriu și celălalt posibilele implicații alegorice (comparații și ilustrații).
2. Aceste perechi au dezvoltat principii de interpretare a unei abordări *midrash-ice* a Torei (texte halahice). Acești oameni au încercat să interpreteze Scriptura în sine, dar de obicei au găsit sensuri ascunse în fiecare text (*Sod*). Asta le permitea să aplice textele străvechi la vremurile lor și să răspundă la întrebări la care Biblia în sine nu a răspuns niciodată.
3. Hermeneutica rabinică avea trei instrucțiuni călăuzitoare de bază
  - a. instrucțiuni pentru aplicarea Torei la viața de zi cu zi
  - b. instrucțiuni pentru protejarea oamenilor de mânia lui Dumnezeu (Deut. 27-28)
  - c. instrucțiuni pentru aducerea Noii Epoci

C. Câteva metodologii timpurii

1. Traducerile aramaice din ebraică, numite „targume” (Gilbert, p. 16-17; Osborne, p. 5; Patte, pp. 55-58)
  - a. instrucțiunile aparente pentru traduceri erau următoarele:
    - 1) să clarifice neclaritățile
    - 2) să armonizeze contradicțiile
    - 3) să identifice profețiile
    - 4) să elimine antropomorfismul
  - b. principiile aparente pentru traduceri (Patte, pp. 65-81) erau următoarele:
    - 1) tot textul este semnificativ pentru exegeză (numerologie, diferite versiuni de scriere, etc.)
    - 2) un verset din Scriptură care nu are legătură este folosit pentru explicarea altui verset
    - 3) istoria nu este tratată cronologic, ci anumite evenimente importante sunt privite telescopic (chemarea lui Avraam, Exodul, cortul/templul, exilele, noul veac). Asta scotea elementul istoric din textul care trebuia interpretat.
    - 4) nu era accentuat adevărul teologic, ci aplicația practică, existențială a fiecărei părți a textului
2. Saducheii, care formau clasa bogată de preoți din zilele lui Isus respingeau tradiția orală, care era foarte importantă pentru farisei. De asemenea, ei respingeau tărâmul spiritual și punctele de vedere cu privire la viața de apoi. Acest grup a fost distrus în revolta evreilor care a culminat cu căderea Ierusalimului în anul 70 D.Cr. principiile lor de bază erau următoarele (Patte, pp. 125-128):
  - a. Scriptura trebuie înțeleasă în lumina promisiunilor legământului și a blestemelor (Deut. 27-28)
  - b. Scriptura inspirată se încheie cu Torra (Gen. – Deut.)
  - c. Pentru ei interpretarea Scripturii era foarte pragmatică. Ei voiau să știe cum să fie binecuvântați de Dumnezeu și cum să evite orice pedeapsă divină.

- d. Se pare că ei își împărțeau viața în secular și sfânt. Hermeneutica avea impact doar asupra vieții lor religioase.
  - e. Este interesant că această accentuare a legământului a apărut separat în mișcările religioase separatiste ale esenilor prin „învățătorul neprihănirii” pe care îl aveau.
3. Metoda de hermeneutică a esenilor sau Qumran
- a. implica contemporanizarea tuturor profetiilor în contextul lor existențial propriu (Peshet). Ei erau în conflict cu instituțiile ebraice din vremea lor. Se considerau comunitatea aleasă din zilele din urmă care se pregătea pentru noua epocă.
  - b. Principiile lor hermeneutice erau următoarele (Brownlee, pp. 60-62)
    - 1) tot ce au scris prorocii străvechi avea referință escatologică la comunitatea lor.
    - 2) deoarece prorocii străvechi scriau criptic, sensul lor trebuia lămurit de un învățător special care urma să vină.
    - 3) ceea ce a vrut să spună prorocului străvechi nu putea fi găsit în diferitele copii ale textelor lui (nereguli textuale sau ortografice)
    - 4) diferențele textuale erau un indiciu pentru exegeză.
    - 5) aplicația ar putea fi făcută pe baza circumstanțelor similare din alt verset
    - 6) aplicația ar putea fi făcută pe baza alegorie
    - 7) ceea ce a vrut să spună profetul străvechi poate fi dedus prin mai mult decât o definiție sau decât terminologia termenilor.
    - 8) uneori adevărata semnificație este atât de ascunsă încât este folosită doar un sens derivat dintr-un sinonim.
    - 9) uneori adevărata semnificație se găsește prin rearanjarea consoanelor dintr-un cuvânt ebraic
    - 10) uneori adevărata semnificație se găsește înlocuind litere asemănătoare într-un cuvânt ebraic
    - 11) uneori adevărata semnificație se găsește despărțind cuvântul în părți și interpretând apoi părțile.
    - 12) uneori adevărata semnificație este ascunsă prin folosirea abrevierilor de către proroci și doar abrevierile pot afișa înțelesul
    - 13) adesea erau folosite alte pasaje din Scriptură pentru înțelegerea pasajului în cauză
4. Primul compilator al instrucțiunilor hermeneutice specifice a fost episcopul babilonian Hillel (30 Î. Cr. – 9 D. Cr.). Hillel era un exeget liberal al perechilor lui rabinice. Shammai era celălalt (Longenecker, p. 6). Principiul celebru a lui Hillel era folosirea Scripturii pentru interpretarea Scripturii (Strack, p. 94).
- a. Ele se găsesc în Aboth, de Rab. Nathan XXXVII și Tosefta Sanhedrin c 7 (Talmud):
    - 1) „ușor și greu – în principal era folosirea unui adevăr mai mic pentru a stabili un principiu general
    - 2) influența prin analogie – un apel la exprimare sau vocabular asemănător pentru a lega exegeza a două pasaje
    - 3) formarea unei exegeze a mai multor texte pe un text cheie
    - 4) formarea unei exegeze a mai multor texte pe două texte cheie
    - 5) trecerea de la un principiu general la unul specific sau vice versa
    - 6) folosirea unui al treilea pasaj pentru a ghida exegeza a două texte aparent contradictorii sau ambigue
    - 7) folosirea contextului general pentru exegeza unui singur verset
  - b. Această abordare automată a textului a fost extinsă de Ismael și de Rashi (Farrar, p. 67)

5. Philo, primul alegorist evreu (neo-platonic, 20 Î. Cr. –54 D. Cr.?)
- a. Philo era un filosof evreu din Alexandria, Egipt. El a fost foarte influențat de un alegorist de mai devreme, numit Aristobulus. El a încercat să facă Scriptura mozaică relevantă pentru contextul lui filosofic prin folosirea unei exegeze alegorice, ne-istorice bazate pe neoplatonism și stoicism (Grant, p. 52; Farrar, p. 22).
  - b. Philo a avut un precedent hermeneutic în iudaism în tehnica numită sensul sau secret *sod* al textului care este văzută și în comunitatea eșeană. Ea implica
    - 1) jocuri de cuvinte
    - 2) gematria (numerologia)
    - 3) analogie
  - c. principiile lui au fost deduse din lucrarea sa „Quod Deus Immutabilis, II and De Somniis”, 1:40: (Farrar, pp. 22-23, 149-151; Mickelsen, p. 29):
    - 1) alegorizarea când o afirmație nu este demnă de Dumnezeu
    - 2) alegorizarea când există posibilitatea unei contradicții
    - 3) alegorizarea când alegoria este evidentă
    - 4) alegorizarea când este dublată o expresie sau un cuvânt
    - 5) alegorizarea când în propoziție există un termen inutil
    - 6) alegorizarea când există o repetiție a faptelor cunoscute
    - 7) alegorizarea când diferă o expresie
    - 8) alegorizarea când este folosit un sinonim
    - 9) alegorizarea când există un posibil joc de cuvinte
    - 10) alegorizarea când scrierea unui cuvânt este ușor schimbată
    - 11) alegorizarea când este ceva anormal în genul, numărul sau timpul caracteristicilor gramaticale.
6. Treisprezece principii cunoscute ale rabinului Ismael (A.D. 60-121) luate din Sifra. Introducere:
- a. Ele sunt o extindere a celor șapte principii ale lui Hillel. Ismael a fost remarcat pentru afirmația lui: „Scripturile folosesc limbaj uman obișnuit”, Berakat, 31b
  - b. Principiile lui erau:
    - 1) pot fi trase concluzii de la o premisă minoră spre la majoră și vice-versa
    - 2) pot fi trase concluzii din similaritatea cuvintelor sau a expresiilor din pasaje diferite
    - 3) un adevăr general dintr-un text poate fi aplicat tuturor textelor corelate
    - 4) când o specificitate este urmată de o generalitate, se aplică doar ce este specific
    - 5) când o specificitate este urmată de o generalitate, se aplică tot ce implică generalizarea
    - 6) când apare mai întâi o generalizare, apoi o specificație urmată de încă o generalizare, trebuie să ne ghidăm după specificație
    - 7) când pentru claritate o generalizare cere o specificație sau vice versa, regulile 4 și 5 nu se aplică
    - 8) orice este spus mai întâi printr-o generalizare, apoi specificat pentru a ne învăța ceva nou, este afirmat explicit nu doar de dragul d e a fi afirmat, ci pentru a ne învăța ceva în plus în legătură cu toate exemplele implicate în generalizare
    - 9) ceea ce este implicat mai întâi într-o lege generală, apoi specificat pentru a adăuga încă o prevedere similară la legea generală, este specificat pentru a diminua, nu pentru a crește gravitatea prevederii respective.

- 10) ceea ce este implicat mai întâi într-o lege generală apoi specificat pentru a adăuga încă o prevedere diferită la legea generală, este specificat pentru a diminua într-o anumită măsură, și în altă măsură pentru a crește gravitatea prevederi respective
- 11) ce este implicat mai întâi într-o lege generală apoi specificat pentru a determina o nouă chestiune, termenii legii generale nu i se mai pot aplica, până nu declară Scriptura explicit că se aplică.
- 12) un cuvânt sau pasaj ambiguu este explicat din contextul lui sau dintr-o expresie ulterioară
- 13) dacă două pasaje biblice se contrazic reciproc, ele pot fi armonizate doar de un al treilea pasaj (Jacobs, pp. 367-369)

Rabinul Eliezer ben Yose Ha-gelili (AD. 130-160)

- a. Așa cum principiile rabinului Ismael au fost folosite pentru Torra, cele ale rabinului Eliezer s-au aplicat altor cărți din VT (texte hagadice)
- b. Aceste principii sunt conforme cu predicile, poveștile și folclorul. Ele au fost citate pentru prima dată de Abulwalid ibn Gorrah. Mai târziu au fost incluse în Sepher Kerithuth de Samson din Chinon.
- c. Cele 32 de principii sunt următoarele (Starck, p. 96-98):
  - 1) particulele ‘af, gam, eth indică o incluziune
  - 2) particulele “ak, rak, min indică o limitare, excludere sau diminuare
  - 3) alăturarea a două dintre particulele de mai sus marchează o adiție
  - 4) alăturarea a două particule de limitare sau excludere marchează o amplificare
  - 5) implicația explicită a a minori ad maius și vice versa (al unsprezecelea principiu al lui Hillel)
  - 6) când o asemenea implicație este numai sugerată
  - 7) același cu principiul al doilea al lui Hillel
  - 8) același cu principiul al treilea al lui Hillel
  - 9) exprimarea abreviată sau eliptică cere adăugarea termenilor excluși
  - 10) este folosită repetiția pentru a exprima o idee
  - 11) un context întrerupt de Soph pasuk sau de orice accent disjunctiv se poate alătura unui alt pasaj
  - 12) este citat ceva pentru comparație, dar în acest proces o lumină diferită este pusă chiar pe acel lucru (la fel ca al șaptelea principiu al lui Hillel)
  - 13) când o afirmație generală este urmată de o acțiune, aceea este ideea particulară a celei anterioare (la fel ca al cincilea principiu al lui Hillel)
  - 14) ceva important este comparat cu ceva fără importanță pentru a facilita o înțelegere mai clară (nu este aplicabil Halakhei)
  - 15) la fel ca al treisprezecelea principiu al lui Hillel
  - 16) folosirea semnificativă a unei expresii
  - 17) se face referire într-un alt pasaj la o împrejurare care nu este precizată clar în pasajul principal, în special pentru înțelegerea unui pasaj din Torra dintr-un pasaj care nu se află în Torra (Gen. 2:8 completat prin Ezech. 28:13)
  - 18) este menționat un caz specific al unui eveniment, deși se face referire la întregul tip
  - 19) este făcută o afirmație cu privire la un subiect, dar ea se aplică și altui subiect
    - i. propoziție nu se potrivește cu pasajul în care apare, dar este în concordanță cu alt pasaj și poate fi aplicată pasajului respectiv

- 20) ceva este comparat cu două lucruri și astfel îi sunt atribuite doar caracteristicile pozitive ale ambelor
  - i. propoziție care cere să fie suplimentată de o propoziție paralelă
  - ii. propoziție servește la suplimentarea unei propoziții paralele
- 21) această dezbateră a propozițiilor se aplică doar exegezei hagadice
- 22) modificat din al optulea principiu al lui Ismael
- 23) folosirea parabolei
- 24) număr corespunzător semnificativ
- 25) paronomasia, un joc de cuvinte în care același cuvânt este folosit cu înțelesuri diferite sau cuvinte cu formă asemănătoare sunt puse în opoziție așa încât să dea forță antitetică
- 26) gematria
  - i. calcularea valorii numerice a literelor
  - ii. alfabet secret sau înlocuirea literelor cu alte litere
- 27) notarikon, care înseamnă despărțirea unui cuvânt în două sau mai multe cuvinte mai scurte, expunerea literelor singure pentru a reprezenta atâtea cuvinte câte încep cu ele – asemănătoare cu acrostihul
- 28) ceva ce precede ceea ce este plasat al doilea
- 29) de multe ori o secțiune biblică se referă la o perioadă ulterioară decât cea precedentă și vice versa

IV. Evaluarea metodelor rabinilor

A. Punctele tari

1. arată o încercare de a standardiza exegeza
2. încearcă să se concentreze asupra textului
3. încearcă să permită Scripturii să interpreteze Scriptura
4. arată o utilizare limitată a contextului ca unealtă de interpretare

B. Punctele slabe

1. au o anumită logică și anumite principii bune, dar tind să le ducă la extrem
2. sunt axate pe text, dar nu pe ce a vrut să spună autorul original
3. neglijează total contextul istoric al pasajului (Gilbert, p. 14)
4. pierd adesea adevărul principal al pasajului și maximizează idei minore
5. preamăresc scrierile lui Moise, dar pun pe un loc secundar celelalte Scripturi și le interpretează mult mai superficial (Gilbert, p. 20)
6. pun tradiția orală la același nivel cu Scriptura
7. folosesc abordări alegorice și mistice ale textului (Kabbalah)
  - a. notarikon (acronime sau litera inițială la fel ca cea finală a cuvântului ebraic)
  - b. gemetria (fiecare literă ebraică primește o valoare numerică, apoi cuvintele care însumează același număr pot fi inversate în texte)
  - c. paronomasia (folosirea jocurilor de sunete pentru a înlocui anumite cuvinte într-un text)
  - d. temurah (rearanjarea cuvintelor în text pentru dezvoltarea unui nou înțeles)

V. Impactul lor asupra hermeneuticii Bisericii primare

A. Alexandria, Egipt (Farraf, p. 11,12)

1. Abordarea alegorică creștină a lui Clement și Origen a fost influențată evident de Filo și de climatul intelectual din Alexandria.
2. Această căutare a unui sens ascuns în Scriptură a avut ca rezultat cele patru metode ale hermeneutici, care au influențat Biserica pe toată durata Evului Mediu și au dus la reformă.

Ca reacție la alegorizarea din Alexandria în secolul al treilea în Antiohia, Siria, s-a dezvoltat o abordare orientată mai mult spre text. Este greu de stabilit dacă abordarea textuală a fost influențată de principiile iudaismului rabinic sau pur și simplu ca reacție împotriva Alexandriei. Ei nu au folosit niciodată pe deplin principiile lui Hillel, dar anumite aspecte ale principiilor sale codificate sunt deducții logice pentru înțelegerea unui text vechi. Câteva exemple ar fi:

1. context ghidează sensul
2. Scriptura interpretează Scriptura
3. utilizarea de pasaje paralele
4. încercarea de a găsi pasaje care definesc în mod clar termenii

Este dincolo de sfera de aplicare a acestui studiu, dar ar trebui să se afirme pe scurt că exegeții evrei din Europa în Evul Mediu, cum ar fi Kimchi și Rashi, au avut o influență pozitivă asupra reformatorilor, la fel ca Nicholis de Lyra.

BIBLIOGRAFIE

- Berkhof, L. *princiipiile exegezei biblice*. Grand Rapids: Baker, 1950.
- Brownlee, W. H. „Exegeza biblică printre sectele manuscriselor de la Marea Moartă” *Arheologia biblică* 14 (1951): 60-62.
- Crim, Keith, ed. *Dicționarul Bibliei exegetului*. Nashville: Abingdon. S. V. „Hermeneutică.” de J. A. Sanders.
- Farrar, Frederic W. *Istoria exegezei*. Macmillan, 1886.
- Grant, Robert M., David Tracy. *Scurtă istorie a exegezei Bbliei*. Philadelphia: Fortress Press, 1984.
- Gilbert, George Holley. *Exegeza bibliei – scurtăistorie*. Macmillan, 1908.
- Kaiser, Walter C. Jr. *Spre o teologie exegetică*. Grand Rapids: Baker 1981.
- Knight, Douglas A., Tucker, Gene M. *Biblia evraică și exegeții ei moderni*. Chico. 1985.
- Knight, Robert A., Nikelsburg, George W. E. *Judaismul timpuriu și exegeții lui moderni*. Atlanta, 1986.
- Longenecker, Richard N. “Putem reproduce exegeza Noului Testament?” *Revista Tyndale* 28 (1969).
- Mickelsen, A. Berkeley. *Exegeza Bibliei*. Grand Rapids, Eerdmans, 1963.
- Moore, George Foot. *Judaismul în primul secol al epocii creștine*. New York: Schocken Press, 1971.
- Osborne, Grant. „Hermeneutică.” Deerfield, Illinois: Trinity Evangelical Divinity School. Fotocopiată.
- Patte, Daniel. *Early Jewish Hermeneutics in Palestine*. Society of Biblical Literature and Scholars Press, 1975.
- Price, James L. *Exegeza Noului Testament*. Holt, Rhinehart and Winston, Inc., 1961.
- Ramm, Bernard. *Exegeza biblică protestantă*. Grand Rapids: Baker, 1970.
- Roth, Cecil, ed. *Enciclopedia Iudaică*. Jerusalem: Keter. S. V. „Hermeneutică,” de Louis Jacobs.
- Strack, Hermann L. *Introducere în Talmud și în Midrash*. Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1931.
- Terry, Milton. *Hermeneutică biblică*. Grand Rapids: Zondervan., 1974.
- Weingreen, J. *De la Biblie la Mishnah*. Manchester University Press, 1976.

ANEXA 4

TEZE DOCTRINARE

Nu îmi pasă în mod special de declarațiile de credință sau de crezuri. Prefer să declar Biblia însăși. Dar îmi dau seama că o declarație de credință le va da celor care nu mă cunosc o modalitate de a-mi evalua perspectiva doctrinară. În zilele noastre, pline adeseori de erori teologice și de dezamăgiri, vine următorul sumar al teologiei mele.

1. Biblia, atât Vechiul cât și Noul Testament, sunt Cuvântul lui Dumnezeu inspirat, infailibil, autoritar și etern. Sunt auto-revelarea lui Dumnezeu atestată de om sub călăuzire supranaturală, singura noastră sursă de adevăr pur despre Dumnezeu și despre scopurile Lui și singura sursă de credință și de practică pentru Biserica Lui.
2. Există un singur creator și mântuitor veșnic, Dumnezeu. El este creatorul tuturor lucrurilor, văzute și nevăzute. El S-a descoperit ca iubitor și grijuliu, deși este și drept. El S-a descoperit în trei persoane diferite: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; cu adevărat diferiți, dar aceiași în esență.
3. Dumnezeu deține controlul activ al lumii Sale. Există un plan veșnic și neschimbător pentru creația Sa, dar și unul pentru fiecare individ, care permite liberul arbitru al omului. Nimic nu se întâmplă fără știința și permisiunea lui Dumnezeu, dar el le permite alegeri individuale îngerilor și oamenilor. Isus este Alesul Tatălui și toți pot fi aleși în El. Cunoștința anterioară a evenimentelor pe care Dumnezeu o are nu reduce oamenii la un anumit scenariu scris de dinainte. Noi toți suntem responsabili pentru gândurile și pentru faptele noastre.
4. Omul, deși creat după chipul lui Dumnezeu și fără păcat, a ales să se răzvrătească împotriva lui Dumnezeu. Deși au fost ispitiți de un agent supranatural, Adam și Eva au fost responsabili pentru egoismul lor intenționat. Răzvrătirea lor a afectat omenirea și creația. Toți avem nevoie de îndurarea și de harul lui Dumnezeu pentru condiția comună pe care o avem în Adam și pentru răzvrătirea noastră individuală intenționată.
5. Dumnezeu a oferit omenirii căzute o cale de iertare și de restaurare. Isus Cristos, singurul fiu al lui Dumnezeu, a devenit om, a trăit o viață fără păcat, și, prin moartea lui înlocuitoare, a suferit pedeapsa pentru păcatul omenirii. El este singura modalitate de refacere a relației și a părtășiei cu Dumnezeu. Nu există altă modalitate de mântuire în afară de credința în lucrarea Lui încheiată.
6. Fiecare dintre noi trebuie să primim personal darul lui Dumnezeu de mântuire de restaurare în Isus. Acest lucru se face prin încrederea voită în promisiunile lui Dumnezeu prin Isus și printr-o întoarcere voluntară de la păcatul cunoscut.
7. Toți suntem iertați pe deplin și înnoiți pe baza credinței noastre în Cristos și a căinței de păcat. Dovada evidentă a acestei relații este o viață schimbată și care schimbă. Scopul lui Dumnezeu pentru omenire nu este doar raiul cândva, ci și asemănarea de acum cu Cristos. Cei care sunt cu adevărat mântuiți, deși strălucesc ocazional, vor continua să creadă și să se pocăiască toată viața lor.
8. Duhul Sfânt este „celălalt Isus”. El este prezent în lume pentru a-i călăuzi la Cristos pe cei pierduți și pentru a dezvolta asemănarea cu Cristos în cei mântuiți. Darurile Duhului Sfânt sunt date în momentul mântuirii. Ele sunt viața și lucrarea lui Isus împărțite în trupul Său, Biserica. Darurile, care sunt de fapt atitudinile și motivele lui Isus, trebuie să fie motivate de roada Duhului Sfânt. Duhul Sfânt este activ în zilele noastre cum era și în vremurile biblice.
9. Tatăl L-a făcut pe Isus Cristos cel înviat Judecătorul tuturor lucrurilor. El se va întoarce pe pământ pentru a judeca întreaga omenire. Cei care au crezut în Isus și ale căror nume sunt scrise în cartea vieții Mielului la întoarcerea Lui își vor primi trupurile veșnice de slavă. Ei vor fi cu El pentru totdeauna. Cei care au refuzat să răspundă adevărului lui

Dumnezeu vor fi separați pentru totdeauna de bucuriile părtășiei cu Dumnezeul triunic. Ei vor fi condamnați împreună cu Diavolul și cu îngerii lui.

Cu siguranță acestea nu sunt complete sau perfecte, dar sper că îți vor da aroma teologică a inimii mele. Îmi place afirmația

„În lucrurile esențiale – unitate, în cele minore– libertate, în toate lucrurile – dragoste.”